

ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
**EFFECTIVENESS OF EDUCATIONAL DEVELOPMENT OF
PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL PALI SECTION AT THE
SANGHA ADMINISTRATION REGION 15**

พระมหานิกธ จานุตโตโร (ศรีราช)

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

พระมหานิกธ จานุตตโร (ศรีราช)

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิเป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**Effectiveness of Educational Development of
Phrapariyattidhamma School Pali Section at the Sangha
Administration Region 15**

Phramaha Nikorn Ṭhānuttaro (Sriratch)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุณฐิณีพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรคุณฐิณีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุณฐิณีพนธ์

(ศ.พิเศษ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมคุณฐิณีพนธ์

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.
ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหานิกร ฐานุตโร)

- ชื่อคุณูปนิพนธ์** : ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
- ผู้วิจัย** : พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์ :**
- พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร., ป.ธ.๖,
พธ.บ.(การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม.(การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ด.(การจัดการเชิงพุทธ)
ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
พธ.บ.(การบริหารรัฐกิจ), ศศ.ม.(การจัดการการพัฒนาสังคม),
รป.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์)
- วันสำเร็จการศึกษา** : มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์คือ ๑.เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๒.เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และ ๓.เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๘ รูป/คนและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๑ ท่าน โดยวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการวิจัยเชิงปริมาณได้แจกแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสังฆาธิการ เจ้าสำนักเรียนและครูสอนบาลี จำนวน ๒๙๓ ชุดวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

๑.สภาพทั่วไปด้านสถานที่ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมอย่างมากในการก่อสร้าง ซึ่งมีศรัทธาจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ และศรัทธาจากสาธุชนร่วมด้วยช่วยกันในการบริจาค โดยเฉพาะมีพระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ ผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลเป็นอย่างมาก ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้ตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีซึ่งให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียน

สหศึกษาบาลี” ๒. ด้านคณาจารย์ เจ้าคณะภาค ๑๕ ได้มอบนโยบาย ให้แต่ละสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีครูอาจารย์ผู้สอนที่เพียงพอแก่ผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประสิทธิภาพ ๓.ด้านหลักสูตร การเรียน - การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการใช้หลักสูตรเดิมที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณทั่วประเทศ ภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ แต่เป็นการดีอย่างหนึ่งคือหลักสูตรเป็นการเน้นรูปแบบเดิมและจดจำ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับ ในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดทำหลักสูตรพิเศษ เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ ฉบับพกพา เป็นต้น ๔.ด้านนักศึกษา เจ้าคณะภาคได้วางนโยบายให้มีการบรรพชาและ/หรืออุปสมบทเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง หรือ ก่อนเข้าพรรษา ทำให้มีทรัพยากรที่จะเข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา ๕.ด้านเทคโนโลยี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมด้านสื่อ แต่ขาดบุคลากรในการจัดทำ

๒.ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวม พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า ๐.๘๙๕ ซึ่งแสดงว่าปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่ามีค่า ๐.๙๐๐ ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

๓. นำเสนอแนวทางการพัฒนา ๕ ด้าน คือ ๑)ด้านสถานที่ควรให้อำเภอแต่ละอำเภอในภาค ๑๕ รับผิดชอบการเรียน การสอน เป็นที่ตั้ง และเจ้าคณะ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอนั้นๆให้การสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสม ๒) ด้านคณาจารย์สิ่งที่ควรปรับปรุงคือควรมีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละชั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ ๓) ด้านหลักสูตรควรสร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้นและมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ๔) ด้านนักศึกษาสิ่งที่ควรปรับหากเป็นไปได้ คือ กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษาสำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น และ ๕)ด้านเทคโนโลยีควรมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น

Dissertation Title : Effectiveness of Educational Development of Phrapariyattidhamma School Pali Section at the Sangha Administration Region 15

Researcher : Phramaha Nikorn Tānuttaro (Sriratch)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee :

Phramaha Krissada Kittisobhano, Asst., Prof. Dr., Pali VI,

B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management),

Ph.D. (Buddhist Management)

Asst. Prof. Dr.Kiattisak Sukleung, B.A.(Public Administration),

M.A. (Social Development), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : 2019

Abstract

Objectives of research were to: 1. study general condition of effectiveness of educational development of Phrapariyattidhamma School, Pali Section, at the Sangha Administration, Region 15, 2. study the achievement factors to effectiveness of educational development of Phrapariyattidhamma school, Pali Section, at the Sangha Administration, Region 15 and 3. propose the development model of educational development of Phrapariyattidhamma School, Pali section, at the Sangha Administration, Region 15.

Methodology was the mixed methods: The qualitative research collected data from 18 key informants by in-depth-interview and from 11 participants in focus group discussion and analyzed data by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from 293 samples who were Sanga Administrators, school masters and Pali teachers monks and analyzed data with frequency, percentage, mean and standard deviation, S.D. and tested the Pearson's correlation coefficient.

Findings of this research were as follows:

1. The general condition; 1) The facility aspect; The Sangha Administration, Region 15 were more ready for building construction due to the faith and support from Provincial and District Sangha administrators, Sangha Administrators, and the faithful people helped donate, especially Phrapromweti, Regional Sangha Governor, Region 15 who has the long vision and supports the educational development of Phrapariyattidhamma, Pali Section, school at the Sangha Administration, Region 15 by setting up the Sahapali school, Co-ed Pali School, for every province in the Region naming "Co-Education Pali Study School" 2) The lecturers aspect ; Regional Sangha Governor monk of Region 15 presented the policy to each Phrapariyattidhamma, Pali Sectors school to have enough Pali teachers in appropriate proportion to students that made the learning and teaching Pali more effective, 3). The curriculum aspect; teaching and Learning curriculum of Phrapariyattidhamma school, Pali Section, used the old curriculum for very long time around the country, old and complicated language, difficult to understand. The content focused on memory and translation rather than

understanding to maintain the originality. However, for Phrapariyattidhamma school, Pali section, in the Sangha administration, Region 15, developed special curriculum such as mobile Pali grammar book etc., 4) The Student aspect; Regional Sangha Governor set up the policy for novices and monks ordination in Buddhism continuously or before Buddhist Lent day in order to have resource persons to study at Phrapariyattidhamma school, Pali section, for the purpose of Buddhism personnel production, 5) The technology aspect; media were available but lacking personnel to manage them.

2. The effectiveness of educational development of Phrapariyattidhamma School, Pali section, in the Sangha Administration, Region 15 revealed that Pearson's correlations coefficient (r) had the value at 0.895 indicating that the POSDC principle was the factor affecting the effectiveness of educational development of Phrapariyattidhamma School, Pali section, in the Sangha Administration, Region 15 at high level and correlations coefficient (r) with the value at 0.900 indicated that the factors that had impact was the Dhamma principle named as Ittibahdhamma IV that affected the effectiveness of educational development of Phrapariyattidhamma school, Pali section, at the Sangha Administration, Region 15 at high levels.

3. development guidelines are in five aspects: 1) Each district in region 15 set up their own learning and teaching institutes and Provincial and District Sangha administrators, Sangha Administrators in each district support the schools with proper budget. 2) The things should be improved, There should regular meeting to set teaching and learning plans and each class must have the examination and evaluation in every week. 3) there should be motivation and attraction so that students are interested in studying Pali. There should set up libraries of specially Tipitaka equipped with computers for further search, 4) another thing to be improved, if possible, Ministry of Education recognizes and accredits Phrapariyattidhamma, Pali studies and 5) there should be distance teaching and online learning systems for Pali language study so that those who are interested in, either monks, novices or lay people, both males and females can study from the distance learning system.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ขออนุโมทนาขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไปผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ที่ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรนี้ขึ้นมา ขอขอบคุณพระมหากษัตริย์ กิติติโสภโณ, ผศ.ดร. ประธานกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์ และ ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง กรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำดุชฎินิพนธ์นี้ให้สมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ มี ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ร.ท. ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ, พระอุดมสิทธินายก ผศ.ดร.กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและ ผศ.ดร.อุทัย สติมัน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยแนะนำดุชฎินิพนธ์นี้จนสมบูรณ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพระคุณเป็นอย่างยิ่งแก่พระเดชพระคุณ พระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ ที่เมตตาในการเก็บรวบรวมในการทำวิจัย และขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านและผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ทั้งขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณ พระเทพญาณมงคล อดีตเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสธรรมกายารามผู้ละสังขารแล้วผู้มีคุณูปการต่อข้าพเจ้า

ขอกราบขอบพระคุณพระคุณหลวงพ่อพระธรรมพุทธิมงคล เจ้าคณะภาค ๑๔ ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่วิจัย (try out)

ขอขอบคุณอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจค่า IOC ทั้ง ๕ ท่าน

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในคณะสังคมศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธและเจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์ ที่ได้ชี้แนะแนวทางในการศึกษาตลอดถึงในการทำดุชฎินิพนธ์ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียนพร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำดุชฎินิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนสหธรรมิกทุกรูปและญาติโยมผู้อุปถัมภ์ทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือในด้านการอำนวยความสะดวกเรื่องปัจจัย ๔

ขอขอบคุณและอนุโมทนาอย่างยิ่งแก่โยมบิดา มารดา และโยมพี่สาวของข้าพเจ้าที่เป็นผู้สนับสนุนค่าเทอมและค่าใช้จ่ายทุกส่วนจนจบได้ในวันนี้ ขอน้อมนีกถึงโยมบิดา มารดา ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและวิชาการทั่วไป พรใดประเสริฐพรใดเลิศในโลกหล้า จงบังเกิดมีแก่ทุกท่านตามที่กล่าวมาแล้ว

พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช)

วัน อังคาร ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามในการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประสิทธิผล	๙
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ	๔๕
๒.๔ หลักพุทธธรรมคืออิทธิบาท ๔	๕๙
๒.๕ ข้อมูลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๖๖
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๑
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๙
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๙
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	
๔.๑ ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๐๓

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๔.๒ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๕๖
๔.๓ นำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๘๐
๔.๔ ผลการตรวจสอบการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๘๐
๔.๕ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๘๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๐๐
๕.๒ อภิปรายผล	๒๐๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๔
บรรณานุกรม	๒๑๗
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	๒๒๖
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ	๒๒๘
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC)	๒๓๔
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ	๒๓๗
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๕๖
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์สนทนากลุ่ม	๒๖๓
ภาคผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่ (Try out)	๒๗๕
ภาคผนวก ฌ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ	๒๘๑
ภาคผนวก ฎ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๘๓
ภาคผนวก ฏ รูปภาพประกอบการลงพื้นที่สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๙๕
ประวัติผู้วิจัย	๓๐๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๒
๔.๑ สรุปสภาพทั่วไปด้านสถานที่ ด้านจุดแข็ง	๑๐๒
๔.๒ สรุปสภาพทั่วไปด้านสถานที่ ด้านจุดอ่อน	๑๐๘
๔.๓ สรุปสภาพทั่วไปด้านสถานที่ ด้านโอกาส	๑๑๐
๔.๔ สรุปสภาพทั่วไปด้านสถานที่ ด้านอุปสรรค	๑๑๑
๔.๕ สรุปสภาพทั่วไปด้านคณาจารย์ ด้านจุดแข็ง	๑๑๖
๔.๖ สรุปสภาพทั่วไปด้านคณาจารย์ ด้านจุดอ่อน	๑๑๙
๔.๗ สรุปสภาพทั่วไปด้านคณาจารย์ ด้านโอกาส	๑๒๑
๔.๘ สรุปสภาพทั่วไปด้านคณาจารย์ ด้านอุปสรรค	๑๒๓
๔.๙ สรุปสภาพทั่วไปด้านหลักสูตร ด้านจุดแข็ง	๑๒๗
๔.๑๐ สรุปสภาพทั่วไปด้านหลักสูตร ด้านจุดอ่อน	๑๒๙
๔.๑๑ สรุปสภาพทั่วไปด้านหลักสูตร ด้านโอกาส	๑๓๑
๔.๑๒ สรุปสภาพทั่วไปด้านหลักสูตร ด้านอุปสรรค	๑๓๒
๔.๑๓ สรุปสภาพทั่วไปด้านนักศึกษา ด้านจุดแข็ง	๑๓๖
๔.๑๔ สรุปสภาพทั่วไปด้านนักศึกษา ด้านจุดอ่อน	๑๓๙
๔.๑๕ สรุปสภาพทั่วไปด้านนักศึกษา ด้านโอกาส	๑๔๒
๔.๑๖ สรุปสภาพทั่วไปด้านนักศึกษา ด้านอุปสรรค	๑๔๓
๔.๑๗ สรุปสภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยี ด้านจุดแข็ง	๑๔๖
๔.๑๘ สรุปสภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยี ด้านจุดอ่อน	๑๔๙
๔.๑๙ สรุปสภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยี ด้านโอกาส	๑๕๑
๔.๒๐ สรุปสภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยี ด้านอุปสรรค	๑๕๒
๔.๓๑ แสดงร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๔
๔.๓๒ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานตามหลักการบริหาร POSDC โดยภาพรวม	๑๕๖
๔.๓๓ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานตามหลักอิทธิบาทธรรม ๔ โดยภาพรวม	๑๕๗
๔.๓๔ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการวางแผน (Planning)	๑๕๘
๔.๓๕ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการจัดการองค์การ (Organizing)	๑๕๙
๔.๓๖ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการบริหารบุคคล (Staffing)	๑๖๐
๔.๓๗ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการอำนวยความสะดวก (Directing)	๑๖๑
๔.๓๘ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการควบคุม (Controlling)	๑๖๒
๔.๓๙ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจ	๑๖๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๔๐ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านวิริยะ มีความเพียร	๑๖๔
๔.๔๑ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน	๑๖๕
๔.๔๒ ค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านวิมังสา พิจารณาเหตุ สังกะตผล	๑๖๖
๔.๔๓ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ POSDC กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๑๖๙
๔.๔๔ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิบาลธรรม ๔ กับประสิทธิผล การพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๑๗๐
๔.๔๕ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ ด้านการวางแผน (planning) กับประสิทธิผล	๑๗๑
๔.๔๖ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การจัดองค์การ (Organizing)กับประสิทธิผล	๑๗๒
๔.๔๗ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การบริหารบุคคล (Staffing)กับประสิทธิผล	๑๗๓
๔.๔๘ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การอำนวยการ (Directing) กับประสิทธิผล	๑๗๔
๔.๔๙ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การกำกับควบคุม (Controlling) กับประสิทธิผล	๑๗๕
๔.๕๐ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การกำกับควบคุม (Controlling) กับประสิทธิผล	๑๗๖
๔.๕๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การกำกับควบคุม (Controlling) กับประสิทธิผล	๑๗๗
๔.๕๒ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การกำกับควบคุม (Controlling) กับประสิทธิผล	๑๗๘
๔.๕๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p – v lue ระหว่างปัจจัยคือ การกำกับควบคุม (Controlling) กับประสิทธิผล	๑๗๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ โครงสร้างเปรียญธรรมสนามหลวง	๒๙
๒.๒ โครงสร้างการศึกษาพระปริยัติธรรม	๓๔
๒.๓ แสดงลักษณะโครงสร้างของสำนักเรียน	๔๓
๒.๔ กรอบการบริหารจัดการแบบมุ่งสัมฤทธิ์ผล	๕๕
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๐
๔.๑ แผนภาพสรุปด้านสถานที่	๑๑๓
๔.๒ แผนภาพสรุปด้านคณาจารย์	๑๒๔
๔.๓ แผนภาพสรุปด้านหลักสูตร	๑๓๓
๔.๔ แผนภาพสรุปด้านนักศึกษา	๑๔๕
๔.๕ แผนภาพสรุปด้านเทคโนโลยี	๑๕๓
๔.๖ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านสถานที่	๑๘๐
๔.๗ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านคณาจารย์	๑๘๒
๔.๘ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านหลักสูตร	๑๘๔
๔.๙ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านนักศึกษา	๑๘๖
๔.๑๐ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านเทคโนโลยี	๑๘๘
๔.๑๑ แผนภาพองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๙๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในดัชนีนิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก โดยใช้ระบบย่อคำ ดังต่อไปนี้

ก.พระวินัยปิฎก

วิ.ม. (บาลี) = วินัยปิฎก มหาวคคปาติ (ภาษาบาลี)

ข.พระสุตตันตปิฎก

ที.ป. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย)

ค.พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ.(ไทย) = อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหลัก ในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า. เช่น ที.ป.(ไทย). ๑๑/๓๐๖/๒๗๗.

หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย ปาฎิกวรรค ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๓๐๖ หน้าที่ ๒๗๗ เป็นต้น.

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาบาลีหรือภาษามคธ เป็นภาษาที่จารึกพระไตรปิฎก เนื่องจากเป็นภาษาที่ชาวชมพูทวีปในสมัยพุทธกาลนิยมใช้พูดจาสื่อสารกัน และเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยนั้น หลังจากพุทธปรินิพพานแล้ว ได้มีการทำปฐมสังคายนา พระเถระผู้ทำสังคายนาได้มีฉันทามติร่วมกัน ในการใช้ภาษาบาลีสำหรับบันทึกพระไตรปิฎกรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่อย่างถูกต้องไม่บิดเบือน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้พระสงฆ์สายนิกายเถรวาทในยุคต่อมามีความจำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีให้เข้าใจจึงจะสามารถรักษาและเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกซึ่งบันทึกด้วยภาษาบาลี ดังที่เถระพระโภราณจารย์ทั้งหลายได้ให้ความสำคัญกับภาษามคธเป็นอย่างมาก และได้กล่าวยกย่องไว้หลายประการในที่มากแห่ง จะขอนำมากกล่าวในที่นี้เป็นข้อๆ โดยสังเขปดังต่อไปนี้

๑) ภาษามคธเป็นภาษาของพรหมและมนุษย์ต้นกัปปี ดังที่พระอรธกถาจารย์กล่าวไว้ว่า “ภาษาของชาวมคธเท่านั้นมีใช้มากในที่ทั้งปวง คือ ในนिरย (นรก) ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ในมนุษย์โลก และ ในเทวโลก”

๒) ภาษามคธเป็นภาษาที่มีอุปการะต่อพระศาสนา เพราะภาษามคธเป็นภาษาที่ใช้เป็นกรรมวาจาในสังฆกรรมทั้งหลาย มีอุปสมบทกรรมและอุโบสถกรรม เป็นต้น และการศึกษาภาษามคธเป็นปัจจัยต่อการบรรลุปฏิสัมภิตา

๓) พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงใช้ภาษามคธในการเทศนาสั่งสอนเวไนยสัตว์ เพราะภาษามคธนี้เป็นมูลภาษา (ภาษาของมนุษย์ต้นกัปปี) เป็นภาษาของพรหม เป็นต้นติภาษา เป็นสภวานิรุตติ และเป็นธรรมนิรุตติ (ภาษาที่ใช้สำหรับบัญญัติสภวานิรุตติ) จึงเป็นปัจจัยให้ได้นิรุตติปฏิสัมภิตาแก่บุคคลผู้เล่าเรียนพระพุทธพจน์ด้วยภาษามคธ เมื่อเวลาบรรลุพระอรหัตต์ ก็จะได้นิรุตติปฏิสัมภิตาความเชี่ยวชาญแตกฉานในภาษาต่างๆ ด้วย^๑

การศึกษาของสงฆ์ในสมัยพุทธกาล เมื่อบุคคลเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา มักได้รับการศึกษาเป็นอย่างดีตามลัทธิศาสนาในสมัยนั้น เป็นต้นว่า เรียนจบไตรเพทหรือความรู้ ๓ อย่างตามลัทธิดั้งเดิมของพราหมณ์ ได้แก่ ฤคเวท ยชุรเวท และสามเวท ต่อมาได้เพิ่มอาถรรพเวท อีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น การศึกษาของสงฆ์ในสมัยที่พระพุทธองค์ทรงมีพระชนม์ชีพ มี ๒ ประการ คือ คันถธุระ เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และวิปัสสนาธุระ ซึ่งเป็นการศึกษาพระกัมมัฏฐานอันเป็นอุบายฝึกหัดจิตใจของคนให้สะอาดผ่องแผ้วปราศจากกิเลสทั้งมวล^๒

^๑ คัมภีร์อติวุตตะกะ เล่มที่ ๑, หน้า ๑๔๔.

^๒ กรมการศาสนา, คู่มือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๒.

ปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยได้ดำเนินการจัดการศึกษาบาลี โดยมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดูแลภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม และในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้สอบได้เป็นผู้ทรงเกียรติยกฐานะให้สูงขึ้น เป็นผู้ทรงคุณค่าในสังคม ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้คนทั่วไป โดยเฉพาะการได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นเกียรติอย่างสูงแก่พระภิกษุที่สอบได้ เปรียญธรรม ๓ ประโยค โดยทรงตั้งให้เป็นมหาเปรียญ ใช้คำนำหน้าว่า “พระมหา” นำหน้าชื่อเดิม ส่วนสามเณรจะใช้คำว่า ป. (มาจากคำว่าเปรียญ) ตามหลังชื่อตัวและนามสกุล ทรงพระราชทานพัดเปรียญและประกาศนียบัตร ตลอดถึงสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา เปรียญธรรม ๙ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้พระราชทานนิตยภัตและผู้สำเร็จการศึกษา เปรียญธรรม ๙ ประโยค ในขณะที่เป็นสามเณร ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้อุปสมบทเป็นนาคหลวงอีกด้วย จึงนับว่าเป็นเกียรติและเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่วงศ์ตระกูลผู้สอบได้อย่างหาที่สุดมิได้ ดังนั้นภารกิจการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ยังถือเป็นภาระที่รัฐบาลให้ความสำคัญมาตลอด ดังที่สมเด็จพระยาราชานูภาพ ตรีสไว้ในอธิบายเรื่องการสอบพระปริยัติธรรมว่า “การสอบพระปริยัติธรรมของพระภิกษุ สามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่ง ด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภ์”

ในปัจจุบันการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๗ พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และกฎ ระเบียบ คำสั่งและข้อบังคับของมหาเถรสมาคม คณะสงฆ์ กระทรวงศึกษาธิการและกรมการศาสนา โดยมีมหาเถรสมาคมองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ คณะกรรมการจัดทำ แผนพัฒนาการศาสนา ระยะที่ ๘ (๒๕๔๐-๒๕๔๔) พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของมหาเถรสมาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ แม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบ ในการบริหารตามลำดับ ในปัจจุบันการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษามี ๔ ประเภท คือ ๑. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ระดับมัธยมศึกษา - อุดมศึกษา) ๒. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม (ระดับประถมศึกษา) ๓. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (ระดับมัธยมศึกษา) ๔. การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ระดับอุดมศึกษา)

นอกจากนี้ พระราชวรมุนี^๓ ได้กล่าวถึงปัญหาและข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการศึกษาของคณะสงฆ์พอสรุปได้ว่า ปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์ เริ่มจากการที่รัฐได้จัดระบบการศึกษาใหม่โดยแยกออกไปจากวัด (สมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา) แต่แล้วรัฐก็ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ทำให้ชาวบ้านบางส่วนอาศัยประเพณีบวชเรียน เป็นทางผ่านเพื่อโอกาสในการศึกษา และเมื่อรัฐแยกการศึกษาออกจากวัดแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัฐได้เห็นห่างกันมากยิ่งขึ้น รัฐไม่เข้ามาดูแลในการจัดการศึกษาของสงฆ์ แต่ปล่อยให้สงฆ์จัดการกันเอง พร้อมกันนี้ได้สรุปสภาพและสาเหตุบางอย่าง

^๓พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), *ทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๒๕-๒๗.

ของปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์ไว้ ดังนี้ (๑) ด้านระบบการศึกษา มีหลายระบบแต่ขาดความเป็นเอกภาพและไม่สัมพันธ์กัน (๒) จัดการศึกษา ด้านการบริหาร คณะสงฆ์รับผิดชอบเฉพาะการจัดสอบหรือวัดผลไม่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา เน้นการศึกษาแนวตั้ง คือการสอบผ่านชั้นการศึกษาสู่ระดับสูงตามลำดับ การจัดการศึกษาในท้องถิ่นต่างๆ ไม่ใช่วิธีรวมทุนรวมกำลัง ต่างฝ่ายต่างทำผลคือการศึกษาพระปริยัติธรรมไม่แพร่หลายและพระภิกษุสามเณรในชนบท ที่ต้องการเล่าเรียนต่างหลังไหลเข้าสู่เมืองใหญ่และกรุงเทพมหานคร (๓) ด้านผู้เรียน ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งในด้านความต้องการ เพราะการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้ไม่สนองความต้องการของผู้เรียน(พระภิกษุสามเณร) และการเรียนพระปริยัติธรรมไม่มีการแบ่งแยกผู้เรียนตามพื้นฐานการศึกษา อายุและประสบการณ์ (๔) ด้านคุณภาพและสัมฤทธิ์ผล การศึกษาพระปริยัติธรรมมีคุณค่า ความหมายและความสำคัญต่อสังคมและชีวิตของคนสมัยปัจจุบันน้อยลงตามลำดับ และมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมไม่เพียงพอที่จะสร้างพระภิกษุสามเณรให้เป็นศาสนทายาทที่ดีได้ แต่ในขณะเดียวกันการจัดการศึกษาอื่น ๆ นอกจากพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีก็ถูกมองว่าผลิตพระภิกษุสามเณรเพื่อให้ลาสิกขา (๕) ด้านนโยบายและขอบเขตของการบริการศาสนศึกษา ขอบเขตคับแคบลงคือเน้นให้การศึกษาเฉพาะบุคคลที่อยู่ในวงในของพระพุทธศาสนาเท่านั้น ละเลยคนที่บวชระยะสั้นและศิษย์วัด (๖) ด้านที่เกี่ยวข้องกับรัฐ รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาให้ทั่วถึงตามเป้าหมายและไม่สามารถแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษาได้ และแยกการศึกษาออกไปจัดเอง ทำให้ความเหินห่างระหว่างรัฐกับคณะสงฆ์มีมากขึ้น (๗) ด้านประชาสัมพันธ์กับประชาชน ในปัจจุบันมองกันเพียงว่า การดาราสนาคือการก่อสร้างเสนาสนะถาวรวัตถุเป็นสำคัญ ควรหันมาสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้สมดุลกันหรือมากกว่า นอกจากปัญหาเหล่านี้แล้ว พระราชวรมนูญ ยังได้ให้ข้อและของคณะสงฆ์เท่าที่มีอยู่ ให้ประสานสอดคล้องและรวมเข้าเป็นระบบใหญ่อันเดียวกัน (๒) จัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นระดับหนึ่ง เป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับพระภิกษุสามเณรทุกรูป (๓) ต้องยอมรับและคำนึงถึงความเป็นจริงอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการศึกษาของคณะสงฆ์คือการขาดกา ลังคน และการลาสิกขาของพระภิกษุสามเณร (๔) ต้องคำนึงถึงศาสนศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเป็นผู้นำในชนบท และ (๕) ต้องจัดให้ผู้ที่บวชเรียนตามประเพณีได้รับการศึกษาอบรมอย่างเหมาะสม

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วยังจะพบปัญหาโดยเฉพาะทางด้านบุคลากรในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ กล่าวคือผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ไม่มีการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัยสั่งการและการติดตามประเมินผล ครูสอนพระปริยัติธรรมขาดทักษะในการสอน การผลิตและการใช้สื่อ ในด้านการบริหารงานธุรการและการเงินไม่มีระบบเกิดความล่าช้า ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอีกทั้งงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน หลักสูตรไม่มีการพัฒนา มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน วิธีวัดผลประเมินผลน้อยมาก และที่สำคัญที่สุดที่เห็นว่าเป็นที่มาของปัญหาทั้งหลาย คือ การขาดแคลนบุคลากรเพื่อดำเนินการจัดการศึกษา

พระสงฆ์ไทยน่าจะมีการศึกษาภาษาบาลีมาตั้งแต่สมัยเริ่มแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏในสมัยทวารวดี มีหลักฐานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมบาลีอย่างเป็นระบบในสมัยอยุธยา การศึกษาบาลีรุ่งเรืองยิ่งในสมัยล้านนา มีการแต่งคัมภีร์บาลีขึ้นมากมาย คัมภีร์ที่แต่งในครั้งนั้นยังใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์

ไทยในปัจจุบันด้วยการศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบมานั้น มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์ให้การสนับสนุนตลอดมา มีการอุทิศพระราชสมณเถียรเป็นที่เล่าเรียนศึกษาของพระสงฆ์ มีการยกย่องและถวายนิยตภัตตรแก่พระสงฆ์ผู้มีความรู้ภาษาบาลี จนถึงแม้พระมหากษัตริย์ไทยบางพระองค์ที่ทรงเป็นปราชญ์เชี่ยวชาญในภาษาบาลี สามารถลงบอกบาลี (สอน) แก่พระสงฆ์สามเณรด้วยพระองค์เองก็มีตลอดมาจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์การจัดสอบบาลีหรือการสอบสนามหลวงจัดว่าเป็นการวัดความรู้ขั้นสูงของคณะสงฆ์ไทยโดยพระบรมราชูปถัมภ์ สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่พระปริยัติธรรมบาลีได้ องค์พระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณจะยกย่องและให้เกียรติถวายสมณศักดิ์โดยเฉพะาะอนึ่ง การเล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐให้ความสำคัญมาตลอด ดังที่ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ตรัสไว้ใน อธิบายเรื่องการสอบพระปริยัติธรรม ว่า "การสอบพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่งด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นพุทธศาสนูปถัมภก"

เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทุกจังหวัด โดยมีพระเดชพระคุณ พระพรหมเวที เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เป็นเจ้าคณะภาค

นับแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นต้นมา ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้รับสนองงานพระพุทธศาสนาในส่วนของภาคปริยัติ คือ เป็นเลขานุการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดราชบุรีแห่งที่ ๒ วัดหลวงพ่อสตรธรรมกายราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาบาลี และยังเห็นปัญหา/อุปสรรค หลายประเด็นที่ควรทำวิจัย อาทิเช่น จำนวนของนักเรียนบาลี อาจจะดูเหมือนไม่มากไม่น้อย แต่กระบวนการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังไม่ชัดเจน สำนักไหนมีกำลังก็จัดไปตามอัตภาพ วิธีการสอนยังใช้วิธีที่โบราณล้าสมัย ทำให้การจัดการ การเรียน การสอน มีคุณภาพในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจหรือแม้กระทั่งการสนับสนุนจากภาครัฐหรือฝ่ายปกครองยังมีน้อย เป็นต้น เห็นควรอย่างยิ่งที่จะทำวิจัยให้เห็นออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการค้นหาปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่องว่า **ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕**และบันทึกไว้อย่างมีระบบ จักได้เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาทั้งหลาย เพื่อเป็นแนวทางและแบบอย่างในการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการประมวลและบูรณาการข้อมูลที่ได้รับมานำเสนออย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อความสงบทางสังคม ตลอดจนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบไป

๑.๒.คำถามในการวิจัย

๑.๒.๑.สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒.ปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๒.๓.การพัฒนาการจัดการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓.วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑.เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๓.๒.เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๓.๓.เพื่อนำเสนอการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใน ๓ แนวคิดหลัก คือ

๑) แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ๕ ด้าน คือ

๑.ด้านสถานที่

๒.ด้านคณาจารย์

๓.ด้านหลักสูตร

๔.ด้านนักศึกษา

๕.ด้านเทคโนโลยี^๔

---

^๔พระมหาทองดี ปณณวชิโร, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒๕.

๒) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตามหลักทฤษฎี POSDC คือ

- ๑.การวางแผน (Planning)
- ๒.การจัดองค์การ (Organizing)
- ๓.การบริหารบุคคล (Staffing)
- ๔.การอำนวยการ (Directing)
- ๕.การกำกับควบคุม (Controlling)^๕

๓) หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อิทธิบาท ๔ คือ

- ๑.ฉันทะ พอใจ เต็มใจ
- ๒.วิริยะ มีความเพียร
- ๓.จิตตะ ตั้งใจทำงาน
- ๔.วิมังสา พิจารณาเหตุ สังกตผล^๖

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตัวแปรเป็น ๒ ประเภทคือ

ก.ตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่

ตัวแปรต้น คือ ๑)ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาบาลี และเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๒) การจัดการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหาร POSDC

๓) การจัดการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาทธรรม ๔

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ข.ตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่

ตัวแปรที่ศึกษา คือ

๑.สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๒.ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๓.การพัฒนาการจัดการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

---

^๕พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

^๖ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๑ ; อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๐๕/๒๙๒.

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น ๒ ประเภทคือ

๑) ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และเจ้าสำนักเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๑,๐๙๑ รูป^๗ คำนวณตามสูตรเครจซี่และมอร์แกนจึงได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถาม จำนวน ๒๙๓ รูป

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

๑.กลุ่มเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส จำนวน ๗ รูป

๒.กลุ่มครูสอนบาลี ได้แก่ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๕ รูป

๓.กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา เป็นต้น จำนวน ๖ คน

รวม ๑๘ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม, วัดบัวงาม พระอารามหลวง จังหวัดราชบุรี

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดเพชรสมุทรวรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดคลองวาฬ พระอารามหลวง และจังหวัดประจวบ

คีรีขันธุ์

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ๘ เดือน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ๒๕๖๑ ถึง มีนาคม ๒๕๖๒

---

^๗ ภัคกร เมื่องนิล, หนังสืออบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประจำปี ๒๕๖๑, (ราชบุรี : เมืองราชการพิมพ์, ๒๕๖๑) หน้า ๑๐๐ - ๑๒๘.

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ สามารถนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

๑. ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ สามารถสร้างผลงานได้สอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย ในการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๒. การพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๓. โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มี ๔ จังหวัด ได้แก่

จังหวัดราชบุรี ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดมหาธาตุวรวิหาร,
จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดเพชรสมุทรวรวิหาร
และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดคลองวาฬ
พระอารามหลวง

๔.สภาพทั่วไป หมายถึง สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ใน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑.ด้านสถานที่ ๒.ด้านคณาจารย์ ๓.ด้านหลักสูตร ๔.ด้านนักศึกษา ๕.ด้านเทคโนโลยี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑.ได้ทราบสภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๗.๒.ได้ทราบปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๗.๓.ได้นำเสนอการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๗.๔.ผลจากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์และกับพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และ ในเขตพื้นที่อื่นได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้อิงความรู้และแนวคิดที่จะเรียบเรียงมาเป็นการทบทวนเอกสารที่เป็นระบบได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

๒.๓ หลักอิทธิบาทธรรม

๒.๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพหมายถึงผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น^๑ที่เป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายของการบริหารงานหรือการจัดการว่าประสบความสำเร็จเพียงใด^๒มีความสัมพันธ์กับผลงานที่องค์กรพึงประสงค์ หมายถึงความสำเร็จของการปฏิบัติที่เป็นไปหรือบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นประสิทธิผลจึงหมายถึง ผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นจะต้องสนองตอบหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร^๓เพราะการทำกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรสามารถสร้างผลงานได้สอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์ เป็นกระบวนการเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ที่ตรงตามความคาดหวัง ที่กำหนดล่วงหน้าไว้มากน้อยเพียงใดการมีประสิทธิภาพจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นกระบวนการวัดผลงานที่เน้นด้านปัจจัยนำออก^๔ซึ่งเป็นความสามารถขององค์กรที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการ คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร (Integration) การปรับตัวขององค์กรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม(Adaptability)

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕๐๔.

^๒ภรณ์ กীরติบุตร, การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอเดียสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๒-๓.

^๓รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร, แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์กร, แนวการศึกษาชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา(หน่วยที่ ๑๑), (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๑๕๙.

^๔พจน์ ทรายแก้ว, การวัดผลการปฏิบัติงาน, เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์และการบริหารงานมุ่งผลงาน, (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๗-๑๓๘.

การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสังคม (Social relevance) และผลผลิตขององค์การ (Productivity)^๕กล่าวได้ว่า ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือมีความสำเร็จตามที่ปรารถนาซึ่งอาจจะต้องมีการวัดและประเมินผลถึงความสำเร็จดังกล่าวด้วยวิธีการ และกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการที่จะให้เกิดขึ้นกับผลงานเชิงรูปธรรมอย่างชัดเจนมากที่สุดไม่ว่าจะเป็น ผลลัพธ์ ผลผลิตตามความคาดหวังขององค์การที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมอย่างเหมาะสมที่สุดแนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์การตามแนวความคิดตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นความพยายามที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง (Segmentation) การปฏิบัติงานขององค์การ ทำให้ขาดความร่วมมือร่วมใจตลอดจนไม่อาจริเริ่มสร้างสรรค์และไม่อาจจัดการกับความเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้จึงเกิดแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดดั้งเดิมคือแนวความคิดแบบผสมผสาน (Integration approach) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงและการเสริมสร้างสิ่งใหม่ ๆ โดยมองภาพรวมว่ามีสิ่งใดเกี่ยวข้องในขอบเขตที่กว้างขวางและเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องนั้นเข้าด้วยกันลักษณะของ แนวความคิดนี้จะไม่หลบเลี่ยงความขัดแย้งแต่จะมองสิ่งขัดแย้ง (Conflicts) เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเผชิญและแก้ไขเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นแนวทางนี้จึงเป็นพลวัต (Dynamic) มีเป้าหมายอยู่ที่การพยายามทำงานให้สำเร็จด้วยดี ^๖แนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพนอกจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมายอันเป็นความมีประสิทธิภาพโดยทั่วไปแล้วการประเมินประสิทธิภาพอาจพิจารณาได้จากคุณภาพของผลผลิตหรือบริการพื้นฐานขององค์การหรือความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการขององค์การ ความพร้อมหรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานที่เฉพาะเจาะจงเมื่อถูกขอร้องให้ทำผลตอบแทนหรือผลกำไรที่ได้รับจากการผลิตสินค้าและบริการ เป็นต้น ดังนั้น กิจกรรมขององค์การที่เป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติงานขององค์การว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่จึงประกอบไปด้วยกิจกรรมต่อไปนี้คือ การได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานการใช้ปัจจัยนำเข้าอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิต

ความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการของ องค์การการปฏิบัติงานด้านเทคนิควิชาการและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผล การลงทุน ในองค์การการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กับพฤติกรรมในองค์การและการตอบสนองความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและของกลุ่ม^๗

ประสิทธิภาพ (Effectiveness) เป็นเรื่องของการทำงานใด ๆ หรือความพยายามใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้น การกระทำหรือความพยายามจะมีประสิทธิภาพสูง

^๕อรุณ รักธรรม, **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ : การบริหารองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๒๕๗

^๖ชัย จานงค์, “การผสมผสานปฏิบัติการเพื่อผลิตภาพ”, **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์**, ๒๕๓๐, : ๒๕๕ - ๒๖๙.

^๗จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์, “การบริหารและการพัฒนาองค์การ”, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหารและพัฒนาองค์การ (หน่วยที่๒), (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๐), หน้า ๒๔๓.

ต่ำเพียงใดขึ้นกับว่าผลที่ได้รับนั้นตรงครบถ้วน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และใช้พลังงานน้อยเพียงใด

ประสิทธิผลอาจพิจารณาเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ประสิทธิผลของบุคคล

๒. ประสิทธิผลขององค์การ ประสิทธิผลของบุคคล คือ ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานใด ๆ หรือปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จ ทำให้บังเกิดผลตรงและครบถ้วนตามที่มีวัตถุประสงค์ไว้ ผลที่เกิดขึ้นมีลักษณะคุณภาพ เช่น ความถูกต้อง ความมีคุณค่า ความเหมาะสมดีงาม ตรงกับความคาดหวังและความต้องการของของหมู่คณะ สังคม และผู้จะนำผลนั้นไปใช้เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ คือ เป็นการปฏิบัติด้วยความพอใจ ปฏิบัติเต็มความสามารถ ปฏิบัติด้วยการเลือกสรรกลวิธีและเทคนิควิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บรรลุผลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ อย่างสูงสุด แต่ใช้ทุน ทรัพยากร และระยะเวลาน้อยที่สุด

ประสิทธิผลขององค์การ เน้นไปที่ผลรวมขององค์การ ซึ่งกับสันนิษฐานถึงเกณฑ์ของความมีประสิทธิภาพขององค์การ ว่าประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๕ ตัว คือ

๑. การผลิต (Production) องค์การมีประสิทธิผลถ้าองค์การสามารถดำเนินการผลิตให้ได้ผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้ตรงกับความต้องการขององค์การ

๒. ประสิทธิภาพ (Performance) องค์การมีประสิทธิผลถ้าอัตราส่วนระหว่างปัจจัยทรัพยากร (Inputs) ที่ใช้ กับผลผลิต (Outputs) มีความเหมาะสมในลักษณะที่ใช้ปัจจัยทรัพยากรได้คุ้มค่า

๓. ความพึงพอใจ (Satisfaction) องค์การมีประสิทธิผลถ้าผลการดำเนินงานขององค์การนำมาซึ่งความสำเร็จสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของสมาชิกในองค์การ

๔. การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) องค์การมีประสิทธิผลถ้าองค์การมีกลไกที่สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งภายในองค์การและภายนอกองค์การ

๕. การพัฒนา (Development) องค์การมีประสิทธิผลถ้าองค์การสามารถเพิ่มพูนศักยภาพ (Potential) และวิสัยสามารถ (Capacity) ขององค์การให้เจริญก้าวหน้าตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

ประสิทธิผลทั้งระดับบุคคลและระดับองค์การมีความหมายครอบคลุมทั้งผลการดำเนินงานที่สนองวัตถุประสงค์ได้ผลดีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและยังครอบคลุม ถึงกระบวนการดำเนินงานที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และใช้วิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งก็คือรวมถึงประสิทธิภาพนั่นเอง จะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การ (Organization effectiveness) จะบ่งบอกถึงความสามารถของสถานศึกษาในการบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยประยุกต์ตามแนวความคิดของ Kaplan และ Norton ซึ่งประกอบด้วยมุมมอง ๔ ด้าน ได้แก่

๑) ประสิทธิภาพด้านการเงิน

๒) ประสิทธิภาพด้านผู้รับบริการ ๓) ประสิทธิภาพด้านกระบวนการภายใน

๔) ประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้และพัฒนา

ประสิทธิผลด้านการเงิน (Financial Perspective) หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด โปร่งใส สามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทั้งในการแสวงหางบประมาณและทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาวขององค์การ

ประสิทธิผลด้านผู้รับบริการ (Customer Perspective) หมายถึงความสามารถของสถานศึกษาในการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่สนับสนุน เช่นความพึงพอใจของผู้ปกครองหรือผู้เข้ามาติดต่อกับสถานศึกษาในด้านการให้บริการทางวิชาการ.หรือบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและบริการ ความพึงพอใจของชุมชนเป็นต้น

ประสิทธิผลด้านกระบวนการภายใน (Internal – Process Perspective) หมายถึงความสามารถของสถานศึกษาในการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการบริหารภายในตั้งแต่การวิเคราะห์การกำหนดทรัพยากรที่ต้องการในการบริหาร เช่น การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การสร้างและปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การสนับสนุนให้บุคลากรทางงานวิจัยในชั้นเรียน การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น ประสิทธิภาพขององค์การเป็นปัจจัยที่สำคัญขององค์การที่ผู้จัดการจะประเมินผลของบุคคล และของกลุ่มโดยประเมินจากการดำเนินงานโดยพิจารณาถึงองค์ประกอบที่จะสามารถนำไปเปลี่ยนแปลงตัวองค์การเองไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความสำเร็จผลการปฏิบัติงานขององค์การ (Organizational Performance) ว่าจะมีประสิทธิผล (Effectiveness) หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ กลุ่ม คือ ปัจจัยลักษณะองค์การ (Organizational Characteristics) ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้าง และเทคโนโลยี

๑. ปัจจัยด้าน ลักษณะสภาพแวดล้อม (Environmental Characteristics) ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งหมายถึง บรรยากาศขององค์การ

๒. ปัจจัยลักษณะของพนักงาน (Employee Characteristics) ประกอบด้วย การปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์การ

๓. ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติ (Managerial Policies and Practices) ซึ่งประกอบด้วย การมีเป้าหมายที่ชัดเจน การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน กระบวนการสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์การและนวัตกรรม^๔

การบรรลุเป้าหมายอันเป็นประสิทธิผลโดยทั่วไปแล้วการประเมินประสิทธิผลอาจพิจารณาได้จากคุณภาพของผลผลิตหรือบริการพื้นฐานขององค์การหรือความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการขององค์การความพร้อมหรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานที่เฉพาะเจาะจงถูกขอร้องให้ทำผลตอบแทนหรือผลกำไรที่ได้รับจากการผลิตสินค้าและบริการเป็นต้นดังนั้นกิจกรรมขององค์การที่เป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติงานขององค์การว่ามีประสิทธิผลหรือไม่จึงประกอบไปด้วยกิจกรรมต่อไปนี้การได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานการใช้ปัจจัยนำเข้าอย่างมี

---

^๔Steers, R. M., **When is an Organization Effective?**, (A process approach to understanding effectiveness, Organizations Dynamics, 1980), p. 442.

ประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิตความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการขององค์การการปฏิบัติงานด้านเทคนิควิชาการและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผลการลงทุนในองค์การการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กับพฤติกรรมในองค์การและการตอบสนองความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและของกลุ่ม^{๑๖}พร้อมกับการประเมินผลนโยบายสามารถกระทำได้หลายแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินเช่น

๑. ประเมินประสิทธิผล
๒. ประเมินประสิทธิภาพ
๓. ประเมินความพอใจเพียง
๔. ประเมินความเสมอภาพ
๕. ประเมินตอบสนอง
๖. ประเมินความเหมาะสม

นอกจากนี้ในการวินิจฉัยขององค์การประสิทธิผลคือความร่วมมือช่วยเหลือกันทำงานโดยมุ่งสู่จุดหมายและความรู้สึกเป็นอิสระในการเสนอข้อคิดเห็นจากความรู้สึกในการแก้ปัญหา นั้นจะเป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อผลอย่างแท้จริงและบรรยากาศการทำงานเป็นแบบให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลไปอย่างอิสระโดยเต็มใจโดยสรุปลักษณะขององค์การที่มีประสิทธิผลต้องมีลักษณะดังนี้

๑. มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การสามารถผสมผสานความต้องการสมาชิกได้
๒. การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ยืดหยุ่น
๓. การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคม
๔. ผลผลิตที่สูงขององค์การ^{๑๗}

นักวิชาการท่านนี้ได้อธิบายว่าความสามารถขององค์กรในการสร้างให้วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดการวัดประสิทธิผลขององค์กรมีหลายแนวทางเช่นการพิจารณาถึงขนาดของความสำเร็จขององค์การในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยวิธีวิเคราะห์ประสิทธิผลขององค์กรวิธีคือ

๑. วิธีการวัดผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยยึดหลักที่ว่าองค์กรทุกองค์กรมีจุดหมายการวัดผลสำเร็จของเป้าหมายจึงเป็นแนวทางสำหรับการวัดประสิทธิผลมากที่สุด
๒. วิธีการวัดประสิทธิผลเชิงระบบโดยอาศัยแนวคิดที่ว่าองค์กรประกอบด้วยส่วนย่อยต่างๆและการพิจารณาเชิงระบบจะสมบูรณ์ได้ต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง
๓. วิธีการบริหารประสิทธิผลโดยอาศัยสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะแต่ละส่วนโดยองค์กรตอบสนองความต้องการส่วนต่างๆที่อยู่ในแต่ละสภาพแวดล้อม
๔. วิธีการวัดคุณค่าซึ่งเป็นการเอาคุณค่าและความนิยมเป็นหลักในการประเมิน

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษาให้รายละเอียดว่าประสิทธิผลเป็นการพิจารณาว่ากระบวนการหรือมาตรการที่ใช้สามารถ

^{๑๖}จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์, “การบริหารและการพัฒนาองค์การ”, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหารและพัฒนาองค์การ (หน่วยที่๒), (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๗.

^{๑๗}มนูญ วงศ์นารี, องค์การที่มีประสิทธิผล, (กรุงเทพมหานคร: นภาพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๕๗.

ตอบสนองจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใดการประเมินประสิทธิผลต้องประเมินว่าแนวทางนั้นมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับความต้องการของสถาบันและสถาบันสามารถนำแนวทางไปปฏิบัติได้ดีเพียงใดรวมทั้งผลลัพธ์ของมาตรการที่ใช้^{๑๑} เพราะประสิทธิผลเป็นการแสดงให้เห็นผลที่ได้รับของโครงการหรือบริการที่มีส่วนช่วยลดและแก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ดีขึ้นฉะนั้นประสิทธิผลจึงเป็นการวัดความสำเร็จของการได้มาซึ่งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ^{๑๒} ท่านสุดท้ายที่ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลว่าเป็นการสมดุลอย่างดีที่สุดระหว่างกิจการด้านการปรับตัวและการรักษาสภาพตั้งนั้นกิจกรรมขององค์การซึ่งเป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติขององค์การว่ามีประสิทธิผลหรือไม่จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

๑. การได้มาซึ่งทรัพยากร
  ๒. การใช้ตัวป้อนอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิต
  ๓. การผลิตผลผลิตในรูปบริการหรือสินค้า
  ๔. การปฏิบัติงานด้านเทคนิคและด้านการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
  ๕. การลงทุนในองค์การ
  ๖. การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพฤติกรรม
  ๗. การสนองตอบความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและกลุ่ม
- กล่าวได้ว่ากิจกรรมเหล่านี้แต่ละกิจกรรมมุ่งไปสู่การรักษาไว้ซึ่งปัจจัยในวงจรของตัวป้อน

กระบวนการผลิตผลและปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม^{๑๓} โดยสรุปประสิทธิผลหมายถึงผลสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ประสิทธิผลองค์การ (Organizational Effectiveness) คือความสามารถในการบริหารดำเนินงานขององค์กรให้ก้าวหน้ามีการปฏิบัติงานตรงตามหน้าที่ที่องค์กรกำหนดไว้ทำให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ตัวคือการผลิตประสิทธิภาพความพึงพอใจการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาทั้ง๕ประการจะต้องวัดไปที่ประสิทธิผล๒ระดับได้แก่ระดับบุคคลและระดับขององค์กรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จตามที่มุ่งหวังด้วยภาพรวมจะต้องวิเคราะห์ประสิทธิผลขององค์กร๔วิธีคือวิธีการวัดผลสำเร็จตามเป้าหมายวิธีการวัดประสิทธิผลเชิงระบบวิธีการวัดคุณค่าและวิธีการบริหารประสิทธิผลโดยอาศัยสภาพแวดล้อมที่มีการปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับไปด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การสามารถผสมผสานความต้องการสมาชิกได้มีการปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ยืดหยุ่นมีการปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและผลผลิตที่สูงขององค์การ

^{๑๑} ทวี หงส์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๓), หน้า ๘๘.

^{๑๒} ทองหล่อ เดชไทย, การบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับหน่วยงานสาธารณสุข, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริการงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑), หน้า ๖๕.

^{๑๓} ยงยุทธ เกษสาคร, การวางแผนและนโยบายทางด้านทรัพยากรมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๕), หน้า ๕๕.

ตารางที่ ๒.๑ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖, หน้า ๕๐๔)	ประสิทธิผลหมายถึงผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น
ภรณ์ กীরติบุตร (๒๕๒๙, หน้า ๒-๓)	เป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายของการบริหารงานหรือการจัดการว่าประสบผลสำเร็จเพียงใด
รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (๒๕๓๖, หน้า ๑๕๙)	ความสัมพันธ์กับผลงานที่องค์กรพึงประสงค์ หมายถึงความสำเร็จของการปฏิบัติที่เป็นไปหรือบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นประสิทธิผลจึงหมายถึง ผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นจะต้องสนองตอบหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร
พจน์ ทราญแก้ว (๒๕๔๕, หน้า ๑๓๗-๑๓๘)	การทำกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรสามารถสร้างผลงานได้สอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์ เป็นกระบวนการเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ที่ตรงตามความคาดหวัง ที่กำหนดล่วงหน้าไว้มากน้อยเพียงใดการมีประสิทธิผลจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นกระบวนการวัดผลงานที่เน้นด้านปัจจัยนำออก
อรุณ รักรธรรม (๒๕๒๕, หน้า ๒๕๗)	ความหมายของคำว่า ประสิทธิผล หมายถึง การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือมีความสำเร็จตามที่ปรารถนาซึ่งอาจจะต้องมีการวัดและประเมินผลถึงความสำเร็จดังกล่าวด้วยวิธีการ และกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการที่จะให้เกิดขึ้นกับผลงานเชิงรูปธรรมอย่างชัดเจนมากที่สุด
ชัย จำนง (๒๕๓๐, หน้า ๒๕๕ - ๒๖๙.)	สิ่งใดเกี่ยวข้องในขอบเขตที่กว้างขวางและเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องนั้นเข้าด้วยกันลักษณะของ แนวความคิดนี้จะไม่หลบเลี่ยงความขัดแย้งแต่จะมองสิ่งขัดแย้ง(Conflicts) เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเผชิญและแก้ไขเพื่อนามาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นแนวทางนี้จึงเป็นพลวัต (Dynamic) มีเป้าหมายอยู่ที่การพยายามทำงานให้สำเร็จด้วยดี

ตารางที่ ๒.๑ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล
ชัย จำนาง (๒๕๓๐, หน้า ๒๕๕ - ๒๖๙)	สิ่งใดเกี่ยวข้องในขอบเขตที่กว้างขวางและเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องนั้นเข้าด้วยกันลักษณะของ แนวความคิดนี้จะไม่หลบเลี่ยงความขัดแย้งแต่จะมองสิ่งขัดแย้ง(Conflicts) เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเผชิญและแก้ไขเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นแนวทางนี้จึงเป็นพลวัต (Dynamic) มีเป้าหมายอยู่ที่การพยายามทำงานให้สำเร็จด้วยดี
จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (๒๕๓๐, หน้า ๒๔๓)	ความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการของ องค์กรการปฏิบัติงานด้านเทคนิควิชาการและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผล การลงทุน ในองค์กรการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กับพฤติกรรมในองค์กรและการตอบสนองความต้องการ
Steers, R. M (1980, p. 442)	ประสิทธิผลด้านกระบวนการภายใน (Internal – Process Perspective) หมายถึงความสามารถของสถานศึกษาในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารภายในตั้งแต่การวิเคราะห์ การกำหนดทรัพยากรที่ต้องการในการบริหาร
จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์, (๒๕๔๐, หน้า๑๑๗)	การบรรลุเป้าหมายอันเป็นประสิทธิผลโดยทั่วไปแล้วการประเมินประสิทธิผลอาจพิจารณาได้จากคุณภาพของผลผลิตหรือบริการพื้นฐานขององค์กรหรือความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการขององค์กรความพร้อมหรือความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานที่เฉพาะเจาะจงถูกขอร้องให้หาผลตอบแทนหรือผลกำไร
มนูญ วงศ์นารี (๒๕๓๔, หน้า๕๗)	การวินิจฉัยขององค์กรประสิทธิผลคือความร่วมมือช่วยเหลือกันทำงานโดยมุ่งสู่จุดหมายและความรู้สึกเป็นอิสระในการเสนอข้อคิดเห็นจากความรู้สึกในการแก้ปัญหาอันจะเป็นการปฏิบัติที่มุ่งต่อผลอย่างแท้จริงและบรรยากาศการทำงานเป็นแบบให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลไปอย่างอิสระโดยเต็มใจ
ทวี หงส์วิวัฒน์ (๒๕๒๗, หน้า๙๘)	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษาให้รายละเอียดว่าประสิทธิผลเป็นการพิจารณาว่ากระบวนการหรือมาตรการที่ใช้สามารถตอบสนองจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใดการประเมินประสิทธิผลต้องประเมินว่าแนวทางนั้นมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับความต้องการของสถาบันและสถาบันสามารถหาแนวทางไปปฏิบัติได้ดีเพียงใดรวมทั้งผลลัพธ์ของมาตรการที่ใช้

ตารางที่ ๒.๑ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	แนวคิดหลัก
ทองหล่อ เดชไทย (๒๕๔๑, หน้า๖๕)	ประสิทธิผลเป็นการแสดงให้เห็นทราบผลที่ได้รับของโครงการหรือบริการที่มีส่วนช่วยลดและแก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ดีขึ้นฉะนั้นประสิทธิผลจึงเป็นการวัดองศาของการได้มาซึ่งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ
ยงยุทธ เกษสาคร (๒๕๔๕, หน้า๕๕)	กิจกรรมขององค์การซึ่งเป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติขององค์การว่ามีประสิทธิผลหรือไม่จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้ ๑. การได้มาซึ่งทรัพยากร ๒. การใช้ตัวป้อนอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิต ๓. การผลิตผลผลิตในรูปบริการหรือสินค้า ๔. การปฏิบัติงานด้านเทคนิคและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผล ๕. การลงทุนในองค์การ ๖. การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพฤติกรรม ๗. การสนองตอบความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและกลุ่ม

ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับประสิทธิผล

ผลการปฏิบัติงานขององค์การ (Organizational Performance) ว่าจะมีประสิทธิผล (Effectiveness) หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ กลุ่มคือ ปัจจัยลักษณะองค์การ (Organizational Characteristics) ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างและเทคโนโลยี

๑. ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม (Environmental Characteristics) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในซึ่งหมายถึงบรรยากาศขององค์การ

๒. ปัจจัยลักษณะของพนักงาน (Employee Characteristics) ประกอบด้วยการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์การ

๓. ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติ (Managerial Policies and Practices) ซึ่งประกอบด้วยการมีเป้าหมายที่ชัดเจนการจัดการจัดหาและการใช้ทรัพยากรการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานกระบวนการสื่อสารภาวะผู้นำและการตัดสินใจการปรับตัวขององค์การและนวัตกรรม^{๑๔}

จากข้อความดังกล่าวมีผลต่อความสำเร็จ (Success) หรือความล้มเหลว (Failure) ในการปฏิบัติงานขององค์การเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือนโยบายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ประสิทธิผลขององค์การ (Organizational Effectiveness) หมายถึงระดับของการปฏิบัติงานที่องค์การคาดหวังหรือวางแผนไว้สามารถบรรลุหรือสำเร็จลุล่วงไปได้ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบขององค์การที่มีประสิทธิผลได้แก่

^{๑๔}Steers, R. M., When is an Organization Effective?, p. 442.

๑. การเจริญเติบโตขององค์กร (Growth) เช่นจำนวนของผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการที่เพิ่มขึ้น

๒. การได้มาซึ่งทรัพยากรทางการจัดการ (Resource Acquisition) เป็นความสามารถขององค์กรในการสรรหาปัจจัยนำเข้าตามกรอบการพิจารณาองค์กรได้แก่บุคคลวัตถุดิบและแนวความคิดใหม่ๆ เป็นต้น

๓. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ขององค์กรภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในส่วนของผู้รับบริการคู่แข่งชั้นพนักงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๔. นวัตกรรม (Innovation) คือความสามารถขององค์กรในการคิดสิ่งใหม่ๆ เช่นการให้บริการรูปแบบใหม่การใช้เทคโนโลยีใหม่หรือระบบการจัดการที่ทันสมัย เป็นต้น

๕. ผลผลิตการให้บริการ (Productivity) คือการจัดหาบริการที่มีคุณค่าในระดับสูงโดยใช้ต้นทุนต่ำที่สุดหรือความมีประสิทธิภาพในการจัดการ

๖. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer/client Satisfaction) และความพึงพอใจความผูกพันของพนักงานหรือสมาชิกที่มีต่อองค์กร^{๑๕}

ประสิทธิผลขององค์กร (Organization Effectiveness) กำหนดจากระดับความมากน้อยในการบรรลุเป้าหมายหรือการทำเป้าหมายให้เป็นจริงขององค์กรและยังได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ประสิทธิผลขององค์กรใน๒รูปแบบคือ

๑. ตัวแบบเป้าหมาย (Goal Model) คือการประเมินประสิทธิผลขององค์กรโดยใช้เป้าหมายขององค์กรเป็นเครื่องวัดผลการทำงาน

๒. ตัวแบบเชิงระบบ (System model) ซึ่งวัดประสิทธิผลขององค์กรจากความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรไปยังส่วนต่างๆ ขององค์กรเพื่อสนองต่อความต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๑๖}

ความแตกต่างของตัวแบบทั้งสองในการวัดประสิทธิผลขององค์กรโดยกล่าวถึงตัวแบบเป้าหมายว่าสามารถปฏิบัติได้ง่ายกว่าแต่มีข้อบกพร่องได้แก่การที่องค์กรโดยมากจะมีหลายเป้าหมายและหลายผู้กำหนดเช่นผู้บริหารระดับสูงระดับกลางหรือเจ้าของกิจการอีกทั้งระยะเวลาและมิติของการบรรลุเป้าหมายเช่นระยะยาวหรือระยะสั้นและเป็นเป้าหมายด้านเทคนิคหรือด้านการบริการซึ่งเป็นการยากที่จะให้ความสำคัญกับเป้าหมายใดและอาจทำให้การวัดประสิทธิผลคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงกล่าวโดยสรุปคือEtzioniให้ความสำคัญกับตัวแบบเชิงระบบ (system model) มากกว่านอกจากนั้นการวัดประสิทธิผลขององค์กรว่ามีแนวความคิดและเกณฑ์การวัดที่แตกต่างกันและได้แนวทางในการศึกษาเพื่อวัดประสิทธิผลขององค์กรไว้เป็น๔แนวทางคือ

---

^{๑๕}Arnold, H. J., & Feldman, D. c. **Organizational Behavior.** (New York: McGraw-Hill,1986), p. 6.

^{๑๖}Etzioni, A., **Modern Organizations Upper Saddle River,** (NJ: Prentice-Hall,1964), p. 8.

๑. แนวทางที่มุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมาย (The Goal-attainment Approach) โดยวัดประสิทธิผลขององค์การจากความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ แนวทางนี้ยึดหลักว่าองค์การมีความตั้งใจที่จะบรรลุเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงโดยอาจมีเป้าหมายเดียวหรือหลายเป้าหมายก็ได้แนวทางที่มุ่งการบรรลุเป้าหมายคือองค์การจะต้องมีความมั่นคงมีเหตุผลและแสวงหาเป้าหมายที่แท้จริง

๒. แนวทางเชิงระบบ (The Systems Approach) วัดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดเชิงระบบที่มีทรัพยากรเข้ากระบวนการแปรสภาพทำให้เกิดผลผลิตการศึกษาในแนวนี้ นอกจากจะมุ่งเน้นเป้าหมายแล้วยังมุ่งเน้นวิธีการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายด้วย ๓. แนวทางเชิงกลยุทธ์เฉพาะส่วน (The Strategic-Constituencies Approach) กล่าวถึงการที่องค์การต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมตลอดเวลาได้แก่ความกดดันและข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์แต่จะมีเฉพาะบางส่วนเท่านั้นที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดขององค์การคือกลุ่มผลประโยชน์นั้นๆมีอำนาจควบคุมทรัพยากรที่จำเป็นต่อองค์การดังนั้นความอยู่รอดขององค์การขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดหาและรักษาทรัพยากรจะแสดงถึงระดับความมีประสิทธิภาพขององค์การ

๔. แนวทางการแข่งขัน-คุณค่า (The Competing-Values Approach) กล่าวถึงเป้าหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละองค์การมาจากบุคคลที่กำหนดเป้าหมายที่มีค่านิยมต่างกัน ดังนั้นการวัดประสิทธิผลขององค์การจึงขึ้นกับค่านิยม (Values) ความพึงพอใจ (Preferences) และความสนใจ (Interests) ของผู้ประเมินหรือวัดประสิทธิผลขององค์การ^{๑๗}

นอกจากนี้การประเมินประสิทธิผลขององค์การเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อองค์การต้องการประเมินสถานะขององค์การโดยรวมทั้งหมด^{๑๘} แต่การประเมินหรือการวัดประสิทธิผลขององค์การเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเต็มไปด้วยค่านิยม^{๑๙} โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินองค์การภาครัฐซึ่งเป็นเรื่องที่ยากเพราะองค์การภาครัฐมีลักษณะที่แตกต่างจากองค์การภาคเอกชนหลายประการเช่นความหลากหลายภายในองค์การการได้รับอิทธิพลจากคนหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆมากกว่าองค์การภาคเอกชนระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานที่

---

^{๑๗}Robbins, R. P., **Organization Theory: Structure, Design and Applications** (2nd ed.), Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall, 1987), p. 22.

^{๑๘}Murray, V., **Evaluating the Effectiveness of Nonprofit Organizations**. In R. D. Herman (Ed.), **“The Jossey-Bass Handbook of Nonprofit Leadership and Management”** (San Francisco: Jossey-Bass, 2005), p. 346.

^{๑๙}Goodman, P. S., & Pennings, J. M., **Critical issues in Assessing Organizational Effectiveness**, (New York: John Wiley & Sons, 1980), p. 185.

แท้จริงมีความขัดแย้งค่อนข้างมากระหว่างผู้กำหนดนโยบายมีความแตกต่างด้านสถานะและบทบาท ตลอดจนได้รับการตรวจสอบจากกลุ่มผลประโยชน์และสื่อต่างๆอยู่ตลอดเวลา^{๒๐} เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๒ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	แนวคิดหลัก
Steers, R. M. (1980, p. 442.)	ผลการปฏิบัติงานขององค์กร (Organizational Performance) ว่า จะมี ประ ส ท ธิ ผล (Effectiveness) หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ กลุ่ม คือ ปัจจัยลักษณะองค์กร (Organizational Characteristics) ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างและเทคโนโลยี
Arnold, H. J., & Feldman, D. c. (1986, p. 6.)	ผลต่อความสำเร็จ (Success) หรือความล้มเหลว (Failure) ในการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือนโยบายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ประสิทธิผลขององค์กร (Organizational Effectiveness) หมายถึงระดับของการปฏิบัติงานที่องค์กรคาดหวังหรือวางแผนไว้สามารถบรรลุหรือสำเร็จลุล่วงไปได้ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบขององค์กรที่มีประสิทธิผลได้แก่ ๑. การเจริญเติบโตขององค์กร (Growth) เช่น จำนวนของผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการที่เพิ่มขึ้น

^{๒๐}Eddy, W. B., *Public Organization Behavior and Development*, Cambridge, (MA: Winthrop, 1981), p. 105.

ตารางที่ ๒.๒ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล
Etzioni, A. (1964, p. 8.)	ประสิทธิผลขององค์การ (Organization Effectiveness) กำหนดจากระดับความมากน้อยในการบรรลุเป้าหมายหรือการทำเป้าหมายให้เป็นจริงขององค์การและยังได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ประสิทธิผลขององค์การใน๒รูปแบบคือ ๑. ตัวแบบเป้าหมาย (Goal Model) คือการประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยใช้เป้าหมายขององค์การเป็นเครื่องวัดผลการทางาน๒. ตัวแบบเชิงระบบ (System model) ซึ่งวัดประสิทธิผลขององค์การจากความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรไปยังส่วนต่างๆขององค์การเพื่อสนองตอบความต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด
Robbins, R. P., (1987, p. 22.)	ความแตกต่างของตัวแบบทั้งสองในการวัดประสิทธิผลขององค์การโดยกล่าวถึงตัวแบบเป้าหมายที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายกว่าแต่มีข้อบกพร่องได้แก่การที่องค์การโดยมากจะมีหลายเป้าหมายและหลายผู้กำหนดเช่นผู้บริหารระดับสูงระดับกลางหรือเจ้าของกิจการอีกทั้งระยะเวลาและมิติของการบรรลุเป้าหมายเช่นระยะยาวหรือระยะสั้นและเป็นเป้าหมายด้านเทคนิคหรือด้านการบริการซึ่งเป็นการยาก
Murray, V., (2005, p. 346.)	การประเมินประสิทธิผลขององค์การเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อองค์การต้องการประเมินสถานะขององค์การโดยรวมทั้งหมด
Goodman, P. S., & Pennings, J. M., (1980, p. 185.)	แต่การประเมินหรือการวัดประสิทธิผลขององค์การเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเต็มไปด้วยค่านิยม
Eddy, W. B., (1981, p. 105.)	การประเมินองค์การภาครัฐซึ่งเป็นเรื่องที่ยากเพราะองค์การภาครัฐมีลักษณะที่แตกต่างจากองค์การภาคเอกชนหลายประการ เช่นความหลากหลายภายในองค์การการได้รับอิทธิพลจากคนหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆมากกว่าองค์การภาคเอกชน

การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ภาษาบาลี หรือภาษามคธ เป็นภาษาที่จารึกพระไตรปิฎก ด้วยเป็นภาษาที่คนชมพูทวีป ในสมัยพุทธกาลนิยมใช้กันทั่วไป จึงเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยนั้น หลังจากพุทธปรินิพพานมีการทำปฐมสังคายนา พระเถระได้ตกลงกันใช้ภาษาบาลีสำหรับจดจำ พระไตรปิฎก พระสงฆ์สายเถรวาทจึงต้องศึกษาภาษาบาลีให้เข้าใจลึกซึ้งและสามารถเทียบเคียงสอบทานกับพระไตรปิฎกที่เก็บไว้ในสถานที่ต่างกันได้ เพื่อรักษาการแปลความหมายจากพระพุทธพจน์ในพระไตรปิฎกให้ถูกต้องไม่บิดเบือน และหน้าที่นี้ก็เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเทศไทยเช่นเดียวกัน

พระสงฆ์ไทยน่าจะจะมีการศึกษาภาษาบาลีมาตั้งแต่สมัยเริ่มแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏในสมัยทวารวดี มีหลักฐานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมบาลีอย่างเป็นระบบในสมัยอยุธยา

การศึกษาบาลีรุ่งเรืองยิ่งในสมัยล้านนา มีการแต่งคัมภีร์บาลีขึ้นมากมาย คัมภีร์ที่แต่งในครั้งนั้นยังใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันด้วย

การศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบมานั้น มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์ให้การสนับสนุนตลอดมา มีการอุทิศพระราชมณเฑียรเป็นที่เล่าเรียนศึกษาของพระสงฆ์ มีการยกย่องและถวายนิยัตยภัตตราแก่พระสงฆ์ผู้มีความรู้ภาษาบาลี จนถึงแม้พระมหากษัตริย์ไทยบางพระองค์ ที่ทรงเป็นปราชญ์เชี่ยวชาญในภาษาบาลี สามารถลงบอกบาลี (สอน) แก่พระสงฆ์สามเณรด้วยพระองค์เองก็มีตลอดมาจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

การจัดสอบบาลีหรือการสอบสนามหลวงจัดว่าเป็นการวัดความรู้ชั้นสูงของคณะสงฆ์ไทย โดยพระบรมราชูปถัมภ์ สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่พระปริยัติธรรมบาลีได้ องค์พระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณจะยกย่องและให้เกียรติถวายสมณศักดิ์ โดยเฉพาะ

อนึ่ง การเล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐให้ความสำคัญมาตลอด ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตรัสไว้ใน อธิบายเรื่องการสอบพระปริยัติธรรม ว่า "การสอบพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่งด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นพุทธศาสนูปถัมภก"^{๒๑}

ในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาบาลีอย่างเป็นระบบ โดยสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงรับผิดชอบดูแลโดยภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาลไทย

องค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยย่อมี ๕ อย่างคือ

- ๑) การบริหารหลักสูตร
- ๒) การเรียน-การสอน
- ๓) สื่อการเรียน-การสอน
- ๔) กิจกรรมการเรียน-การสอน และ
- ๕) การวัดและประเมินผล

^{๒๑}สำนักศาสนศึกษาวัดเทพศิลา: **คู่มือเปิดตำราเรียนบาลี**. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕) หน้า ๑ - ๒.

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในสมัยรัตนโกสินทร์มีระบบการจัดการศึกษาที่ยังคงมีรูปแบบคล้ายสมัยอยุธยาตอนปลายทั้งด้านสถานที่เรียนครูผู้สอนแต่ได้มีการแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอนและการสอบใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๒ โดยจัดแบ่งหลักสูตรให้กว้างออกไปเป็น ๙ ชั้น คือชั้นประโยค ๑ ถึงชั้นประโยค ๙ พร้อมทั้งจัดให้มีผู้รับผิดชอบเป็นสัดส่วนและเปลี่ยนระบบการสอบจากปากเปล่าเป็นสอบด้วยข้อเขียนในปลายรัชกาลที่ ๖ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๙ โดยใช้คัมภีร์ประเภทอรรถกถาและฎีกามาเป็นแบบเรียนและแบบสอบแทนพระไตรปิฎกจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

สมัยรัชกาลที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ.๒๔๘๙-ปัจจุบัน)

การศึกษาพระปริยัติธรรมยุคนี้นับได้ว่าเป็นยุคที่ทันสมัยแล้วสำนักเรียนบาลีมีขึ้นทั่วราชอาณาจักรความนิยมต่อการเรียนพระบาลีมีมากขึ้นเนื่องมาจากการเทียบหรือรับรองวิทยฐานะของผู้เรียนต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๔ ได้มีระเบียบองค์การศึกษาว่าด้วยการจัดการศึกษา พุทธศักราช ๒๔๙๔ ขึ้นมาแทนฉบับเดิมที่เคยใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๑^{๒๒} การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีองค์การของคณะสงฆ์ไทยคือกองบาลีสนามหลวงปัจจุบัน พระพรหมโมลี (สุชาติ ป.ธ.๙) วัดปากน้ำเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร เป็นแม่กองบาลีสนามหลวงกำกับดูแลการศึกษาของคณะสงฆ์โดยกำหนดนโยบายหลักสูตร และดำเนินการวัดผลการเรียนระดับประเทศที่เรียกว่า “สอบบาลีสนามหลวง” โดยมีกระบวนการเริ่มแต่การออกข้อสอบจัดสอบประกาศผลสอบ และออกหนังสืออันเป็นหลักฐานแสดงวุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับผู้ที่สอบผ่านในแต่ละชั้นประโยค ซึ่งการศึกษาพระปริยัติธรรมนี้มีการบริหารจัดการศึกษา ดังนี้

๑. การบริหารหลักสูตร การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโดยกองบาลีสนามหลวงซึ่งกำหนดหนังสือตำราเรียนรวมเป็นวิชาหลักได้ ๔ วิชา และแยกเป็นรายวิชาย่อยได้๗วิชาในแต่ละชั้นประโยคมีไม่เกิน ๔ วิชาดังนี้^{๒๓}

๑) วิชาบาลีไวยากรณ์แยกเป็นวิชาบาลีไวยากรณ์สำหรับชั้นประโยค๑-๒และชั้นประโยคป.ธ.๓

๒) วิชาบูรพาคือความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยและรูปแบบหนังสือราชการสำหรับชั้นประโยคป.ธ.๓

๓) วิชาวากยสัมพันธ์เฉพาะประโยค ป.ธ.๓

๔) วิชาแปลมคธเป็นไทยหรือแปลบาลีเป็นไทยเป็นวิชาหลักที่ต้องเรียนทุกชั้นประโยคแตกต่างกันโดยคัมภีร์ที่กำหนดให้เรียน

๕) วิชาแปลไทยเป็นมคธตั้งแต่ประโยค ป.ธ.๔ ถึงประโยค ป.ธ.๙ กำหนดคัมภีร์ต่าง ๆ ไปตามชั้น

๖) วิชาแต่งฉันทภาษาบาลีเฉพาะประโยค ป.ธ.๘

๗) วิชาแต่งไทยเป็นมคธเฉพาะประโยค ป.ธ.๙

คัมภีร์ที่กำหนดสำหรับการแปลในแต่ละชั้นประโยคมีดังนี้

^{๒๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙๕.

^{๒๓}ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, เอกสารประกอบการประชุมพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี ครั้งที่ ๔, (๒๕๕๔), หน้า ๔.

- ๑) ประโยค ๑-๒ ธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๑-๔
- ๒) ประโยค ป.ธ.๓ ธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๕-๘
- ๓) ประโยค ป.ธ.๔ มังคลัตถทีปนี ภาค ๑
- ๔) ประโยค ป.ธ.๕ มังคลัตถทีปนี ภาค ๒
- ๕) ประโยค ป.ธ.๖ สมันตปาสาทิกา ภาค ๓
- ๖) ประโยค ป.ธ.๗ สมันตปาสาทิกา ภาค ๑-๒
- ๗) ประโยค ป.ธ.๘ วิสุทธีมรรค
- ๘) ประโยค ป.ธ.๙ อภิธัมมัตถวิภาวินี

๒. ด้านการเรียนการสอน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีกำหนดระดับการศึกษาไว้ ๘ ชั้นประโยคคือตั้งแต่ชั้นประโยค ๑-๒ ถึงเปรียญธรรม ๘ ประโยคโดยชั้นประโยคที่ถือว่าเป็นเปรียญคือเปรียญธรรม๓ประโยคถึงเปรียญธรรม ๘ ประโยค จัดรวมเป็น ๓ ชั้นดังนี้

๑) ชั้นบาลีไวยากรณ์ประโยค ๑-๒ ถึงประโยคป.ธ. ๓ เป็นชั้นเปรียญตรี(ใช้เวลาเรียน ๓ ปี นับจากชั้นบาลีไวยากรณ์)

๒) ชั้นประโยค ป.ธ. ๔ -๕-๖ เป็นชั้นเปรียญโท (ใช้เวลาเรียน ๓ ปี นับจากเปรียญตรี)

๓) ชั้นประโยค ป.ธ.๗-๘-๙ เป็นชั้นเปรียญเอก (ใช้เวลาเรียน ๓ ปี นับจากเปรียญโท)

การศึกษาแผนกบาลีนี้รวมเวลาเรียนตั้งแต่ชั้นบาลีไวยากรณ์ถึงประโยคป.ธ.๙ ใช้เวลาเรียนอย่างน้อย ๙ ปี พระภิกษุสามเณรที่จะเข้ารับการศึกษาระดับเปรียญธรรมแผนกบาลีจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว และจบมัธยมศึกษาชั้นตรี จึงมีสิทธิสอบบาลีสนามหลวงชั้นประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓ จบมัธยมศึกษาชั้นโทจึงมีสิทธิสอบประโยค ป.ธ.๔-๖ และจบมัธยมศึกษาชั้นเอกจึงมีสิทธิสอบ ประโยค ป.ธ.๗-๙^{๒๔} เวลาเรียนแบ่งเป็น๓ภาคเรียนคือภาควิชาเขตพระราชาและภาคปวารณาในแต่ละวันกำหนดเป็นสองรอบคือเริ่ม เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๓๐ น. และ เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๓๐ น. โดยเรียนสัปดาห์ละ ๕ วัน หยุดเรียนวันโกนกับวันพระสำหรับการเรียนการสอนใช้วิธีท่องจำจากตำราและแปลจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยหรือแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาบาลีโดยจะต้องมีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนทุกครั้งถ้าไม่เตรียมตัวมาจะแปลไม่ได้ดังนั้นการเรียนบาลีจึงใช้เวลาในการดูหนังสือที่ห้องพักมากกว่าเวลาเรียนในห้องเรียนซึ่งวิชาที่ถือว่าเป็นหลักในการเรียนทุกระดับชั้นคือวิชาแปลมคธเป็นไทยส่วนวิชาอื่น ๆ นั้นแล้วแต่อาจารย์จะกำหนดว่าให้เรียนวันไหนก่อนการเรียนนักเรียนต้องเตรียมดูหนังสือมาก่อนมิฉะนั้นจะแปลไม่ได้หรือฟังรูปอื่นแปลไม่รู้เรื่องซึ่งลักษณะพิเศษประการหนึ่งของการสอนวิชาแปลมคธเป็นไทยคือไม่ใช่ครูแปลแล้วให้นักเรียนนั่งฟังแต่นักเรียนจะต้องเป็นผู้แปลเองแล้วครูคอยฟังการแปลของนักเรียนหากผิดตรงไหนก็จะให้คำแนะนำบอกความรู้เพิ่มเติมให้นักเรียนจะสอบผ่านหรือไม่ผ่านขึ้นอยู่กับตัวเองถึงร้อยละ ๘๐ ส่วนอีกร้อยละ ๒๐ จะได้รับจากครู ดังนั้นถ้านักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอๆก็จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยากนัก^{๒๕}ในส่วนของสถานที่เรียนถ้าเป็นสำนักเรียนขนาดใหญ่จะมีอาคารเรียนที่เป็นสัดส่วนแต่ถ้าเป็นขนาดเล็กมักเรียนตามศาลาการเปรียญหรือตามที่อื่นๆซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนได้สำหรับครูสอนพระปริยัติธรรม

^{๒๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^{๒๕}พระมหาทองดี ปณฺณวชิโร, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : อารทการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒๕.

แผนกบาลีนั้นไม่มีการสอบบรรจุอย่างทางคฤหัสถ์แต่ถือหลักว่ามีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอนและมีศรัทธาที่จะสอนก็สามารถเป็นครูได้ การเข้ามาเป็นครูก็ไม่สลับซับซ้อนเพียงแต่สำนักเรียนทำเรื่องถึงเจ้าคณะจังหวัดเพื่อเสนอแต่งตั้งเท่านั้นและส่วนมากครูบาลีจะมีวุฒิประโยค ป.ธ.๓ ขึ้นไปโดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านครุมาก่อน สำนักเรียนในกรุงเทพมหานครครูส่วนมากมีวุฒิปริญญาสูงและมีจำนวนมากจึงสามารถเลือกได้แต่ในต่างจังหวัดหลายสำนักเรียนขาดแคลนครูบางแห่งมีครูสอนรูปเดียวแต่ต้องสอน ๓-๔ ชั้น และสอนวันละหลายรอบดังนั้นจึงต้องใช้ระบบ “พี่สอนน้อง” คือทำหน้าที่เป็นทั้งนักเรียนและครูซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์เพราะมีเวลาเตรียมตัวไม่เพียงพอขาดประสบการณ์ความรู้ไม่แตกฉานและขาดเทคนิคการถ่ายทอดเป็นต้น^{๒๖} จากปัญหาดังกล่าวกรมการศาสนาได้เข้ามาช่วยเหลือโดยการจัดทำโครงการอบรมครูสอนแผนกบาลี ขึ้นซึ่งก็ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่เพียงพอปัจจุบันสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงวัดปากน้ำเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร ต้องการจะพัฒนาครูสอนบาลีให้มีศักยภาพด้านวิชาการมากยิ่งขึ้นจึงจัดให้มีโครงการ “การประชุมอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” โดยได้งบประมาณอุปถัมภ์จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและใช้ระยะเวลาครั้งละ ๑๕ วัน ซึ่งก็เป็นวิธีการพัฒนาครูอีกทางหนึ่งเพราะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างยิ่ง^{๒๗}

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยสร้างความสนใจในการเรียนการสอนและช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ปัญหาในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีคือมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่น้อยมากที่ใช้เป็นหลักคือตำราเรียนสมุดจดบันทึกกระดานดำชอล์กหรือไวท์บอร์ดเทปบันทึกการแปลกระดาษาเขียนตอบ ปัญหาสื่อการสอนยังคงเป็นแบบเดิมไม่มีสื่อใหม่ๆนอกจากหนังสือเรียนแม้ว่าในปัจจุบันนี้นักเรียนใหญ่ๆที่มีทุนทรัพย์พอเพียงสามารถซื้อหาสื่อสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนได้เช่นคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายโปรเจกเตอร์สื่อวีดีโอหรือซีดีสื่อการเรียนการสอนแต่โดยภาพรวมแล้วยังถือว่าไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึงจึงทำให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพและในแต่ละปีจะมีนักเรียนที่สอบตกเป็นจำนวนมากทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมน่าเบื่อหน่ายไม่สร้างความสนใจให้กับผู้เรียนเท่าที่ควร^{๒๘}

๔. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในแต่ละสำนักเรียนสำนักศาสนศึกษาและโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามที่ต้องการซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนอาจมีดังต่อไปนี้

^{๒๖}พระมหาแผน พูนพัต, รูปแบบเชิงระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๔), หน้า ๔๑.

^{๒๗}พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ฆมฺมรตโน), พระมหาทองดีปญฺญาวชิโร, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : อารทการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๙-๑๗๐.

^{๒๘}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๓๑.

๑. การจัดทำสอบเพื่อวัดผลความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเป็นการภายใน
๒. การมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน
๓. การจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงเพื่อสร้างทักษะและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจให้กับผู้เรียน

๔. การผลิตตำราคู่มือและเอกสารประกอบการเรียนการสอน

๕. การจัดครูพี่เลี้ยงสำหรับนักเรียนบาลีไวยากรณ์เพื่อรับท่องสูตร

สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเรียนการสอนบาลีในยุคปัจจุบันคือการจัดอบรมพิเศษ(ติวเข้ม)ก่อนสอบสนามหลวงโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อให้นักเรียนเตรียมความพร้อมและเกิดความมั่นใจก่อนเข้าสอบ และเพื่อปลูกฝังความนิยมในการศึกษาภาษาบาลีให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นแก่นักเรียนที่เปิดอบรมก่อนสอบสนามหลวงที่มีชื่อเสียงและมีพระภิกษุสามเณรนิยมสมัครเข้าอบรมเป็นประจำทุกปีได้แก่นักเรียนวัดปากน้ำเขตภาษีเจริญสำนักเรียนวัดอรุณราชวรารามสำนักเรียนวัดสร้อยทองสำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามสำนักเรียนวัดไร่ขิงจังหวัดนครปฐม เป็นต้นซึ่งการอบรมจะใช้ระยะเวลาประมาณ ๑๕-๓๐ วัน รูปแบบจะเป็นการแนะนำเทคนิคและวิธีการสอบการเปิดเทพแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยและการให้ผู้เข้าอบรมฝึกทำข้อสอบ เป็นต้นเนื้อหาที่อบรมจะมุ่งเน้นประโยคเก็งหรือข้อความที่คาดว่าจะออกสอบสนามหลวงเป็นหลัก^{๒๙}

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีการวัดผลในระดับชั้นเรียนโดยนักเรียนสำนักศาสนศึกษาและโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดจะดำเนินการจัดวัดผลการเรียนในช่วงที่มีการเรียนการสอนแต่การวัดผลในลักษณะนี้เป็นเพียงการทดสอบความรู้ของผู้เรียนเท่านั้นไม่ได้ใช้ในการตัดสินผลการเรียนหรือเลื่อนระดับชั้นประโยคแต่อย่างใดเพราะจะมีการวัดผลประเมินผลระดับประเทศที่เรียกว่า “การสอบบาลีสนามหลวง” โดยกองบาลีสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการประเมินผลการเรียนซึ่งปัจจุบันกำหนดการสอบบาลีสนามหลวงมีดังนี้^{๓๐}

๑. ประโยค ๑-๒ ถึงประโยค ป.ธ.๕ กำหนดสอบสนามหลวงปีละ ๒ ครั้งและในกรณีที่นักเรียนรูปใดสอบไม่ผ่านในครั้งที่ ๑ สามารถสอบซ่อมในครั้งที่ ๒ ภายในปีการศึกษาเดียวกันได้แต่ต้องสอบผ่านวิชาใดวิชาหนึ่งในการสอบครั้งที่ ๑ จึงจะมีสิทธิสอบครั้งที่ ๒

๒. ประโยค ป.ธ.๖ ถึงประโยค ป.ธ.๙ กำหนดสอบสนามหลวงปีละ ๑ ครั้ง ถ้านักเรียนรูปใดสอบไม่ผ่านก็ต้องเข้าสอบใหม่ในปีการศึกษาถัดไป

สำหรับการวัดผลและการประเมินผลนั้นมีการตัดสินผลการเรียนโดยใช้ผลการสอบบาลีสนามหลวงเท่านั้นกล่าวคือผู้ที่สอบผ่านประโยคบาลีสนามหลวงจึงจะได้เลื่อนชั้นประโยคในระดับสูงขึ้น ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการเรียนการสอนเป็นการประเมินผลการจัดการศึกษาว่าได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่โดยการสอบวัดผลจะมี ๒ ระดับคือระดับสถานศึกษาและระดับประเทศระดับสถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นการจัดสอบวัดผล เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสอบระดับประเทศของผู้เรียนโดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดสอบวัดผลลักษณะข้อสอบจะอาศัย

^{๒๙}สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒, อบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง ภาค ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕๘.

^{๓๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๕.

แนวข้อสอบของบาลีสนามหลวงแต่จะไม่มีผลในการเก็บคะแนนของผู้เรียนเป็นแต่เพียงต้องการหาข้อบกพร่องของผู้เรียนแล้วปรับให้สมบูรณ์ขึ้นเท่านั้นจะไม่มีผลต่อการสอบได้หรือสอบตกของผู้เรียนแต่อย่างใดผู้ที่สอบไม่ผ่านในสนามโรงเรียนเมื่อแก้ไขข้อบกพร่องแล้วอาจสอบผ่านสนามหลวงก็ได้สำหรับวิธีดำเนินการจัดสอบบาลีสนามหลวงมีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่ใช้เป็นแบบแผนซึ่งได้จัดทำมาโดยลำดับดังต่อไปนี้^{๓๑}

๑) กองบาลีสนามหลวงแต่งตั้งคณะกรรมการออกข้อสอบ

๒) กองบาลีสนามหลวงจัดพิมพ์ข้อสอบ

๓) เจ้าคณะภาคแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อนำข้อสอบจากส่วนกลางไปยังสนามสอบบาลีสนามหลวงทุกแห่งโดย ประโยค ๑-๒ ถึงประโยค ป.๓.๔ เปิดสอบพร้อมกันทั่วประเทศส่วนประโยค ป.๓.๕ ถึงประโยค ป.๓.๙ กำหนดให้มีสนามสอบบาลีสนามหลวงเฉพาะกรุงเทพมหานครเท่านั้น

๔) เจ้าคณะภาคจัดส่งใบคำตอบของนักเรียนไปยังกองบาลีสนามหลวงทุกชั้นประโยค

๕) กองบาลีสนามหลวงแต่งตั้งพระภิกษุที่เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมซึ่งมีวุฒิเปรียญธรรม ๖ ประโยคขึ้นไปเป็นกรรมการตรวจข้อสอบโดยนิมนต์คณะกรรมการไปประชุมตรวจข้อสอบพร้อมกันณสถานที่ซึ่งแม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้ โดยในปัจจุบันนี้ คือวัดสามพระยา กรุงเทพมหานครการตรวจข้อสอบใช้เวลา ๕ วัน

นอกจากนี้ยังมีกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนซึ่งทางกองบาลีสนามหลวงได้กำหนดวันสอบวันตรวจและวันประกาศผลการสอบประจำปีทุกปีดังนี้

การสอบประโยคบาลีสนามหลวง

สอบครั้งที่ ๑

ครั้งแรก ๑)สอบประโยค ป.๓.๖-๗ เริ่มวันขึ้น ๒-๓ ค่ำเดือน ๓ ของทุกปี(๒)สอบประโยค ป.๓.๘-๙ เริ่มวันขึ้น ๔-๖ ค่ำเดือน ๓ ของทุกปี

ครั้งหลังสอบประโยค ๑-๒ และประโยค ป.๓.๓-๕ เริ่มวันแรม ๑๐-๑๒ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี

การตรวจบาลีสนามหลวงครั้งที่ ๑ ตรวจพร้อมกันทุกประโยคเริ่มวันแรม ๒-๖ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปีและประกาศผลการสอบครั้งที่ ๑ ในวันแรม ๖ ค่ำเดือน ๔ ของทุกปี

สอบครั้งที่ ๒

สอบประโยค ๑-๒ และประโยค ป.๓.๓-๕ เริ่มวันแรม ๑๐-๑๒ ค่ำเดือน ๕

การตรวจบาลีสนามหลวงครั้งที่ ๒ ตรวจพร้อมกันทุกประโยคเริ่มวันขึ้น ๑๐ ค่ำเดือน ๖ ของทุกปี และประกาศผลการสอบครั้งที่ ๒ ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำเดือน ๖ ของทุกปี

สถานที่สอบประโยคบาลีสนามหลวง

สำหรับสถานที่สอบนั้นประโยค ๑-๒ และประโยค ป.๓.๓-๔ จะมีสนามสอบกระจายไปตามจังหวัดต่างๆทั่วประเทศส่วนประโยค ป.๓.๕-๙ สนามสอบจะอยู่ที่ส่วนกลางซึ่งผู้เรียนที่จะเข้าสอบ

^{๓๑}อ้างแล้ว.

ประโยค ป.ธ.๕-๙ ต้องเดินทางมาสอบที่กรุงเทพมหานครเท่านั้นโดยกองบาลีสนามหลวงจะเป็นผู้กำหนดสนามสอบเช่นวัดสามพระยาเป็นสนามสอบของชั้นประโยค ป.ธ.๗-๙ เป็นต้นผู้เรียนที่จะสมัครสอบความรู้บาลีนั้นนอกจากจะสอบได้วุฒิบาลีประโยคที่ผ่านมาแล้วยังต้องมีวุฒินักธรรมกำกับอีกด้วยคือ

ประโยค ๑-๒ - ป.ธ.๓ (เปรียญตรี) ต้องมีวุฒินักธรรมชั้นตรีจึงจะมีสิทธิสอบ

ประโยค ป.ธ.๔-๕-๖ (เปรียญโท) ต้องมีวุฒินักธรรมชั้นโทจึงจะมีสิทธิสอบ

ประโยค ป.ธ.๗-๘-๙ (เปรียญเอก) ต้องมีวุฒินักธรรมชั้นเอกจึงจะมีสิทธิสอบ

อนึ่งถ้ากำลังสอบนักธรรมชั้นใดชั้นหนึ่งอยู่ที่ไหนก็ให้ลงไว้ในช่องหมายเหตุว่า “กำลังสอบน.ธ.ตรี” เป็นต้นและเมื่อทราบผลการสอบนักธรรมแล้วต้องรีบแจ้งผลการสอบให้แก่กองบาลีสนามหลวงทราบโดยด่วน^{๓๒}

ในปัจจุบันนี้ผู้บริหารแต่ละสำนักเรียนได้ดำเนินการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์สอดคล้องตามหลักสูตรบาลีสนามหลวงกฎระเบียบวิธีปฏิบัติอื่นพร้อมทั้งมีการส่งนักเรียนเข้าสนามสอบวัดผลตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดทุกปีการศึกษาอย่างไรก็ตามพระสังฆาธิการเป็นแม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้ คือกระบวนการศึกษาจะเน้นการสอบวัดผลความรู้โดยมีกองบาลีสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบวัดผลส่วนกระบวนการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารแต่ละสำนักเรียนจะดำเนินการเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๑ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องการสอบคือนักเรียนสามารถเก็บวิชาที่สอบได้แล้วเป็นเวลา ๒ ปีแต่นำร่องเฉพาะเปรียญธรรม ๑-๒ ประโยคก่อนยังคงเค้าโครงรูปแบบหลักสูตรและวิชาการเช่นเดิมเมื่อสอบผ่านวิชาใดแล้วสนามหลวงแผนกบาลีจะเก็บวิชานั้นไว้ในปีต่อไปไม่ต้องสอบวิชานั้นอีกคงสอบเฉพาะวิชาที่ยังสอบไม่ผ่านเท่านั้นโดยมีข้อกำหนดดังนี้

๑. ในเบื้องต้นผู้สอบต้องสอบให้ครบทั้ง ๒ วิชาทำปัญหาข้อสอบครบถ้วน

๒. ต้องสอบได้ผ่านเกณฑ์ที่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้จึงจะเก็บวิชานั้นได้

๓. ในวิชาที่สอบได้นั้นจะเก็บไว้ ๒ ปีเมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้เป็นอันยกเลิกทั้งหมด

๔. เมื่อสอบได้ผ่านเกณฑ์ที่กองบาลีสนามหลวงกำหนดครบทั้ง ๒ วิชาภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้นจึงจะถือว่าสอบผ่านชั้นเปรียญธรรม ๑-๒ ประโยค

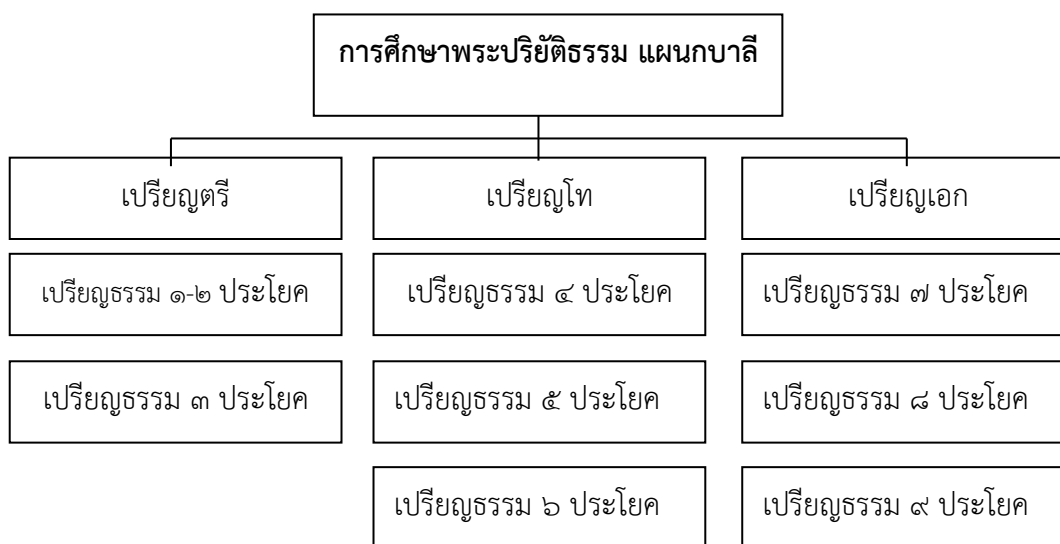
ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งในปีพ.ศ. ๒๕๔๗ กองบาลีสนามหลวงได้ยกเลิกการเก็บวิชาที่สอบผ่านแล้วเป็นเวลา ๒ ปีและให้มีการสอบครั้งที่ ๒ โดยที่กองบาลีสนามหลวงได้อาศัยมติของมหาเถรสมาคมที่ ๔๖๔/๒๕๔๗ ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๒๖ เมื่อวันที่ ๓๐ เดือนกันยายนพ.ศ. ๒๕๔๗ มีมติเห็นชอบ ๒ เรื่องคือ

๑. การยกเลิกการเก็บวิชาที่สอบผ่านแล้วเป็นเวลา ๒ ปีชั้นเปรียญธรรม ๑-๒ ประโยค

๒. การสอบครั้งที่ ๒ สำหรับผู้สอบผ่านแล้ววิชา (ยกเว้นวิชาบูรพภาคป.ธ.๓) ในปีนั้นตั้งแต่ชั้นเปรียญธรรม ๑-๒ ประโยคถึงเปรียญธรรม ๕ ประโยคโดยกำหนดให้มีการสอบตามปกติ ๑ ครั้งและมีการสอบครั้งที่ ๒ (สอบซ่อม) ในวิชาที่ไม่ผ่านในปีเดียวกันนั้นเมื่อสอบครั้งที่ ๒ แล้วผลปรากฏว่าสอบไม่ผ่านในวิชาที่เหลือให้ถือว่าสอบไม่ผ่านทั้งหมดในปีนั้นในปีต่อไปต้องสอบใหม่ทุกวิชาหรือนักเรียนที่สอบครั้งที่ ๑ ผ่านแล้วอีกวิชาไม่เข้าสอบในการสอบครั้งที่ ๒ ในปีนั้นก็ให้ถือว่าสอบไม่ผ่าน

^{๓๒}อ้างแล้ว.

ทั้งหมด^{๓๓}การดำเนินการในเรื่องการสอบบาลีสนามหลวงดังกล่าวยังคงดำเนินการตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในปัจจุบันมีการแบ่งออกเป็นเปรียญดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ โครงสร้างเปรียญธรรมสนามหลวง

จากแผนภาพที่ ๒.๑ โครงสร้างเปรียญธรรมสนามหลวงคือการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมได้มีการแบ่งชั้นระดับการศึกษาออกเป็น ๓ ระดับคือระดับเปรียญตรีระดับเปรียญโทและระดับเปรียญเอกมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ระดับเปรียญตรีได้แก่ เปรียญธรรม ๑-๒ ประโยคและเปรียญธรรม ๓ ประโยคตามหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เปรียญธรรม ๑-๒ ประโยคตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลมคธเป็นไทยโดยพยัญชนะและโดยอรรถหลักสูตรใช้หนังสืออัมมปัทฐกฐกถาภาค ๑-๔ (๒) วิชาบาลีไวยากรณ์หลักสูตรใช้หนังสือบาลีไวยากรณ์ประเภทสอบถามความจำจำนวน ๔ เล่มคือนามอภัยศัพท์อาชยาตกติกส์สมาสตัดิตสมัญญาภิธานสนธิสำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรมีเช่นหลักการแปลมคธเป็นไทยหนังสือธรรมบทวิจารณ์คู่มือศัพท์ยากหนังสือแปลโดยพยัญชนะอัมมปัทฐกฐกถาภาคที่ ๑-๔ หนังสือแปลยกศัพท์อัมมปัทฐกฐกถาภาคที่ ๑-๔ เทปเสียงแปลโดยพยัญชนะอัมมปัทฐกฐกถาภาคที่ ๑-๔ หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาแปลมคธเป็นไทยหนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาบาลีไวยากรณ์

เปรียญธรรม ๓ ประโยคหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลมคธเป็นไทยโดยพยัญชนะและโดยอรรถหลักสูตรใช้หนังสืออัมมปัทฐกฐกถาภาค ๕-๘ (๒) วิชาสัมพันธ

^{๓๓}สนามหลวงแผนกบาลี, เรื่องสอบบาลี, (กรุงเทพมหานคร, อาหารการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๙๐.

ไทยหลักสูตรใช้หนังสืออัมมปัทฏฐกถาภาค ๕-๘ (๓) วิชาบาลีไวยากรณ์หลักสูตรใช้หนังสือบาลีไวยากรณ์ประเภทสอบถามความจำและความเข้าใจประกอบกันจำนวน ๔ เล่มคือ นามอภัยศัพท์อาขยจาตติกัสมาสตัทธิตสมัญญาภิธานสนธิ (๔) วิชาบูรพภาคข้อเขียนภาษาไทยโดยแก้ไขให้ถูกต้องตามระเบียบลักษณะวรรคตอนตัวอักษรตามสมัยนิยมหลักสูตรใช้หนังสือที่ควรรู้เช่นจดหมายทางราชการประกาศ เป็นต้นสำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรมีเช่นหนังสือแปลโดยพยัญชนะอัมมปัทฏฐกถาภาคที่ ๕-๘ หนังสือแปลยกศัพท์อัมมปัทฏฐกถาภาคที่ ๕-๘ เทปเสียงแปลโดยพยัญชนะอัมมปัทฏฐกถาภาคที่ ๕-๘ หนังสือธรรมบทวิจารณ์คู่มือศัพท์อัมมปัทฏฐกถาคาถาโยชนาหนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาแปลมคธเป็นไทยหนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาสัมพันธ์ไทยหนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาบาลีไวยากรณ์คู่มือบาลีไวยากรณ์คู่มือหลักสัมพันธ์คู่มือวิชาบูรพภาคปทานุกรมกิริยาอาชยาตพจนานุกรมกิริยาภิกตักคณฐี

๒. ระดับเปรียญโท ได้แก่ เปรียญธรรม ๔ ประโยคหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทยเป็นมคธหลักสูตรใช้หนังสืออัมมปัทฏฐกถาภาค ๑ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทยหลักสูตรใช้หนังสือมังคลัตถที่ปนิภาค ๑ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรมีเช่นหลักการแปลไทยเป็นมคธคู่มือศัพท์และสำนวนหรือคู่มือเปรียญธรรม ๔ ประโยคคู่มือคาถาธรรมบทภาคที่ ๑ คู่มือแนะนำการแปลมังคลัตถที่ปนิภาคที่ ๑ หนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาแปลมคธเป็นไทยเปรียญธรรม ๔ ประโยคเทปเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทยมังคลัตถที่ปนิภาคที่ ๑ สถิติข้อสอบบาลีสนามหลวงของทั้ง ๒ วิชาประโยคโบราณ

เปรียญธรรม ๕ ประโยคตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทยเป็นมคธหลักสูตรใช้หนังสืออัมมปัทฏฐกถาภาค ๒-๔ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทยหลักสูตรใช้หนังสือมังคลัตถที่ปนิภาค ๒ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรมีเช่นหลักการแปลไทยเป็นมคธคู่มือคาถาธรรมบทภาคที่ ๒-๔ คู่มือศัพท์สำนวนหรือคู่มือเปรียญธรรม ๕ ประโยคคู่มือการเรียนการสอนวิชาแปลไทยเป็นมคธสำหรับเปรียญธรรม ๕ ประโยค คู่มือแนะนำการแปลมังคลัตถที่ปนิสถิติข้อสอบบาลีสนามหลวงทั้ง ๒ วิชาหนังสือปัญหาเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาแปลมคธเป็นไทยเปรียญธรรม ๕ ประโยคเทปเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทยมังคลัตถที่ปนิภาคที่ ๒

เปรียญธรรม ๖ ประโยคตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทยเป็นมคธหลักสูตรใช้หนังสืออัมมปัทฏฐกถาภาค ๕-๘ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทยหลักสูตรใช้หนังสือสมันตปาสาทิกาภาคที่ ๓ สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรมีเช่นหลักการแปลไทยเป็นมคธคู่มือศึกษาบาลีคู่มือคาถาธรรมบทภาคที่ ๕-๘ คู่มือศัพท์และสำนวนหรือคู่มือเปรียญธรรม ๖ ประโยคหนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาแปลมคธเป็นไทยเปรียญธรรม ๖ ประโยคเทปเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทยสมันตปาสาทิกาภาคที่ ๓ สถิติปัญหาบาลีสนามหลวงทั้ง ๒ วิชาโยชนา

๓. ระดับเปรียญเอก ได้แก่ ประโยคเปรียญธรรม ๗-๙ ประโยคสอดคล้องตามหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เปรียญธรรม ๗ ประโยคตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแปลไทยเป็นมคธหลักสูตรใช้หนังสือมังคลัตถที่ปีภาค๑ (๒) วิชาแปลมคธเป็นไทยหลักสูตรใช้หนังสือสมันตปาสาทิกา ภาคที่๑-๒สำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรมีเช่นหลักการแปลไทยเป็นมคธคู่มือศึกษาบาลีคู่มือศัพท์และสำนวนหรือคู่มือเปรียญธรรม ๗ ประโยคหนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาแปลมคธเป็นไทยเปรียญธรรม ๗ ประโยคเทพเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทยสมันตปาสาทิกาภาคที่๑-๒สถิติปัญหาบาลีสนามหลวงทั้ง๒วิชาโยชนา

เปรียญธรรม ๘ ประโยคตามหลักสูตรและคู่มือการเรียนการสอนประกอบด้วย (๑) วิชาแต่งฉันทมคธ๓ฉันทในจำนวน๖ฉันทคือปรัชญาวัตรอินทรวิชัยรุเปนทรวิชัยอินทรวงศ์วังสกุฎฐะและวสันตติลล (๒) วิชาแปลไทยเป็นมคธหลักสูตรใช้หนังสือสมันตปาสาทิกาภาคที่๑ (๓) วิชาแปลมคธเป็นไทยหลักสูตรใช้หนังสือวิสุทธิมรรคสำหรับคู่มือการศึกษาประกอบด้วยตำราและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่นักเรียนควรมีเช่นคู่มือศึกษาบาลีคู่มือแต่งฉันทมคธคู่มือศัพท์และสำนวนเปรียญธรรม ๘ ประโยคเอกสารตัวอย่างแต่งฉันทมคธซึ่งท่านผู้รู้ได้แต่งไว้เป็นตัวอย่างหนังสือปัญหาและเฉลยบาลีสนามหลวงวิชาแปลมคธเป็นไทยและแต่งฉันทเอกสารตัวอย่างศัพท์และสำนวนสำหรับแต่งฉันทมคธเทพเสียงวิชาแปลมคธเป็นไทยวิสุทธิมรรคสถิติปัญหาบาลีสนามหลวงวิชาแปลไทยเป็นมคธและแปลมคธเป็นไทยฎีกาอภิธาน์ปทีปิกาธาตุปทีปิกา

เปรียญธรรม ๙ ประโยคหลักสูตรประโยคบาลีสนามหลวงที่ยุติในปัจจุบัน (ยุติในที่นี้หมายถึง ตกลง)

๑. วิชาแต่งไทยเป็นมคธ แต่งภาษามคธจากภาษาไทยล้วน ข้อความแล้วแต่กรรมการจะกำหนดให้ (แต่งเป็นบาลี)

๒. วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือวิสุทธิมรรค (แต่งเป็นบาลี)

๓. วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสืออภิธัมมัตถวิภาวินี (แปลเป็นไทย)

จากการศึกษาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เรียกว่าวิชาการพระพุทธศาสนาเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดวิถียุทธฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนาพ.ศ. ๒๕๒๗มีคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์มีหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับดูแลวิชาการพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรวิชาการพระพุทธศาสนาหมายความว่า วิชาการซึ่งจัดให้พระภิกษุสามเณรศึกษาตามหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งดังต่อไปนี้^{๓๔}หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยการศึกษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้บันทึกพระพุทธวจนะในพระไตรปิฎก หรือเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้ประกาศพระศาสนาในฐานะที่พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์สำคัญของฝ่ายเถรวาทชาวพุทธฝ่ายเถรวาทใช้บาลีสืบต่อกันมาทั้งในอรรถกถาทั้งหลายพงศาวดารทั้งหลายและงานทางวรรณกรรมอื่น ๆ^{๓๕}

^{๓๔}สุทธิพงษ์ ต้นตยาพิศาลสุทธิ, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕.

^{๓๕}พระมหาเทียบ สิริธนาโณ, บาลีคืออะไร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยา ลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓๕.

ดังนั้นผู้ที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาบาลีการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งภาษาบาลีเป็นแม่บทหรือเป็นกุญแจสำคัญที่สุดที่จะนำเราเข้าสู่การศึกษาพระพุทธศาสนาผู้สำเร็จการศึกษาประเภทนี้เรียกได้ว่าเป็นผู้คงแก่เรียนหน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงและกองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติการศึกษาประเภทนี้แบ่งออกเป็นระดับมี๘ ชั้นได้แก่

ระดับที่๑เปรียญตรีประกอบด้วยเปรียญธรรม ๑-๒ ประโยคถึง เปรียญธรรม ๓ ประโยค

ระดับที่๒เปรียญโทประกอบด้วยเปรียญธรรม ๔-๖ ประโยค

ระดับที่๓เปรียญเอกประกอบด้วยเปรียญธรรม ๗-๙ ประโยค

ความจำเป็นในการบริหารการศึกษาเกิดขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นคือ เมื่อมีโรงเรียนแล้วก็ต้องมีใครคนหนึ่งทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำ หรือเป็นหัวหน้าในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในเบื้องต้นการบริหารการศึกษาจะเน้นหนักไปในเรื่องของบุคลากรและการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คือ พยายามเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับพัฒนาทรัพยากรมนุษย์^{๓๖} การจัดการศึกษาของพระสงฆ์ในอดีตมีบทบาทต่อการศึกษาของสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมากเพราะในอดีตสถานที่เรียนก็คือ วัด และครูผู้สอนก็คือ พระผู้บริหาร และผู้จัดการศึกษาคือ เจ้าอาวาสพระที่มีพรรษาสูงกว่า๕พรรษาขึ้นไปสอนพระภิกษุและพระที่มีพรรษาน้อยกว่านั้นสอนเด็กวัด^{๓๗} การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบันที่ได้รับความนิยมจากพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป และเป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นรูปธรรม และยังคงดำเนินไปได้ด้วยดีในปัจจุบันเพราะการศึกษาของคณะสงฆ์มีคณะกรรมการบริหารคอยกำกับดูแล และวางนโยบายด้านการศึกษาเช่น หน่วยงาน และคณะกรรมการดังต่อไปนี้

คณะกรรมการการศึกษาคณะสงฆ์เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของมหาเถรสมาคมพ.ศ. ๒๕๑๒ตามพระราชบัญญัติกำหนดวิถียุทธฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่๑) พ.ศ. ๒๕๒๗ และพระราชบัญญัติกำหนดวิถียุทธฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ได้กำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ไว้ดังนี้

มาตรา๖ให้มีคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์คณะหนึ่งประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานกรรมการแม่กองบาลีสนามหลวงแม่กองธรรมสนามหลวงอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏอธิบดีกรมการศาสนาอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเลขาธิการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินเจ็ดคนซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการให้คณะกรรมการ

^{๓๖}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘.

^{๓๗}พระเฉลิมชาติ ขาติวโร, **ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดนวสารสินการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๕.

การศึกษาของคณะสงฆ์เลือกกรรมการผู้หนึ่ง เป็นรองประธานกรรมการให้เลขาธิการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์^{๓๘}

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า
- (๒) กำหนดมาตรฐานและให้ความเห็นชอบหลักสูตรวิชาการพระพุทธศาสนา
- (๓) กำหนดพื้นฐานความรู้คุณสมบัติหลักเกณฑ์การเข้าศึกษาระยะเวลาการศึกษาการสอบและเงื่อนไขในการรับปริญญาหรือประกาศนียบัตร

(๔) ควบคุมดูแลการจัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลักและป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากพระบาลีในพระไตรปิฎก

(๕) วินิจฉัยสั่งการเพื่อยับยั้งหรือยุติการดำเนินกิจการที่ขัดต่อพระธรรมวินัยหรือขัดต่อกฎหมายระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งของสถานศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาตามพระราชบัญญัตินี้

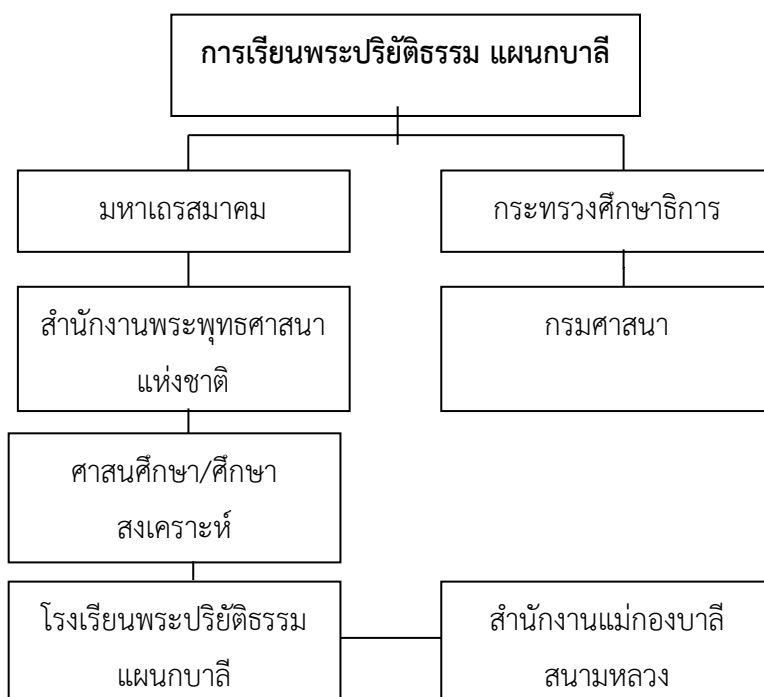
(๖) วางระเบียบและออกข้อบังคับหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้^{๓๙}

การพัฒนาารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยคู่กับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคม ซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาลหน้าที่หลัก คือ ดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตรเปรียญธรรมตั้งแต่เปรียญธรรม ๑-๒ ประโยคถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยคให้เหมาะสมกับชั้นเรียนของแต่ละประโยครวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษาบาลีโดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบงานภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคมคณะกรรมการสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง

^{๓๘} ธานาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน), ทำเนียบพระเปรียญธรรม ๙ ประโยคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : เบสท์กราฟฟิคเพรส, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓.

^{๓๙} อ้างแล้ว, หน้า ๑๐.

แผนภาพที่ ๒.๒ โครงสร้างการศึกษาพระปริยัติธรรม

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทยคู่กับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาลมีหน้าที่หลักในการดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรของสนามหลวงแผนกบาลีรวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษา มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุนสำหรับภารกิจสำคัญของผู้บริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม คือ การสร้างประสิทธิภาพในการจัดระบบการศึกษาให้มีความเหมาะสมเช่นปัจจุบันเข้าไปบริหารจัดการกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพกล่าวคือ มีทักษะและประสบการณ์จริงสะดวกง่ายที่ผู้ปฏิบัติตามทำได้ดีประหยัดงบประมาณตรงเวลาคุ่มค่าเมื่อพิจารณาภารกิจดังกล่าวผู้บริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนให้สมบูรณ์ซึ่งเรียกว่าหน้าที่งานบริหารที่เป็นมาตรฐานการศึกษา ๕ ประการประกอบด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทยคู่กับสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาลมีหน้าที่หลักในการดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรของสนามหลวงแผนกบาลีรวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษา มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุนสำหรับภารกิจสำคัญของผู้บริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมคือการสร้างประสิทธิภาพในการจัดระบบการศึกษาให้มีความเหมาะสมเช่นปัจจุบันเข้าไปบริหารจัดการกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพกล่าวคือมีทักษะและประสบการณ์จริงสะดวกง่ายที่ผู้ปฏิบัติตามทำได้ดีประหยัดงบประมาณตรงเวลาคุ่มค่าเมื่อพิจารณาภารกิจดังกล่าวผู้บริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตน

ให้สมบูรณ์ซึ่งเรียกว่า หน้าที่งานบริหารที่เป็นมาตรฐานการศึกษา๕ประการประกอบด้วยการวางแผนการจัดองค์การบริหารบุคคลการอำนวยความสะดวกและการควบคุม

สรุปได้ว่าผู้บริหารดำเนินการเรียนการสอนในสำนักเรียนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการเป็นผู้กำกับดูแลสำนักเรียนสำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการศึกษาเป็นไปตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้กำหนดการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้มีอยู่๓ระดับคือระดับเปรียญตรีได้แก่ เปรียญธรรม ๑-๒ ประโยคถึงเปรียญธรรม ๓ ประโยค ระดับเปรียญโท ได้แก่ เปรียญธรรม ๔-๖ ประโยค และระดับเปรียญเอก ได้แก่ เปรียญธรรม ๗-๙ ประโยคจากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางแสดงการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	แนวคิดหลัก
สำนักศาสนาศึกษาวัดเทพศิลา (๒๕๔๕, หน้า ๑ - ๒)	การสอบพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่ง ด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดิน ผู้เป็นพุทธศาสนูปถัมภก
ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (๒๕๕๔, หน้า ๔)	การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีองค์กรของคณะสงฆ์ไทยคือกองบาลีสนามหลวงปัจจุบัน พระพรหมโมลี (สุชาติ ป.ธ.๙) วัดปากน้ำเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นแม่กองบาลีสนามหลวงกำกับดูแลการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยกำหนดนโยบายหลักสูตร และดำเนินการวัดผลการเรียนระดับประเทศที่เรียกว่า “สอบบาลีสนามหลวง”
พระมหาทองดี ปญญาวชิโร (๒๕๔๕, หน้า ๑๒๕)	การเรียนการสอนใช้วิธีท่องจำจากตำราและแปลจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยหรือแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาบาลีโดยจะต้องมีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนทุกครั้งถ้าไม่เตรียมตัวมาจะแปลไม่ได้ดังนั้นการเรียนบาลีจึงใช้เวลาในการดูหนังสือที่ห้องพักมากกว่าเวลาเรียนในห้องเรียน
พระมหาแผน พูนพัถ (๒๕๓๔, หน้า ๔๑)	ในส่วนของสถานที่เรียนถ้าเป็นสำนักเรียนขนาดใหญ่จะมีอาคารเรียนที่เป็นสัดส่วนแต่ถ้าเป็นขนาดเล็กมักเรียนตามศาลาการเปรียญหรือตามที่อื่นๆซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนได้

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธรรมรัตน์), (๒๕๔๘, หน้า ๑๖๙-๑๗๐)	ปัจจุบันสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงวัดปากน้ำเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร ต้องการจะพัฒนาครูสอนบาลีให้มีศักยภาพด้านวิชาการมากยิ่งขึ้นจึงจัดให้มีโครงการ“การประชุมอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพมหานคร ๒๕๔๖, หน้า ๓๑)	สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยสร้างความสนใจในการเรียนการสอนและช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นปัญหาในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีคือมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่น้อยมากที่ใช้เป็นหลักคือตำราเรียนสมุดจดบันทึกกระดานดำชอล์กหรือไวท์บอร์ดเทปบันทึกการแปลกระดาษเขียนตอบปัญหาสื่อการสอนยังคงเป็นแบบเดิมไม่มีสื่อใหม่ๆ
สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒ (๒๕๔๕, หน้า ๒๕๘)	สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเรียนการสอนบาลีในยุคปัจจุบันคือการจัดอบรมพิเศษ(ติวเข้ม)ก่อนสอบสนามหลวงโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อให้นักเรียนเตรียมความพร้อมและเกิดความมั่นใจก่อนเข้าสอบ และเพื่อปลูกฝังความนิยมในการศึกษาภาษาบาลีให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น
สนามหลวงแผนกบาลี (๒๕๕๓, หน้า ๙๐) สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ (๒๕๕๑, หน้า ๑๕)	มีปรับปรุงหลักสูตรโดยการสอบครั้งที่ ๒ การสอบซ่อม การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เรียกว่า วิชาการพระพุทธศาสนา
พระมหาเทียบ สิริวิภาณ (๒๕๕๒, หน้า ๒๓๕)	หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยการศึกษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้บันทึกพระพุทธรวณะในพระไตรปิฎกหรือเป็นภาษาที่พระพุทธรเจ้าใช้ประกาศพระศาสนา
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมมจิตโต) (๒๕๕๓, หน้า ๑๘)	การบริหารการศึกษาจะเน้นหนักไปในเรื่องของบุคลากรและการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
พระเฉลิมชาติ ชาติวโร (๒๕๕๒, หน้า ๔๕)	การจัดการศึกษาของพระสงฆ์ในอดีตมีบทบาทต่อการศึกษาของสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมาก เพราะในอดีตสถานที่เรียนก็คือวัดและครูผู้สอนก็คือพระผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาคือ เจ้าอาวาส
ธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน) (๒๕๕๐, หน้า ๑๓)	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์

๒.๔.๕ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี(ปัจจุบัน)

การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี(ปัจจุบัน)นั้นคณะสงฆ์ไทยได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ดังต่อไปนี้

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับ มาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

โรงเรียน หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
สำนักศาสนศึกษา หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมหรือพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

สำนักเรียน หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมหรือพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและสำนักเรียนคณะจังหวัดตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

ข้อ ๒ ให้สถาบันพระพุทธศาสนามีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณรในโรงเรียนสำนักศาสนศึกษาและสำนักเรียน

การจัดตั้งยุบรวมเลิกและการดำเนินการของโรงเรียนสำนักศาสนศึกษาหรือสำนักเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

ข้อ ๓ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนาแบ่งเป็นระดับดังต่อไปนี้

๑) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

๒) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ได้จัดให้แก่พระภิกษุและสามเณร ซึ่งมีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่หกหรือเทียบเท่า และได้

ศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดโดย
คำแนะนำของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แบ่งเป็นระดับดังต่อไปนี้

ก) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีชั้นเปรียญธรรม ๓ ประโยคเป็นการศึกษาในระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อ ๔ ให้โรงเรียนสำนักศาสนศึกษาและสำนักเรียนได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการและ
เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษา

ข้อ ๕ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียนสำนักศาสนศึกษาหรือสำนักเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่
ส่งเสริมสนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พระปริยัติ
ธรรมแผนกธรรมและพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการสำนักศาสนศึกษา และคณะกรรมการ
สำนักเรียนทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนสำนักศาสนศึกษาและสำนักเรียนแล้วแต่
กรณี ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และมหาเถรสมาคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพ
และมาตรฐานการศึกษา

องค์ประกอบจำนวนคุณสมบัติหลักเกณฑ์วิธีการวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจาก
ตำแหน่ง ตลอดจนการประชุมและการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการสำนัก
ศาสนศึกษา และคณะกรรมการสำนักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบที่มหาเถรสมาคมกำหนด

ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนก
บาลี พ.ศ. ๒๕๕๕^{๔๐} อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๕ ตรีแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.
๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๘
และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ ข้อ ๒ ข้อ ๓ (๒) และ ข้อ ๔ แห่ง
กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ มหา
เถรสมาคมจึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๔ ในประกาศนี้

การศึกษาพระปริยัติธรรม หมายความว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและ
การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามหลักสูตรที่คณะสงฆ์กำหนด

สำนักเรียน หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม
และแผนกบาลีคือสำนักเรียนวัดในกรุงเทพมหานครและสำนักเรียนคณะจังหวัดในส่วนภูมิภาค

สำนักศาสนศึกษา หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์การ
เรียนสำนักศาสนศึกษาวัด สำนักศาสนศึกษาประจำตำบล สำนักศาสนศึกษาประจำอำเภอ ซึ่งจัด
การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและหรือแผนกบาลี

^{๔๐}ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี
พ.ศ. ๒๕๕๕, (ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕).

เจ้าสำนัก หมายความว่า เจ้าอาวาสวัดที่สำนักเรียนหรือนักศาสนศึกษาตั้งอยู่
 วิชาสามัญ หมายความว่า รายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียนพระปริยัติ
 ธรรมศึกษาเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดโดย
 คำแนะนำของมหาเถรสมาคม

บุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า เจ้าสำนักเรียน เจ้าสำนักศาสนศึกษา ผู้อำนวยการ
 ศูนย์การเรียนรู้ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่
 ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริการ
 การศึกษาในสำนักเรียน และสำนักศาสนศึกษาซึ่งได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของรัฐ

ครูสอนพระปริยัติธรรม หมายความว่า พระภิกษุสามเณรหรือคฤหัสถ์ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หลัก
 ในการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสำนักเรียน และสำนักศาสน
 ศึกษาซึ่งได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของรัฐ

พระปริยัตินิเทศ หมายความว่า พระภิกษุซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาพระปริยัติ
 ธรรม ช่วยเหลือแนะนำครูสอน และสนองงานเจ้าคณะจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระ
 ปริยัติธรรม

๑) การจัดตั้งยุบรวมเล็กสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษา

ข้อ ๕ วัดที่ประสงค์ขอจัดตั้งเป็นสำนักเรียนหรือนักศาสนศึกษาต้องประกอบด้วย
 คุณสมบัติดังนี้

- (๑) เป็นวัดที่ตั้งถูกต้องตามกฎหมาย
- (๒) มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม
- (๓) มีจำนวนผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแบบคำขอจัดตั้ง
- (๔) มีความพร้อมด้านบุคลากรทางการศึกษา ครูสอนพระปริยัติธรรม และอาคาร
 สถานที่การขอจัดตั้งสำนักเรียนหรือนักศาสนศึกษา ให้เจ้าอาวาสจัดทำเรื่องตามแบบคำขอของ
 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแนบท้ายประกาศนี้

ข้อ ๖ สำนักเรียนหรือนักศาสนศึกษาใดขาดคุณสมบัติตามข้อ ๕ (๒) (๓) (๔) ติดต่อกัน
 เป็นเวลา ๓ ปีหรือเมื่อปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ให้เจ้าสำนักเสนอเรื่องขอยุบรวมหรือ
 เลิกดำเนินการ

กรณีตามวรรคแรกหากเจ้าสำนักไม่เสนอขอยุบรวมหรือเลิกดำเนินการให้เจ้าคณะ
 กรุงเทพมหานครหรือเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาสั่งการ

ข้อ ๗ สำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษาที่ถูกยุบรวมหรือเลิกดำเนินการแล้ว ทรัพย์สินที่
 เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ตกเป็นของวัดนั้น ส่วนทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าคณะเทศมหา
 นครหรือเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาดำเนินการ

๒) การแต่งตั้งและถอดถอนครูสอนพระปริยัติธรรม

ข้อ ๘ ให้เจ้าสำนักเรียนหรือนักศาสนศึกษาเสนอเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร หรือเจ้า
 คณะจังหวัดเพื่อแต่งตั้งครูสอนพระปริยัติธรรมที่มีคุณสมบัติดังนี้

- (๑) ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมต้องมีวุฒินักธรรมชั้นเอก
- (๒) ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องมีวุฒิปริญญาธรรม ๓ ประโยคขึ้นไป เฉพาะสามเณรต้องมีวุฒิปริญญาธรรม ๔ ประโยคขึ้นไป
- (๓) ผ่านการอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมตามหลักสูตรของกองธรรมสนามหลวงหรือกองบาลีสนามหลวง ซึ่งจัดโดยกองธรรมสนามหลวงหรือกองบาลีสนามหลวงร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- (๔) ครูสอนวิชาสามัญต้องมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป
- ข้อ ๙ ครูสอนพระปริยัติธรรมพื้นสภาพเมื่อ
- (๑) มรณภาพ/ตาย
- (๒) ลาสิกขา
- (๓) ลาออก
- (๔) เจ้าคณะกรุงเทพมหานครหรือเจ้าคณะจังหวัดให้ออกโดยการเสนอของเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา

๓) การบริหารและการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม

ข้อ ๑๐ ให้มีสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงและสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นหน่วยงานสนองงานแม่กองธรรมสนามหลวงและแม่กองบาลีสนามหลวงตามลำดับ โครงสร้างการบริหารและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงและสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงให้เป็นไปตามที่แม่กองธรรมสนามหลวงหรือแม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด

ข้อ ๑๑ ให้เจ้าสำนักเรียนและเจ้าสำนักศาสนศึกษาจัดการศึกษาหรือส่งเสริมให้ศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดโดยคำแนะนำของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๒ ให้สำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษา จัดทำข้อมูลการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อรายงานแม่กองธรรมสนามหลวง แม่กองบาลีสนามหลวงและแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ โดยในส่วนภูมิภาคให้แจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพื่อเสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการ

ข้อ ๑๓ ให้มีพระปริยัตินิเทศทำหน้าที่นิเทศการศึกษาพระปริยัติธรรม รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุน และเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม การแต่งตั้งหรือถอดถอนพระปริยัตินิเทศให้เป็นไปตามระเบียบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ข้อ ๑๔ ให้สำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง บุคลากรทางการศึกษา และครูสอนพระปริยัติธรรมได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณตามกฎหมายโดยผ่านทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

รวมความว่าวัตถุประสงค์ของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในปัจจุบันนี้ก็เพื่อให้รู้ภาษาบาลี จะได้นำไปศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก เพื่อนำเอาข้อธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาปฏิบัติอย่างถูกต้องและเกิดผลแก่ตน และนำไปเผยแผ่ต่อสาธารณชน เพื่อเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนานั่นเอง

การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ภายใต้การบริหารงานของมหาเถรสมาคม ก่อนที่พระพรหมโมลี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จะดำรงตำแหน่งเป็นแม่กองบาลีสนามหลวงในปัจจุบัน มีโครงสร้างการบริหารงานดังนี้^{๔๑}

ที่ปรึกษาแม่กองบาลีสนามหลวง	พระวิสุทธีวงศาจารย์ (วิเชียร อโนมคุโณ) ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
ที่ปรึกษาแม่กองบาลีสนามหลวง	พระพรหมดิลก (เอื้อน หาสมโม) ป.ธ.๙ วัดสามพระยา
ที่ปรึกษาแม่กองบาลีสนามหลวง	พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) ป.ธ.๙ วัดประยุรวงศาวาส
ที่ปรึกษาแม่กองบาลีสนามหลวง	พระพรหมกวี (ประกอบ ธมมเสฏฐโณ) ป.ธ.๙ วัดกัลยาณมิตร
ที่ปรึกษาแม่กองบาลีสนามหลวง	พระธรรมกิตติมุณี (สาย ฐานมงคล) ป.ธ.๗ วัดเฉลิมพระเกียรติ
ที่ปรึกษาแม่กองบาลีสนามหลวง	พระเทพปริยัติวงศ์ (พาย ภทโท) ป.ธ.๖ วัดปากน้ำ
ที่ปรึกษาแม่กองบาลีสนามหลวง	พระเทพวรเวที (บุญศรี ปุณณสิริ) ป.ธ.๔ วัดปากน้ำ
แม่กองบาลีสนามหลวง	พระพรหมโมลี (สุชาติ ธมมรตโน) ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
เลขานุการแม่กอง	พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปณโณ) ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
รองเลขานุการแม่กอง	พระราชวิสุทธีเวที (นิกร มโนโกโร) ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
รองเลขานุการแม่กอง	พระปิฎกเมธี (ทองดี ปญญาวชิโร) ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กอง	พระปริยัติธรรมธาดา (ทองคำ เถรานุโธ) ป.ธ.๗ วัดเบญจมบพิตรฯ
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กอง	พระมหาบุญชู กิตติโชติโก ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กอง	พระมหาวัฒน์พร อภิวัตมโน ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กอง	พระมหาหวน ยสาโส ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กอง	พระมหาเดชจำลอง พุทธิเตโช ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กอง	พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ ป.ธ.๙ วัดปากน้ำ
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กอง	พระมหากฤษณภัค มหิสุโร ป.ธ.๗ วัดปากน้ำ

^{๔๑} กองบาลีสนามหลวง, ทำเนียบกองบาลีสนามหลวง, [ออนไลน์]: แหล่งที่มา : <http://www.inforpalinet/meagongpali/admin>, (๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗)

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนั้น มีประกาศมหาเถรสมาคมว่า ด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งมีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทั่วประเทศ ซึ่งการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้พระพุทธศาสนาอยู่รุ่งเรืองได้ถึงปัจจุบันเพราะการศึกษาพระปริยัติธรรมที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คันถธุระ เป็นหน้าที่ของ พระอุปัชฌาย์ จะต้องสั่งสอนแก่ สัทธิวาริก และอันตวาสิกของตน เพราะว่าพระอุปัชฌาย์เป็นเหมือนผู้ค้าประกัน ตัวผู้บวชต่อที่ประชุมสงฆ์ว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่อย่างไร และเมื่ออุปสมบทให้แล้ว ได้มีการ อบรมข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ที่อุปัชฌาย์และสัทธิวาริกพึงปฏิบัติต่อกันคือเหมือนพ่อปกครองลูก ใช้ระบบเคารพกันตามล าดับอาวุโส^{๔๒}ซึ่งการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ภายใต้การบริหารงานของมหาเถรสมาคม ก่อนที่พระพรหมโมลี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จะดำรงตำแหน่งเป็นแม่กองบาลีสนามหลวงในปัจจุบัน มีการจัดการสอบและดำเนินการวัดผลการสอบบาลีสนามหลวงทั่วประเทศ โดยอยู่ใต้การบังคับบัญชาของมหาเถรสมาคมที่เป็นองค์กรสูงสุดของสงฆ์

---

^{๔๒} วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๒/๒๗.

๔) โครงสร้างการบริหารของสำนักเรียน

สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาแต่ละแห่ง ควรมีการจัดรูปแบบการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และบรรลุผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนซึ่งอาจจะใช้รูปแบบการบริหารตามโครงสร้างดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงลักษณะโครงสร้างของสำนักเรียน

ลักษณะโครงสร้างของสำนักเรียนแต่ละแห่ง ย่อมแตกต่างกันไปตามแต่นโยบายและลักษณะงาน แต่โดยภาพรวมสำนักเรียนส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างคล้ายๆ กันและประยุกต์ใช้โครงสร้างของกันและกันได้

ในปัจจุบันจากการสำรวจสถิติจำนวนสำนักเรียน ที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และส่งนักเรียนเข้าสอบความรู้ประโยคบาลีสนามหลวง แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

ก. สำนักเรียนส่วนกลาง หมายถึง สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๖ สำนักเรียน

ข. สำนักเรียนส่วนภูมิภาค หมายถึง สำนักเรียนคณะจังหวัดทั้งในส่วนของมหานิกายและธรรมยุติ (๘) ที่มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่ตั้งอยู่ในเขตต่างจังหวัดทั้งหมด ซึ่งในสำนักเรียนคณะจังหวัดแต่ละแห่งอาจจะประกอบด้วย สำนักศาสนศึกษาและสำนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัดอื่นๆ อีกหลายสำนักก็ได้ แต่เวลาส่งรายชื่อของนักเรียนผู้ขอสมัครเข้าสอบความรู้

ประโยคบาลีสนามหลวง จะต้องส่งในนามนักเรียนคณะจังหวัดนั้นๆ เพียงอย่างเดียว ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียนคณะจังหวัดทั้งสิ้น ๑๑๗ สำนักเรียน

ค. สำนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัด หมายถึง สำนักศาสนศึกษาที่ผ่านเกณฑ์พิจารณาแต่งตั้งให้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้น ๓๑ แห่ง^{๔๓}

สรุปได้ว่า ลักษณะโครงสร้างของสำนักเรียนแต่ละแห่งย่อมแตกต่างกันไปตามแต่นโยบายและลักษณะงาน แต่โดยภาพรวมสำนักเรียนส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างคล้ายๆ กันและประยุกต์ใช้โครงสร้างของกันและกันได้ในปัจจุบันจากการสำรวจสถิติจำนวนสำนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และส่งนักเรียนเข้าสอบความรู้ประโยคบาลีสนามหลวง แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ สำนักเรียนส่วนกลางสำนักเรียนส่วนภูมิภาค และสำนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัด

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการพัฒนากิจการศึกษาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	การพัฒนาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
กองบาลีสนาทหลวง, (๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗)	การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ภายใต้การบริหารงานของมหาเถรสมาคม ก่อนที่พระพรหมโมลี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จะดำรงตำแหน่งเป็นแม่กองบาลีสนาทหลวงในปัจจุบัน
ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี พ.ศ. ๒๕๕๕, (ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕).	ลักษณะโครงสร้างของสำนักเรียนแต่ละแห่ง ย่อมแตกต่างกันไปตามแต่นโยบายและลักษณะงาน แต่โดยภาพรวมสำนักเรียนส่วนใหญ่ จะมีโครงสร้างคล้ายๆ กันและประยุกต์ใช้โครงสร้างของกันและกันได้

^{๔๓} อ้างแล้ว.

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

การจัดการหมายถึง การทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร การจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรบุคลากร การนำหรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดการทรัพยากรประกอบด้วย การใช้งานและการจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ

การจัดการ (Management)

การจัดการ คือการทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร การจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรบุคลากร การนำหรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดการทรัพยากรประกอบด้วย การใช้งานและการจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ^{๔๔}

การจัดการ หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากร เงิน งาน บุคคล ให้เป็นไปเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดของกิจการตามเป้าหมายที่วางไว้ การจัดการจึงประกอบไปด้วยกระบวนการต่อไปนี้ ๑. การวางแผน ๒. การจัดองค์การ ๓. การบังคับบัญชาสั่งการ ๔. การประสานงาน ๕. การควบคุม ดังนั้นตัวชี้วัดว่าการจัดการจะประสบความสำเร็จหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับทักษะของผู้บริหารว่าสามารถจัดการกระบวนการข้างต้นได้ดีเพียงใด

๒.๒.๒ ลักษณะการบริหาร

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวังและจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานการบริหาร เป็นการทำงานที่ให้บุคลากรหรือกลุ่มคนดำเนินงานให้สำเร็จเป้าหมายขององค์การเป็นกิจกรรมชนิดหนึ่งที่เกิดในการทำงานทั้งหน่วยงานของรัฐและองค์การทางธุรกิจที่ทำงานต่าง ๆ ในกระบวนการจะได้รับผลมากขึ้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่ร่วมกันทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรืออาจกล่าวสั้น ๆ ว่า การบริหาร หมายถึง การที่องค์การใช้คนและวัสดุในการไปให้ถึงความต้องการที่กำหนดไว้^{๔๕}การทำงานสิ่งหนึ่งสิ่งใดของคนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มุ่งถึงความสำเร็จร่วมกันโดยยึดหลักประหยัด และประสิทธิภาพ และความสำเร็จนั้น

^{๔๔}Robert H. Waterman JR Thomas J, การจัดการ, (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <http://adisony.blogspot.com>, [๒๒ เมษายน ๒๕๖๐]

^{๔๕}สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พิชัยอักษร, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

จะต้องเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการหรือผลงานนั้นการบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์^{๔๖} เป็นเรื่องสำคัญที่กำหนดการดำเนินการในการแสวงหาความรู้อย่างมีเป้าหมาย ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายได้แก่คน, เงิน, วัสดุ, สิ่งของเป็นอุปกรณ์การบริหารนั้น กระบวนการวางแผนการจัดองค์การดำเนินงาน และการควบคุมเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย การบำรุงรักษาองค์การให้อยู่รอด และป้องกันองค์การจากสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ว่าการบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะกล่าวคือการบริหารจัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยาสังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้หลักการ และทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเรื่องศิลปะดังนี้นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์ และศิลปะเป็นศิลปะเพื่อความชำนาญที่ถูกนำมาใช้โดยเชื่อองค์ประกอบ ๖M's เข้าด้วยกัน ได้แก่ Manpower, Materials, Money, Methods, Machines และ Morale เพื่อกำหนด และบรรลุเป้าหมายขององค์การ^{๔๗} โดยการบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผน เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้ งานดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล และยังเสนอ “การบริหาร” และ “การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกันคือความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทางธุรกิจหรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบาย และการวางแผนส่วน “การจัดการ” เป็นการนำเอานโยบาย และแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๔๘}

แนวคิดการบริหารไว้ว่าการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการ และหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์การเรียกว่าวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตนเองไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหารโดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (Case Study) จำนวนมาก และวิเคราะห์หาวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่^{๔๙} โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดการวางแผนและการตัดสินใจในงานต่างๆที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆขององค์กรใดที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์การทำให้เกิด

^{๔๖} อรุณ รัชธรรม, **หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘.

^{๔๗} เต็ม ชะเนติยง, **การบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๕๓), หน้า ๕๒.

^{๔๘} ทองหล่อ เดชไทย, **หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข**, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๕), หน้า ๕.

^{๔๙} สมยศ นาวิการ, **การบริหารตามสถานการณ์**, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๕๕), หน้า ๔๙.

ความรู้สึกที่ดีมีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๕๐}

องค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อองค์การดังนี้

๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอนกล่าวคือจะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไมเพื่ออะไรและต้องการอะไรจากการดำเนินการเช่นต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการหรือในการผลิตต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใครต้องการผลตอบแทนเช่นใดถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้ว ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆจะไม่มีผลสำเร็จเพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

๒) ทรัพยากรในการบริหารได้แก่ วัตถุประสงค์ และเครื่องมือประกอบการทำงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหารได้แก่ ๔ Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓) มีการประสานงานระหว่างกันหรือเรียกได้ว่ามีปฏิริยาระหว่างกันกล่าวคือเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔Ms หรือ ๖Ms ดังกล่าวจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และเกิดปฏิริยาระหว่างกันหรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกัน และที่เกิดขึ้นจริงๆด้วยการนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิริยาระหว่างกันไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันการบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔) ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารงานนั้นสิ่งทีวัดผลสำเร็จของงานว่าบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้นโดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้า และค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออก และรายได้ขององค์การ^{๕๑}

หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะคือ^{๕๒}

๑) การบริหารเป็นการทำงานกับคน และโดยอาศัยคนหมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคมคืออาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่นมิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆเหล่านี้คือมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีมีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานเป็นทีมได้มีความสามารถในการ

^{๕๐}สุพิน เกษาคุปต์, การจัดการปฏิบัติการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๕๑}สมคิด บางโม, หลักการการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๖๒-๖๓.

^{๕๒}เสนาะ ดิยาวี, หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒) การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือเป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จเป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้เป้าหมายต่ำไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่าประการที่สองการจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพประการสุดท้ายจะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓) การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพคำว่าประสิทธิผลหมายความว่าทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดส่วนคำว่าประสิทธิภาพหมายความว่าทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุดการทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วยการทำงานให้ได้ทั้งสองอย่างคืองานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผล และประสิทธิภาพ

๔) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆจึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆคือเมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ดังนั้น การบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไรส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้า และบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๕) การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

สรุปได้ว่าการบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารต้องใช้ “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดโดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรที่มีอยู่ คือ เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อย่างเหมาะสมเพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจในกระบวนการวางแผน และการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่องาน

ตารางที่ ๒.๕ ลักษณะการบริหาร

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Robert H.WatermanJR Thomas J., (๒๒ เมษายน ๒๕๖๐)	การจัดการ คือการทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร
สัมพันธ ภูไพบูลย์ (๒๕๕๒, หน้า ๑๖)	การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสนองตอบความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานการบริหาร เป็นการงานที่ทำให้บุคลากรหรือกลุ่มคนดำเนินงานให้สำเร็จเป้าหมายขององค์การ
อรุณ รักธรรม (๒๕๕๗, หน้า ๑๘)	การบริหาร หมายถึง การทำงานสิ่งหนึ่งสิ่งใดของคนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มุ่งถึงความสำเร็จร่วมกันโดยยึดหลักประหยัดและประสิทธิภาพ และความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการหรือผลงานนั้น การบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์
เด่น ชะเนติยง (๒๕๕๓, หน้า ๕๒)	การบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือการบริหารจัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยาสังคม
ทองหล่อ เดชไทย (๒๕๕๕, หน้า ๕)	“การบริหาร” และ “การจัดการ” นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดทำอย่างเดียวกันคือความสำเร็จของงาน “การบริหาร” ใช้มากในการบริหารรัฐกิจส่วน “การจัดการ” ใช้มากในทางธุรกิจหรืออาจกล่าวว่า “การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบาย และการวางแผนส่วน

ตารางที่ ๒.๕ ลักษณะการบริหาร (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมคิด บางโม (หน้า๖๒-๖๓)	องค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน๒) ทรัพยากรในการบริหาร๓) มีการประสานงานระหว่างกัน๔) ประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผลในการบริหารงาน
เสนาะ ตีเยาว์ (๒๕๕๔, หน้า๑-๒)	หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ๑) การบริหาร เป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน๒) การ บริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ๓) การ บริหารเป็นการสมดุระหว่างประสิทธิผลและ ประสิทธิภาพ๔) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มี อยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและ ๕) การ บริหารจะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

กระบวนการในการบริหารจัดการ

การจัดองค์การหรือ Organizing ในข้อนี้เป็นการจัดการเกี่ยวกับตัวโครงสร้างของหน่วยงาน ตลอดจนถึงลำดับการควบคุมดูแลกิจการเพื่อขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมายที่ได้วางแผนไว้ โดยเน้นที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

การบังคับบัญชาสั่งการ หรือ Commanding เป็นการสั่งงานตามลำดับการบังคับบัญชาที่ได้จัดองค์การเอาไว้แล้ว ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาขับเคลื่อนงานในหน้าที่ให้มุ่งสู่ความสำเร็จ ซึ่งภาระของผู้บริหารต้องใช้ความสามารถหลายด้านตั้งแต่ชักจูง หวานล่อม สร้างแรงกดดัน ฯลฯ ที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามคำสั่งอย่างมีประสิทธิภาพ

การประสานงาน หรือ Coordinating เนื่องจากงานองค์การยังมีขนาดใหญ่เท่าไร ยิ่งต้องใช้คนทำงานหลากหลายหน้าที่เท่านั้น สิ่งสำคัญที่จะให้หลายคน ต่างความคิด คนละความรับผิดชอบร่วมมือกันทำงานในหน้าที่ของตนเพื่อเป้าหมายเดียวกันคือความสำเร็จโดยไม่เกิดความขัดแย้ง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการในเรื่องการประสานงานให้ดี

การควบคุม หรือ Controlling ขึ้นตอน วิธีการ บุคลากร มีครบถ้วน สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ การควบคุมให้ทุกอย่างอยู่ในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงผลสำเร็จให้ได้ตามเวลาที่กำหนด และคุณภาพที่ต้องการ^{๕๓}

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการไว้ดังนี้

ภารกิจสำคัญในการบริหารมี ๗ ประการ คือ

๑.กระบวนการวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้างๆว่ามีอะไรที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิधिปฏิบัติ พร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒.การจัดการองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงการหรือเค้าโครงการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยและตำแหน่งต่างๆของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓.การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับบุคคลของหน่วยงาน การบริหารงานบุคคลดังกล่าว รวมถึงแต่การแสวงหาคคนมาทำงาน การบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน การบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ตรและมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔.การสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการ หรือ การวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์ และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

๕.การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อย หรือ ตำแหน่งต่างๆในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖.การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานอื่น จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจไปในตัวด้วย

---

^{๕๓}พระมหา ธรรมรัตน์ อริยธมโม ยศขุน, **หลักการบริหาร**, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net /mediacenter.mcu.ac.th>, (๒๒ เมษายน ๒๕๖๐)

๗. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรหรือการทำงบประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม^{๕๔}

หลักการบริหารจัดการของฟาโยลมาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการในที่สุดได้คำตอบสั้นๆคือ POSDCORB ซึ่งหมายถึงกระบวนการบริหาร๗ประการคือ

๑. P=Planning หมายถึงการวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้างๆว่าจะทำอะไรบ้างเพื่ออะไรมีแนวทางปฏิบัติอย่างไรการวางแผนจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

๒. O=Organizing หมายถึงการจัดการองค์กรกล่าวคือเป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนเพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓. S=Staffing หมายถึงการจัดหาบุคคลเป็นการบริหารงานทางด้านบุคคลอันได้แก่การจัดอัตรากำลังการสรรหาการพัฒนาบุคลากรการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงานและการให้พ้นจากงาน

๔. D=Directing หมายถึงการวินิจฉัยสั่งการ บอกริศทางการทำงาน เสนอแนะวิธีการทำงาน หลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่าควรจะทำอะไรบ้างอย่างไรไปในทิศทางใด

๕. Co=Coordinating หมายถึงการประสานงานอันได้แก่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อย และบุคคลในตำแหน่งต่างๆให้สามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่างๆเช่นการสื่อสารการกำหนดระเบียบแผนในการทำงาน เป็นต้น

๖. R=Reporting หมายถึงการรายงานการทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้างอย่างไรได้ผลประการใด

๗. B=Budgeting หมายถึงการจัดทำงบประมาณ ค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรม^{๕๕}

กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. การวางแผนหมายถึงหน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมาย และการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น

๒. การจัดองค์การหมายถึงกำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่างๆอย่างชัดเจน

๓. การนำหมายถึงความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

^{๕๔}ติน ปรีชญพฤทธิ, บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหารผู้มีวิมุติสามารถ, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒.

^{๕๕}Gulick L. and Urwick J., *Papers on the Science of Administration*, (New York : Institute of Public Administration, 1973), pp. 18-19.

๔. การควบคุมหมายถึงการมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์กรได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมายมุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง^{๕๖}

องค์ประกอบมูลฐานของการจัดการ ปัจจุบันเรียกว่า กระบวนการบริหารจัดการมี ๕ ประการ (POCCC) ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) คือการศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางแผนเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้

๒. การจัดองค์การ (Organizing) คือการจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การ ออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานการจัดสรรคนเข้าทำงานใน ตำแหน่งงานต่างๆ

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือการสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมาย งานให้ทำบังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน

๔. การประสานงาน (Coordination) คือการดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถทำงานได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ

๕. การควบคุม (Controlling) คือการควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

หลักการในการบริหารหรือการจัดการนั้นควรมีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้ กับนักบริหารทุกระดับในองค์การเรียกว่าหลักการจัดการสากล ๑๔ ข้อ (Fayol 's ๑๔ principle of management) ดังนี้

๑. หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work) โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) ของแต่ละคน

๒. หลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) โดยให้ สอดคล้องกับระดับความรับผิดชอบตามตำแหน่งงานนั้นๆ

๓. หลักระเบียบวินัย (Discipline) พนักงานทุกคนต้องยอมรับและเชื่อฟังในกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับที่องค์กรกำหนดขึ้น

๔. หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ในการทำงานผู้ใต้บังคับ บัญชาทุกคนจะต้องรับฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น

๕. หลักทิศทางการทำงานอย่างเดียวกัน (Unity of Direction) ในการทำงานทุกกลุ่มหรือ ทุกหน่วยงานในองค์การ ควรดำเนินการภายใต้แผนงานและทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนอย่าง เดียวกัน

๖. หลักผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interests the General Interest) ในการทำงานผลประโยชน์ขององค์การต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว โดยคำนึงถึงความสำเร็จขององค์การเป็นสำคัญ

^{๕๖} วิโรจน์ สารรัตนะ, การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

๗. หลักการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานที่เป็นธรรม (Remuneration) พนักงานต้องได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม เหมาะสมกับสภาพค่าครองชีพ และความพอใจสูงสุดของทั้งฝ่ายคนงานและฝ่ายนายจ้าง

๘. หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หมายถึงการให้มีศูนย์รวมการตัดสินใจและการควบคุมอยู่ที่ส่วนกลางและให้มีการกระจายอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมสอดคล้อง และพอเหมาะกับองค์การนั้นๆ

๙. หลักสายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) ควรกำหนดลำดับสายของการบังคับบัญชา แต่ละหน่วยงานในองค์การให้ชัดเจนลดหลั่นกันไปตามลำดับจากระดับสูงสุดลงมาถึงระดับต่ำสุดขององค์การไม่คลุมเครือหรือก้าวก่ายกัน

๑๐. หลักของความมีระเบียบ (Order) ทุกสิ่งทุกอย่างควรมีระเบียบแบบแผนการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสม

๑๑. หลักความเสมอภาค (Equity) หมายถึงผู้บริหารควรมีหลักการจัดการบนพื้นฐานของความยุติธรรมความมีเมตตากรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยทั่วถึงทั้งองค์การปราศจากการลำเอียง

๑๒. หลักความมั่นคง (Stability of Tenure of Personnel) ฝ่ายบริหารควรสร้างความรู้สึกในเรื่องความมั่นคงในหน้าที่การงาน และรักษาพนักงานที่มีคุณภาพไว้กับองค์การ เพื่อลดอัตราการออกจากงานให้น้อยลง

๑๓. หลักความคิดริเริ่ม (Initiative) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์การ

๑๔. หลักความสามัคคี (Esprit de Corps) ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพนักงานด้วยการทำงานเป็นทีม และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพทั้งองค์การ^{๕๗}

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์การ

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะผู้นำ

---

^{๕๗} Fayol, Henri, *General and Industrial Management*, (London : Pittman & Sons, 1964), p. 39.

๕.C คือControllingหมายถึงการกำกับดูแลเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^{๕๘}

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานโดยทั่วไปทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรต่างๆ ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ หรือการจัดหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร การสรรหาบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การงบประมาณ หลักการเหล่านี้สามารถทำให้องค์กรทุกองค์กรล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ ตารางที่ ๒.๖ แสดงกระบวนการบริหาร

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	กระบวนการบริหาร
ดิน ปรีชญพฤทธิ์ (๒๕๔๘, หน้า ๓๒)	การ กิจ การ บริหาร ประกอบ ด้วย Planning,Organizing,Staffing,Directing, CoordinatingReporting, Budgeting
Gulick L. and Urwick J. (1973, pp. 18-19)	หลัก POSDCORBประกอบด้วย Planning, Organizing, Staffing, Directing, CoordinatingReporting, Budgeting
Fayol, Henri (1964, p. 39)	หลัก POCCC ประกอบด้วยPlanning, Organizing, Commanding, Coordinating, Controlling
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๔๘, หน้า ๓-๕)	หลัก POSDCประกอบด้วยการวางแผน,การจั องค์การ,งานบุคลากร,การอำนวยการ,การกำกั ดูแล

๒) การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ คือ ความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลักโดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินจะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน ใช้แสดงผลต่อสาธารณะและเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ผู้ดำเนินการวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าสูตรของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานดังภาพที่ ๒.๑ ต่อไปนี้

$$\text{ผลสัมฤทธิ์ (Results)} = \text{ผลผลิต (Outputs)} + \text{ผลลัพธ์ (Outcomes)}$$

^{๕๘} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓-๕.

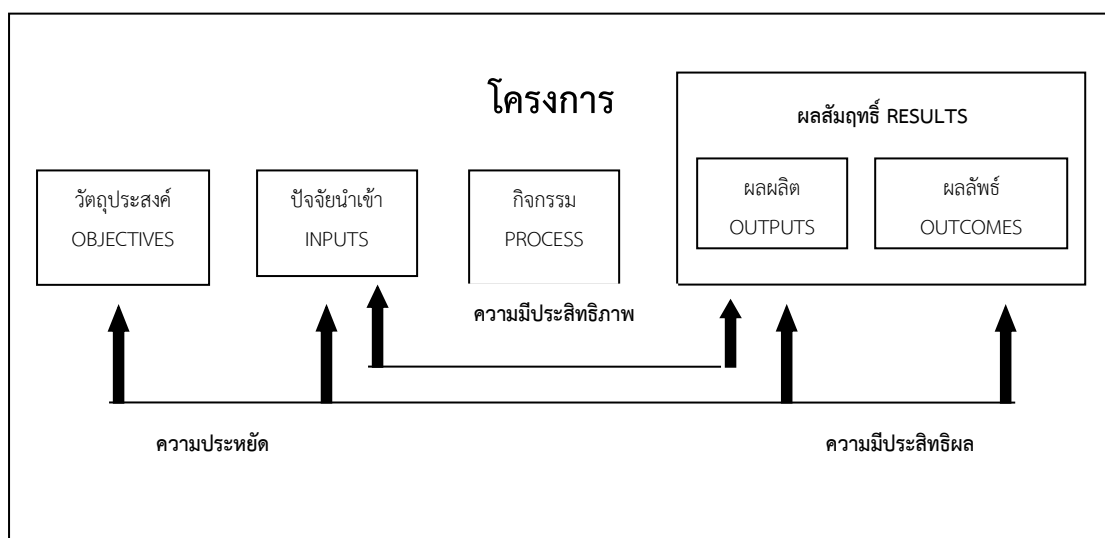
แผนภาพที่ ๒.๔ กรอบการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์^{๕๙}

การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์จะเน้นที่ผลลัพธ์ (Outcomes) ของงาน โดยจะให้ความสำคัญที่ การกำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ของโครงการ/งาน เป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนดผลผลิตและ ผลลัพธ์ที่ต้องการของทุกโครงการในองค์กรนั้น ให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับภารกิจและ วัตถุประสงค์ขององค์กร มีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicator - KPI) ไว้อย่างชัดเจน เป็นที่เข้าใจของทุกคนในองค์กร การวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานโดยใช้ ตัวชี้วัด การยืดหยุ่นในการบริหารและสนับสนุนทรัพยากรแก่ผู้บริหารระดับล่างอย่างเหมาะสม การ ประเมินผลการปฏิบัติงานและให้ค่าตอบแทนตามผลงาน ตลอดจนถึงการปรับปรุงพัฒนาให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น และตรงตามความต้องการของลูกค้าคือประชาชน

ปัจจัยหลักพื้นฐานที่ทำให้การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จ คือ การมีระบบ ข้อมูลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ไม่ว่าจะเป็นระบบข้อมูลตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบความ คืบหน้าของการปฏิบัติงานหรือระบบการเงินและบัญชี ที่สามารถให้ข้อมูลแยกรายการ โครงการ เพื่อให้ทราบต้นทุนค่าใช้จ่ายในแต่ละงาน การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้บริหารทุกระดับ ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นการจัดทำให้ได้ทรัพยากรการบริหารมาด้วยความประหยัด (Economy) คือ การใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดในการผลิตโดยใช้ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรใน การผลิตด้วยราคาที่ต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถือเป็นหลักสำคัญของนักบริหารที่ดี การไม่ประหยัดจะ เกิดขึ้นบ่อยครั้งในกรณีของการมีคนงานมากกว่าปริมาณงานหรือใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่ราคาแพงหรือ คุณภาพสูงเกินความจำเป็น ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การเปรียบเทียบระหว่างปัจจัย นำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ได้แก่ การสร้างผลผลิตในระดับที่สูงกว่าปัจจัยนำเข้าความมี ประสิทธิภาพ สามารถวัดได้โดยนำปัจจัยนำเข้าหารด้วยผลผลิตจริง หากได้ค่าน้อยแสดงว่ามีผลผลิต เพิ่มมากขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของปัจจัยนำเข้าซึ่งหมายถึง องค์กรดังกล่าวนี้มีประสิทธิภาพสัดส่วน ต่อไปนี้สามารถทำได้ดีขึ้นได้ โดยการปรับปรุงผลิตภาพ (Productivity) คือ การทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ในขณะที่ปัจจัยนำเข้าคงที่หรือโดยการประหยัด (Economizing) คือ รักษาระดับผลผลิตให้คงที่แต่จะ ลดปัจจัยนำเข้าลงความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ การเปรียบเทียบระหว่างวัตถุประสงค์กับ ผลลัพธ์ของโครงการ ซึ่งหมายถึงระดับของการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ล่วงหน้าของโครงการนั้นๆ ว่าได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงไรความมีประสิทธิภาพมักมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตและ ผลลัพธ์ดังแผนภาพที่ ๒.๒ ต่อไปนี้

^{๕๙} สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์, (มปท.: ๒๕๔๕),

แผนภาพที่ ๒.๕ กรอบแนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานในการบริหารแบบผลสัมฤทธิ์^{๖๐}

วัตถุประสงค์(Objectives) หมายถึง เป้าหมายของผลสัมฤทธิ์ของงานที่ต้องการทั้งในระยะสั้น กลางหรือระยะยาว

ปัจจัยนำเข้า(Input) หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต การให้บริการหรือการปฏิบัติงาน เช่น เงินทุน คน อาคาร เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ทรัพย์สินทางปัญญา กฎระเบียบ และการรักษาชื่อเสียงขององค์กร เป็นต้น

ผลผลิต(Outputs) ผลงานหรือบริการที่องค์กรนั้นจัดทำขึ้น โดยกิจกรรมที่เกิดผลงานนั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กร เช่น การออกใบอนุญาตการออกหนังสือสำคัญ ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาหรือการหางานให้ผู้ว่างงาน เป็นต้น

ผลลัพธ์(Outcomes) ผลกระทบที่เกิดจากผลผลิตหรือผลงานที่ได้ทำขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้รับบริการอันเนื่องจากการดำเนินการ เช่น ผู้รับบริการได้รับใบอนุญาต ซึ่งเป็นผลให้การประกอบอาชีพมั่นคงขึ้น บัตรประชาชนที่ได้รับสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นที่พอใจ คนไข้หายป่วยกลับบ้านไปทำงานต่อได้และมีสุขภาพแข็งแรง เป็นต้น องค์กรที่ใช้ระบบบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์จะมีลักษณะทั่วไป ดังนี้

๑. มีพันธกิจ วัตถุประสงค์ขององค์กรที่ชัดเจน และมีเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมโดยเน้นที่ผลผลิตและผลลัพธ์ ไม่เน้นกิจกรรมหรือการทำงานตามกฎระเบียบ

๒. ผู้บริหารทุกระดับในองค์กรต่างมีเป้าหมายของการทำงานที่ชัดเจน และเป้าหมายเหล่านั้นจะสั้น กระชับ ไม่คลุมเครือและเป็นเป้าหมายที่มีฐานมาจากพันธกิจขององค์กร

๓. เป้าหมายจะวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีตัวชี้วัดที่สามารถวัดได้ เพื่อให้สามารถติดตามผลการปฏิบัติงาน และสามารถเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะงานที่เทียบเคียงกันได้

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๕.

๔. การตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานหรือโครงการต่างๆ จะพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ซึ่งจะสอดคล้องกับการให้ค่าตอบแทน สวัสดิการ และรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ที่จะประเมินจากผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก

๕. เจ้าหน้าที่ทุกคนรู้ว่างานที่องค์การคาดหวังคืออะไร ทุกคนในองค์การจะคิดเสมอว่างานที่ตนทำอยู่นั้นเพื่อให้เกิดผลอย่างไร ผลที่เกิดขึ้นจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของโครงการและองค์การอย่างไร และทุกคนรู้สึกรับผิดชอบต่อผลงานที่ได้กำหนดไว้อย่างเหมาะสมกับกำลังความสามารถของแต่ละคน

๖. มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ การบริหารเงิน บริหารคนสู่หน่วยงานระดับล่าง เพื่อให้สามารถทำงานบรรลุผลได้อย่างเหมาะสม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง ซึ่งเข้าใจถึงปัญหาเป็นอย่างดีได้เป็นผู้แก้ไขปัญหาและสะสมประสบการณ์ เพื่อก้าวสู่ผู้บริหารระดับสูง นอกจากนี้จะช่วยลดปัญหาคอขวดที่ทำให้การทำงานล่าช้า ลดขั้นตอนการทำงาน ยังเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการทำงานอีกด้วย

๗. มีระบบสนับสนุนการทำงาน ในเรื่องระเบียบการทำงาน สถานที่ อุปกรณ์ในการทำงาน เช่น มีระเบียบที่สั้น กระชับในเรื่องที่จำเป็นเท่านั้น มีสถานที่ทำงานที่สะอาดเป็นระเบียบ และมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนให้สามารถตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่ถูกต้อง และให้บริการได้อย่างรวดเร็วทันเวลา

๘. มีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ร่วมกันในการทำงานที่สร้างสรรค์ เป็นองค์การที่มุ่งมั่นจะทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นองค์การที่เรียนรู้เปิดกว้างต่อความรู้ใหม่ๆ และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เป็นองค์การที่ให้อภัยต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ และเป็นองค์การที่มีการติดต่อประสานข้อมูล และร่วมกันทำงานกับองค์การภายนอก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันได้

๙. เจ้าหน้าที่มีขวัญและกำลังใจดี เนื่องจากได้มีโอกาสปรับปรุงงานและดุลพินิจในการทำงานที่กว้างขวางขึ้น ทำให้ผู้รับบริการได้รับความพอใจลดการต่อว่าต่อขานหรือการแสดงความไม่พอใจลง ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเองก็จะได้รับการตอบแทนตามผลการประเมินจากผลสัมฤทธิ์ของงาน^{๖๑}

สรุปได้ว่า การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การบริหารงานที่ต้องอาศัยความละเอียดแม่นยำ ซึ่งต้องมีความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมาภายหลัง โดยผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะต้องคุ้มค่าที่สุดมีประสิทธิผลใกล้เคียงกับความคาดหวังมากที่สุด แต่สิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานรวมถึงเวลาและกำลังแรงงานน้อยที่สุดด้วย

^{๖๑} สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทยด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓ - ๒๓.

ตารางที่ ๒. ๗ แสดงกระบวนการบริหาร

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	กระบวนการบริหาร
สำนักงานข้าราชการพลเรือน (๒๕๔๔, หน้า ๑๓ – ๒๓.)	การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นการจัดทำให้ได้ ทรัพยากรการบริหารมาด้วยความประหยัด (Economy) คือ การใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดในการ ผลิตโดยการใช้ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรในการผลิตด้วยราคาต่ำที่สุดเท่าที่จะ เป็นไปได้ ถือเป็นหลักสำคัญของนักบริหารที่ดี

๒.๓ หลักพุทธธรรม คืออิทธิบาทธรรม ๔

ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ทำการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อการส่งเสริมการบริหารจัดการให้ประสบผลสำเร็จด้วยหลักอิทธิบาท ๔ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของอิทธิบาท ๔

หลักอิทธิบาท ๔ คำว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔^{๒๒}คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่างๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน

ฉันทะหมายถึงความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

วิริยะหมายถึงความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

^{๒๒}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๑ ; อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๐๕/๒๙๒.

จิตตะหมายถึงความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้น ไปจากความรู้สึก ของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมานธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

วิมังสาหมายถึงความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่

จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในอังคุตตรนิกาย ทุก นิบาต ได้กล่าวถึง อิทธิบาท ในอิทธิบาทสูตร ดังนี้

อิทธิบาท (คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ) ๔ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

๑) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและ ความเพียรสร้างสรรค์)

๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความ เพียรสร้างสรรค์)

๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและ ความเพียรสร้างสรรค์)

๔) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและ ความเพียรสร้างสรรค์)^{๖๓}

อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมนำให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง

๑) ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น ๓) จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ใน สิ่งนั้นไม่วางธุระ ๔) วิมังสา หมั่นตรองพิจารณาเหตุผล^{๖๔}

จากอิทธิบาทสูตร ดังกล่าว มีผู้อธิบายความหมายของ อิทธิบาท ๔ ไว้อย่างสนใจ ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ (ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป) วิริยะ (ความเพียรคือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดถอย) จิตตะ (ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ) วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือทลอง คือ หมั่นใช้ปัญญา

^{๖๓}ที.ป. (ไทย). ๑๑/๓๐๖/๒๗๗.

^{๖๔}อภิ.วิภังค. (ไทย) ๓๕/๒๙๒

พิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง)^{๖๕}

พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ๔) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่างๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน

ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ตนถือว่าดีที่สุดในขณะที่มนุษย์เราควรจะได้ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไปทุกข้อ

วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอนเป็นระยะยาวจนประสพ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัวทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

วิมังสา หมายถึงความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่^{๖๖}

ในขณะที่ สมพร เทพสิทธิ ได้กล่าวถึง อิทธิบาท ๔ ว่าเป็นหนึ่งในคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้มีขึ้นในจิตใจและพัฒนาให้เจริญงอกงามจนกลายเป็นมโนธรรม เนื่องจากเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ๔ ประการ ได้แก่

๑) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลยิ่งขึ้นไป

๒) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นเพียร ทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาชนะไม่ท้อถอย

๓) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาใจใส่ฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเสื่อมถอยไป

^{๖๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๐.

^{๖๖}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๓.

๔) วิมังสา ความใคร่ครวญหรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นหาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เพื่อไปสู่ความสัมฤทธิ์ผล^{๖๗}

จากความหมายและความสำคัญของหลักอิทธิบาท ๔ ที่นักวิชาการแต่ละท่านได้อธิบายไว้สามารถสรุปได้ว่าการทำงานคือการใช้หลักอิทธิบาท ๔ อันมี ๑) ใจรักงาน ๒) มีความพากเพียรในงาน ๓) ใจจดจ่ออยู่กับงาน ๔) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ พัฒนานั่นเอง อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อันจะทำให้ตนเองผู้อื่นและองค์กรเกิดความสุขและเจริญยิ่งขึ้นไป

ความสำคัญและองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญและองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้หลายท่าน ดังนี้

อิทธิบาท ๔ : ทางแห่งความสำเร็จนอกจากการที่จะมีความไม่สันโดษ และสันโดษที่ถูกต้องแล้ว เพราะฉันทะทำให้ใจมาอยู่กับงาน สิ่งที่ทำ สิ่งที่เป็นเป้าหมายทำให้เกิดจิตใจฝักใฝ่ เมื่อใจฝักใฝ่ก็ทำงานด้วยความแน่วแน่จริงจัง สภาพที่จิตแน่วแน่อยู่กับสิ่งที่กระทำนั้น เราเรียกว่าเป็น สมาธิ เพราะฉะนั้น ฉันทะก็นำไปสู่สมาธิ สมาธิในการทำงานเกิด ได้ด้วยการมีฉันทะ เมื่อมีสมาธิและใจรักงานนั้น ทำงานด้วยใจรัก ใจก็เป็นสุข เพราะฉะนั้น คนที่ทำงานด้วยฉันทะก็มีจิตใจเป็นสุข ใจเป็นสมาธิ สมาธิก็ทำให้เป็นสุขเพราะจิตใจสงบแน่วแน่ เมื่อหาจิตใจให้เป็นสมาธิแน่วแน่ ตั้งใจจริงจัง ใจรักงานนั้น ตั้งใจหาเต็มที่ มีความเพียรพยายาม ผลสำเร็จของงานก็เป็นผลสำเร็จที่ดีเรียกว่านำไปสู่ , ความเป็นเลิศของงานนั้น หมายความว่า งานนั้นจะสำเร็จผลอย่างดีเลิศ อันนี้ก็เลยพันกันไปหมด เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า ฉันทะเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งใน อิทธิบาท ๔ คือ ธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ,ทางแห่งความสำเร็จ เมื่อพูดมาถึงอิทธิบาทแล้ว ก็จะต้องโยงไปถึงคุณธรรมข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะอิทธิบาทมี ๔ ข้อ คือ ฉันทะวิริยะ จิตตะ วิมังสา ฉันทะคือ ข้อที่พูดมาแล้ว ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น รักงาน รักเป้าหมาย รักจุดหมายที่ตั้งงาม รักวัตถุประสงค์ของงานนั้น ข้อต่อไปนี้เป็น วิริยะ ความเพียร ความพยายาม จิตตะ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น วิมังสา ความไตร่ตรองสอบสวนพิจารณาหรือถ้าจะพูดให้สั้น ง่าย ๆ ก็บอกว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาใจฝักใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวนนี้เป็นอิทธิบาท ๔ ฉันทะเป็นข้อที่ ๑ ตามปกติถ้ามีฉันทะแล้ว มันก็ช่วยให้เกิดคุณธรรมข้ออื่นในอิทธิบาท ๔ ตามมา มันสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือเกื้อหนุนกัน พอมีฉันทะใจรักแล้ว มันก็เกิดความเพียรพยายามเมื่อมีความเพียรพยายามใจก็ฝักใฝ่จดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น มีใจจดจ่อเอาใจใส่แล้ว ก็สามารถจะใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวนเรื่องราวนั้น ไตร่ตรองถึงข้อบกพร่อง ข้อที่ควร

^{๖๗}สมพร เทพสิทธิ์า, *คุณธรรมและจริยธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๙.

แก้ไขหาทางทดลองปรับปรุงอะไรต่างๆ เหล่านี้มันก็ตามกันมา๑) ฉันทะ๒) วิริยะ๓) จิตตะ๔) วิมังสา เป็นชุดกันทีเดียว^{๖๘}

การทำงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ อิทธิบาท แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จ หรือทางสู่ความสำเร็จ มี องค์ประกอบ ๔ ประการ คือ ๑) ฉันทะ คือมีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน ๒) วิริยะ คือพากเพียรทำ รัก แล้วต้องขยัน ความขยันคือ ภาคปฏิบัติของการของความรักความรักในงานจะทำให้เรารู้ว่าควรทำงาน อะไร ส่วนความขยันจะทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยัน ความชำนาญก็ จะไม่เกิด ๓) จิตตะ คือจดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในเรื่องนั้น อย่างลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงาน นั้น คนนั้นจะประสบความสำเร็จ ๔) วิมังสา คือวินิจฉัยวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ พัฒนานั่นเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตาม ให้พินิจพิเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนา พระพุทธเจ้าทรงเป็น ตัวอย่างของนักวิจัยชั้นยอดของโลกพระองค์ทรงสามารถสร้างปัญญาขึ้นมาใหม่จากเหตุการณ์ที่คน ทั้งหลายมองไม่เห็นว่าเป็นทางมาของปัญญาได้อย่างไร หากเราจำพุทธประวัติได้ก็จะพบว่า สาเหตุที่ ทำให้พระพุทธเจ้าแต่เมื่อยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช ก็เป็นเพราะว่าพระองค์ทรงรู้จักใช้ ปัญญาในเชิงสร้างสรรค์อันได้แก่การรู้จักคิดเชิงวิเคราะห์^{๖๙}

สรุปได้ว่าหลักอิทธิบาท ๔ แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จ หรือทางสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ ๑) ฉันทะ คือมีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน ๒) วิริยะ คือพากเพียรทำ รักแล้วต้องขยัน ความขยันคือ ภาคปฏิบัติของการของความรักความรักในงานจะทำให้เรารู้ว่าควรทำงาน อะไร ส่วนความขยันจะทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยัน ความชำนาญก็ จะไม่เกิด ๓) จิตตะ คือจดจำจ่อจิต ในการทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้น คนนั้น จะประสบความสำเร็จ ๔) วิมังสา คือวินิจฉัยวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ พัฒนา นั้นเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตาม ให้พินิจพิเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพในการ บริหารมากที่สุด

^{๖๘}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันบัณฑิตธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙.

^{๖๙}พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, คนสำราญ งานสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๕๑), หน้า ๙๒.

ตารางที่ ๒.๘ หลักอิทธิบาท ๔

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
<p>มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎก ภาษาไทย, ๒๕๓๙.</p> <p>ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๓๑/๒๓๓ ; อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๐๕/๒๙๒.</p>	<p>หลักอิทธิบาท ๔ คำว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐาน แห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่อง ให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวัง ความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่ เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ ๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒. วิริยะ ความพากเพียร ในสิ่งนั้น ๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น</p>
<p>มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎก ภาษาไทย, ๒๕๓๙.</p> <p>ที.ป.(ไทย). ๑๑/๓๐๖/๒๗๗.</p>	<p>อิทธิบาท (คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ) ๔ ภิกษุใน พระธรรมวินัยนี้</p> <p>๑) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธาน สังขาร ๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิ ปธานสังขาร ๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตต สมาธิปธานสังขาร และ ๔) เจริญอิทธิบาทที่ ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร</p>
<p>มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎก ภาษาไทย, ๒๕๓๙.</p> <p>อภิ.วิภงค.(ไทย) ๓๕/๒๙๒</p>	<p>อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมนำให้สำเร็จความ ประสงค์ ๔ อย่างคือ ๑) ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่ง นั้น ๒) วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น ๓) จิตตะ เอาใจ ฝักใฝ่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ ๔) วิมังสา หมั่นตรិตรอง พิจารณาเหตุผล</p>
<p>พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๔๖, หน้า ๑๖๐)</p>	<p>อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ: ความพอใจ คือ ความ ต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป วิริยะ: ความ เพียรคือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความ พยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้งจิตตะ : ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่ง นั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ วิมังสา: ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล</p>

ตารางที่ ๒.๘ หลักอิทธิบาท ๔ (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
<p>พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๕๑, หน้า ๓๙)</p>	<p>อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จ ตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้อง ทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่ง จำแนกไว้เป็น ๔ คือ ๑) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ใน สิ่งนั้น ๒) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ๔) วิมังสา ความหมั่น สอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อม เนืองกัน แต่ละอย่างๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน</p>
<p>สมพร เทพสิทธา (๒๕๔๒, หน้า ๒๙)</p>	<p>อิทธิบาท ๔ เป็นหนึ่งในคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้มี ขึ้นในจิตใจและพัฒนาให้เจริญงอกงามจน กลายเป็นมโนธรรม เนื่องจากเป็นคุณธรรมที่ นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ฉันทะ ความพอใจ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ ความคิด ๔) วิมังสา ความใคร่ครวญหรือ ทดลอง</p>
<p>พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๔๓, หน้า ๑๙)</p>	<p>อิทธิบาทมี ๔ ข้อ คือ ฉันทะวิริยะ จิตตะ วิมังสา ฉันทะคือ ข้อที่พูดมาแล้ว ความพอใจรักใคร่ในสิ่ง นั้น รักงาน รักเป้าหมาย รักจุดหมายที่ตั้งงาม รัก วัตถุประสงค์ของงานนั้น ข้อต่อไปนี้เป็นคือ วิริยะ ความ เพียร ความพยายาม จิตตะ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น วิมังสา ความไตร่ตรองสอบสวนพิจารณาหรือถ้าจะ พูดให้สั้น จำง่าย ๆ ก็บอกว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวน</p>
<p>พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (๒๕๕๑, หน้า ๙๒)</p>	<p>อิทธิบาท ๔ อิทธิบาท แปลว่า หลักพื้นฐานแห่ง ความสำเร็จ หรือทางสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ ๑) ฉันทะ คือมีใจรัก ทำงานด้วยใจ รักงาน ๒) วิริยะ คือพากเพียรทำ ๓) จิตตะ คือ จดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะ ลงไป ๔) วิมังสา คือวินิจจวิจย ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ พัฒนานั่นเอง</p>

๒.๔ ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีหมายถึง สถาบันการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งหมายถึง ธรรมที่พึงศึกษาเล่าเรียน ได้แก่พระพุทฺธพจนฺ์ หรือพระไตรปิฎก

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนคือ ภิกษุสามเณร ให้เป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพ เป็นผู้ทรงความรู้ในหลักพุทธธรรม และมีศีลาจารวัตรที่ดีงามตามหลักพระวินัย สามารถปฏิบัติศาสนกิจเพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาทั้งในด้านการปกครอง การศาสนศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรม ยังเปิดโอกาสให้เยาวชน คือ นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้ศึกษาในระบบที่เรียกว่า ธรรมศึกษาและบาลีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดความสงบสุขทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติปัจจุบัน การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี จัดขึ้นตามนโยบายของมหาเถรสมาคม โดยมีแม่กองธรรมสนามหลวงและแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นผู้บริหารจัดการและกำกับดูแลโดยดำเนินการสอดคล้องกับสิทธิตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมปัจจุบันยังประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม

เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งโดยมหาเถรสมาคมทุกจังหวัด โดยมีพระเดชพระคุณ พระพรหมเวที เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เป็นเจ้าคณะภาค ซึ่งปัจจุบันนี้มีนโยบายจากเจ้าคณะภาคให้เปิดเป็น “โรงเรียนสหศึกษาบาลีภาค ๑๕” ซึ่งมีนโยบายคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มี ๔ จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร่วมกันบริหารงานของคณะสงฆ์ในองค์กรทั้ง ๖ คืองานการปกครอง งานการศึกษา งานการเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานศึกษาสงเคราะห์ และ งานสาธารณสงเคราะห์

โดยเฉพาะ งานการศึกษา ได้บริหารจัดการศึกษาปริยัติธรรม แผนกบาลี แผนกธรรม และการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

เจ้าคณะภาค ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ๑๕ มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้พัฒนาการศึกษาภาษาบาลีมาโดยตลอด โดยเฉพาะการจัดอบรมบาลีก่อนสอบมาเป็นเวลา ๑๕ ปี แต่ยังไม่เคยเสนอการพัฒนาการเรียนการสอนบาลีเพิ่มเติมเป็นพิเศษอีกเลยในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ นี้ จึงขอเสนอการพัฒนาการศึกษาภาษาบาลี ภาค ๑๕ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ มีวันเปิดเรียนบาลีประจำปี
- ๑.๑. กำหนดให้มีวันเปิดเรียนบาลีประจำปีรวมกันในทุกจังหวัด ดังนี้
จังหวัดสมุทรสงคราม เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๒ ค่ำ ที่ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร

จังหวัดราชบุรี เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ ที่ วัดมหาธาตุ วรวิหาร
 จังหวัดเพชรบุรี เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๖ ค่ำ ที่ วัดหนองจอก
 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๙ ค่ำ ที่ วัดคลองวาฬ พระอารามหลวง
 โดย เจ้าคณะภาค ๑๕ หรือ รองเจ้าคณะภาค เป็นประธานพิธีเปิด และหรือ เจ้าคณะ
 จังหวัดเป็นประธานพิธีเปิด ตามความเหมาะสม

๒. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียนสหศึกษาบาลี” ทุกสำนัก
 เรียนเช่น โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเพชรสมุทรวรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม

โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดมหาธาตุ วรวิหาร จังหวัดราชบุรี

โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเขาวัง พระอารามหลวง จังหวัดราชบุรี

โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดมหาธาตุ วรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี

โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดหนองจอก จังหวัดเพชรบุรี

โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดคลองวาฬ พระอารามหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ มี อาจารย์ใหญ่ และเลขานุการ

๓.๑ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเพชรสมุทรวรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม

๓.๒ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดมหาธาตุ วรวิหาร จังหวัดราชบุรี

๓.๓ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดหนองจอก จังหวัดเพชรบุรี

๓.๔ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดคลองวาฬ พระอารามหลวง จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์

๓.๕ เลขานุการโรงเรียนสหศึกษาบาลี ให้อาจารย์ใหญ่เป็นผู้แต่งตั้ง

๔. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ผู้เป็นอาจารย์ใหญ่ให้หาเงินใช้จ่ายปีละ ๑
 ล้าน หรือตามแต่

จะหาได้ และเปิดบัญชีไว้ใช้จ่ายโดยเฉพาะ ใช้ชื่อบัญชีว่า “วัด..... (โรงเรียน
 สหศึกษาบาลี)”

๔.๑ อาจารย์ใหญ่หาเงินช่วยบำรุงการศึกษา ปีละ ๑ ล้านบาท หรือตามแต่จะหาได้

๔.๒ เพื่อบำรุงสำนักเรียน

๔.๓ เพื่อจ่ายค่าเงินเดือนครูสอน

๔.๔ เพื่อบำรุงการศึกษา ค่าอุปกรณ์ และอื่น ๆ

๕. ให้เจ้าอาวาสทุกวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ เป็นกรรมการอุปถัมภ์ในจังหวัดของตน

๕.๑ ให้เจ้าอาวาสทุกรูปในจังหวัดนั้น ๆ เป็นกรรมการอุปถัมภ์ ช่วยหาเงินเข้าบัญชี
 อาจารย์ใหญ่

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาบาลีในจังหวัดของตน

๕.๒ ให้เจ้าอาวาสทุกรูปในจังหวัดนั้น ๆ เป็นธุระจัดหาพระภิกษุ สามเณร ส่งไปเรียน
 ภาษาบาลีในสำนักเรียนจังหวัดของตนด้วย

๖. อัตราการจ้างครูสอน ให้เงินเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ให้ค่าสอนชั่วโมงละ ๑๐๐ บาท
 หรือตามแต่เจ้าสำนักเรียนจะพิจารณาที่ประชุมร่วมกันพิจารณาแล้ว มีมติเห็นชอบรับรองให้คณะสงฆ์

ภาค ๑๕ ร่วมกันปฏิบัติเป็นนโยบายพัฒนาการศึกษาภาษาบาลี ให้เป็น “โรงเรียนสหศึกษาบาลีประจำจังหวัด” มีความเจริญมั่นคงแก่คณะสงฆ์ และพระพุทธศาสนาสืบไป^{๗๐}

ตารางที่ ๒.๙ แสดงเกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

นักวิชาการ/แหล่งที่มา	นโยบายของเจ้าคณะภาค ๑๕
สำนักงานเลขาธิการคณะสงฆ์ภาค ๑๕	<p>เจ้าคณะภาค ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ๑๕ มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้พัฒนาการศึกษาภาษาบาลีมาโดยตลอด โดยเฉพาะการจัดอบรมบาลีก่อนสอบมาเป็นเวลา ๑๕ ปี แต่ยังไม่เคยเสนอการพัฒนาการเรียนการสอนบาลีเพิ่มเติมเป็นพิเศษอีกเลยในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ นี้ จึงขอเสนอการพัฒนาการศึกษาภาษาบาลี ภาค ๑๕ ดังต่อไปนี้</p> <p>๑. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ มีวันเปิดเรียนบาลีประจำปี</p> <p>๑.๑. กำหนดให้มีวันเปิดเรียนบาลีประจำปีร่วมกันในทุกจังหวัด ดังนี้</p> <p>จังหวัดสมุทรสงคราม เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๒ ค่ำ ที่ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร</p> <p>จังหวัดราชบุรี เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ ที่ วัดมหาธาตุ วรวิหาร</p> <p>จังหวัดเพชรบุรี เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๖ ค่ำ ที่ วัดหนองจอก</p> <p>จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๙ ค่ำ ที่ วัดคลองวาฬ พระอารามหลวง</p>

^{๗๐}สำนักงานเลขาธิการคณะสงฆ์ภาค ๑๕,เอกสารประกาศนโยบายคณะสงฆ์ภาค ๑๕, (สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕ ,๒๕๖๑).

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล
- ๒) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
- ๓) งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล

พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวโส) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ”

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ ในด้านการผลิตบัณฑิตยังคงมีอุปสรรคการจัดการเรียนการสอน ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดกลไกในการส่งเสริมวิชาการแก่นิสิต ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตที่พึงประสงค์ บุคลากรน้อยเกินไป การแต่งตั้งผู้บริหารยังไม่ชัดเจนการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของท้องถิ่นและจัดตารางการเรียนการสอนมากเกินไป แต่บางหน่วยวิทยบริการจะมีความเด่นอยู่บ้างเพราะมุ่งเน้นด้านการวิจัย การทำนุบำรุงและส่งเสริมวิชาการแก่สังคม รวมทั้งบางหน่วยก็ยังจัดการเรียนการสอนได้ดีมากเพราะเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นจุดเด่นของจังหวัด

๒. ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคมมากที่สุดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ รองลงมาด้านการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๔ ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ และด้านการผลิตบัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙

๓. รูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในกำกับของรัฐ พบว่า

ด้านการผลิตบัณฑิต พบว่า หน่วยวิทยบริการจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยมีนิสิตเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วมและการนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มกลไกการจัดการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น เพิ่มประสบการณ์ของผู้บริการ ปรับหลักสูตรให้ตอบโจทย์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต และการส่งเสริมให้นิสิตเกิดการใฝ่รู้ใฝ่คิดที่จะทำงานเพื่อสังคมอยู่เสมอ

ด้านการวิจัยและพัฒนา พบว่า จะต้องมีการบริหารจัดการงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ ๓ มิติ ได้แก่ มิติคุณภาพของทรัพยากร มิติคุณภาพกระบวนการ และมิติคุณภาพของผลผลิต ภายใต้สภาพแวดล้อมใน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านอาจารย์ และด้านนิสิต ด้วยการจัดตั้งศูนย์การวิจัย การจัดการเรียนการสอนให้เทียบเท่าระดับปริญญาโท การอุดหนุนงบประมาณทางการวิจัยการจัดหาครูอาจารย์ที่เก่งด้านการวิจัย และการฝึกให้นิสิตทวิวิจัยกับชุมชน

ด้านการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและการบริการวิชาการ พบว่า จะต้องการฝึกอบรมครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีองค์ความรู้ในการถ่ายทอดวิชาการ ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการให้มากยิ่งขึ้น การกำหนดผู้ติดต่อประสานต้องให้ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ การสร้างโรงเรียนสำหรับการฝึกพระวิทยากร การจัดทำวารสารของหน่วยวิทยบริการเพื่อเป็นประโยชน์แก่การเป็นโรงเรียนฝึกทักษะทางวิชาการให้กับนิสิต เจ้าหน้าที่ และอาจารย์^{๗๑}

จิราภรณ์ ขมบุญ ได้ทำวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ และพฤติกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมของเด็กที่เป็นโรคอ้วนโรงพยาบาลหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร”

ผลวิจัยพบว่า

๑) ความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน เจตคติต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ และเจตคติต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย ของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒) พฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ และพฤติกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมของกลุ่มทดลองหลังจากได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กที่เป็นโรคอ้วนดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรม แต่ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๓) การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะของเด็กกลุ่มทดลอง คือ

๓.๑) เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทั้งชนิดและปริมาณอาหารที่รับประทาน ๓.๒) การเปลี่ยนแปลงเกิดจากการที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการจัดหาอาหารที่ถูกสุขลักษณะให้รับประทานอาหาร รวมทั้งการที่ผู้ปกครองรับประทานอาหารอย่างถูกสุขลักษณะร่วมกับเด็ก และ ๓.๓) ในช่วงหลังการทดลองเด็กและผู้ปกครองให้ความสนใจพฤติกรรมการบริโภคอาหารน้อยลงเนื่องจากมีปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมแทรกเข้ามาเช่น การเรียนพิเศษและการเตรียมสอบเลื่อนชั้น สอบเข้าโรงเรียนใหม่ประกอบกับสิ่งแวดล้อมของครอบครัวเปลี่ยนไป

๔) สำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมนั้น พบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็ก คือ

---

^{๗๑}พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวโส), “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

๔.๑) การเปลี่ยนแปลงการออกกำลังกายมากขึ้นกว่าเดิมทั้งเรื่องของชนิดของการออกกำลังกายและระยะเวลาในการออกกำลังกาย๔.๒) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือในการออกกำลังกาย และ ๔.๓) เช่นเดียวกับเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร ในช่วงหลังการทดลองเด็กและผู้ปกครองให้ความสำคัญน้อยลงกับพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกาย เนื่องจากมีปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมภายนอกแทรกเข้ามา^{๗๒}

ปิลัญ ปฎิพินพาคม ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

ผลวิจัยพบว่า

องค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนมี ๖ องค์ประกอบ คือ การมีวิสัยทัศน์ดี ความสามารถในการจูงใจ การเป็นตัวอย่างที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบ และด้านหลักในการปกครองโรงเรียน

องค์ประกอบประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี ๘ องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการผลิต ความสามารถในการพัฒนาเจตคติ ความสามารถในการปรับตัว บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ความพึงพอใจงานบุคลากร ความสามัคคีของบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร และการแก้ปัญหาภายใน^{๗๓}

ภูมิ พระรักษา ได้ทำวิจัยเรื่อง “โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

ผลวิจัยพบว่า

๑. ประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

^{๗๒}จิราภรณ์ ชมบุญ, “ประสิทธิผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ และพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมของเด็กที่เป็นโรคอ้วนโรงพยาบาลหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร”, **ปริญาวิทยาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และประยุกต์**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^{๗๓}นายปิลัญ ปฎิพินพาคม, “รูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **ปริญาวิทยาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม ๒๕๕๐). หน้า ๑.

๒. โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลสุดท้ายมีค่าสถิติ ดังต่อไปนี้ $\chi^2 = 237.99, df = 208, p = 0.075, GFI = 0.97, AGFI = 0.95, RMSEA = 0.016, SRMR = 0.017$ และ $CN = 629.21$

๓. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม เรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ๑) อิทธิพลทางตรงมี ๔ ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การนวัตกรรม บรรยากาศองค์การแบบเปิดและภาวะผู้นำของครู ๒) อิทธิพลทางอ้อมมี ๔ ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม บรรยากาศองค์การแบบเปิด และภาวะผู้นำของครู ๓) อิทธิพลรวมมี ๕ ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร บรรยากาศองค์การแบบเปิด ภาวะผู้นำของครู วัฒนธรรมองค์การนวัตกรรม และการทำงานเป็นทีม และพบว่าปัจจัยทุกตัวในโมเดลร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ ๘๕^{๗๔}

อัช แสณภักดี ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบของปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ”

ผลการวิจัยพบว่า

๑. หน้าที่ทางด้านการบริหารและทรัพยากรทางด้านการบริหาร สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ร้อยละ ๘๓.๗ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง คือ หน้าที่ทางด้านการบริหาร และตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ทรัพยากรทางด้านการบริหาร

๒. ผลการศึกษารายกรณี พบว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ประสบผลสำเร็จ ต้องมีปัจจัยสนับสนุน ประกอบไปด้วย ความเพียงพอของ เจ้าหน้าที่และบุคลากร มีงบประมาณสนับสนุน ชมรมกีฬาต่าง ๆ และควรมีระบบการควบคุม ตรวจสอบการใช้งบประมาณ มีระบบในการช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนนักกีฬา มีสนามและอุปกรณ์กีฬาให้เพียงพอด้านหน้าที่ทางด้านการบริหาร ต้องมี

---

^{๗๔} ภูมิ พระรักษา, “โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, *ปริญาญาคุศตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

ปัจจัยสนับสนุนประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือกับสมาคม สโมสรกีฬา หรือหน่วยงานอื่น ๆ อย่างไรก็ดีตาม ยังพบว่า สถาบันต่าง ๆ ยังไม่บรรลุเป้าหมายในความสม่ำเสมอของการได้รับเหรียญรางวัลจากการแข่งขันกีฬา แสดงว่ายังมีข้อจำกัดในการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ

๓. รูปแบบที่ค้นพบ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ด้านการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ^{๗๕}

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผล

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวีโส) (๒๕๕๗)	ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา นอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในด้านการผลิตบัณฑิตยังคงมีอุปสรรคการจัดการเรียนการสอน ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดกลไกในการส่งเสริมวิชาการแก่นิสิต ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตที่พึงประสงค์ บุคลากรน้อยเกินไป การแต่งตั้งผู้บริหารยังไม่ชัดเจนการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของท้องถิ่นและจัดตารางการเรียนการสอนมากเกินไป
จิราภรณ์ บุญชุม (๒๕๕๕)	๑) ความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน เจตคติต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะและเจตคติต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย ของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ปิลัญ ภูมิพิมพาคม (๒๕๕๐)	องค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน มี ๖ องค์ประกอบ คือ การมีวิสัยทัศน์ดี ความสามารถในการจูงใจ การเป็นตัวอย่างที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบ และด้านหลักในการปกครองโรงเรียน

^{๗๕} อ้อ แสนภักดี, “รูปแบบของปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ”, ปรินญาวิทยา ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย และการกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘). หน้า ๑.

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผล (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
ภูมิ พระรักษา (๒๕๕๗)	ประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
อัช แสนภักดี (๒๕๕๘)	๑. หน้าที่ทางด้านการบริหารและทรัพยากรทางด้านกาบริหาร สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของกีฬาเพื่อความ เป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ร้อยละ ๘๓.๗โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง คือ หน้าที่ทางด้านการบริหาร และตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ทรัพยากรทางด้านกาบริหาร

๒)งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการ

พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ)ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการ การศาสนาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค ๑”

ผลการวิจัย พบว่า๑) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา มีกระบวนการพัฒนา การจัดการศาสนาโดยนำแผนงานเชิงกลยุทธ์เข้ามาทำการวิเคราะห์สถานการณ์ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS ประกอบด้วย ๔ อย่าง คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและปัญหาอุปสรรค มาดำเนินการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านกระบวนการ เรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล

๒) สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการศาสนาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค ๑ พบว่า พระสังฆาธิการในทุกระดับชั้นให้ความร่วมมือกันดี มีกลไกในการพัฒนาและบริหารหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพ โน้มน้าวผู้เรียนให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ทำให้มีครูที่มี

ศักยภาพ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะตัว และมีปริมาณอย่างเพียงพอต่อการเรียนการสอน เพราะอยู่ใน ศูนย์กลางทางการศึกษา ปฏิรูปเทศดีกว่าต่างจังหวัด โดยมีกระบวนการเรียนการสอน ที่มีการจัดทำ แผนการสอนตามแผนยุทธศาสตร์ มีเทคนิควิธีที่สามารถสอนให้จูงใจ แจ่มแจ้ง แก่ล้าแก่ ให้บุคลากร ผลิตสื่อที่มีคุณภาพ แล้วนำสื่อไปปรับใช้เพื่อให้เกิดศักยภาพทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และส่งผลให้คณะ สงฆ์มีการวางแผนในการตรวจสอบการสอบวัดผลประจำปีที่รัดกุมและจริงจังต่อการกำกับดูแล

๓) แนวทางการพัฒนาการจัดการการศาสนาศึกษาแผนกธรรมคณะสงฆ์ภาค ๑ พบว่า ๑) ด้านหลักสูตร ควรมีการพัฒนาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสายสามัญ ๒) ด้านครูผู้สอน ต้องเป็นครู มืออาชีพ มีการศึกษาอบรมและพัฒนาตัวเองตลอดเวลา ๓) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ที่มี คุณภาพ และควรปรับระยะเวลาการสอนให้เพิ่มมากขึ้น ๔) ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ควรนำ เทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ทันสมัยมาประยุกต์ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการนำไปใช้ ๕) ด้านการ วัดผลและประเมินผล ต้องมีรูปแบบเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศเพื่อให้เกิดผลที่ชัดเจน^{๗๖}

วันทนา เนาว์วัน ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓”

ผลวิจัยพบว่า ๑. แนวคิดภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมและทฤษฎีทางตะวันตกของภาวะ ผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓ พบว่า ๑) คุณลักษณะภาวะผู้นำ ตามหลักพุทธธรรมด้าน หลักปาปนิกรธรรม ๓ รองลงมาคือสังฆโสภณสูตร อันดับที่สามคือคุณธรรม อนาคตบิณฑิกะเศรษฐี และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๒) กระบวนการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ ที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การเข้ารับการอบรมสัมมนาภาวะผู้นำ การศึกษาดูงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีการบริหารจัดการที่ดีและมีผู้นำที่ได้รับ การยกย่อง เชิดชู เกียรติหรือเป็นที่รู้จักกันดีและการกระจายอำนาจภาวะผู้นำในลักษณะการประสานความร่วมมือ

๒. สภาพปัญหาทั่วไปและคุณลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓ ๑) ด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรขาดความมั่นคงในวิชาชีพครู สวัสดิการไม่ เท่าเทียมบุคลากรภาครัฐ อัตราการเข้าออกบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ๒) ด้าน งบประมาณ งบประมาณหลักของโรงเรียนมาจากค่าบุดหนุนเฉลี่ยรายหัวต่อนักเรียน เมื่อนักเรียนมี จำนวนน้อยจึงทำให้มีงบประมาณหมุนเวียนน้อย ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ และ ๓)

^{๗๖} พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ), “การพัฒนาการจัดการการศาสนาศึกษาแผนกธรรม ของคณะสงฆ์ภาค ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒๐๙.

ด้านการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้บริหารหลักคือเจ้าอาวาสแม้จะมีคณะกรรมการบริหาร แต่ มีภารกิจสูงมาก จึงทำให้การบริหารขาดความคล่องตัว และคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมพบว่า มีความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ เมตตา กรุณา มีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ความทุ่มเทในการทำงาน และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

๓. ส่วนรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพบว่าอันดับแรก หลักธรรมด้านหลักปาปนิกรธรรม ๓ ในด้านจักขุมา (การมีวิสัยทัศน์ที่ดี) ด้านวิรุโร (ด้านความชำนาญในงาน ความเป็นมืออาชีพ) และด้านนิสสยสัมปันโน (การสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดี ตลอดจนการสร้างสรรคทางสังคม โดยอาศัยทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์) รองลงมาคือสังฆโสภณสูตร ด้านวิสารโท (เป็นผู้แก้แค้น เป็นผู้อาจในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น) ด้านวินีโต (เป็นผู้ มีระเบียบวินัย มีความเรียบร้อยในกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย) ด้านวิยัตโต (การเป็นผู้มีปัญญา มีความรอบรู้และมีความฉลาดหลักแหลมในการปฏิบัติงาน) ด้านธัมมานุธัมมปฏิปันโน (ผู้ปฏิบัติธรรม รักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร) และด้านพหุสุโต (เป็นผู้มีความรู้ศึกษาความทรงจำ ผู้ที่ได้รับการศึกษามาก) อันดับที่สามคือคุณธรรมอนาถบิณฑิกะเศรษฐี การมีความซื่อสัตย์ สุจริต และขยัน สติปัญญาเป็นเลิศ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความเสียสละ และภาวะผู้นำตามทฤษฎีตะวันตก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การให้อิสระภาพในการทำงาน การกระตุ้นให้มีเจตคติที่ดีในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเป็นแบบอย่างสันติภาพและสิทธิมนุษยชนและต้องการให้ผู้นำ มีความยุติธรรมเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ต้องมีความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง โดยนมาซึ่งจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนวัตกรรมเพื่อความเหนือกว่าภายใต้การยึดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของโรงเรียน อันนมาซึ่งความอยู่รอด รวมทั้งนอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองด้วย^{๗๗}

พระมหานพพล กนต์ลีโล (สายสินธุ์) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๑๕”

ผลวิจัยพบว่า ๑. ภาวะผู้นำตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้นำต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดที่ลุ่มลึก มองทุกอย่างรอบด้าน รอบคอบ พร้อมทั้งมีสติปัญญาที่เฉียบแหลมสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที ไม่ปล่อยให้ปัญหาลุกลามใหญ่โตจนสร้างความเสียหายแก่พระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์ และคิดที่จะเสียสละความเห็นแก่ตัวเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าที่ประกอบด้วยพรหมวิหารธรรมและยอมรับคำแนะนำจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาสังคมให้สงบสุข

^{๗๗} วันทนา เนาวัน, “การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗). หน้า ๒๔๒.

ต่อไป นอกจากนี้ ผู้นำต้องรู้จักเลือกวิธีการ และรู้จักแยกแยะการฝึกฝนพระภิกษุสามเณรและชาวบ้านให้เหมาะสมกับจริตเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น และเกิดกำลังใจ มีความพากเพียรพยายาม ตั้งมั่นมั่นคงในการปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ นอกจากนี้การรู้จักเลือกบุคคลในการทำงานให้กับคณะสงฆ์เพื่อความงอกงามและเพื่อยกย่องคนดีมีศีลธรรมให้สามารถทำงานเพื่อประโยชน์แก่ชาวบ้าน และสิ่งสำคัญภาวะผู้นำควรต้องมีปัญญาดีและความสามารถดี ซึ่งจะทำให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี เกิดความกล้ากล้าและกล้าหาญในการปฏิบัติงานและการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร ย่อมนำมาซึ่งความเคารพศรัทธาจากผู้ใต้ปกครองตลอดจนประชาชนสังคมเสมอ

๒. ปัญหาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประเด็นสำคัญ ๖ ประการ ได้แก่ ๑) ปัญหาด้านภาวะผู้นำในการปกครอง ๒) ปัญหาด้านผู้นำการศึกษา ๔) ปัญหาด้านภาวะผู้นำการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๕) ปัญหาด้านภาวะผู้นำในงานการศึกษา สงเคราะห์ ๕) ปัญหาด้านภาวะผู้นำในงานสาธารณูปการ ๖) ปัญหาด้านภาวะผู้นำในการสาธารณสงเคราะห์ อันเป็นปัญหาที่สำคัญและใหญ่สำหรับเจ้าคณะพระสังฆาธิการและคณะสงฆ์ในภาค ๑๕ ต้องตระหนักและรีบเร่งหาทางแก้ไขอย่างเหมาะสมดังต่อไปนี้

๓. การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ก็เพื่อสร้างความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เจ้าคณะพระสังฆาธิการคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ยึดหลักในบริบทคือ ๑) ภาวะผู้นำในบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบฐานะเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ๒) ภาวะผู้นำในบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นผู้แทนวัด ๓) ภาวะผู้นำในบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นพระสังฆาธิการ และ ๔) ภาวะผู้นำในบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย โดยมีภาวะผู้นำเป็นผู้ที่มีปัญญาและวิสัยทัศน์ และรู้จักวิธีการประพฤติประโยชน์ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ร่วมงาน ด้วยการพัฒนาระบบการบริหารงานในองค์กรสงฆ์ภาค ๑๕ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการทำงาน มีการคิดอย่างเป็นระบบ^{๗๘}

พระสมุทรวชิโรโสภณ (โสภณ ธมฺโสมโณ) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม”

ผลวิจัยพบว่า การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาจะได้รับผลกระทบกระเทือนจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมือง

^{๗๘}พระมหานพพล กนตสีโล (สายสินธุ์), “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๑๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศรัทธาปฏิบัติ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๕๑.

อย่างมากทำให้มีผู้มองศาสนาในแง่ต่างๆ ทั้งในแง่ดีหรือแง่บวกและในแง่ร้ายหรือแง่ลบก็ตาม แต่พุทธศาสนาก็ยังนับว่ามีอิทธิพลทางด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่มากในจิตใจของคนไทย และแสดงออกมาในรูปของโบราณสถานโบราณวัตถุ ประเพณี นิสัย ศิลปวัฒนธรรม หรือความเมตตาปราณี และความโอบอ้อมอารี สิ่งเหล่านี้อาจเรียกว่าเป็นลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในสังคมไทย ซึ่งเป็นลักษณะอันเนื่องมาจากพุทธศาสนาจึงถือว่าสังคมไทยก็คือสังคมพุทธนั่นเอง ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้สังคมไทยเป็นสังคมพุทธตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือ พระสงฆ์ สถาบันสงฆ์จึงเป็นสถาบันจารีตที่มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของชาวพุทธไทยส่วนใหญ่ทั้งทางด้านศิลปธรรมจรรยาและกิจกรรมทางโลก พระสงฆ์เป็นหนึ่งในรัตนะ ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นเสมือนตัวแทนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสถาบันพระพุทธานุภาพที่ขาดเสียไม่ได้ในชีวิตประจำวันของพุทธศาสนิกชน นอกจากนี้จะเป็นที่พึ่งพิงทางใจ ชี้นำทางศิลปธรรมจรรยาโดยชี้ให้ทำนาให้ดู และเป็นสถาบันที่เอื้ออำนวยบริการทางศาสนกิจ ศาสนพิธีแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังทำหน้าที่ส่งเสริมรักษาอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและให้บริการด้านอื่นๆ ที่กลไกของ

รัฐบาลเข้าไปให้บริการไม่ทั่วถึง ทั้งยังมีส่วนช่วยเสริมกลไกของรัฐให้บรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้นและทั้งยังมีส่วนช่วยสังคมในด้านต่างๆ อีกด้วย^{๗๙}

พระครูปัญญาภิญโญ (ประจวบ ปญญาปทีโป) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพพระสอนศิลปธรรมในโรงเรียนในจังหวัดราชบุรี”

ผลวิจัยพบว่า หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศิลปธรรมในโรงเรียนในจังหวัดราชบุรี เป็นบริบทของการพัฒนาศักยภาพพระสอนศิลปธรรมในโรงเรียนอย่างสมดุลระหว่างขีดจำกัดของตัวบุคคล สังคม และสภาพแวดล้อม จำแนกได้ ๓ หลักคือ การพัฒนาศักยภาพด้านเทคนิคการสอน การพัฒนาศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ และ การพัฒนาศักยภาพด้านความคิดรวบยอด^{๘๐}

^{๗๙}พระสมุทราวชิโรโสภณ (โสภณ ธมฺมโสภโณ), “การพัฒนาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑ .

^{๘๐}พระครูปัญญาภิญโญ (ประจวบ ปญญาปทีโป), “การพัฒนาศักยภาพพระสอนศิลปธรรมในโรงเรียนในจังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต(สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๘.

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการ

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ) (๒๕๕๗)</p>	<p>ผลการวิจัย พบว่า๑) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา มีกระบวนการพัฒนาการจัดการศาสนศึกษาโดยนำแผนงานเชิงกลยุทธ์เข้ามาทำการวิเคราะห์สถานการณ์ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS ประกอบด้วย ๔ อย่าง คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและปัญหาอุปสรรค มาดำเนินการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล</p>
<p>วันทนา เนาว์วัน (๒๕๕๗)</p>	<p>ผลวิจัยพบว่า๑. แนวคิดภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมและทฤษฎีทางตะวันตกของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓ พบว่า ๑) คุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมด้าน หลักปาปนิกรรม ๓ รองลงมาคือสังฆโสภณสูตร อันดับที่สามคือคุณธรรม อนาคตบิณฑิกะเศรษฐี และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ๒) กระบวนการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีผลต่อการงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การเข้ารับอบรมสัมมนาภาวะผู้นำ การศึกษาดูงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีการบริหารจัดการที่ดีและมีผู้นำที่ได้รับ การยกย่อง เชิดชูเกียรติหรือเป็นที่รู้จักกันดีและการกระจายอำนาจภาวะผู้นำในลักษณะการประสานความร่วมมือ</p>
<p>พระมหานพพล กนต์สีโล (สายสินธุ์) (๒๕๕๘)</p>	<p>ผลวิจัยพบว่า ๑. ภาวะผู้นำตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้นำต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล มีความคิดที่ลุ่มลึก มองทุกอย่างรอบด้าน รอบคอบ พร้อมทั้งมีสติปัญญาที่เฉียบแหลมสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ไม่ปล่อยให้ปัญหาลุกลามใหญ่โตจนสร้างความเสียหายแก่พระพุทธศาสนา</p>

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระสมุทรทวชิรโสภณ (โสภณ ธมฺมโสภณ) (๒๕๕๗)	การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะ ศิลปวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาจะได้รับผลกระทบ กระเทือนจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองอย่างมากทำให้มีผู้มองศาสนาในแง่ต่างๆ ทั้งในแง่ดี หรือแง่บวกและในแง่ร้ายหรือแง่ลบก็ตาม แต่พุทธศาสนาก็ยัง นับว่ามีอิทธิพลทางด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่มากในจิตใจของคน ไทย และแสดงออกมาในรูปของโบราณสถานโบราณวัตถุ ประเพณี นิสัย ศิลปวัฒนธรรม หรือความเมตตาปราณี และความโอบอ้อมอารี สิ่งเหล่านี้อาจเรียกว่าเป็นลักษณะเฉพาะที่มี อยู่ในสังคมไทย ซึ่งเป็นลักษณะอันเนื่องมาจากพุทธศาสนาจึง ถือว่าสังคมไทยก็คือสังคมพุทธนั่นเอง
พระครูปัญญาภิชิต (ประจวบ ปณฺญาปทีโป) (๒๕๕๘)	หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดราชบุรี เป็นบริบทของการพัฒนา ศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างสมดุลระหว่าง ชีตจำกัดของตัวบุคคล สังคม และสภาพแวดล้อม จำแนกได้ ๓ หลักคือ การพัฒนาศักยภาพด้านเทคนิคการสอน การพัฒนา ศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ และ การพัฒนาศักยภาพด้าน ความคิดรวบยอด

๓) งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

พระมหากำพล คุณงฺกโร ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี”

ผลวิจัยพบว่า

๑) ด้านสภาพทั่วไปของสำนักเรียน

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้าน สภาพทั่วไปของสำนักเรียน ของการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัด นนทบุรี ได้สรุปผลการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสมจากมาก ไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ ๑ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความเหมาะสมของสถานที่ จำนวน ๖ รูป ได้กล่าวว่า สภาพทั่วไปของสำนักเรียนยังไม่เป็นเอกเทศ คือสถานที่สำหรับเรียน ที่เป็นสัปปายะนั้นยังมีน้อย ขาดสถานที่ทำการเรียนการสอนที่เป็นสัดส่วนไว้สำหรับเรียน จริง ๆ เมื่อสถานที่เรียนไม่เป็นเอกเทศแล้ว ก็ทำให้ไม่มีบรรยากาศจิตใจในการเรียนการสอน อีกทั้ง ภายในวัด มีกิจกรรมหลายอย่าง งานของประชาชนที่มาทำบุญบำเพ็ญกุศลในวัด ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การเรียน การสอน ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งบรรยากาศภายในห้องที่สว่างเย็นสบายนั้น มีน้อยภายใน ห้องเรียนขาดการรักษาความสะอาด เรื่องของการเดินทางของนักเรียนที่มาจากต่างวัดอาจเกิดปัญหา เรื่องรถติดบ้าง ทำให้นักเรียนไม่อยากจะมาเรียน สถานที่เรียนไกลจากวัดที่อยู่จึงเกิดความไม่สะดวกใน การมาเรียน ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่ารถ เป็นต้น เรื่องของ การจัดงาน เช่นงานบวช อาจมี เสียรบกวนต่อการเรียนบ้างซึ่งจัดเป็นมลภาวะทางเสียง ที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมการเรียนการสอน โดยตรง

ลำดับที่ ๒ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความพร้อมของบุคลากร จำนวน ๔ รูป ได้กล่าวว่า ปัจจุบันนี้ ภิกษุสามเณรที่สนใจในการศึกษาพระบาลีมีน้อย เพราะส่วน หนึ่งเกิดจากการศึกษาทางโลกที่บีบบังคับ อีกอย่างการศึกษาทางธรรมนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนไม่ เหมือนทางโลกจึงทำให้นักเรียนที่ต้องการเรียนบาลีมีน้อย อีกทั้งไม่ค่อยมีกุลบุตรบวชเข้ามาเพื่อมา ศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจัง เนื่องจากการศึกษาทางโลกเปิดกว้างโดยมีภาคบังคับคือต้องจบมัธยมศึกษา ตอนต้น จึงเป็นเหตุให้การบวชน้อยลง อีกประการหนึ่ง นักเรียน ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการ เรียนบาลี จึงให้ความสนใจในการเรียนทางโลกมากกว่าทางธรรม จึงขาดแคลนนักเรียนผู้ที่ศึกษา ภาษาบาลีบางสำนักเรียนได้ปิดสำนักลงเพราะไม่มีพระภิกษุที่จะศึกษาภาษาบาลี ซึ่งปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษาที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ทั่วทั้งประเทศ

ลำดับที่ ๓ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องงบประมาณสนับสนุน จำนวน ๒ รูป ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังขาดงบประมาณ ใน การสรรหาพระภิกษุสามเณรเข้ามาศึกษาภาษาบาลี งบประมาณที่สนับสนุนจากทุกภาคส่วน ยังมีน้อย ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงทำให้การบริหารจัดการศึกษาบาลีนั้นไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร สำนักเรียนส่วนใหญ่จะจัดหาทุนในการจัดการศึกษาเองโดยบอกบุญยังสาธุชน บางสำนักก็จัด ทอดผ้าป่าหรือจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาโดยจัดสร้างวัดมุงคลเพื่อให้สาธุชนได้เข้าและรวบรวมเป็น ทุนในการจัดการศึกษา^{๘๑}

^{๘๑}พระมหาอำพล คุณงุฑโร, “การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัด นนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๐๓.

๓.๒ พระครูวิสุทธธานันตคุณ (สุรศักดิ์วิสุทธาจาโร) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”

ผลวิจัยพบว่า ๑. การบริหารจัดการวัดของคณะสงฆ์ ในยุคสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้บริหารคณะสงฆ์ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนาการบริหาร/ การปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาก เกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการบริหาร/การปกครองวัดมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุข สงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการบริหารจัดการวัด ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ฉะนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำในการบริหาร/การปกครองวัดและคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม และที่สำคัญ จะต้องเป็นนักปกครองที่มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต้องเว้นจากความมัวเมาติดพัน ตั้งมั่นในหลักพรหม วิหารธรรมเป็นแกนหลักของการบริหาร/การปกครองอยู่เสมอ วัดในซึ่งเป็นฐานรากอันสำคัญของคณะ สงฆ์และพระพุทธศาสนาก็จะเกิดความมั่นคง นั้นย่อมส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง

๒. การบริหารจัดการวัดขององค์กรคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประเด็นสำคัญ ๗ ประการ ได้แก่ ด้านระบบและรูปแบบในการบริหารจัดการวัด ปัญหาด้านผู้นำในการบริหารจัดการวัด ด้านการจัดบุคลากรในการบริหารจัดการวัด ด้านงบประมาณในการบริหารจัดการวัด ด้านเทคโนโลยีและ อุปกรณ์ในการบริหารจัดการวัด ด้านสภาพแวดล้อมโบราณวัตถุ/พุทธศิลป์/อาคารสถานที่/ภูมิทัศน์ ธรรมชาติ และปัญหาความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานของรัฐ อันเป็นปัญหาที่สำคัญใหญ่หลวง สำหรับวัดและคณะสงฆ์ในภาค ๑๕

๓. การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านการปกครอง ๒) ด้านการศาสนศึกษา ๓) ด้านการเผยแผ่ ๔) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ๕) ด้านการสาธารณูปการ และ ๖) ด้านการสาธารณสุข สงเคราะห์ แบบ ๕M ได้แก่ (๑) บุคคล (M๑ : Man) (๒) เงิน (M๒ : Money) (๓) วัสดุอุปกรณ์ (M๓ : materials) (๔) การจัดการ (M๔ : management) และ (๕) คุณธรรม (M๕ : Moral) เป็นการ บริหารจัดการวัดที่เหมาะสมดังมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของ พระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้นซึ่งมีหน้าที่ใน การบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้นำเบื้องต้นนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนา องค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของ บุคลากรจำเป็นต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เจ้า อาวาสนั้นมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามภารกิจของคณะสงฆ์ ๖ ด้านคือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมี ภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้

สมบูรณ์พร้อมในด้านพระธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึงต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุก ๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับกรมการศาสนา กล่าวว่าการบริหารวัด คือการปกครองบังคับบัญชากำกับดูแล แนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของวัด ให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าอาวาสจึงต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดทุกด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารจัดการวัดที่ดีมีคุณภาพจึงเป็นหลักทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืนสืบต่อไป^{๘๒}

๓.๓ พระมหาอดุล อุตฺตโร (มากติ) ได้วิจัยเรื่อง “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสอนนักพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักกัลยาณมิตร”

ผลการวิจัย พบว่า :๑. สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะของครูสอนนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มี ๘ ด้าน คือ ด้านปรัชญาการสอนการเรียนพระปริยัติธรรม ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการวิจัยการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และด้านการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูสอนนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๒. สมรรถนะครูสอนนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร มี ๔ กลุ่ม รวม ๑๒ สมรรถนะย่อย ได้แก่ ๑) กลุ่มสมรรถนะทั่วไป (General competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ คุณธรรม จริยธรรม (Moral and Ethical), การสื่อสารที่ดี (Good Communication) และการเป็นแบบอย่างที่ดี (Good Role Model), ๒) กลุ่มสมรรถนะตนเอง (Individual Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ ภาวะผู้นำตนเอง (Self Leadership), การมีสติปัญญา (Emotional Intelligence) และการพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง (Self Personality Development) ๓) กลุ่มสมรรถนะการทำงานกับคนอื่น (Working with Others Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ การทำงานเป็นทีม (Working in Teams), การช่วยเหลือผู้อื่น

^{๘๒} พระครูวิสุทธาจารย์ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจารย์), “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๔๓.

(Helping Others) และความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Credibility) ๔) กลุ่มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Competency) ประกอบด้วย ๓ สมรรถนะย่อย คือ การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management), ความรอบรู้ในการจัดการเรียนรู้ (Technical Learning Skill) และการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Using Innovation and Information Technology) ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของครูได้

๓. สำหรับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักกัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถประยุกต์ใช้ “UDORN MODEL” ร่วมกับสมรรถนะทั้ง ๔ กลุ่ม ๑๒ สมรรถนะย่อย และบทบาทหน้าที่ของครูบาลีทั้ง ๘ ด้าน โดยอาศัยหลักกัลยาณมิตรเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการสอนบาลีให้ดียิ่งขึ้น^{๘๓}

๓.๔ พระครูปลัดสมชาย อภิวณฺโณ (เฮาลี) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ โดยรวม และรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$) รองมาคือ ด้านการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๗$)

ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น ประเด็นแรก สภาพการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านการเรียนการสอน และด้านจัดการศึกษา ประเด็นที่สอง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ จำนวน ๖ ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยที่ ๑ ด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมปัจจัยที่ ๒ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยที่ ๓ ด้านสติปัญญาและความสามารถปัจจัยที่ ๔ ด้านวิสัยทัศน์ปัจจัยที่ ๕ ด้านภารกิจและปัจจัยที่ ๖ ด้านมนุษยสัมพันธ์มีสาระสำคัญ ดังนี้ ๑.๑ ด้านการบริหาร

^{๘๓} พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี), “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสอนนักพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักกัลยาณมิตร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗). หน้า ๒๓๘.

การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม ในปัจจุบันเป็นเรื่องยากที่จะสามารถนำพาองค์กรประสบความสำเร็จได้นั้น ในโดยภาพรวมการบริหารที่ดีนั้นต้องมีหลักธรรมที่จะมาช่วยผู้ที่เข้าเรียนบริหารนั้นสำเร็จก็คือหลักการมีอิทธิบาทและคุณธรรม หมายความว่า ท่านที่เป็นผู้บริหารการบริหารจะต้องมีการวางแผนที่ดี และต้องหาคนมาลงให้มีความรู้ความสามารถ มีการบูรณาการในการทำงาน และก็ต้องมีทั้งคุณธรรมและแรงจูงใจ มีการให้รางวัล การปลอบขวัญ เมื่อมีการจัดองค์กรขึ้นมาแล้วก็ต้องมีวิธีการดำเนินการและบริหารที่ถูกต้อง และต้องหาจุดอ่อนจุดแข็งของการบริหารให้ได้

๑.๒ ด้านบุคลากร

การบริหารจัดการด้านบุคลากรของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ ในภาพรวมแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้ ความสามารถ และความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานของครูบาอาจารย์ มีการแบ่งงานที่ถูกต้อง และการแบ่งงานที่ยุติธรรม ตามความรับผิดชอบ ก็สำคัญ กฎระเบียบก็ต้องมี กฎวางไว้ก็ถูกต้องแล้ว ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร ต้องมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ

๑.๓ ด้านการเรียนการสอน

การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ ด้านการเรียนการสอน ในภาพรวม เน้นความสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีความชัดเจนในการจัดระบบการเรียนการสอนให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและที่สำคัญต้องมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและมีความสมัย และที่สำคัญต้องเข้าถึงง่ายแก่ผู้สนใจในการเรียน

๑.๔ ด้านจัดการศึกษา

ด้านจัดการการศึกษาของการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ ของผู้บริหาร ในภาพรวม ของการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีในเรื่อง อันหนึ่งคือการอบรมบาลีก่อนสอบ สำคัญมาก บางที่เรามาแก่งกันตรงนี้ ควรจะมีการจัดอบรมก่อนสอบ มีการจัดอบรมสัมมนาแก่ครูผู้สอน เขาก็มีประจำ ตอนนี้อย่างมีจัดอยู่ สำนักพุทธก็จัด ณ ทุกวันนี้ เขายังจัดอยู่ที่วัดพนัญเชิง ส่วนแผนกธรรม แต่แผนกบาลีเขาก็มี แต่จะไปจัดอีกช่วงหนึ่ง เพื่อเพิ่มทักษะให้กับครูผู้สอนบาลีด้วยว่าจะทำอย่างไร แบบไหนให้ได้ดีขึ้น การอบรมส่วนมากเป็นแบบท่องจำ การจัดการศึกษาทันต่อยุคสมัยมี๊ย ตอบว่า แล้วแต่จะพิจารณา การศึกษาเป็นแบบท่องจำ ซึ่งในการจัดการศึกษาทันยุคสมัย คือ เรามี ซีดี ดีวีดี ไดรฟ์ คอมพิวเตอร์ แต่ว่าเนื้อหาสาระ ยังคงเป็นแบบท่องจำ

๒.๑ ปัจจัยที่ ๑ ด้านคุณลักษณะและพฤติกรรม

ตามแนวคิดผู้เชี่ยวชาญ ได้มีการนำเสนอปัจจัยด้านคุณลักษณะ และพฤติกรรมของผู้นำที่จะสามารถบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม และสามารถนำพาองค์กรประสบความสำเร็จได้มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

ผู้นำเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้นจากสมาชิกในทีม และสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกทุกคนในผู้นำปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด เอาใจใส่งานทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีรับผิดชอบผลงานต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งที่ดี และไม่ดี ต้องเป็นคนมีเหตุผล ต้องรู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงาน ต้องไม่แบ่งพรรค แบ่งพวก และรักลูกน้องเท่ากันทุกคน ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานบ้าง ต้องตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานเดียวกับผู้ร่วมงานทุกคน ต้องมั่นฝึกฝนตนเองในหลายๆ ด้าน เช่น ต้องรู้จักใจแข็ง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว แยกแยะเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานออกจากกัน การฝึกการบริหารด้วยความจริง โดยไม่ใช้อารมณ์มีส่วนในการตัดสินใจ และที่สำคัญคือ ให้ความเสมอภาคกับทุกคน^{๘๔}

๓.๕ พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”

ผลวิจัยพบว่า นโยบายการกำหนดการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดนั้น โดยความรวมแล้วเป็นนโยบายที่กำหนดตามสำนักแม่กลองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ซึ่งสำนักเรียนต่างๆ นำมากำหนดนโยบายเชิงบริหารจัดการให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่สำนักแม่กลองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ปัจจุบันสำนักงานแม่กลองบาลีสนามหลวงเป็นหน่วยงานจัดการศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ไทย เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล ดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชาติและกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตรเปรียญธรรม ๑-๙ ประโยค ให้เหมาะสมกับชั้นเรียนของแต่ละประโยค รวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษาบาลีระดับชาติ

^{๘๔}พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี), “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๑๐.

โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้รับสนองงาน ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม^{๘๕}

นักเรียนในสำนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า นักเรียนในสำนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ดังต่อไปนี้

๑) ด้านหลักสูตร โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางและเป็นการคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สำหรับข้ออื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๒) ด้านผู้สอน โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางและเป็นการคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ผู้สอนมีความรู้ สามารถอธิบายข้อธรรมได้โดยละเอียดทั้งโดยอรรถและพยัญชนะ และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย ได้แก่ ผู้สอนมีการสอนดี จัดเตรียมกระบวนการต่างๆ ของการเรียนการสอนครบถ้วน สำหรับข้ออื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

๓) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลางและเป็นการคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเน้นการท่องจำเป็นหลัก สำหรับข้ออื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

๔) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและเป็นการคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ เจ้าสำนักศาสนศึกษาให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและอาจารย์ใหญ่บริหารจัดการและดูแลการจัดการเรียนการสอน สำหรับข้ออื่นๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

๕) ด้านการประเมินผล โดยผลรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและเป็นการคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องมาก

ปัญหา อุปสรรคและวิธีในการแก้ไขที่เกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ นั้นมีปัญหาทั้ง ๕ ด้าน

---

^{๘๕}พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ) , “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒๘.

ได้แก่ ๑) หลักสูตร ๒) ด้านผู้สอน ๓) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ๔) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน และ ๕) ด้านการประเมินผล หากพิจารณาปัญหาในทุกด้านแล้วล้วนเกิดจากการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงต้องแก้ไขโดยการกำหนดวิธีการด้วยหลัก POLE ได้แก่ ๑) ต้องมีการวางแผนงาน ๒) ต้องจัดองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ ๓) ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำ และ ๔) ต้องมีการติดตามประเมินผลขององค์กรในทุกๆ มิติ จึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จได้

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

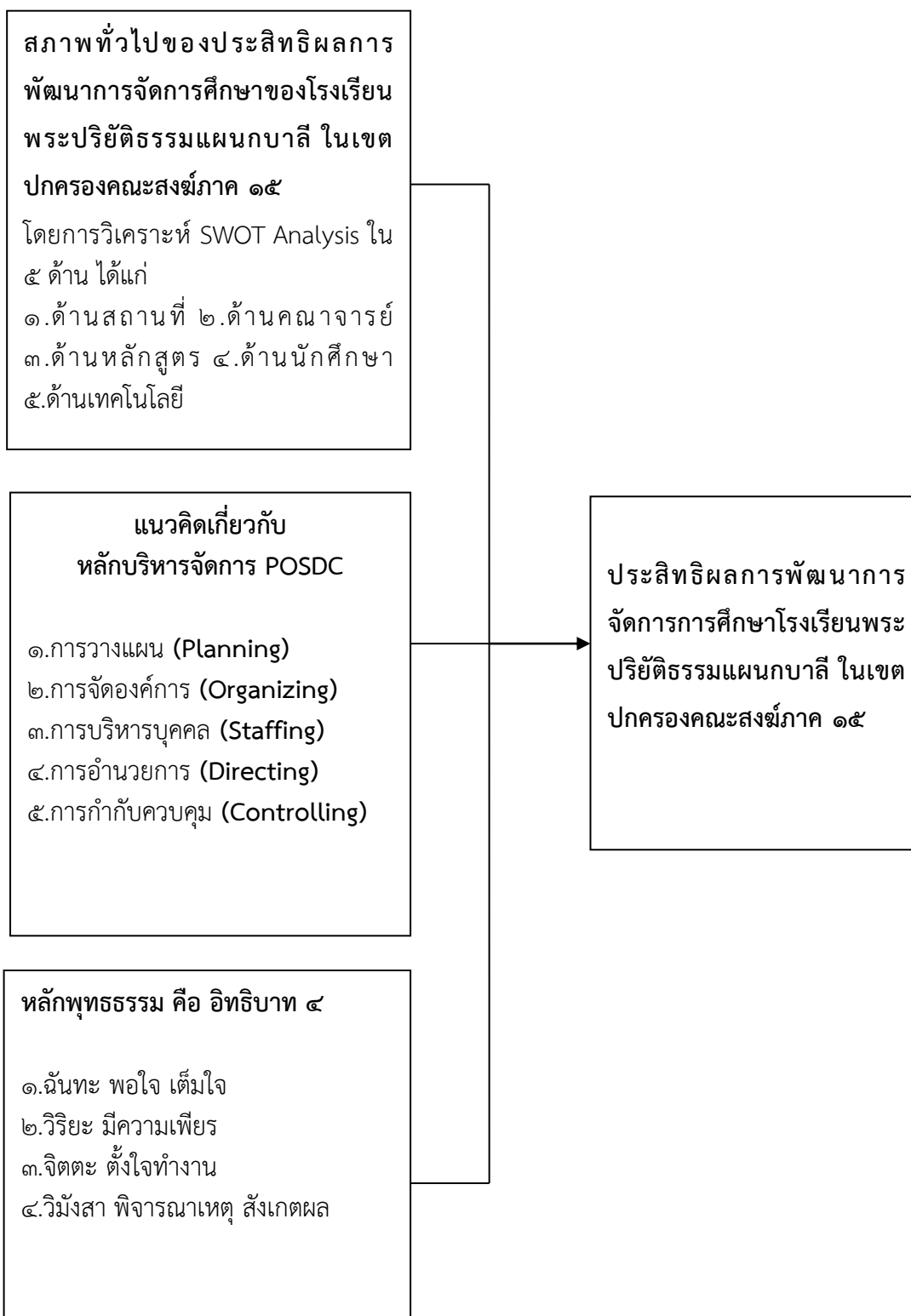
นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>พระมหากำพล คุณงกโร (๒๕๕๘)</p>	<p>สภาพทั่วไปของสำนักเรียนยังไม่เป็นเอกเทศ คือสถานที่สำหรับเรียน ที่เป็นสัปปายะนั้นยังมีน้อย ขาดสถานที่ทำการเรียนการสอนที่เป็นสัดส่วนไว้สำหรับเรียน จริง ๆ เมื่อสถานที่เรียนไม่เป็นเอกเทศแล้ว ก็ทำให้ไม่มีบรรยากาศจูงใจในการเรียนการสอน อีกทั้ง ภายในวัดมีกิจกรรมหลายอย่าง งานของประชาชนที่มามีมาทำบุญบำเพ็ญกุศลในวัด ทำให้ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งบรรยากาศภายในห้องที่สว่างเย็นสบายนั้นมีน้อยภายในห้องเรียนขาดการรักษาความสะอาดเรื่องของการเดินทางของนักเรียนที่มาจากต่างวัด อาจเกิดปัญหาเรื่องรถติดบ้าง ทำให้นักเรียนไม่ยอมมาเรียน สถานที่เรียนไกลจากวัดที่อยู่จึงเกิดความไม่สะดวกในการมาเรียน ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่ารถ เป็นต้น เรื่องของการจัดงาน เช่นงานบวช อาจมีเสียงรบกวนต่อการเรียนบ้างซึ่งจัดเป็นมลภาวะทางเสียง ที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง</p>
<p>พระครูวิสุทธธานันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร) (๒๕๕๘)</p>	<p>ผลวิจัยพบว่า ๑. การบริหารจัดการวัดของคณะสงฆ์ ในยุคสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้บริหารคณะสงฆ์ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรม นานาการบริหาร/การปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกี่ยวคู่พระธรรมวินัย</p>

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>พระมหาอุตร อุตฺโตโร (มากดี) (๒๕๕๗)</p>	<p>ผลการวิจัย พบว่า :๑. สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะของครูสาคูนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มี ๘ ด้าน คือ ด้านปรัชญาการสอนการเรียนพระปริยัติธรรม ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการวิจัยการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และด้านการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูสาคูนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด</p>
<p>พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒนโธ (เฮาลี) (๒๕๕๘)</p>	<p>ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ โดยรวมและรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$) รองมาคือ ด้านการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๗$)</p>
<p>พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ) (๒๕๕๘)</p>	<p>นโยบายการกำหนดการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดนั้นโดยความรวมแล้วเป็นนโยบายที่กำหนดตามสำนักแม่กลองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ซึ่งสำนักเรียนต่างๆนำมากำหนดนโยบายเชิงบริหารจัดการให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่สำนักแม่กลองบาลีสนามหลวง</p>

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการศึกษาการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการศึกษาการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods
Reserch) ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Reseach) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative Reseach)

๓.๑.๑ แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative approach)

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายวิธีเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้
กำหนดเนื้อหาของการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกโดยสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าคณะ
พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการ จำนวน ๑๘ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus
Group Discussion) จำนวน ๑๑ ท่าน

๓.๑.๒ แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative approach)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อประเมินความคิดเห็น
๕ ระดับโดยใช้หลักการบริหารจัดการ POSDS และหลักอิทธิบาทธรรม ๔ มาเป็นตัวแปรต้น และ
สภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใน ๕ ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านคณาจารย์ ด้านหลักสูตร ด้านนักศึกษา ด้าน
เทคโนโลยี เป็นตัวแปรตาม โดยหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าพิสัย ส่วนค่าสหสัมพันธ์
(Correlation) เป็นสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พร้อมทั้งวิจัยเชิงสำรวจ (Survey
Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ก.งานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant)

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant)ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นในการวิจัย จำนวน ๑๘ รูป/คน ดังนี้

๑) กลุ่มเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ จำนวน ๗ รูป ประกอบด้วย

๑.พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสสธมโม ป.ธ.๙)

เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๕

๒.พระปิฎกโกศล,ดร.(ปราโมทย์ บโหมทิโต ป.ธ.๙)

รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี

๓.พระครูอดุลการบตี (เกษม เขมเสฏฐโฐ ป.ธ.๕)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขานุการ เจ้าคณะภาค ๑๕

๔.พระสมุทรวิจิตรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมมโสภโณ ประโยค ๑-๒)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม

๕.พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมมย์ กิตติธโร)

เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี

๖.พระครูวิสุทธธานันทคุณ,ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร ป.ธ.๓)

เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

๗.พระครูวิจิตรธรรมวิภาช (บุญเลิศ ปญญาวุธป.ธ.๓)

เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒) ครูสอนบาลี จำนวน ๕ รูปประกอบด้วย

๘.พระมหาพิเชษฐ กนตเชฎโฐ ป.ธ.๙

ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี

๙.พระมหาทิวา กम्मสุทโธ ป.ธ.๙

ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี

๑๐.พระมหาไชยพร อิทิวโรป.ธ.๙,ดร.

ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี

๑๑.พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย ป.ธ.๙

ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดสมุทรสงคราม

๑๒.พระมหาปรีทัศน์ วรกิจโจป.ธ.๙

ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี

๓) ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๖ คนประกอบด้วย

๑๓.นายสนธยา เสนเอี่ยม

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี

๑๔.นายสาธิต เกียรติสุพิมล

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี

- ๑๕.นางสาวนิลบล รังสีธรรมานุกูล
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม
- ๑๖.นายนิวัฒน์ วันกุ่มภา
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจวบคีรีขันธ์
- ๑๗.นายวิสูตร ดวงแก้ว
ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสีหมื่น-แพงพวย
จังหวัดราชบุรี
- ๑๘.นางสาววรรณพร พระสุพรรณ
ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้แก่

๑.พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก ป.ธ.๙	เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี
๒.พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙,ดร.	เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์ จังหวัดเพชรบุรี
๓.พระสุธีวีรบัณฑิต,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ
๔.พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ
๕.พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ
๖.รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๗.ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
๘.ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดี คณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
๙.ผศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ
๑๐.ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ
๑๑.อ.ดร.ประเสริฐ ธิลา	เลขานุการฯหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ข.งานวิจัยเชิงปริมาณ

๑. ประชากร (Population) ได้แก่พระสังฆาธิการ เจ้าสำนักเรียน ครูสอนบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๑,๐๙๑ รูป^๑

^๑ภัคกร เมืองนิล, หนังสืออบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประจำปี ๒๕๖๑, (ราชบุรี : เมืองราชการพิมพ์,พ.ศ.๒๕๖๑), หน้า ๑๐๐ - ๑๒๘.

๒. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสูตรเครจซี่และมอร์แกน^๒คือ พระสังฆาธิการ เจ้าสำนักเรียน ครูสอนบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๒๙๓ รูป

ตารางที่ ๒.๑ พระสังฆาธิการ เจ้าสำนักเรียน ครูสอนบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๒๙๓ รูป ตามสูตรคำนวณของ เครจซี่และมอร์แกน ดังต่อไปนี้

พื้นที่วิจัย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ราชบุรี	๕๑๕	๑๑๐
เพชรบุรี	๒๕๒	๕๙
สมุทรสงคราม	๑๑๑	๕๖
ประจวบคีรีขันธ์	๒๑๓	๖๘
รวม	๑,๐๙๑	๒๙๓

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือเครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพ ดังนี้

ก. เครื่องมือเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์ (Interview)

๑) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

(๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

(๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

(๓) ขอคำแนะนำจากกรรมการควบคุมดุขฎีนิพนธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

(๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

(๕) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมดุขฎีนิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อขอความเห็นชอบ

^๒ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร : บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๙๔.

(๖) นำแบบสัมภาษณ์ที่กรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบแล้ว มาปรับแก้ไขเพื่อจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

สำหรับการเก็บข้อมูลจากการผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ตามลักษณะของการเป็นกลุ่มตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นในการวิจัยจำนวน ๑๘รูป/คน แบ่งเป็น ๓ กลุ่มใหญ่

๒) แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structure Intertie) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอนดังนี้

แบบสัมภาษณ์บุคลากรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้แก่ กลุ่มเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าหน้าที่ข้าราชการและผู้เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC

ตอนที่ ๓ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท ๔

ตอนที่ ๔ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยใช้ SWOT Analysis

ตอนที่ ๕ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ข.เครื่องมือเชิงปริมาณ

๓.๓.๒ แบบสอบถาม(Questionnaire)

๑.การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

๑.๑ ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

๑.๒ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาและประสิทธิผลการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆเพื่อให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๑.๓ กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาคุณภาพนิพนธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในสร้างแบบสอบถาม

๑.๔ สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำเสนอต่อ คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่านคือ

๑. พระครูปลัดระพี พุทธิสาโร, ผศ.ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร

อาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ผศ.ดร.อนูวัต กระสังข์

อาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี

เลขานุการระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และ ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เป็นรายข้อ (Index of item-Objective Congruent: IOC)^๓ ได้ค่า ไม่ต่ำกว่า ๐.๘๐ ทุกข้อ จากนั้น นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๑.๕ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-Out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน/ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact' Alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ ๐.๘๙๕

๑.๖ นำเสนอแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาคุณภาพนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

^๓ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, ผศ.ดร., ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

๒. ลักษณะของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยทำขึ้นตามกรอบของประสิทธิภาพพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท ๔

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด
๔	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น มาก
๓	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น ปานกลาง
๒	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น น้อย
๑	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	๔.๕๐ - ๕.๐๐	มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด
ช่วงค่าเฉลี่ย	๓.๕๐ - ๔.๔๙	มีระดับความคิดเห็น มาก
ช่วงค่าเฉลี่ย	๒.๕๐ - ๓.๔๙	มีระดับความคิดเห็น ปานกลาง
ช่วงค่าเฉลี่ย	๑.๕๐ - ๒.๔๙	มีระดับความคิดเห็น น้อย
ช่วงค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๔๙	มีระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้บอกถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ, อายุ, พรรษา, วุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, เขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๕ ด้าน

- ๑.ด้านสถานที่
- ๒.ด้านคณาจารย์
- ๓.ด้านหลักสูตร
- ๔.ด้านนักศึกษา
- ๕.ด้านเทคโนโลยี

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๕ ด้าน

หลักบริหารจัดการ

POSDS

- ๑.การวางแผน **Planning**
- ๒.การจัดองค์การ **Organizing**
- ๓.การบริหารบุคคล **Staffing**
- ๔.การอำนวยการ **Directing**
- ๕.การกำกับควบคุม **Controlling**

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยมีพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวชี้วัด ๔ ด้าน

หลักธรรม อิทธิบาท ๔

- ๑.ฉันทะ พอใจ เต็มใจ
- ๒.วิริยะ มีความเพียร
- ๓.จิตตะ ตั้งใจทำงาน
- ๔.วิมังสา พิจารณาเหตุ สัมผัสผล

สำหรับตอนที่ ๒ ถึง ๔ นี้ มีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็น มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็น มาก
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็น ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็น น้อย
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายความว่า มีระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

ตอนที่ ๕ ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขออนุญาตขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยขอความอนุเคราะห์จากถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant) จำนวน ๑๘ รูป/คน เพื่อขออนุญาตขออนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒) ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตจัดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ได้สร้างแบบสอบถามและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๙๓ ชุด แล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน ๒๙๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนการสอบถามทั้งหมด

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาวิเคราะห์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis

๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปแบบการเรียบเรียงต่อไป สรุปความเรียงและตารางความถี่

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้ค่าสถิติที่ถูกต้องและเหมาะสม สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

สถิติที่ใช้ค่าความถี่ (Frequency) , ค่าร้อยละ (Percentage) , ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

และการวิเคราะห์ด้วยสถิติเพียร์สัน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งได้แก่หลักการบริหารจัดการ POSDC และหลักธรรม คือ หลักอิทธิบาทธรรม ๔ โดยหาค่าเพียร์สัน ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) เป็นสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ของ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๔๙ หมายถึง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

สถิติอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้สำหรับทดสอบสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณให้สอดคล้องกับสมมุติฐานและ ทฤษฎีและหลักธรรมที่นำมาอ้างอิง ในที่นี้ผู้วิจัยใช้ทฤษฎี POSDCS และหลักอิทธิบาทธรรม ๔ มาเป็นตัวแปรต้น และสภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นตัวแปรตาม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ที่แสดงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบการส่งเสริมประสิทธิภาพจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) นำเสนอเป็นการเรียงประกอบตาราง โดยแจกแจงความถี่และร้อยละของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับประสิทธิภาพจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใช้สถิติถดถอย (Regression Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อบอกทิศทางและขนาดความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ในการแปลความหมาย ดังนี้

ลักษณะของความสัมพันธ์ (r) ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

- สัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ทางบวก
- สัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ทางลบ

ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่สมบูรณ์

- มีความสัมพันธ์แต่ไม่สมบูรณ์ทางบวก
- มีความสัมพันธ์แต่ไม่สมบูรณ์ทางลบ

ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์

- ค่าความสัมพันธ์จะเป็นศูนย์

โดยมีเกณฑ์การแปลค่า ดังนี้^๕

- ๐.๘๐ – ๑.๐๐ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
- ๐.๖๐ – ๐.๗๙ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง
- ๐.๔๐ – ๐.๕๙ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
- ๐.๒๐ – ๐.๓๙ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อย
- ๐.๐๑ – ๐.๑๙ หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

---

^๕Bartz, A.E., *Basic Statistical Concepts*, 4th ed., (New Jersey : Prentice-Hall, 1999),

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง“ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๒) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ผลวิจัยมีดังนี้

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๒ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๓ นำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๔ ผลการตรวจสอบการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงประเด็นสภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ใน ๕ ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านคณาจารย์ ด้านหลักสูตร ด้านนักศึกษา และด้านเทคโนโลยีพบว่า

๔.๑.๑ ด้านสถานที่

ด้านสถานที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการพิจารณาถึงจุดแข็ง (S = Strengths) ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงจุดแข็งของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่คณะสงฆ์ภาค ๑๕

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีจุดแข็ง (S = Strengths) ดังนี้

๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตั้งอยู่ในปฏิรูปเทศ หมายถึง อยู่ในสถานที่สัปปายะ มีแรงสนับสนุนจากอุบาสก อุบาสิกา และประชาชนทั่วไป จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนที่ดี^๑

๒) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดสรรทุนให้เพียงพอต่อการศึกษาและการดำเนินงาน สถานศึกษามีความพร้อมด้านสถานที่และมีสถานที่เรียนให้เลือกหลายแห่ง^๒

๓) เจ้าสำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณในการบริหารจัดการอาคารสถานที่ และ อนุเคราะห์ทั้งอาคารสถานที่ และค่าเดินทางเพื่อไปเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสำนักที่มีการเรียนการสอนตามนโยบายของเจ้าคณะภาค ๑๕^๓

๔) เจ้าคณะภาค ๑๕ ได้มอบนโยบายแต่คณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อจัดตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยมีสถานที่แต่ละจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นที่รองรับโรงเรียนสหศึกษาบาลี ซึ่งเจ้าคณะภาค ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ๑๕ มาตั้งแต่ ปี

^๑สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๒สัมภาษณ์ พระสมุทรวชิรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมมโสภณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๓สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้พัฒนาการศึกษาภาษาบาลีมาโดยตลอด โดยเฉพาะการจัดอบรมบาลีก่อนสอบมาเป็นเวลา ๑๕ ปี แต่ยังไม่เคยเสนอการพัฒนาการเรียนการสอนบาลีเพิ่มเติมเป็นพิเศษอีกเลยในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ นี้ จึงขอเสนอการพัฒนาการศึกษาภาษาบาลี ภาค ๑๕ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ มีวันเปิดเรียนบาลีประจำปี
  - ๑.๑. กำหนดให้มีวันเปิดเรียนบาลีประจำปีรวมกันในทุกจังหวัด ดังนี้
    - จังหวัดสมุทรสงคราม เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๒ ค่ำ ที่ วัดเพชรสมุท วรวิหาร
    - จังหวัดราชบุรี เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ ที่ วัดมหาธาตุ วรวิหาร
    - จังหวัดเพชรบุรี เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๖ ค่ำ ที่ วัดหนองจอก
    - จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เปิดเรียน เดือน ๖ แรม ๙ ค่ำ ที่ วัดคลองวาฬ พระอารามหลวง

จังหวัดเป็นประธานพิธีเปิด ตามความเหมาะสม

๒. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียนสหศึกษาบาลี” ทุกสำนักเรียนเช่น โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเพชรสมุท วรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม

- โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดมหาธาตุ วรวิหาร จังหวัดราชบุรี
- โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเขาวัง พระอารามหลวง จังหวัดราชบุรี
- โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดมหาธาตุ วรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี
- โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดหนองจอก จังหวัดเพชรบุรี
- โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดคลองวาฬ พระอารามหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. ให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ มี อาจารย์ใหญ่ และเลขานุการ

- ๓.๑ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเพชรสมุท วรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม

- ๓.๒ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดมหาธาตุ วรวิหาร จังหวัดราชบุรี

- ๓.๓ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดหนองจอก จังหวัดเพชรบุรี

- ๓.๔ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดคลองวาฬ พระอารามหลวง จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์

- ๓.๕ เลขานุการโรงเรียนสหศึกษาบาลี ให้อาจารย์ใหญ่เป็นผู้แต่งตั้ง^๔

(๕) ในแต่ละจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการสนองงานคณะสงฆ์ตามที่เจ้าคณะภาคได้มอบนโยบายไว้ให้ ซึ่งได้จัดตั้งอาคารสถานที่ๆเหมาะสมเพื่อรองรับนักเรียนที่จะเข้ามาศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี^๕

^๔สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ มุสสุตมโมป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโธป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

๖) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ คือ ตั้งอยู่ใจกลางของความเจริญ และสิ่งอำนวยความสะดวกหลายอย่างด้วยกัน ซึ่งปัจจุบันมีการสื่อสารที่ทันสมัยและรวดเร็ว อย่าง เช่น แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก หรือความทันสมัยของสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ถือเป็นจุดแข็งของสถานที่ตั้งอยู่ในเขตที่มีความเจริญ^๖

๗) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมในสถานที่เรียน สถานที่อ่านหนังสือ สถานที่ค้นคว้าตำราทางวิชาการ มีสถานที่พักสำหรับนักเรียนที่อยู่วัดอื่นแต่ต้องการมาเรียนยังสำนักเรียนที่มีความพร้อม^๗

๘) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ คือ มีอาคารสถานที่เรียนพร้อม เพียงพอและเป็นสัปปายะ เหมาะแก่การศึกษา^๘

๙) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้าคำศัพท์หรือธาตุ เป็นต้น สำหรับคณาจารย์และนักเรียนที่สนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะหนังสือมีหนังสือใหม่ๆ ที่คณาจารย์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิได้เรียบเรียงไว้เป็นจำนวนมาก^๙

๑๐) มีความสะดวกตามสมควร ในด้านสถานที่เรียนและสถานที่พัก^{๑๐}

๑๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีที่พักสำหรับครูอาจารย์และนักเรียนบาลีที่เพียงพอ โดยแต่ละวัดจะจัดสถานที่ดังกล่าวให้เหมาะแก่แต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นห้องรวมหรือห้องเดี่ยวก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม^{๑๑}

^๖สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อธิวิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขานุการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๘สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเชฎโฐป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๙สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขานุการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐}พระมหาทิวา กम्मสุโทป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเชฎโฐป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑ สรุป สภาพทั่วไปด้านสถานที่ในด้านจุดแข็ง (S = Strengths)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) สถานที่ที่มีจำนวนเพียงพอ	๔	๓,๔,๑๐,๑๒
๒) สถานที่เรียนมีความพร้อมเหมาะสมกับการเรียนมีความร่มรื่นสบายะ	๔	๑,๓,๔,๙
๓) เจ้าสำนักเรียนและเจ้าคณะภาคให้การสนับสนุนด้านสถานที่เป็นอย่างดี	๔	๑,๓,๔,๙
๔) สถานที่เป็นสถานที่ที่เหมาะสม มีความเจริญ	๒	๓,๑๐
๕) เจ้าสำนักเรียนให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการด้านสถานที่	๒	๓,๔
๖) เจ้าคณะภาคมีนโยบายในการบริหารจัดการด้านสถานที่	๑	๑
๗) มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้าตำราภาษาบาลี	๑	๓
๘) มีที่พักเพียงพอสำหรับครูอาจารย์และนักศึกษา	๑	๓,๙

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าการศึกษา ด้านสถานที่ จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านจุดแข็ง (S = Strengths) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีสถานที่ที่มีจำนวนเพียงพอมีสถานที่เรียนมีความพร้อมเหมาะสมกับการเรียนมีความร่มรื่นสบายะ ทั้งเจ้าสำนักเรียนและเจ้าคณะภาคให้การสนับสนุนด้านสถานที่เป็นอย่างดี มีการสนองนโยบายจากเจ้าคณะภาคเป็นอย่างดี ทำให้มีสถานที่เรียน สถานที่พักที่เพียงพอ

แต่เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (W = Weaknesses) ด้านสถานที่ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ส่วนใหญ่มีการจัดอาคารเรียนตามอรัญญิก ไม่มีข้อกฎหมายอะไร เพียงแต่มีนโยบายจากเจ้าคณะภาค ๑๕ ให้จัดโดยเหมาะสม^{๑๒}

๒) ยังไม่มีรูปแบบในการจัดการอาคารเรียนแล้วแต่ผู้บริหารหรือเจ้าสำนัก ไม่มีกฎหรือรูปแบบที่ตายตัว^{๑๓}

๓) สำนักเรียนบางแห่งขาดแคลนห้องเรียน ยังไม่มีอาคารเรียนที่เหมาะสมเท่าที่ควรขาดแคลนทุนทรัพย์ในการก่อสร้างอาคารเรียน^{๑๔}

๔) ภายในวัดมีกิจกรรมหลายอย่าง ทำให้ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งบรรยากาศภายในห้องที่สว่างและเย็นสบายนั้นมีน้อย^{๑๕}

๕) ความเหมาะสมของสถานที่ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเมื่อสถานที่สำหรับทำการเรียนการสอนไม่เอื้ออำนวยหรือไม่เป็นสัดส่วน ก็จะทำให้นักเรียนนั้นไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้แรงจูงใจในการเรียนหรือการสอนนั้นมีน้อย^{๑๖}

๖) สำนักเรียนบางแห่งขาดสถานที่ทำการเรียนการสอนที่เป็นสัดส่วนไว้สำหรับเรียนเมื่อสถานที่เรียนไม่เป็นเอกเทศแล้ว ก็ทำให้ไม่มีบรรยากาศใจในการเรียนการสอน บางที่ต้องเรียนตามศาลาการเปรียญ มีเสียงรบกวนไม่สงบในการที่จะมีสมาธิในการเรียน การสอน^{๑๗}

๗) ขาดงบประมาณในการสร้างศาสนสถานกล่าวคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นอาคารหรือห้องเรียนที่เหมาะสม เพราะปัจจุบันเรียนตามวิหารคต ศาลาการเปรียญเป็นต้น^{๑๘}

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิภาส (บุญเลิศ ปญญาวุธ ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันกุ่มภา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบตี (เกษม เขมเสฏฐโร ป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาณูการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

๘) วัดที่มีการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะเป็นที่สำหรับบอกรมเยาวยชน หรือประชาชนทั่วไปบ้าง บางที่อาคารเรียนยังต้องใช้เป็นที่พักสำหรับญาติโยม เกิดผลกระทบต่อการเรียน การสอน คือ สถานที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียน การสอน บางที่ก็ต้องหยุดการเรียนการสอนไว้ก่อน^{๑๙}

๙) อาคารสถานที่เรียน ส่วนใหญ่จะร้อน ไม่มีการปรับอากาศที่สมควร บางที่มีการเกิดมลภาวะทางอากาศโดยเฉพาะวัดที่อยู่ในเมือง^{๒๐}

๑๐) สถานที่เรียนไกลจากวัดที่อยู่จึงเกิดความไม่สะดวกในการมาเรียน ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่ารถ เป็นต้น^{๒๑}

๑๑) ไม่มีการจัดรูปแบบอาคารเรียนที่มีระบบ ทำให้เป็นการจัดอาคารเรียนตามอัธยาศัย เสียมากกว่า^{๒๒}

๑๒) ไม่มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ แก่แม่ชี หรือ ประชาชนทั่วไป เป็นการศึกษาในระบบบาลีศึกษา โดยเป็นเอกเทศไม่รวมกับคณะสงฆ์^{๒๓}

ตารางที่ ๔.๒ สรุป สภาพทั่วไปด้านสถานที่ในด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) สำนักเรียนบางแห่งบางแห่งภายในวัดมีกิจกรรมเยอะ ทำให้รบกวนการเรียน การสอน	๓	๓,๘,๑๖
๒) สถานที่เรียนไม่เป็นสัดส่วน	๒	๕,๖,๕,๕
๓) สถานที่เรียนไม่มีกฎข้อบังคับ ทำให้จัดการตามอัธยาศัยแต่ละสำนักเรียน	๓	๒,๗,๑๘
๔) ขาดงบประมาณสนับสนุนในการสร้างศาสนสถานบางแห่งต้องเรียนตามศาลาการเปรียญ เป็นต้น	๑	๕

^{๑๙}สัมภาษณ์พระมหาพิเชษฐ กนตเชฎฐโฐ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐}สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑}สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๒}สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๓}สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าการศึกษา **ด้านสถานที่** จากสภาพการจัดการโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีสำนักเรียนบางแห่งบางแห่ง ภายในวัดมีกิจกรรมเยอะ ทำให้รบกวนการเรียนการสอนได้ ปัญหาส่วนใหญ่จะมาจากสถานที่เรียน ไม่เป็นสัดส่วน ทั้งขาดข้อกำหนดที่ชัดเจนในการจัดรูปแบบและขาดงบประมาณสนับสนุนในการสร้างศาสนสถานบางแห่งต้องเรียนตามศาลาการเปรียญ เป็นต้น

แต่เมื่อพิจารณาโอกาส (**O = Opportunities**)ด้านสถานที่ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงโอกาสของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ยังมีสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หลายแห่งที่ขึ้นชื่อและเป็นที่ยอมรับของพระภิกษุ สามเณรทั่วประเทศ^{๒๔}

๒) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อยู่ในสถานที่ที่มีความเจริญและเพียบพร้อมในทุกๆ ด้านในส่วนหนึ่งของสถานที่ที่มีพร้อม มีการสนับสนุนจากเจ้าสำนักเรียนเป็นอย่างดีและมีระบบการจัดการสถานที่เรียน^{๒๕}

๓) ถ้ามีการจัดสถานที่เข้าระบบแบบมหาลัยสงฆ์หรือจัดเข้าในระบบในมหาลัยสงฆ์ จะทำให้พระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการบูรณาการมากยิ่งขึ้น^{๒๖}

๔) จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เฉพาะแก่แม่ชี หรือ ประชาชนทั่วไป เป็นการศึกษาในระบบบาลีศึกษา^{๒๗}

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีธณิภรณ์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระสมุทรวรวิโรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมฺมโสภโณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีธณิภรณ์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

๕) มีนโยบายที่ชัดเจนว่า สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในแต่ละอำเภอต้องมี ๑ แห่ง และสร้างบรรยากาศการเรียน การสอน ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก^{๒๘}

๗) ประชาชนมีความศรัทธาบริจาคในการก่อสร้างอาคารสถานที่ในวัดเพื่อเป็นสถานที่สำหรับการจัดการ การเรียน – การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี^{๒๙}

๖) ให้การสนับสนุนการเดินทางของพระภิกษุ สามเณรผู้ต้องการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี^{๓๐}

ตารางที่ ๔.๓ สรุป สภาพทั่วไปด้านสถานที่ในด้านโอกาส (O = Opportunities)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) มีประชาชนศรัทธาบริจาคเพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่	๒	๔,๕
๒) สถานที่อาคารเรียนหรือที่พักมีการจัดเข้าระบบแบบวิทยาลัยสงฆ์	๑	๒
๓) จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีศึกษาเฉพาะแก่ประชาชนทั่วไป	๓	๕,๑๓,๑๖
๔) ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีหลายแห่ง	๑	๕
๕) มีการจัดรูปแบบสถานที่ตามวิทยาลัยสงฆ์หรือมีการบูรณาการให้มีรูปแบบสถานที่ๆเป็นระบบ	๑	๒
๖) ให้การสนับสนุนพระภิกษุ-สามเณรที่มาเรียนจากต่างวัด คือ ให้การสนับสนุนด้านการเดินทาง	๑	๑๓

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าการศึกษา ด้านสถานที่ จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านโอกาส (O = Opportunities) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประชาชนศรัทธาบริจาค

^{๒๘}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙}สัมภาษณ์ พระสมุทรวชิโรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมฺมโสภโณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

เพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่ สิ่งที่ควรมี คือ จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีศึกษาเฉพาะแก่ประชาชนทั่วไป เป็นการเฉพาะ เป็นการเปิดกว้างด้านการศึกษาภาษาบาลีมีการจัดรูปแบบสถานที่ตามวิทยาลัยสงฆ์หรือมีการบูรณาการให้มีรูปแบบสถานที่ๆเป็นระบบและส่งเสริมและสนับสนุนพระภิกษุ สามเณรผู้ศึกษาภาษาบาลีด้านต่างๆ

แต่เมื่อพิจารณาอุปสรรค (T = Threats)ด้านสถานที่ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้องในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงอุปสรรคของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ขาดผู้เชี่ยวชาญในการก่อสร้าง^{๓๑}

๒) เศรษฐกิจในยุคปัจจุบันไม่ค่อยดี ศรัทธาประชาชนในบางสำนักอาจจะน้อยลง ทำให้การก่อสร้างในบางวัดเป็นไปได้ยาก^{๓๒}

๓) ข่าวภาพลบที่ออกทางสื่อเกี่ยวกับพระสงฆ์ทำลายศรัทธาประชาชน จึงทำให้ประชาชนในบางสำนักอาจจะน้อยลง ทำให้การก่อสร้างในบางวัดเป็นไปได้ยาก^{๓๓}

๔) ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างจากภาครัฐเท่าที่ควร^{๓๔}

ตารางที่ ๔.๔ สรุป สภาพทั่วไปด้านสถานที่ในด้านอุปสรรค (T = Threats)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) ขาดผู้เชี่ยวชาญในการก่อสร้าง	๑	๗,๑๖
๒) เศรษฐกิจไม่ดีส่งผลต่อการทำบุญน้อยลง	๒	๗,๑๒,๑๘
๓) ข่าวภาพลบของพระสงฆ์ทำให้ศรัทธาของประชาชนลดน้อยลง	๑	๑๗
๔) ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร	๑	๗

^{๓๑}สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันกุ่มภา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำบวรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๒}สัมภาษณ์ พระมหาปริทัศน์ วรกิจใจ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓}สัมภาษณ์ นายวิสูตร ดวงแก้ว, ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสี่หมื่น-แพ่งพวย จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิรัช (บุญเลิศ ปณฺญาวุโรป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าการศึกษา **ด้านสถานที่** จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านอุปสรรค (T = Threats)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ยังขาดผู้เชี่ยวชาญในการก่อสร้าง ทั้งเศรษฐกิจในช่วงนี้ไม่ค่อยดีและมีข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ทางลบส่งผลกระทบต่อศรัทธาสาธุชน ทั้งไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้านสถานที่ จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เมื่อพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ด้านสถานที่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความแตกต่างกัน เพราะแต่ละพื้นที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อันได้แก่ คณะสงฆ์จังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ มีบริบทด้านสังคมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาสถานที่จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ด้านสถานที่ สรุปได้ตามแผนภาพที่ ๔.๑

<p style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายนอก</p> <p style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายใน</p>	<p style="text-align: center;">โอกาส (Opportunities)</p> <p>๑.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประชาชนศรัทธาบริจาคเพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่</p> <p>๒.สถานที่อาคารเรียนหรือที่พักมีการจัดเข้าระบบแบบวิทยาลัยสงฆ์</p> <p>๓.มีจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีศึกษาเฉพาะแก่ประชาชนทั่วไป</p>	<p style="text-align: center;">อุปสรรค (Threats)</p> <p>๑.ขาดผู้เชี่ยวชาญในการก่อสร้าง</p> <p>๒.เศรษฐกิจไม่ดีส่งผลต่อการทำบุญน้อยลง</p> <p>๓.ข่าวภาพลบของพระสงฆ์ทำให้ศรัทธาของประชาชนลดน้อยลง</p>
<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>๑.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ สถานที่เรียนมีความพร้อมเหมาะสมกับการเรียนมีความร่มรื่นสัปปายะ</p> <p>๒.มีสถานที่ที่มีจำนวนเพียงพอต่อนักศึกษา และคณาจารย์</p> <p>๓.เจ้าสำนักเรียนและเจ้าคณะภาคให้การสนับสนุนด้านสถานที่เป็นอย่างดี</p>	<p style="text-align: center;">S O (เชิงรุก)</p> <p>จัดสร้างอาคารเรียนเฉพาะสำหรับการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ / ประชาชนผู้ศรัทธาเลื่อมใส</p>	<p style="text-align: center;">S T (เชิงแก้ไข)</p> <p>จัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน โดยมีรูปแบบแผนผังที่ชัดเจน มีห้องสำหรับอ่านหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนจริง</p> <p>จัดห้องสมุดเพื่อค้นคว้าความรู้วิชาการด้านภาษาบาลี มีพระไตรปิฎกเป็นต้น</p>
<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (Weaknesses)</p> <p>๑.สำนักเรียนบางแห่งบางแห่งภายในวัดมีกิจกรรมเยอะ ทำให้รบกวนการเรียน การสอน</p> <p>๒.สถานที่เรียนไม่เป็นสัดส่วน มีสถานที่อื่นๆเช่น ศาลาการเปรียญ เป็นต้น ที่ทำการเรียน-การสอน</p> <p>๓.สถานที่เรียนไม่มีกฎข้อบังคับ ทำให้จัดการตามอัธยาศัยแต่ละสำนักเรียน</p>	<p style="text-align: center;">W O (ป้องกัน)</p> <p>มีสถานที่พักสำหรับครู อาจารย์และนักศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมและเพียงพอ</p>	<p style="text-align: center;">W T (เชิงรับ)</p> <p>จัดรูปแบบทั้งสถานที่เรียน ทั้งสถานที่พัก รูปแบบห้องสมุดให้มีการบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ สร้างความน่าสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างดี</p>

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปด้านสถานที่

๔.๑.๒ ด้านคณาจารย์

ด้านคณาจารย์ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการพิจารณาถึงจุดแข็ง (S = Strengths) ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงจุดแข็งของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่คณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีความมุ่งมั่นตั้งใจสอนอย่างทุ่มเท^{๓๕}

๒) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีทักษะการสอนแบบโบราณซึ่งมีแบบแผนที่ดีมาตั้งแต่อดีตเพราะในครั้งพุทธกาล การศึกษาหรืออรรถที่สำคัญของภิกษุสงฆ์สาวกเป็นไปในลักษณะ ๒ ประการด้วยกัน กล่าวคือ คันถอรรถ ๑ วิปัสสนาอรรถ ๑ ภายหลังเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว บรรดาพระมหาสาวกซึ่งมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัยไว้เป็นหมวดหมู่รวมเรียกว่า “พระไตรปิฎก” นั้นในครั้งแรกยังคงทรงจำสืบทอดกันมาด้วยวิธี “มุขปาฐะ” จนถึงการสังคายนาครั้งที่ ๕ จึงมีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐานด้วยภาษาบาลี หรือภาษามคธ^{๓๖}

๓) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นผู้ทรงความรู้เปรียญธรรมตั้งแต่ ป.ธ.๓,๔,๕,๖,๗,๘ จนถึง ป.ธ.๙ ซึ่งถือว่ามีความรู้ที่ เหมาะสมแก่การสอนหรือการถ่ายทอดแก่ลูกศิษย์และ/หรือ ผู้ศึกษาภาษาบาลีได้^{๓๗}

๔) เจ้าคณะภาค ๑๕ ได้มอบนโยบาย ให้แต่ละสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีครูอาจารย์ผู้สอนที่เพียงพอแก่ผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประสิทธิภาพ^{๓๘}

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเชฏโฐป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมโมป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเชฏโฐป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมโมป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

๕) มีบุคลากรทางการศึกษาสงฆ์ ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารหรือการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและสามารถปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี^{๓๙}

๖) คณะอาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีใจรักการสอน ให้เวลากับการเรียนการสอนอย่างเต็มความรู้ความสามารถ^{๔๐}

๗) มีการจัดสรรคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีความรู้ ความสามารถ ความซื่อสัตย์เหมาะสมกับงานมีความถนัดในการสอนในแต่ละชั้น แต่ละประโยค เช่น ผู้ที่สอนเปรียญธรรม ๓ ประโยค ต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดีในการสอนวิชาสัมพันธไทย เป็นต้น^{๔๑}

๘) ครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีอาจารย์ปฏิบัติและการประพฤติตัวเป็นตัวอย่าง แก่ลูกศิษย์ทั้งพระภิกษุ สามเณร โดย ประกอบด้วยคุณลักษณะของครูคือ ที่ทางพระเรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ คือ ๑)ปิโย แปลว่า ผู้เป็นที่รัก หรือน่ารัก หมายความว่า เป็นผู้รู้จักเอาใจใส่ในตัวบุคคล และสุขทุกข์ของเขา เข้าถึงจิตใจให้ความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม ๒)ครุ แปลว่า นำเคารพ คือ เป็นคนมีหลัก หนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ ๓)ภาวนีโย แปลว่า นำเจริญใจ คือน่ายกย่อง เป็นแบบอย่างได้ ๔)วัตตา รู้จักพูด หมายความว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้ว่าในสถานการณ์ไหน และกับใคร ควรพูดอะไร อย่างไร เป็นต้น คือ พูดให้เขาเข้าใจ พูดให้เขาได้รับประโยชน์ และพูดให้เขาช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์ ๕)วจนักขโม คือ รู้จักฟัง หมายความว่า ไม่ใช่เอาแต่พูดอย่างเดียวโดยไม่ยอมรับฟังใคร ๖)คัมภีรญจะกะถัง กัตตา แปลว่า รู้จักแถลงเรื่องราวต่างๆที่ลึกซึ้ง เรื่องที่ลึกที่ยาก ก็ทำให้ตื่นให้เข้าใจได้ ๗)โน จัญญาเน นิโยชะเย แปลว่า ไม่ชักนำในในฐานะคือในเรื่องที่ไม่ใช่เรื่อง ที่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่สาระ^{๔๒}

๙) มีคณาจารย์เพียงพอกับนักเรียนบาลี^{๔๓}

๑๐) ครูอาจารย์สอนบาลีแบบครอบครัว มีความพร้อมมาก มีอาจารย์ใหญ่เป็นผู้ดูแล มีการชักชวนให้มาศึกษา เรียกได้ว่า ทำความดีด้วยหัวใจ หรือ เรียนบาลีด้วยหัวใจ^{๔๔}

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิภัก (บุญเลิศ ปณญาวุโรป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อิทธิโรป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูอดุลการบตี (เกษม เขมเสฏฐโรป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระมหาทิวา กम्मสุโรป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๕ สรุป สภาพทั่วไปด้านคุณจารย์ในด้านจุดแข็ง (S = Strengths)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) คุณจารย์สอนบาลีมีความมุ่งมั่นในการสอน	๔	๑,๓,๘,๑๑,๑๘
๒) คุณจารย์สอนบาลีมีความรู้ในด้านภาษาบาลีเป็นอย่างดี	๔	๑,๘,๗,๑๘
๓) คุณจารย์สอนบาลีมีความรับผิดชอบในการสอน สามารถสอนแบบครบครัน ตามนโยบายเจ้าคณะภาค ๑๕	๔	๑,๔,๑๐,๑๑
๔) คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคุณจารย์ผู้สอนบาลีที่มีทักษะการสอนโดยอิงโบราณทั้งคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ	๑	๑
๕) มีคุณจารย์ผู้สอนบาลีเป็นผู้ทรงความรู้ด้านภาษาบาลีตั้งแต่ ป.ธ.๓ จนถึง ป.ธ.๙	๑	๑
๖) มีคุณจารย์ผู้สอนบาลีผู้มีใจรักการสอนให้เวลาในการสอนเต็มที่	๒	๑๘,๑๐
๗) ครูสอนบาลีมีอาจารย์ปฏิบัติและประพฤติดีเป็นตัวอย่างแก่ลูกศิษย์	๑	๓
๘) มีคุณจารย์เพียงพอต่อผู้เรียน	๑	๙
๙) มีคุณจารย์สอนบาลีแบบครบครัน เรียกได้ว่า ทำความดีด้วยหัวใจ หรือ เรียนบาลีด้วยหัวใจ	๑	๑๑

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การศึกษาด้านคุณจารย์ จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านจุดแข็ง (S = Strengths) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคุณจารย์สอนบาลีมีความมุ่งมั่นในการสอนมีความรู้ความสามารถที่ดีมีความรับผิดชอบในการสอนสามารถสอนแบบครบครันตามนโยบายเจ้าคณะภาค ๑๕ อีกทั้งคุณจารย์ผู้สอนบาลีเป็นผู้ทรงความรู้ด้านภาษาบาลีตั้งแต่ ป.ธ.๓ จนถึง ป.ธ.๙ มีใจรักในการสอน มีจำนวนเพียงพอและสอนบาลีแบบครบครัน เรียกได้ว่า ทำความดีด้วยหัวใจ หรือ เรียนบาลีด้วยหัวใจ ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

แต่เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (W = Weaknesses) ด้านคณาจารย์ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ยังขาดคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ ไม่ได้มีการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนส่วนใหญ่เคยสอนกันมาแบบไหน ก็ถ่ายทอดไปตามแบบที่ตนเคยเรียนมา^{๔๕}

๒) จำนวนคณาจารย์ยังมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดการการเรียนการสอน เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น อาศัยพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ช่วยสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามที่เจ้าสำนักจะสามารถสร้างแรงจูงใจในการสอนได้^{๔๖}

๓) การเดินทางของคณาจารย์เป็นปัญหาอย่างมาก เพราะต้องมียงบประมาณและการประสานงาน เพราะสำนักเรียนบางแห่ง ยังขาดครูอาจารย์สอนบาลี ต้องอาราธนาจากสำนักใหญ่ๆ มาสอน^{๔๗}

๔) ไม่มีการจัดทำแผนตารางการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ส่วนใหญ่จะอาศัยการสอนแบบโบราณ คือ ระบบท่องจำทำให้ระบบการเรียนการสอนไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น^{๔๘}

๕) การหาครูสอนบาลีที่แตกฉานรู้ลึกในแต่ละวิชานั้นยาก^{๔๙}

๖) ครูผู้สอนที่มีวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนมีความตั้งใจต้องการที่จะเรียนนั้นยังมีน้อย^{๕๐}

๗) ขาดการค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องการพัฒนาการสอน ไม่มีความชำนาญในการสอน^{๕๑}

^{๔๕}พระมหาไชยพร อธิธิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิรัช (บุญเลิศ ปณญาวุโร ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๗}สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมรณ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๔๘}สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อด-ธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๙}สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโร ป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๕๐}สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันนุกุมภา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๑}สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

๘) ส่วนมากครูสอนบาลีแต่ละสำนักเรียน จะเป็นแบบพี่สอนน้องยังหาผู้ชำนาญในรายวิชายากครูสอนบางรูปไม่ค่อยเอาใจใส่นักเรียนเท่าที่ควร การนำเสนอบทเรียนเทคนิคการสอนไม่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการศึกษา^{๕๒}

๙) ครูสอนขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งด้านการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผล มักวัดความจำมากกว่าความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์^{๕๓}

๑๐) ความพร้อมของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีน้อย บางรูปทำหน้าที่เป็นทั้งครูสอน เป็นทั้งเจ้าคณะปกครอง ภาระหน้าที่มีมาก ไม่สามารถทำการสอนได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนบาลีเกิดความเบื่อหน่าย เพราะการเรียนภาษาบาลีต้องอาศัยสมาธิและความต่อเนื่อง^{๕๔}

๑๑) ครูอาจารย์ยังขาดแรงจูงใจในการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในส่วนของปัจจัยหลาย ๆ ส่วน เช่น นักเรียนมีจำนวนน้อยและขาดการเอาใจใส่เป็นต้น^{๕๕}

๑๒) ระบบการสอนของคณาจารย์ยังไม่เป็นระบบ เป็นการเรียนตามอัธยาศัยมากกว่า^{๕๖}

๑๓) มีการจัดบุคลากรด้านครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีน้อย ไม่มีการจัดบุคลากรที่ไม่ชัดเจน^{๕๗}

๑๔) รูปแบบของการสอนบาลีในประเทศไทยเราเป็นแบบโบราณ มาตั้งแต่แรก การจะปรับปรุงให้สอนแบบยุคใหม่ โดยด้านการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผลจะใช้แบบยุคสมัยใหม่ ก็เป็นไปได้ยาก เพราะปรับบทเรียนแบบนี้มีมาแต่โบราณ^{๕๘}

๑๕) ครูผู้สอนขาดจิตวิทยาในการสอน ไม่มีเทคนิคในการโน้มน้าวจิตใจนักเรียน และที่สำคัญคือ ขาดประสบการณ์ในการสอน^{๕๙}

^{๕๒}สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อิทธิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๓}สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๔}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธธานันท์คุณ,ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธจาโร ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๕}สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๕๖}สัมภาษณ์พระมหาทิวา กम्मสุโท ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๗}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๕๘}สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

๑๖) กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนไม่ค่อยมี ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน เพราะนักเรียนไม่กล้าที่จะเข้าไปสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียนบาลี ส่วนใหญ่จะเป็นการแปลให้ครูฟัง คล้ายๆกับการนำเสนอหน้าชั้นเรียน พอแปลจบก็ถือว่า ได้เรียนในแต่ละวัน หรือบางชั้นบางประโยคก็มาฟังครูอาจารย์สอนอย่างเดียว ไม่ได้มีส่วนร่วมอะไรเลย^{๖๐}

ตารางที่ ๔.๖ สรุป สภาพทั่วไปด้านคณาจารย์ในด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) จำนวนคณาจารย์สอนบาลีมีน้อย	๔	๕,๗,๑๐,๑๓
๒) คณาจารย์สอนบาลีไม่มีการจัดทำแผนการสอน	๖	๒,๓,๗,๑๖,๑๘,๑๘
๓) คณาจารย์สอนบาลีบางรูปไม่ได้ผ่านหลักสูตรการอบรมครูสอน ไม่มีรูปแบบการสอนที่ชัดเจนเป็นระบบ	๔	๙,๑๓,๑๘,๑๘
๔) บางจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ขาดแคลนครูผู้สอนภาษาบาลี	๑	๗
๕) บางแห่งการเดินทางของครูสอนเป็นปัญหาอย่างมากเพราะต้องอาราธนาจากสำนักใหญ่ๆ เพราะในสำนักไม่มีมหาเปรียญที่พอสอนได้	๑	๕
๖) ครูสอนบาลีบางรูปยังไม่แตกฉานภาษาบาลีจึงทำให้ไม่สามารถกระตุ้นนักเรียนให้มีความเข้าใจ	๔	๓,๙,๑๖,๑๘
๗) ครูสอนบาลีขาดการค้นคว้าเพิ่มเติมในภาษาบาลี	๒	๑๓,๑๘
๘) ครูสอนบาลีขาดแรงจูงใจในการสอน	๑	๑๘

^{๕๙} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริการส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อด-ธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าการศึกษา **ด้านคณาจารย์** จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีจำนวนคณาจารย์สอนบาลีมีน้อย ปัญหาหลักคือ ไม่ได้จัดทำแผนการสอนส่งผลกระทบต่อนักเรียน เพราะมีความไม่ต่อเนื่องสำหรับการเรียน การสอน บางจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ขาดแคลนครูผู้สอนภาษาบาลี บางรูปไม่ได้ผ่านการอบรมจึงขาดประสบการณ์ในการสอนและครูสอนบาลีขาดแรงจูงใจในการสอน

แต่เมื่อพิจารณาจุดโอกาส (**O = Opportunities**)ด้านคณาจารย์ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงโอกาสของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จัดการอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ก่อนเปิดภาคการศึกษา โดยวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ โดยมีเจ้าคณะภาค ๑๕ เป็นประธาน^{๖๑}

๒) จัดครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้แก่แม่ชีหรือประชาชนทั่วไป^{๖๒}

๓) จัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผล ให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์^{๖๓}

๔) การประชุมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในแต่ละเดือนมีความสำคัญมาก เพราะว่าเป็นการเตรียมความพร้อม และ หาข้อปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ การเรียน การสอน^{๖๔}

---

^{๖๑}สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมโมป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๖๒}สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อิทธิวิโรป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๓}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธานันทคุณ,ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๔}สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบตี (เกษม เขมเสฏฐโร ป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

๕) มีการถวายทุนสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตั้งแต่มีวุฒิ ป.ธ.๕ ขึ้นไป ไม่ใช่เฉพาะ ป.ธ.๔ เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจในสอนต่อไปในอนาคต^{๖๕}

๖) จัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านจัดตารางการสอน มีการจัดทำแผนการสอนล่วงหน้า และมีการทดสอบนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ^{๖๖}

๗) มีการบรรจุครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตั้งแต่มีวุฒิ ป.ธ.๕ ขึ้นไป ยกย่องให้ทำงานทำเพื่อพระพุทธศาสนาที่มั่นคงสืบไปในอนาคต^{๖๗}

๘) ครูสอนพระพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ได้รับการอบรมเป็นครูสอนโดยมีงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือ ครูผู้สอนไม่ได้รับการอบรมหรือไม่ได้ค่าตอบแทนที่เพียงพอ ยังต้องมีการสำรวจให้เพียงพออีกครั้ง^{๖๘}

ตารางที่ ๔.๗ สรุป สภาพทั่วไปด้านคณาจารย์ ในด้านโอกาส (O = Opportunities)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) จัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๕	๑,๓,๗,๗,๑๕
๒) มีการประชุมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๒	๓,๑๐
๓) มีการถวายทุนแก่คณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและบรรจุให้เป็นครูสอนบาลีโดยมีงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	๔	๑,๑๓,๑๓,๑๕
๔) มีการบรรจุครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งวุฒิ ป.ธ.๕ ขึ้นไป	๑	๑๓
๕) จัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้านการทำแผนการสอนและด้านการวัดประเมินผล	๑	๖

^{๖๕}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๖}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธาจารย์นันทคุณ,ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร ป.ธ.๓),เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี,๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๗}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยมผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี,๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๖๘}สัมภาษณ์นางสาวนิลุบล รังสีธรรมานุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม,๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าการศึกษา **ด้านคณาจารย์** จากสภาพการจัดการโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านโอกาส (O = Opportunities)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรจัดอบรมครูสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการประชุมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นประจำเพื่อติดตาม ผลงานและแนะนำนโยบายในการสอน มีการถวายทุนแก่คณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และบรรจุให้เป็นครูสอนบาลีโดยมีงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และ จัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้านการทำแผนการสอนและด้านการวัดประเมินผลเพื่อ การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

แต่เมื่อพิจารณาอุปสรรค (T = Threats)ด้านคณาจารย์ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ พระเจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ภาระหน้าที่ต่างๆทางคณะสงฆ์มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๖๙}

๒) อัตราส่วนของงบประมาณที่สนับสนุนด้านครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จากสำนักงานพระพุทธศาสนามีจำนวนไม่เพียงพอกับครูสอนหรือมีน้อย^{๗๐}

๓) ทุกวันนี้การสอนภาษาบาลีของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ไม่มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ขาดความน่าสนใจ และขาดกิจกรรมเสริมความรู้ เช่น การสอบวัดผลความรู้ของผู้เรียนและระหว่างนักเรียน^{๗๑}

---

^{๖๙}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธธานันท์คุณ,ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๐}สัมภาษณ์ นางสาวนิลุบล รังสีธรรมานุกุล, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๑}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธธานันท์คุณ,ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๘ สรุป สภาพทั่วไปด้านคณาจารย์ ในด้านอุปสรรค (T = Threats)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) ภาระหน้าที่ต่างๆทางคณะสงฆ์มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๒	๑,๖
๒) อัตราส่วนของงบประมาณที่สนับสนุนด้านครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจากสำนักงานพระพุทธศาสนาไม่เพียงพอกับครูสอนหรือมีน้อย	๒	๑๓,๑๕
๓) การเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไม่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่น่าสนใจ	๑	๖

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าการศึกษา **ด้านคณาจารย์** จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านอุปสรรค (T = Threats)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ภาระหน้าที่ต่างๆทางคณะสงฆ์มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อัตราส่วนของงบประมาณที่สนับสนุนด้านครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจากสำนักงานพระพุทธศาสนาไม่เพียงพอกับครูสอนหรือมีน้อย ทำให้มีแรงจูงใจในการสอนน้อย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้านคณาจารย์ ผู้สอนพระปริยัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการศึกษาวิจัยสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เมื่อพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ด้านคณาจารย์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความแตกต่างกัน ทั้งที่ดีและมีปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาด้านคณาจารย์จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่เขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ด้านสถานที่ สรุปลได้แผนภาพที่ ๔.๒

<p style="text-align: center;">ส ภาพ แวด ล้อม ภายนอก</p> <p style="text-align: center;">ส ภาพ แวด ล้อม ภายใน</p>	<p style="text-align: center;">โอกาส (Opportunities)</p> <p>๑.จัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี</p> <p>๒.มีการประชุมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี</p> <p>๓.มีการถวายทุนแก่คณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและบรรจุให้เป็นครูสอนบาลีโดยมีงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ</p>	<p style="text-align: center;">อุปสรรค (Threats)</p> <p>๑.ภาระหน้าที่ต่างๆทางคณะสงฆ์ มีผลกระทบต่อการศึกษาที่ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี</p> <p>๒.อัตราส่วนของงบประมาณที่สนับสนุนด้านครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จากสำนักงานพระพุทธศาสนา มีจำนวนไม่เพียงพอกับครูสอนหรือมีน้อย</p>
<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>๑.คณาจารย์สอนบาลีมีความมุ่งมั่นในการสอน</p> <p>๒.คณาจารย์สอนบาลีมีความรู้ในด้านภาษาบาลีเป็นอย่างดี</p> <p>๓.คณาจารย์สอนบาลีมีความรับผิดชอบในการสอน สามารถสอนแบบครอบครัว ตามนโยบายเจ้าคณะภาค ๑๕</p>	<p style="text-align: center;">S O (เชิงรุก)</p> <p>โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละชั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ และมีการติดตามผลส่งให้เจ้าสำนักทุกเดือน</p>	<p style="text-align: center;">S T (เชิงแก้ไข)</p> <p>ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องมีการจัดทำแผนการสอนโดยบูรณาการเป็นระบบเหมือนมหาวิทยาลัยง่ายต่อการจัดการเรียน การสอน และจัดทำสื่อการสอนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน</p>
<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (Weaknesses)</p> <p>๑.จำนวนคณาจารย์สอนบาลีมีน้อย</p> <p>๒.คณาจารย์สอนบาลีไม่มีการจัดทำแผนการสอน</p> <p>๓. คณาจารย์สอนบาลีบางรูปไม่ได้ผ่านหลักสูตรการอบรมครูสอน ไม่มีรูปแบบการสอนที่ชัดเจนเป็นระบบ</p>	<p style="text-align: center;">W O (ป้องกัน)</p> <p>คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพระวิทยากร/วิทยากร ที่มีความรู้ประสบการณ์การสอนเป็นอย่างดี</p>	<p style="text-align: center;">W T (เชิงรับ)</p> <p>ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการให้รางวัลแก่คณาจารย์ผู้สอนบาลีที่มีผลงานโดดเด่น โดยการคัดเลือกจากเจ้าสำนักเรียนในแต่ละจังหวัดเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการสอนภาษาบาลีให้เกิดประสิทธิภาพ</p>

แผนภาพที่ ๔.๒ สรุปลด้านคณาจารย์

๔.๑.๓ ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการพิจารณาถึงจุดแข็ง (S = Strengths) ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงจุดแข็งของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่คณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีกองวิชาการเพื่อร่างหลักสูตรวิชาภาษาบาลี^{๗๒}
- ๒) นักเรียนบาลีที่ผ่านการอบรมก่อนสอบสนามหลวงที่คณะสงฆ์ภาค ๑๕ จัดขึ้น มีผลดีมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของทุกปี^{๗๓}
- ๓) มีการจัดพิมพ์หนังสือบาลีฉบับพกพาเพื่อสะดวกแก่การท่องจำตำรา^{๗๔}
- ๔) หลักสูตรการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นหลักสูตรที่สมเด็จพระสมเด็จพระญาณสังวรญาณวิโรจน์ ได้รวบรวมเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนแก่พระภิกษุสามเณรในประเทศไทย^{๗๕}
- ๕) มีการประชุมโรงเรียนสหศึกษาบาลีคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยเจ้าคณะภาค ๑๕ เพื่อมอบนโยบายการเรียน-การสอนไปในทิศทางเดียวกัน^{๗๖}

๖) หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีการบูรณาการจัดสรร พระไตรปิฎก ทั้งพระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรมให้พระภิกษุ สามเณร ได้เรียนตามลำดับขั้น ซึ่งมีมาตั้งแต่ภายหลังเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว บรรดาพระมหาสาวกซึ่งมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัยไว้เป็นหมวดหมู่รวมเรียกว่า “พระไตรปิฎก” นั้นในครั้งแรกยังคงทรงจำสืบทอดกันมาด้วยวิธี “มุขปาฐะ” จนถึงการสังคายนาครั้งที่ ๕ จึงมีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐานด้วยภาษาบาลี หรือภาษามคธทั้งนี้ด้วยเล็งเห็นว่ากาลภายหน้าบุคคลจะทรงจำพระไตรปิฎกไว้ไม่ได้ทั้งหมดและจากการที่พระไตรปิฎกได้ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีนี้เองภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายเถรวาท จึงหันมาศึกษาภาษาบาลีให้เป็นความรู้พื้นฐานก่อน จากนั้นจึงศึกษาพระไตรปิฎกต่อไปทั้งนี้เพื่อรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของพระพุทธองค์ไม่ให้คลาดเคลื่อนหรือวิปลาสไปตามยุคสมัย ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปยังนานาประเทศจึงมีการคัดลอก

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม.ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๗๓} สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฺฐโณ.ป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๗๔} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม.ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธานันทคุณ,ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร ป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๖} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม.ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

พระไตรปิฎกไว้เป็นภาษาของตน ทั้งนี้เพื่อเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและสามารถถ่ายทอดคำสอนนั้นออกมาอย่างถูกต้องตรงตามพุทธประสงค์^{๗๗}

๗) ภาษาบาลีเป็นภาษาที่ยากต่อการเล่าเรียนเพราะส่วนใหญ่เน้นการท่องจำ อย่างไรก็ตามรัฐได้รับรองเปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งเป็นเปรียญธรรมชั้นสูงสุดให้มีค่าเทียบเท่าชั้นปริญญาตรีเท่านั้น แต่ก็ถือว่ายังดีที่มีการเทียบกั บวุฒิการศึกษาทางโลก^{๗๘}

๘) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการศึกษาดั้งเดิมที่คณะสงฆ์ดำเนินการเรื่อยมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน มีระบบการและระเบียบการที่รัดกุมเป็นการศึกษาที่อยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์^{๗๙}

๙) หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนาเพื่อรับใช้พระศาสนาและเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาเพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี^{๘๐}

๑๐) หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งปัจจุบันสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นหน่วยงานจัดการศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ไทย เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล ดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชาติและกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตรเปรียญธรรม ๑-๙ ประโยค ให้เหมาะสมกับชั้นเรียนของแต่ละประโยค รวมทั้งการตรวจสอบประเมินผลการศึกษาระดับชาติ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้รับสนองงาน ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม^{๘๑}

๑๑) หลักสูตรเป็นหลักสูตรมาตรฐานที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้^{๘๒}

๑๒) การเรียนตามหลักสูตร เป็นการเน้นรูปแบบเดิมและจดจำ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับ^{๘๓}

^{๗๗} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม.ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๗๘} สัมภาษณ์ พระสมุทรวชิโรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมฺมโสภโณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๗๙} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม.ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๘๐} สัมภาษณ์ พระสมุทรวชิโรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมฺมโสภโณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๑} สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฺฐโณ.ป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๘๒} สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเชฏฺฐโณ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๓} สัมภาษณ์พระมหาพิทิวา กมฺมสุทฺโธ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๑๓) พระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา เป็นยาขมเรื่องยากที่จะเข้าศึกษาได้ แต่การเข้าถึงพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาต้องอาศัยภาษาบาลี^{๔๔}

๑๔) รูปแบบของหลักสูตรมีความสมบูรณ์ เพราะผู้ศึกษาที่สอบผ่านในแต่ละชั้นมีภูมิรู้ที่เหมาะสมกับขั้นที่ตนเองสอบได้มา^{๔๕}

๑๕) เป็นหลักสูตรที่กำหนดให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัย ความยากง่ายขึ้นอยู่กับบริบทของหลักสูตรในแต่ละเรื่อง ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและผู้สอนได้เป็นอย่างดี^{๔๖}

ตารางที่ ๔.๙ สรุป สภาพทั่วไปด้านหลักสูตรในด้านจุดแข็ง (S = Strengths)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) มีการตั้งกองวิชาการเพื่อร่างหลักสูตรวิชาภาษาบาลี	๓	๑,๓,๔
๒) มีการอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และมีผลการสอบที่ดีทุกปี	๓	๑,๓,๖
๓) มีการประชุมโรงเรียนสหศึกษาบาลีคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๓	๑,๓,๔
๔) การสอนใช้หลักสูตรโบราณเพื่อรักษาต้นฉบับในคำสอนทางพระพุทธศาสนา	๘	๑,๑,๓,,๔,๔,๖,๘,๙, ๑๑,๑๓
๕) มีการประชุมโรงเรียนสหศึกษาบาลีคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อมอบนโยบาย	๑	๑
๖) มีการจัดพิมพ์หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพาเพื่อสะดวกต่อการท่องจำตำรา	๑	๑
๗) การศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ไทยอยู่ใต้พระบรมราชูปถัมภ์	๔	๑,๔,๑,๔
๘) การศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ไทยมีมาตรฐานที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด	๒	๘,๙

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่าการศึกษาด้านหลักสูตร จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านจุดแข็ง (S = Strengths) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการตั้งกองวิชาการเพื่อร่าง

^{๔๔}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๕}สัมภาษณ์ พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๖}สัมภาษณ์ นายสาธิต เกียรติสุพิมล, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

หลักสูตรวิชาภาษาบาลี การสอนใช้หลักสูตรโบราณเพื่อรักษาต้นฉบับในคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีการอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และมีผลการสอบที่ดีทุกปี มีการประชุมโรงเรียนสหศึกษา บาลีคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมโรงเรียนสหศึกษาบาลีคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อมอบนโยบายการจัดการเรียน-การสอน ในทิศทางเดียวกัน มีการจัดพิมพ์หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพาเพื่อสะดวกต่อการท่องจำตำราและมีทิศทางการศึกษาไปในแนวเดียวกัน คือรักษาพระพุทธศาสนา

แต่เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (W = Weaknesses) ด้านหลักสูตร ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีใช้หลักสูตรเดิมยังไม่มีการพัฒนาที่น่าสนใจในการศึกษาสำหรับนักเรียนบาลีในสมัยปัจจุบัน เพราะนักเรียนบาลีสมัยใหม่สมาธิสั้น และหากไม่ได้เรียนอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิภาพของการเรียนก็เกิดขึ้นได้น้อย^{๘๗}

๒) ไม่มีการสร้างตำราหรือหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในระบบดิจิทัลที่ทันสมัยพอสมควร แก่ผู้ศึกษา ไม่ว่าจะป็นวิดีโอการสอนหรือสื่อการสอนเท่าที่ควร^{๘๘}

๓) หลักสูตรมีความเก่าแก่ พัฒนาได้ยากเพราะอิงกับทางคณะสงฆ์เป็นหลัก ทำให้มีความน่าสนใจของนักเรียนบาลีน้อยลงสำหรับคนยุคใหม่^{๘๙}

๔) หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงหรือบูรณาการในการใช้ในยุคปัจจุบันได้^{๙๐}

---

^{๘๗} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีธณภิรมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๘๘} สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อิทธิวิโรป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระมหาทิวา กम्मสุโรป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๐} สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อิทธิวิโรป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๐ สรุป สภาพทั่วไปด้านหลักสูตรในด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) ไม่มีการพัฒนาหลักสูตร	๓	๕,๙,๑๐
๒) การสร้างตำราด้านภาษาบาลีมีน้อย	๒	๙,๑๐
๓) หลักสูตรเก่าแก่โบราณพัฒนาได้ยาก	๑	๙
๔) หลักสูตรไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้	๑	๑๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่าการศึกษาด้านหลักสูตร จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรการสร้างตำราด้านภาษาบาลีมีน้อย หลักสูตรบาลีใช้หลักสูตรเดิมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

แต่เมื่อพิจารณาโอกาส (O = Opportunities)ด้านหลักสูตร ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมกันเพื่อ จัดทำหลักสูตรการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีสสมัยใหม่^{๙๑}

๒) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ กำหนดการสร้างตำราหรือ สื่อการสอนขึ้นเพื่อกระตุ้นในการจัดการเรียน การสอน ทำให้นักเรียนบาลีสนใจมากขึ้น^{๙๒}

๓) หนังสือบาลีต้องมีจำนวนเพียงพอ ต้องได้รับการสนับสนุนจากสำนักใหญ่อย่างเต็มที่ และเต็มใจในการสนับสนุนหนังสือ^{๙๓}

^{๙๑}สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเชฎฐโฐ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๒}สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อภิวิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๓}สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฎฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

๔) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประชุมตั้งกองวิชาการด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือสนองนโยบายของเจ้าคณะภาค ๑๕^{๙๔}

๕) หลักสูตรบาลีที่เรียนก็ต้องเรียนตามหลักสูตร ผู้บริหารต้องคำนึงถึงมีผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนอย่างไร ประสบผลสำเร็จหรือไม่ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนหรือบุคลากรมีการพัฒนา มีการอบรมที่มีความต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาตนเองหรือไม่ ทางสำนักงานใหญ่ต้องมีการส่งเสริมและมีการวัดและประเมินผลการอบรมที่จริงจัง จึงจะระบบการจัดการศึกษาที่ดี^{๙๕}

๖) เสริมวิชาความรู้สามัญ เช่น ภาษาอังกฤษ สังคม เป็นต้นเพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้^{๙๖}

๗) มีกองทุนสนับสนุนการสร้างตำราหลักสูตรจากประชาชนทั่วไป^{๙๗}

๘) เพิ่มหลักสูตรให้อิงกับทางคติโลกให้มากขึ้นพร้อมทั้งวิธีการสอนนำสิ่งที่เรียนมาประยุกต์ให้ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จะเกิดประโยชน์อย่างมาก^{๙๘}

๙) มีกองทุนสนับสนุนการสร้างตำราหลักสูตรจากภาครัฐ^{๙๙}

---

^{๙๔}สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อธิวิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๕}สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕,๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๙๖}สัมภาษณ์ นางสาวนิลุบล รังสีธรรมานุกูล, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๗}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๘}สัมภาษณ์พระมหาทิวา กम्मสุโท ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๙๙}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๑ สรุป สภาพทั่วไปด้านหลักสูตรในด้านโอกาส (O = Opportunities)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุม กันเพื่อ จัดทำหลักสูตรการเรียน การสอน พระ ปริยัติธรรมแผนกบาลีสสมัยใหม่	๔	๓,๓,๘,๑๐
๒) ใช้สื่อ Social ให้เกิดประโยชน์ใน การจัดการการเรียน การสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี	๒	๖,๑๐
๓) เพิ่มวิชาการทางโลก เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	๒	๙,๑๕
๔) หนังสือบาลีมีจำนวนเพียงพอ	๑	๓
๕) คณะสงฆ์ภาค ๑๕ จัดตั้งกอง วิชาการด้านการศึกษาภาษาบาลีเพื่อผลิต หลักสูตรตามนโยบายเจ้าคณะภาค ๑๕	๑	๑๐
๖) เสริมวิชาสามัญ เช่น ภาษาอังกฤษ สังคม เป็นต้น	๑	๑๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าการศึกษาด้านหลักสูตร จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านโอกาส (O = Opportunities) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาคมีการประชุมกันเพื่อ จัดทำหลักสูตรการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีสสมัยใหม่ใช้สื่อ Social ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพิ่มวิชาการทางโลก เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ควรมีหนังสือที่เพียงพอและมีการผลิตหนังสือบาลีเพิ่มขึ้นและเสริมวิชาสามัญ เช่น ภาษาอังกฤษ สังคม เป็นต้น

แต่เมื่อพิจารณาอุปสรรค (T = Threats) ด้านหลักสูตร ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงอุปสรรคของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) หลักสูตรการวัดและประเมินผล มีการกำหนดตายตัวจากแม่กองบาลีสนามหลวง ยากที่จะเปลี่ยนแปลงและบูรณาการได้ ต้องเรียนและสอนตามที่กล่าวนั้น^{๑๐๐}

๒) ด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระเก่าเกินไปและภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่เป็นระบบ การเรียนการสอนเน้นการท่องจำและการแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้ด้านกระบวนการเรียนการสอน^{๑๐๑}

๓) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ขาดนักวิชาการในการเขียนตำราทางด้านภาษาบาลี ต้องอาศัยจากการซื้อตำราจากกรุงเทพมหานคร ไม่สามารถสร้างตำราหรือหนังสือเรียนเองได้^{๑๐๒}

ตารางที่ ๔.๑๒ สรุป สภาพทั่วไปด้านหลักสูตรในด้านอุปสรรค (T = Threats)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) หลักสูตรมีการกำหนดตายตัวจากแม่กองบาลีสนามหลวง	๒	๓,๘
๒) ขาดนักวิชาการด้านภาษาบาลีในการสร้างตำรา ขาดโอกาสที่จะบูรณาการแบบสมัยใหม่ในการเขียนตำราทางด้านภาษาบาลี	๒	๗,๘

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่าการศึกษา ด้านหลักสูตร จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านอุปสรรค (T = Threats) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า หลักสูตรมีการกำหนดตายตัวจากแม่กองบาลีสนามหลวงและขาดนักวิชาการด้านภาษาบาลีในการสร้างตำรา ขาดโอกาสที่จะบูรณาการแบบสมัยใหม่ในการเขียนตำราทางด้านภาษาบาลี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้านหลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการศึกษาวินิจฉัยสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เมื่อพิจารณาคู จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ด้านหลักสูตรของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความแตกต่างกัน ทั้งที่ดีและมีปัญหาอุปสรรค

^{๑๐๐} สัมภาษณ์พระมหาพิเชษฐ กนตเชฎฐ โป.ธ.๘, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐ โป.ธ.๕) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิรักษ์ (บุญเลิศ ปญญาวุโธโป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

จากการศึกษาด้านหลักสูตรจากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ด้านหลักสูตร สรุปลได้ตามแผนภาพที่ ๔.๓

<p style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายนอก</p> <p style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายใน</p>	<p style="text-align: center;">โอกาส (Opportunities)</p> <p>๑.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมกันเพื่อ จัดทำหลักสูตรการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีสสมัยใหม่</p> <p>๒.ใช้สื่อ Social ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี</p> <p>๓.เพิ่มวิชาการทางโลกเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้</p>	<p style="text-align: center;">อุปสรรค (Threats)</p> <p>๑.หลักสูตรมีการกำหนดตายตัวจากกองบาลีสนามหลวง</p> <p>๒.ขาดนักวิชาการด้านภาษาบาลีในการสร้างตำรา ขาดโอกาสที่จะบูรณาการแบบสมัยใหม่ ในการเขียนตำราทางด้านภาษาบาลี</p>
<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>๑.มีการอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และมีผลการสอบที่ดีทุกปี</p> <p>๒.มีการประชุมโรงเรียนสหศึกษาบาลีคณะสงฆ์ภาค ๑๕</p> <p>๓. การสอนใช้หลักสูตรโบราณเพื่อรักษาดั้งเดิมในคำสอนทางพระพุทธศาสนา</p>	<p style="text-align: center;">S O (เชิงรุก)</p> <p>คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการระดมความคิดจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ หรือพระมหาเปรียญที่จบเปรียญธรรม ๗,๘,๙ ประโยคในเขตดังกล่าว ร่างหลักสูตรภาษาบาลีที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าคณะภาค ๑๕ ได้ทำเป็นตัวอย่าง เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและจะได้มีตำราที่น่าสนใจมากขึ้น</p> <p>มีการตั้งกองวิชาการเพื่อร่างหลักสูตรวิชาภาษาบาลี</p>	<p style="text-align: center;">S T (เชิงแก้ไข)</p> <p>มีการประชุมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้แต่ละสำนักใช้สื่อกระตุ้นในการจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน เช่น การมีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียน มีชั่วโมงถามตอบและทำแบบฝึกหัด เป็นระยะ เป็นต้น และสร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้น</p>
<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (Weaknesses)</p> <p>๑.ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรเท่าที่ควร</p> <p>๒.การสร้างตำราด้านภาษาบาลีมีน้อย</p>	<p style="text-align: center;">W O (ป้องกัน)</p> <p>มีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ฐาน คัพพ์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนเป็นไปได้ยาก จำเป็นต้องเจาะลึกพระไตรปิฎกให้เข้าใจนำไปสอนได้จะมีประโยชน์ในอนาคตต่อไป</p>	<p style="text-align: center;">W T (เชิงรับ)</p> <p>เสริมวิชาการทางโลกที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้</p>

แผนภาพที่ ๔.๓ สรุปลาด้านหลักสูตร

๔.๑.๔ ด้านนักศึกษา

ด้านนักศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการพิจารณาถึงจุดแข็ง (S = Strengths) ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงจุดแข็งของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่คณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีวินัยความรับผิดชอบในการเรียน^{๑๐๓}

๒) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ส่วนใหญ่ความเอาใจใส่ในบทเรียน มีการวางแผนก่อนเข้าเรียน คือ การอ่านทบทวนหรือแปลหนังสือมาก่อนเข้าห้องเรียน^{๑๐๔}

๓) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสามารถรวบรวมข้อมูล มีสมาธิและความรอบคอบในการรับข้อมูล^{๑๐๕}

๔) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ส่วนใหญ่มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ แทบจะไม่ขาด^{๑๐๖}

๕) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎกติกาที่สำนักเรียนได้วางไว้ อย่างเป็นระเบียบ^{๑๐๗}

๖) ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาคได้วางนโยบายให้มีการบรรพชาและ/หรืออุปสมบทเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง หรือ ก่อนเข้าพรรษา ทำให้มีทรัพยากรที่จะเข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนาและเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี^{๑๐๘}

^{๑๐๓}สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันกุมภา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำบวรศิรินทร์, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๔}สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิตโต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๕}สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันกุมภา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำบวรศิรินทร์, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๖}สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิตโต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๗}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิรักษ์ (บุญเลิศ ปญญาวุธโป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๘}สัมภาษณ์พระพรหมเวที(สุเทพ ฝุสุสมโม.ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

๓) พระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระวินัยโดยเคร่งครัดและธำรงรักษาพระพุทธศาสนา ตลอดจนเผยแผ่พระธรรมคำสอนแก่ประชาชนทั่วไป อันเป็นการสร้างความสงบร่มเย็นให้เกิดขึ้นแก่สังคม ประเทศชาติ และแก่โลก ถ้าหากพระภิกษุสงฆ์และสามเณรมีโอกาสได้รับการศึกษาพุทธธรรมในขั้นสูง สามารถค้นคว้าและทำความเข้าใจพระไตรปิฎกอย่างแตกฉาน จะสามารถเข้าถึงแก่นแท้ของพุทธพจน์ได้ด้วยตนเองและนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องจนบรรลุธรรมแล้วนำไปสั่งสอนพุทธบริษัทต่อไปได้อย่างไม่ผิดเพี้ยน การบำรุงพระภิกษุสามเณรด้วยวิธีการนี้จึงเป็นทางสำคัญที่จะช่วยจรรโลงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อไป^{๑๐๙}

๔) ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่อยู่คนไทยมาอย่างช้านาน มีประเพณีที่ให้ลูกหลานเข้ามาบวชเรียนเขียนอ่าน ในวัดหรือในพระพุทธรูปศาสนา ทำให้มีพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี^{๑๑๐}

๕) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี^{๑๑๑}

๑๐) นักเรียนบาลีจะต้องศึกษาเล่าเรียนพระไตรปิฎกและอรรถกถา วิชาแปลมคธเป็นไทยและวิชาไทยเป็นมคธ สามเณรที่สอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยคจะได้รับการอุปสมบทซึ่งอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์^{๑๑๒}

๑๑) คณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการส่งสอบบาลีสนามหลวงประจำปี ได้รับบสนับสนุนสำหรับการส่งสอบเป็นรายหัว^{๑๑๓}

๑๒) สร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนของนักศึกษาภาษาบาลี มีการให้ขวัญและกำลังใจเป็นต้น^{๑๑๔}

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิภาช (บุญเลิศ ปณญาวุโรป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโมป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิภาช (บุญเลิศ ปณญาวุโรป.ธ.๓), เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโมป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเชฎฐโฐ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๑๓) คณะสงฆ์รณรงค์จัดการผู้มาบวชและมีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาเปรียญ ช่วยส่งเสริมให้กับงานการศึกษาของคณะสงฆ์^{๑๑๕}

๑๔) รณรงค์ให้คนพื้นที่เข้ามาบวชเพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและปฏิบัติธรรม ผลคือ เป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่ เกิดความแน่นแฟ้นระหว่างวัดและบ้านเมือง ทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงทั้งปริยัติและปฏิบัติ^{๑๑๖}

ตารางที่ ๔.๑๓ สรุป สภาพทั่วไปด้านนักศึกษาในด้านจุดแข็ง (S = Strengths)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน รับผิดชอบอยู่ในกฎระเบียบที่ดี	๓	๓,๓,๗,๗,๑๖,๑๖
๒) คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรณรงค์ให้กุลบุตรเข้าบวชเพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม	๓	๑,๗,๑๓
๓) มีการส่งสอบสนามหลวงทุกปี และได้รับงบสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	๑	๑๕
๔) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคุณธรรมและจริยธรรม	๑	๑๖
๕) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เอาใจใส่ในการเรียน แลกหนังสือก่อนเข้าห้องเรียน	๒	๒,๑๖
๖) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ แทบไม่ขาด	๒	๒,๗

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นายสาธิต เกียรติสุพิมล ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๓ สรุป สภาพทั่วไปด้านนักศึกษาในด้านจุดแข็ง (S = Strengths)(ต่อ)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๓) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	๑	๗
๘) คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ศึกษา	๑	๘
๙) คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรณรงค์ให้คนพื้นที่เข้ามาบวชและจัดโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาเปรียญ	๑	๑๔

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่าการศึกษา **ด้านนักศึกษา** จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใน**ด้านจุดแข็ง (S = Strengths)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน รับผิดชอบอยู่ในกฎระเบียบที่ดีคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เอาใจใส่ในการเรียน มีแปลหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนมีการรณรงค์ให้กุลบุตรเข้าบวชเพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรมคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ศึกษาและคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรณรงค์ให้คนพื้นที่เข้ามาบวชและจัดโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาเปรียญ

แต่เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (**W = Weaknesses**) ด้านนักศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ พระเจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) นักเรียนที่จะเข้ามาบวชเพื่อเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะบวชระยะสั้นหรือเรียกได้ว่า เป็นการบวชตามประเพณี^{๑๑๗}

^{๑๑๗}สัมภาษณ์ พระสมุทรวชิโรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมมโสภโณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๒) วิกฤตสามเณรที่สนใจในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีน้อย เพราะส่วนหนึ่งเกิดจากการศึกษาทางโลกที่บีบบังคับ^{๑๑๘}

๓) แทบจะไม่มีทรัพยากรที่จะมาผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี^{๑๑๙}

๔) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ บางรูปยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเรียนบาลี จึงให้ความสนใจในการเรียนทางโลกมากกว่าทางธรรม จึงขาดแคลนนักเรียนผู้ที่จะศึกษาภาษาบาลี^{๑๒๐}

๕) พระภิกษุ - สามเณรในยุคปัจจุบันนี้ ไม่ค่อยมีผู้ที่ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หรือผู้ศึกษาภาษาบาลี จึงมีน้อย หรือแทบจะไม่มีเลยเพราะคิดว่าภาษาบาลีนี้เรียนได้ยาก^{๑๒๑}

๖) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีหลายระดับในหลายระดับ บางส่วนพร้อม บางส่วนไม่มีพร้อม^{๑๒๒}

๗) ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ไม่มีแรงจูงใจในการเรียนกล่าวคือความศรัทธาเลื่อมในภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๑๒๓}

๘) ผู้เรียนเป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา มีความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน ผู้เรียนห่างไกลจากครอบครัวนักศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จะเริ่มไม่ยอมเรียน เพราะการเรียนบาลีในระดับของเนื้อหาขึ้นไปเยอะ ต้องมีความต่อเนื่อง ความต่อเนื่องเป็นเรื่องสำคัญในการเรียนการสอนภาษาบาลี ถ้ามีกิจกรรมเยอะก็จะเป็นปัญหาต่อการเรียนบาลี^{๑๒๔}

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พระสมุทรวชิโรโสภณ,ดร.(โสภณ ธมฺโสภโณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเขมิฐ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ พระปฏิภนโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อด-ธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

๙) นักศึกษาภาษาบาลีมีน้อยลงมากกว่าสมัยก่อน เพราะไม่มีการพัฒนาด้านหลักสูตร และระบบการรองรับที่ไม่สอดคล้องกับการทำงานทางโลกทำให้นักศึกษารุ่นใหม่ ไม่ให้ความสนใจกับการศึกษาภาษาบาลี^{๑๒๕}

๑๐) พระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาบาลีบางรูปขาดวุฒิภาวะในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม^{๑๒๖}

๑๑) จำนวนผู้เรียนลดน้อยลงมาก ผลสอบประจำปีจะลดน้อยลงอยู่เรื่อยๆ^{๑๒๗}

ตารางที่ ๔.๑๔ สรุป สภาพทั่วไปด้านนักศึกษาในด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) ส่วนใหญ่บวชระยะสั้น การสนใจในการศึกษาภาษาบาลีมีน้อย	๓	๔,๔,๑๘
๒) การศึกษาทางโลกมีผลกระทบต่อ นักศึกษาภาษาบาลี	๓	๒,๕,๑๘
๓) จำนวนผู้เรียนบาลีน้อยลง มีจำนวน ผู้สอบได้บาลีสนามหลวงประจำปีลดลงเรื่อยๆ	๓	๙,๑๒,๑๘
๔) นักเรียนบาลีมีหลายระดับ บางส่วนพร้อม บางส่วนยังไม่พร้อม	๑	๘
๕) ผู้ศึกษาภาษาบาลีมองไม่เห็น ความสำคัญของการศึกษาภาษาบาลี	๒	๕,๑๘
๖) ผู้ศึกษาภาษาบาลีขาดแรงจูงใจ การศึกษา	๑	๒
๗) พระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาบาลีบาง รูปขาดวุฒิภาวะในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่าง เหมาะสม	๑	๑๘

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าการศึกษา ด้านนักศึกษา จากสภาพการจัดการโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ พระมหาทิวา กम्मสุโท ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ นายสาธิต เกียรติสุพิมล, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ส่วนใหญ่บวชระยะสั้น การสนใจในการศึกษาภาษาบาลีมีน้อย ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีจำนวนน้อยลง และขาดแรงจูงใจในการเรียนและพระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาบาลีบางรูปขาดวุฒิภาวะในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

แต่เมื่อพิจารณาดูโอกาส (O = Opportunities) ด้านนักศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ พระเจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานทุนปฐมฤกษ์ให้โครงการ เพื่อสนับสนุนพระภิกษุและสามเณรให้มีโอกาสศึกษาพุทธศาสนาชั้นสูง ต่อมา ๒๔ กันยายน ๒๕๔๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับเป็นนายกิตติมศักดิ์โครงการและ พระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญพระมหามงกุฎประกอบเป็นตราโครงการ และเริ่มถวายทุนตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา โดยมี ฯพณฯ พล.อ.อ.กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี ประธานกรรมการโครงการเป็นผู้เชิญทุนในพิธีถวายทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทยเป็นประจำทุกปี^{๑๒๘}

๒) เจ้าคณะภาค ๑๕ มีนโยบายให้คณะสงฆ์จัดอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประจำทุกปี เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบบาลีสนามหลวง ที่วัดหลวงพ่อดิศัยธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี^{๑๒๙}

๓) วัดเป็นศูนย์กลางการประกอบศาสนกิจประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น^{๑๓๐}

๔) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เปิดโอกาสแก่ผู้ศึกษาในระดับกว้างกว่าเดิม เช่นจัดการเรียน การสอน แก่แม่ชีหรือประชาชนทั่วไป^{๑๓๑}

๕) ภาครัฐให้การสนับสนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๓๒}

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ พระสมุทรวชิโรโสภณ,ดร. (โสภณ ธมฺโสภโณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสสธมฺโม.ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันกุ่มภา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำบุรีรัมย์, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

- ๖) การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มากขึ้นส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๓๓}
- ๗) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและสังคมเพิ่มขึ้น^{๑๓๔}
- ๘) มีช่องทางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕เพิ่มมากขึ้น^{๑๓๕}
- ๙) กระทรวงศึกษาธิการให้รับรองการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากยิ่งขึ้น^{๑๓๖}
- ๑๐) มีการกำหนดเป็นนโยบายคณะสงฆ์ให้จัดการการศึกษา โดยให้ภิกษุ สามเณรให้เข้า
เรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อรักษาคำสอนทางพระพุทธศาสนา^{๑๓๗}
- ๑๑) สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และค่านิยมในการทำบุญต่อพระสงฆ์สามเณร
ซึ่งศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๓๘}

---

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราช
วรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันกมุตา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำบุรีรัมย์, ๑๒
กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์
ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นายนิวัฒน์ วันกมุตา, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำบุรีรัมย์,
๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี,
๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์
ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๕ สรุป สภาพทั่วไปด้านนักศึกษาในด้านโอกาส (O = Opportunities)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรอง วุฒิการศึกษาแก่ผู้จบการศึกษาเปรียญธรรม	๒	๓,๑๖
๒) สังคมมีส่วนร่วมในการสนับสนุน พระภิกษุ-สามเณรผู้ศึกษาภาษาบาลี	๗	๑,๓,๔,๑๓,๑๖,๑๖, ๑๘
๓) ได้รับการพระราชทานทุนเล่าเรียน หลวงสำหรับพระภิกษุ สามเณรผู้สอบบาลี สนามหลวงได้คะแนนดี	๑	๔
๔) มีการจัดอบรมบาลีก่อนสอบคณะ สงฆ์ภาค ๑๕	๑	๑
๕) มีการเปิดโอกาสแก่ผู้ศึกษาในระดับ กว้างกว่าเดิม เช่นจัดการเรียน การสอน แก่แม่ชี หรือประชาชนทั่วไป	๑	๕
๖) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก ภาครัฐและสังคมเพิ่มขึ้น	๑	๑๖
๗) มีช่องทางในการเผยแพร่และ ประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕เพิ่มมากขึ้น	๑	๓

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่าการศึกษา ด้านนักศึกษา จากสภาพการจัดการโรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านโอกาส (O = Opportunities)
ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า
โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ กระทรวงศึกษาธิการ ให้การ
รับรองวุฒิการศึกษาแก่ผู้จบการศึกษาเปรียญธรรม และสังคมให้การสนับสนุนผู้ศึกษาภาษาบาลี คณะ
สงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้
ศึกษาโดยมีช่องทางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
บาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕เพิ่มมากขึ้น

แต่เมื่อพิจารณาอุปสรรค (T = Threats) ด้านนักศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์จาก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ พระเจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความ

เกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การศึกษาทางโลกมีผลกระทบต่อการศึกษาภาษาบาลี^{๑๓๙}

๒) ขาดแรงจูงใจในการศึกษาต่อ เพราะเมื่อเรียนจบแล้วไม่มีงานรองรับไม่มีอนาคต ปัจจุบันนี้ระบบการศึกษาทางโลกได้เปิดโอกาสทางการศึกษาทุกระดับชั้นรองรับนักเรียนนักศึกษาสมัครเรียนโดยไม่มีจำนวนจำกัดเป็นส่วนหนึ่งทำให้การศึกษาบาลีกำลังตกอยู่ในภาวะเสี่ยงถ้าผู้บริหารไม่มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนารูปแบบการจัดการให้เหมาะสม^{๑๔๐}

๓) ปัจจัยความเจริญทางสังคมมีส่วนสำคัญต่อความเสี่ยงในการดำรงสมณเพศการศึกษาบาลี^{๑๔๑}

๔) ช่องทางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีน้อยมาก^{๑๔๒}

ตารางที่ ๔.๑๖ สรุป สภาพทั่วไปด้านนักศึกษาในด้านอุปสรรค (T = Threats)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) ความเจริญด้านสังคมมีผลต่อการดำรงสมณเพศและการศึกษาภาษาบาลี	๒	๑๗,๑๘
๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจนักศึกษาภาษาบาลีมีน้อยมาก	๓	๔,๔,๑๗
๓) การศึกษาทางโลกมีผลกระทบต่อการศึกษาภาษาบาลี	๒	๑๗,๑๘
๔) ช่องทางการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์มีน้อย	๑	๓

^{๑๓๙} นายวิสูตร ดวงแก้ว, ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสีหมื่น-แพงพวย จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระครูอุตตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโร.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์-ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ พระครูอุตตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโร.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์-ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่าการศึกษา **ด้านนักศึกษา** จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านอุปสรรค (T = Threats)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ความเจริญด้านสังคมมีผลต่อการดำรงสมณเพศและการศึกษาภาษาบาลีและการศึกษาทางโลกมีผลกระทบต่อการศึกษาภาษาบาลี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้านนักศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการศึกษาวิจัยสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เมื่อพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ด้านนักศึกษาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความแตกต่างกัน ทั้งที่ดีและมีปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาด้านนักศึกษา ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ด้านสถานที่ สรุปได้ตามแผนภาพที่ ๔.๔

<p style="text-align: center;">ส ภาพ แวด ล้อม ภายนอก</p> <p style="text-align: center;">ส ภาพ แวด ล้อม ภายใน</p>	<p style="text-align: center;">โอกาส (Opportunities)</p> <p>๑.กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษาแก่ผู้จบการศึกษาเปรียญธรรม</p> <p>๒.สังคมมีส่วนร่วมในการสนับสนุนพระภิกษุ-สามเณรผู้ศึกษาภาษาบาลี</p>	<p style="text-align: center;">อุปสรรค (Threats)</p> <p>๑.ความเจริญด้านสังคมมีผลต่อการดำรงสมณ-เพศและการศึกษาภาษาบาลี</p> <p>๒.ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจนักศึกษภาษาบาลีมีน้อยมาก</p> <p>๓.การศึกษาทางโลกมีผลกระทบต่อการศึกษาภาษาบาลี</p>
<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>๑.นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน รับผิดชอบอยู่ในกฎระเบียบที่ดี</p> <p>๒.คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรณรงค์ให้กุลบุตรเข้าบวชเพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม</p> <p>๓.มีการส่งสอบสนามหลวงทุกปี และได้รับบสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ</p>	<p style="text-align: center;">S O (เชิงรุก)</p> <p>มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนบาลี เป็นการทำให้ผลการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ชั่วโมง ถามตอบปัญหาภาษาบาลี เป็นต้น</p> <p>ผู้เรียนจบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปมีโอกาเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕</p>	<p style="text-align: center;">S T (เชิงแก้ไข)</p> <p>คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชาสัมพันธ์ด้านประโยชน์ของการศึกษาภาษาบาลีให้แพร่หลาย จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้และสนใจในการศึกษามากขึ้น</p>
<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (Weaknesses)</p> <p>๑.ส่วนใหญ่บวชระยะสั้น การสนใจในการศึกษาภาษาบาลีมีน้อย</p> <p>๒.การศึกษาทางโลกมีผลกระทบต่อนักศึกษภาษาบาลี</p> <p>๓.จำนวนผู้เรียนบาลีน้อยลง มีจำนวนผู้สอบได้บาลีสนามหลวงประจำปีลดลงเรื่อยๆ</p> <p>๔.นักเรียนบาลีมีหลายระดับ บางส่วนพร้อม บางส่วนยังไม่พร้อม</p>	<p style="text-align: center;">W O (ป้องกัน)</p> <p>คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ เช่น ช่วยงานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น หรืองานอื่นๆ จะช่วยให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาบาลีได้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาได้</p>	<p style="text-align: center;">W T (เชิงรับ)</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษาสำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น จะส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน</p>

แผนภาพที่ ๔.๔ สรุปด้านนักศึกษา

๔.๑.๕ ด้านเทคโนโลยี

ด้านเทคโนโลยี ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการพิจารณาถึงจุดแข็ง (S = Strengths) ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงจุดแข็งของสภาพการจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่คณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีการใช้ เทคโนโลยีมาช่วยในการเรียน การสอนดีขึ้น โดยใช้เทป,วีดีโอ มาช่วยให้การเรียน การสอนดีขึ้น^{๑๔๓}

๒) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีบุคลากรที่สามารถผลิตสื่อที่หลากหลาย ตามลำดับช่วงชั้นของหลักสูตร และการนำสื่อไปปรับใช้เพื่อให้เกิด ศักยภาพทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น^{๑๔๔}

๓) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีเทคโนโลยีที่ เหมาะแก่การบริหารจัดการที่ดี^{๑๔๕}

๔) เจ้าคณะภาค ๑๕ มีการระดมงบประมาณด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในส่วนของเทคโนโลยีอย่างเต็มที่จากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕และ สามารถจัดหาทุนเพิ่มเติมจากศรัทธาสาธุชนได้เพียงพอที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สูงสุด^{๑๔๖}

๕) ในปัจจุบันมีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย สามารถนำมาใช้เพื่อการส่งเสริมการเรียน ภาษาบาลี เพราะภาษาบาลีมีความสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดพระพุทธศาสนา^{๑๔๗}

๖)ครูผู้สอนสามารถผลิตเอกสารประกอบการสอนและเรียนรู้การผลิตสื่อตำราให้ ทันสมัย บุคลากรในสมัยนี้ต้องเน้นการเรียนการสอนแบบการค้นคว้าจากสื่อที่หลากหลาย^{๑๔๘}

^{๑๔๓}สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเขฎฐโฐ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๔}สัมภาษณ์ พระครูอดตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์-ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๕}สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเขฎฐโฐ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๖}สัมภาษณ์ พระครูอดตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์-ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๗}สัมภาษณ์ พระมหาพิเชษฐ กนตเขฎฐโฐ ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔๘}สัมภาษณ์ พระครูอดตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์-ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๗ สรุป สภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยีในด้านจุดแข็ง (S = Strengths)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) มีการใช้สื่อที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียน การสอนภาษาบาลี	๒	๓,๘,๘
๒) มีการผลิตสื่อการสอนสมัยใหม่	๒	๓,๓,๑๓
๓) มีงบประมาณสนับสนุนจากพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๒	๒,๔
๔) ครูผู้สอนสามารถผลิตเอกสารประกอบการสอนและเรียนรู้การผลิตสื่อตำราให้ทันสมัย	๑	๓

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่าการศึกษาด้านเทคโนโลยี จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านจุดแข็ง (S = Strengths) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการใช้สื่อที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียน การสอนภาษาบาลีและมีสื่อที่ทันสมัย ทั้งยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากพระสังฆาธิการ และครูผู้สอนสามารถผลิตเอกสารประกอบการสอนและเรียนรู้การผลิตสื่อตำราให้ทันสมัย

แต่เมื่อพิจารณาจุดอ่อน (W = Weaknesses)ด้านเทคโนโลยี ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ๑) ไม่มีสื่อการสอนที่พัฒนาตามยุคสมัยใหม่^{๑๔๙}
- ๒) ถึงแม้จะมีสื่อการสอนบ้าง แต่นักเรียนผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังไม่เข้าใจในการนำสื่อมาใช้ที่ถูกต้อง ทำให้เสียสมาธิด้วยซ้ำ^{๑๕๐}
- ๓) ยังขาดแคลนสื่อการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ส่วนมากดำเนินการสอนแบบที่สอนท่องสืบทอดกันมา ผู้เรียนจึงมีแรงกระตุ้นในการสนใจน้อย^{๑๕๑}

^{๑๔๙}สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิตโต ป.ธ.๘), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๐}สัมภาษณ์ พระสมุทรวรวิโรจน์,ดร.(โสภณ ธมฺมโสภณ ประโยค ๑-๒), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๑}สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

- ๔) การเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันยังคงใช้แบบโบราณ คือ ใช้เพียงหนังสือ ตามหลักสูตรที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด ไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการสอน^{๑๕๒}
- ๕) ไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลการเรียน^{๑๕๓}
- ๖) ในห้องเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การใช้เทคโนโลยีก็มีเพียงการเปิดตามหนังสือธรรมบท ไม่มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนเท่าที่ควรจะเป็น^{๑๕๔}
- ๗) ไม่มีการพัฒนาในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ประโยชน์ในการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้จริง^{๑๕๕}
- ๘) ไม่ได้พัฒนาเทคโนโลยี เน้นรูปแบบโบราณที่เน้นการอ่านและการท่องจำมากกว่า^{๑๕๖}
- ๙) เอกสารตำราขาดการปรับปรุง บุคลากรในสมัยก่อนขาดการผลิตสื่อประกอบการบรรยายที่หลากหลาย บางสำนักยังเน้นการเรียนการสอนแบบท่องจำ^{๑๕๗}
- ๑๐) ไม่ค่อยได้ใช้สื่อประกอบการสอน ส่วนใหญ่จะใช้เป็นการสื่อสารในการจัดการเรียน-การสอน^{๑๕๘}

---

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิตโต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อด-
ธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อธิจิวิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัด
เพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิตโต ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อด-
ธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อธิจิวิโร ป.ธ.๙,ดร.ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี
,๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ พระมหาทิวา กम्मสุทโธป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี,
๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อธิจิวิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัด
เพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย ป.ธ.๙, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
จังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๘ สรุป สภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยีในด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) ไม่ได้พัฒนาด้านสื่อเทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัยเท่าที่ควร	๕	๒,๔,๕,๙,๑๐
๒) ขาดบุคลากรในการผลิตสื่อภาษาบาลี	๒	๒,๒,๙
๓) รูปแบบการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังคงเป็นแบบโบราณไม่ได้ใช้เทคโนโลยี	๓	๒,๑๐,๒
๔) เอกสารตำราขาดการปรับปรุงบุคลากรในสมัยก่อนขาดการผลิตสื่อประกอบการบรรยายที่หลากหลาย บางสำนักยังเน้นการเรียนการสอนแบบท่องจำ	๒	๑๐,๑๑

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่าการศึกษา **ด้านเทคโนโลยี** จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านจุดอ่อน (W = Weaknesses)** ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่าไม่ได้พัฒนาด้านสื่อเทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัยเท่าที่ควร ขาดบุคลากรในการผลิตสื่อที่ทันสมัยเพราะรูปแบบการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังคงเป็นแบบโบราณไม่ได้ใช้เทคโนโลยี เอกสารตำราขาดการปรับปรุง บุคลากรในสมัยก่อนขาดการผลิตสื่อประกอบการบรรยายที่หลากหลาย บางสำนักยังเน้นการเรียนการสอนแบบท่องจำเป็นหลัก

แต่เมื่อพิจารณาจากโอกาส (O = Opportunities)ด้านนักศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้อง ในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) มีวิธีการสอนผ่านระบบการสื่อสารทางไกล เพื่อเปิดโอกาสให้กับผู้ที่สนใจเรียนแต่ไม่มีเดินทางไปเรียนได้เพราะมีภาระรับผิดชอบต่อธุรกิจของตนเอง^{๑๕๙}

๒) มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อสื่อสารทางไกล สำหรับผู้ไม่สะดวกในการมาเรียนที่สำนักเรียน^{๑๖๐}

๓) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดตั้งฝ่ายสื่อสารสนเทศ สำหรับผลิตสื่อการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสมัยใหม่ ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน^{๑๖๑}

๔) มีนักผลิตสื่อที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี และเชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีช่วยกันผลิตสื่อการสอนบาลีให้ตามยุค 4.0^{๑๖๒}

๕) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเทคนิคแนวทางการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้จะมีกิจกรรมร่วมกับสำนักเรียนอื่น ๆ แล้ว ภายในสำนักเรียนเองก็ต้องมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอมีการจัดกิจกรรมอบรมเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถให้แก่นักเรียนและผู้สอนเป็นประจำ และมีการนำเอาสื่อเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อพัฒนาสำนักเรียนปริยัติธรรมแผนกบาลีให้ทันสมัย ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์^{๑๖๓}

๖) มหาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อประกอบการสอนภาษาบาลี^{๑๖๔}

^{๑๕๙}สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖๐}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๑}สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐป.ธ.๕), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๒}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๓}สัมภาษณ์ พระมหาไชยพร อิทธิวิโร ป.ธ.๙,ดร., ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๔}สัมภาษณ์ นายสนธยา เสนเอี่ยม, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุป สภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยีในด้านโอกาส (O = Opportunities)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) มีวิธีการสอนทางไกล โดยใช้เทคโนโลยีมาประกอบการสอน	๓	๑๐,๑๓,๑๘
๒) มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งและกองบาลีสนามหลวงมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อประกอบการสอนภาษาบาลี	๑	๑๓
๓) มีผู้ผลิตสื่อ และผู้เชี่ยวชาญภาษาบาลีช่วยกันในการผลิตสื่อการสอนภาษาบาลี	๑	๓

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่าการศึกษา ด้านเทคโนโลยี จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านโอกาส (O = Opportunities) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรมีวิธีการสอนทางไกล โดยใช้เทคโนโลยีมาประกอบการสอนมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งและกองบาลีสนามหลวงมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อประกอบการสอนภาษาบาลีและมีผู้ผลิตสื่อ และผู้เชี่ยวชาญภาษาบาลีช่วยกันในการผลิตสื่อการสอนภาษาบาลี

แต่เมื่อพิจารณาอุปสรรค (T = Threats)ด้านนักศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ เจ้าคณะปกครอง พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และข้าราชการผู้มีความเกี่ยวข้องในแต่ละในพื้นที่ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิเคราะห์ถึงสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องยอมรับว่ายังขาดแคลนเทคโนโลยีในการช่วยสอน ส่วนมากเราดำเนินการสอนกันแบบที่สอนน้องสืบทอดกันมา ไม่มีสื่อหรือเทคโนโลยีมาแบ่งเบาภาระการสอน เกิดผลทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน การศึกษาน้อย^{๑๖๕}

๒) วิธีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไม่ค่อยมีเทคโนโลยีในการจัดการการเรียน การสอน ส่วนใหญ่จะใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเท่านั้นเน้นการท่องจำและการแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์จึงควรเน้นทักษะทั้ง๔ด้านคือฟังพูดอ่านเขียนโดยปรับวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์สังเคราะห์มากขึ้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตได้และ

^{๑๖๕}สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตติธโร), เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้เกิดความศรัทธาในการเรียนและเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น^{๑๖๖}

๓) ความเจริญของสังคมภายนอกเข้ามาในเขตกำแพงวัดได้ง่ายยิ่งขึ้นจากการสื่อสารต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ทำให้ภาวะจิตใจของผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้นแทนที่จะได้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ก็กลายเป็นได้โทษจากเทคโนโลยีด้วยซ้ำ ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่เรียนของผู้เรียนมีน้อยลง^{๑๖๗}

ตารางที่ ๔.๒๐ สรุป สภาพทั่วไปด้านเทคโนโลยี ในด้านอุปสรรค (T = Threats)

สรุปประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน(รูป/คน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) การเรียนการสอนเป็นแบบโบราณ คือเน้นท่องจำไม่ค่อยใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	๑	๖
๒) เทคโนโลยีมีทั้งผลดีและผลเสีย บางสำนักจึงเลือกที่จะไม่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาสอนภาษาบาลี	๒	๒,๑๘
๓) วิธีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไม่ค่อยมีเทคโนโลยีในการจัดการการเรียน การสอน	๑	๒

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่าการศึกษา ด้านเทคโนโลยี จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านอุปสรรค (T = Threats) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ การเรียนการสอนเป็นแบบโบราณคือเน้นท่องจำไม่ค่อยใช้เทคโนโลยีในการเรียน การสอนเพราะเป็นการสอนแบบโบราณเป็นส่วนใหญ่ เทคโนโลยีมีทั้งผลดีและผลเสีย บางสำนักจึงเลือกที่จะไม่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาสอนภาษาบาลี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ด้านเทคโนโลยี โรงเรียนพระปริยัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการศึกษาวิจัยสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เมื่อพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ด้านเทคโนโลยีของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความแตกต่างกัน ทั้งที่ดีและมีปัญหาอุปสรรค

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ พระปิฎกโกศล,ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิตฺ ป.ธ.๙), รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ นางสาววรรณพร พระสุพรรณ, ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.

จากการศึกษาด้านนักศึกษา จากสภาพการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัดในพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า ด้านสถานที่ดู จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรคด้านเทคโนโลยีของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความแตกต่างกัน ทั้งที่ดีและมีปัญหาอุปสรรคสรุปได้ตามแผนภาพที่ ๔.๕

<p style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายนอก</p> <p style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายใน</p>	<p style="text-align: center;">โอกาส (Opportunities)</p> <p>๑.มีวิธีการสอนทางไกล โดยใช้เทคโนโลยีมาประกอบการสอน ในการถ่ายทอด เช่น Social ถ่ายทอดสดการสอน เป็นต้น</p> <p>๒. มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งและกองบาลีสนามหลวงมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อประกอบการสอนภาษาบาลี</p>	<p style="text-align: center;">อุปสรรค (Threats)</p> <p>๑.การเรียนการสอนเป็นแบบโบราณ คือเน้นท่องจำไม่ค่อยใช้เทคโนโลยีในการเรียน การสอน</p> <p>๒.เทคโนโลยีมีทั้งผลดีและผลเสีย บางสำนักจึงเลือกที่จะไม่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาสอนภาษาบาลี</p>
<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>๑.มีการใช้สื่อที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียน การสอนภาษาบาลี</p> <p>๒.มีการผลิตสื่อการสอนสมัยใหม่ฯ</p> <p>๓.มีงบประมาณสนับสนุนจากพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕</p>	<p style="text-align: center;">S O (เชิงรุก)</p> <p>ส่งเสริมให้มีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น</p>	<p style="text-align: center;">S T (เชิงแก้ไข)</p> <p>ส่งเสริมให้ครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีการใช้สื่อตามความเหมาะสม โดยสนองนโยบายของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น</p>
<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (Weaknesses)</p> <p>๑.ไม่ได้พัฒนาด้านสื่อเทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัยเท่าที่ควร</p> <p>๒.ขาดบุคลากรในการผลิตสื่อการสอนภาษาบาลี</p>	<p style="text-align: center;">W O (ป้องกัน)</p> <p>คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมทำให้เกิดความสนใจต่อผู้เรียนมากขึ้น</p>	<p style="text-align: center;">W T (เชิงรับ)</p> <p>จัดตั้งฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับภาษาบาลีเป็นการเฉพาะของคณะสงฆ์ภาค ๑๕</p>

แผนภาพที่ ๔.๕ สรุปด้านเทคโนโลยี

สรุป

สภาพทั่วไปอุปสรรคและวิธีในการแก้ไขที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น วิเคราะห์โดยองค์รวม ดังนี้

๑. ด้านสถานที่ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมอย่างมากในการก่อสร้าง ซึ่งมีครุฑจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการและครุฑจากสาธุชนร่วมด้วยช่วยกันในการบริจาค โดยเฉพาะมีพระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ ผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล เป็นอย่างมาก ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้ตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีซึ่งให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียนสหศึกษาบาลี” ทุกสำนักเรียนเช่น โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเพชรสมุทรวรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้นเพื่อให้เกิดเครือข่ายในการศึกษา วัดใดมีศักยภาพในการจัดการศึกษาก็จัดไปตามนโยบายเจ้าคณะภาค วัดใดไม่มีศักยภาพที่จะจัดการเรียนการสอนก็ให้การสนับสนุนเติมกำลัง

แต่สิ่งที่ขาดและควรปรับปรุงคือ การจัดระบบด้านการจัดสถานที่ๆเหมาะสมในการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพราะบางแห่งเรียนตามศาลาการเปรียญ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมาธิของผู้สอนและผู้เรียน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่น่าเรียน และสิ่งที่ควรจัดระบบคือจัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน โดยมีรูปแบบแผนผังที่ชัดเจน มีห้องสำหรับอ่านหนังสือก่อนเข้าห้องเรียน จัดห้องสมุดเพื่อค้นคว้าความรู้วิชาการด้านภาษาบาลี มี พระไตรปิฎกเป็นต้นจัดรูปแบบทั้งสถานที่เรียน ทั้งสถานที่พัก รูปแบบห้องสมุดให้มีการบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ สร้างความน่าสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างดีมีสถานที่พักสำหรับครุฑอาจารย์และนักศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมและเพียงพอ

๒. ด้านคณาจารย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาค ๑๕ ได้มอบนโยบายให้แต่ละสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีครุฑอาจารย์ผู้สอนที่เพียงพอแก่ผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประสิทธิภาพมีคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นผู้ทรงความรู้เปรียญธรรมตั้งแต่ ป.ธ.๓,๔,๕,๖,๗,๘ จนถึง ป.ธ.๙ ซึ่งถือว่ามีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสมแก่การสอนหรือการถ่ายทอดแก่ลูกศิษย์และ/หรือ ผู้ศึกษาภาษาบาลีได้ มีการจัดสรรคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีความรู้ ความสามารถ คณาจารย์มีพร้อมในระดับที่ดีแต่ส่วนใหญ่จะเป็นการสอนแบบที่สอนท่อง คือ สอนตามแบบแผนโบราณ ไม่ได้มีการบูรณาการให้เกิดความน่าสนใจสำหรับผู้ศึกษาเท่าที่ควร โดยเฉพาะไม่มีการจัดทำแผนการสอนซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพการสอนมีน้อย หรือ ทำให้สอนไปนอกจากนโยบายที่กำหนดไว้ และอัตราในการสนับสนุนครูสอนจำสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่เพียงพอสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

สิ่งที่ควรปรับปรุงคือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละชั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ และมีการติดตามผลส่งให้เจ้าสำนักทุกเดือนมีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพระ

วิทยากร/วิทยากร ที่มีความรู้ประสบการณ์การสอนเป็นอย่างดีครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องมีการจัดทำแผนการสอนโดยบูรณาการเป็นระบบเหมือนมหาวิทยาลัย ง่ายต่อการจัดการเรียน การสอน และจัดทำสื่อการสอนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

๓. ด้านหลักสูตร การเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการใช้หลักสูตรเดิมที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณทั่วประเทศ ภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ แต่เป็นการตืออย่างหนึ่งคือหลักสูตร เป็นการเน้นรูปแบบเดิมและจดจำ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับ

ในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดทำหลักสูตรพิเศษ เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น แต่ก็ยังมีน้อยและยังมีการพัฒนาเท่าที่ควร สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือจัดตั้งกองวิชาการเฉพาะคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยระดมความคิดจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการ หรือ พระมหาเปรียญที่จบเปรียญธรรม ๗,๘,๙ ประโยคในเขตดังกล่าว ร่างหลักสูตรภาษาบาลีที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าคณะภาค ๑๕ ได้ทำเป็นตัวอย่าง เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและจะได้มีตำราที่น่าสนใจมากขึ้นมีการประชุมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้แต่ละสำนักใช้สื่อกระตุ้นในการจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน สร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้นและมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ธาตุ ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก

๔. ด้านนักศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาคได้วางนโยบายให้มีการบรรพชาและ/หรืออุปสมบทเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง หรือ ก่อนเข้าพรรษา ทำให้มีทรัพยากรที่จะเข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนาและเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ แต่กระนั้นผู้ที่ตั้งใจจะศึกษาภาษาบาลีจริงๆก็ยังมีน้อย ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลหลายอย่างเช่น การศึกษาทางโลกที่เปิดกว้าง และการรับรองวุฒิการศึกษาภาษาบาลีที่ไม่น่าสนใจส่งผลกระทบต่อนักศึกษาภาษาบาลี สิ่งที่ต้องปรับปรุงหากเป็นไปได้ คือ กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษาสำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น จะส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนบาลี เป็นการทำให้ผลการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นและคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ เช่น ช่วยงานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น หรืองานอื่นๆ จะช่วยให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาบาลีได้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาได้

๕. ด้านเทคโนโลยีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมด้านสื่อ แต่ขาดบุคลากรในการจัดทำ สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ จัดตั้งฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับภาษาบาลีโดยปรึกษากองบาลีสยามหลวง อาจจะมีการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น

๔.๒ ผลการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๒.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามคือพระสังฆาธิการ ครูอาจารย์ สอนบาลี และเจ้าสำนักเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕จำแนกตาม สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิ การศึกษาบาลีและเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = ๒๙๓)

ที่	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑.	สถานภาพ		
	พระสังฆาธิการ	๒๑๓	๗๒.๗
	ครูสอนบาลี	๖๑	๒๐.๘
	เจ้าสำนักเรียน	๑๙	๖.๕
	รวม	๒๙๓	๑๐๐.๐
๒.	อายุ		
	๒๐ - ๓๐ปี	๗	๒.๔
	๓๑ - ๔๐ปี	๙๑	๓๑.๑
	๔๑ปี- ๕๐ปี	๕๙	๒๐.๑
	๕๑ปีขึ้นไป	๑๓๖	๔๖.๔
	รวม	๒๙๓	๑๐๐.๐
๓.	พรรษา		
	๕-๑๐พรรษา	๑๑	๓.๘
	๑๑-๒๐พรรษา	๑๐๖	๓๖.๒
	รวม	๑๑๗	๔๐.๓
	รวม	๒๙๓	๑๐๐.๐
๔.	วุฒิการศึกษาบาลี		
	ไม่มีวุฒิการศึกษาบาลี	๑๙๔	๖๖.๒
	ประโยค๑-๒ถึงป.ธ.๔	๒๙	๙.๙
	ป.ธ.๕-ป.ธ.๖	๔๑	๑๔.๐
	ป.ธ.๗ - ป.ธ.๘	๒๙	๙.๙
	รวม	๒๙๓	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n = ๒๙๓)

๕	เขตพื้นที่รับผิดชอบ	จำนวน	ร้อยละ
	ราชบุรี	๑๑๑	๓๗.๙
	เพชรบุรี	๖๕	๒๒.๒
	สมุทรสงคราม	๘๓	๒๘.๓
	ประจวบคีรีขันธ์	๓๔	๑๑.๖
	รวม	๒๙๓	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

สถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นพระสงฆ์ ๒๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๒ รองลงมาเป็นครูสอนบาลี มีจำนวน ๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และที่เป็นเจ้าสำนักเรียนมี ๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๐

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑๑ ปีขึ้นไปจำนวน ๑๓๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔ รองลงมาคืออายุ ๓๑-๔๐ ปีมีจำนวน ๙๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑ มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ และมีอายุ ๒๐-๓๐ ปี ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๔

พรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไปจำนวน ๑๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๗ รองลงมาคือพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ มีพรรษา ๕-๑๐ พรรษา ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๘

วุฒิการศึกษาบาลี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาบาลีจำนวน ๑๙๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒ รองลงมาคือ ป.ธ.๕ ถึง ป.ธ.๖ จำนวน ๔๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔ และประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๔ และ ป.ธ.๗ ถึง ป.ธ.๙ มีจำนวนเท่ากันคือ ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๙

เขตพื้นที่รับผิดชอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในเขตราชบุรีจำนวน ๑๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙ รองลงมาอยู่ในเขตสมุทรสงคราม จำนวน ๘๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓ และอยู่ในเขตเพชรบุรีจำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒ และอยู่ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖

๔.๒.๒ ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปที่เกี่ยวกับการประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวมและ**โดยหลักการบริหารจัดการหลักการบริหารจัดการ POSDS** ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ ((Organizing)) การบริหารบุคคล((Staffing)) การอำนวยการ((Directing)) การกำกับควบคุม ((Controlling))และ**หลักการธรรมหลักธรรม อิทธิบาท ๔** ได้แก่ ฉันทะ พอใจ เต็มใจ วิริยะ มีความเพียร จิตตะ ตั้งใจทำงาน วิมังสา พิจารณาเหตุ สังเกตผล ดังตารางที่ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC** โดยภาพรวม

(n = ๒๙๓)

ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครอง คณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.การวางแผน (Planning)	๓.๘๑	๐.๘๗๐	มาก
๒.การจัดองค์การ (Organizing)	๓.๙๔	๐.๘๐๘	มาก
๓.การบริหารบุคคล(Staffing)	๓.๘๘	๐.๘๓๙	มาก
๔.การอำนวยการ (Directing)	๓.๙๓	๐.๘๒๕	มาก
๕.การกำกับควบคุม (Controlling)	๓.๙๓	๐.๘๑๕	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๐	๐.๘๓๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๓๑) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาทธรรมโดยภาพรวม

(n = ๒๙๓)

ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาทธรรม	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.ฉันทะ พอใจ เต็มใจ	๓.๘๘	๐.๘๒๐	มาก
๒.วิริยะ มีความเพียร	๓.๙๑	๐.๘๑๑	มาก
๓.จิตตะ ตั้งใจทำงาน	๓.๙๒	๐.๘๐๙	มาก
๔.วิมังสา พิจารณาเหตุ สัจเจตผล	๓.๙๐	๐.๘๒๐	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๐	๐.๘๑๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาทธรรม ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๑๕)เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านการวางแผน (Planning)**

(n = ๒๙๓)

ด้านการวางแผน (Planning)	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ	๓.๘๔	๐.๙๐๘	มาก
๒.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมคณะกรรมการของโรงเรียนเป็นประจำ	๓.๗๗	๐.๙๒๕	มาก
๓.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีแผนพัฒนาของโรงเรียนทั้งระยะสั้นและระยะยาว	๓.๘๔	๐.๘๙๔	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๘๑	๐.๘๗๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการวางแผน (Planning) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๘๗๐) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีแผนพัฒนาของโรงเรียนทั้งระยะสั้น และระยะยาวมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D. = ๐.๘๙๔)รองลงมาคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D. = ๐.๙๐๘) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมคณะกรรมการของโรงเรียนเป็นประจำค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๗๗$, S.D. = ๐.๙๒๕)

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการจัดองค์การ (Organizing)

(n = ๒๙๓)

ด้านการจัดองค์การ (Organizing)	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.คณะสงฆ์จัดตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีประจำจังหวัด	๓.๙๓	๐.๘๕๙	มาก
๒.เจ้าคณะภาคเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีอาจารย์ใหญ่บริหารแต่ละจังหวัด	๓.๙๙	๐.๘๑๑	มาก
๓.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษาบาลี	๓.๙๒	๐.๘๗๗	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๔	๐.๘๐๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๘๐๘) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ เจ้าคณะภาคเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีอาจารย์ใหญ่บริหารแต่ละจังหวัดค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = ๐.๘๑๑) รองลงมา คือ คณะสงฆ์จัดตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีประจำจังหวัดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๓$, S.D. = ๐.๘๕๙) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษาบาลีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = ๐.๘๗๗)

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านการบริหารบุคคล(Staffing)**

(n = ๒๙๓)

ด้านการบริหารบุคคล(Staffing)	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน	๓.๙๒	๐.๘๖๐	มาก
๒.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการให้รางวัลหรือค่าตอบแทนแก่บุคลากรของโรงเรียน	๓.๘๙	๐.๘๗๔	มาก
๓.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีบุคลากรสายสนับสนุนที่เพียงพอ	๓.๘๕	๐.๘๖๓	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๘๘	๐.๘๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารบุคคล(Staffing) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๘๘, S.D. = ๐.๘๓๙)เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๖๐) รองลงมาคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการให้รางวัลหรือค่าตอบแทนแก่บุคลากรของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๘๗๔)และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีบุคลากรสายสนับสนุนที่เพียงพอมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๘๕, S.D. = ๐.๘๖๓)

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการอำนวยความสะดวก(Directing)

(n = ๒๙๓)

ด้านการอำนวยความสะดวก(Directing)	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประสานระหว่างครูและนักเรียน	๓.๘๗	๐.๙๐๐	มาก
๒.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายให้พระสังฆาธิการในเขตปกครองสนับสนุนการเรียนบาลีอย่างเป็นระบบ	๓.๙๓	๐.๘๖๕	มาก
๓.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมก่อนสอบสนามหลวง	๔.๐๑	๐.๘๓๒	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๓	๐.๘๒๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการอำนวยความสะดวก(Directing) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๙๓, S.D. = ๐.๘๒๕)เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมก่อนสอบสนามหลวงมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๔.๐๑, S.D. = ๐.๘๓๒)รองลงมาคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายให้พระสังฆาธิการในเขตปกครองสนับสนุนการเรียนบาลีอย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๙๓, S.D. = ๐.๘๖๕) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประสานระหว่างครูและนักเรียนมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๙๐๐)

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการกำกับควบคุม (Controlling)

(n = ๒๙๓)

ด้านการกำกับควบคุม (Controlling)	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรผู้เรียนบาลีให้เข้าเรียน	๓.๙๓	๐.๘๕๕	มาก
๒.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการใช้งบประมาณอย่างถูกต้อง	๓.๙๔	๐.๘๕๘	มาก
๓.โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี	๓.๙๕	๐.๘๔๐	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๓	๐.๘๑๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการกำกับควบคุม (Controlling) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๑๕) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๔๐) รองลงมาคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการใช้งบประมาณอย่างถูกต้องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๔, S.D. = ๐.๘๕๘) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรผู้เรียนบาลีให้เข้าเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๓, S.D. = ๐.๘๕๕)

ตารางที่ ๔.๓๙ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจ

(n = ๒๙๓)

ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจ	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	๓.๙๒	๐.๘๕๘	มาก
๒.อาจารย์ผู้สอนมีความรับผิดชอบและให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	๓.๙๑	๐.๘๔๑	มาก
๓.นักเรียนตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาบาลี	๓.๘๓	๐.๘๙๐	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๒	๐.๘๐๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๙ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจอยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๐๙) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๕๓) รองลงมาคือ อาจารย์ผู้สอนมีความรับผิดชอบและให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D. = ๐.๘๔๑) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือนักเรียนตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาบาลีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๘๓, S.D. = ๐.๘๙๐)

ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านวิริยะ มีความเพียร

(n = ๒๙๓)

ด้านวิริยะ มีความเพียร	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.ผู้บริหารมีการมุ่งมั่นในการพัฒนาสำนักเรียน	๓.๙๒	๐.๘๔๙	มาก
๒.อาจารย์ผู้สอนสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	๓.๙๕	๐.๘๓๒	มาก
๓.นักเรียนขยันและพากเพียรในการเข้าห้องเรียนและห้องแบบอย่างสม่ำเสมอ	๓.๘๖	๐.๘๘๙	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๐	๐.๘๒๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๐ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านวิริยะ มีความเพียร อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๒๐) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ อาจารย์ผู้สอนสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๓๒) รองลงมาคือผู้บริหารมีการมุ่งมั่นในการพัฒนาสำนักเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๔๙) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือนักเรียนขยันและพากเพียรในการเข้าห้องเรียนและห้องแบบอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๘๘๙)

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน

(n = ๒๙๓)

ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อผู้สอนและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	๓.๙๔	๐.๘๒๙	มาก
๒.อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอย่างเข้มแข็ง	๓.๙๕	๐.๘๓๙	มาก
๓.นักเรียนใส่ใจต่อการเรียน และสนใจในการเรียนอย่างต่อเนื่อง	๓.๘๙	๐.๘๗๔	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๒	๐.๘๐๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๐๙) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอย่างเข้มแข็งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๓๙) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อผู้สอนและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๔, S.D. = ๐.๘๒๙) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือนักเรียนใส่ใจต่อการเรียน และสนใจในการเรียนอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๘๗๔)

ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี และ เจ้าสำนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านวิม้งสา พิจารณาเหตุ สังกะตผล

(n = ๒๙๓)

ด้านวิม้งสา พิจารณาเหตุ สังกะตผล	ระดับ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.ผู้บริหารมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียน	๓.๙๒	๐.๘๔๑	มาก
๒.อาจารย์ผู้สอนรู้จุดบกพร่องของนักเรียนและเสริมสร้างแก่นักเรียน	๓.๘๙	๐.๘๔๓	มาก
๓.นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียน	๓.๙๐	๐.๘๗๒	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	๓.๙๐	๐.๘๒๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๒ พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านวิม้งสา พิจารณาเหตุ สังกะตผล อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๒๐) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือผู้บริหารมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๔๑) รองลงมาคือนักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๘๗๒) และข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อาจารย์ผู้สอนรู้จุดบกพร่องของนักเรียนและเสริมสร้างแก่นักเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๘๔๓)

๔.๒.๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ ๒ ข้อ คือ

๑) ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน

๒) ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัยมีดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ตารางที่ ๔.๔๓ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สัมพันธ์กัน คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕		ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC	ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา
ปัจจัยที่ส่งผล คือ	Pearson Correlation	๐.๘๙๕**	๑
หลักการบริหารจัดการ	Sig.(๒-tailed)	๐.๐๐๐	
POSDC	N	๒๙๓	๒๙๓
ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา	Pearson Correlation	๑	๐.๘๙๕**
	Sig.(๒-tailed)		๐.๐๐๐
	N	๒๙๓	๒๙๓

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๓ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ ๐.๐๐๐ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๐๕ นั่นคือ ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีความสัมพันธ์กัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่า มีค่า ๐.๘๙๕ ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

พระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

สมมติฐานที่ ๒ ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ ๔.๔๔ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สัมพันธ์กันคือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔	ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา
ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔	Pearson Correlation Sig.(๒-tailed) N	๑ ๐.๙๐๐** ๐.๐๐๐ ๒๙๓
ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา	Pearson Correlation Sig.(๒-tailed) N	๑ ๐.๙๐๐** ๐.๐๐๐ ๒๙๓

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๔ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ ๐.๐๐๐ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๐๕ นั่นคือ ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่า มีค่า ๐.๙๐๐ ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

ตารางที่ ๔.๔๕ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคือหลักการ
 บริหารจัดการ ด้านการวางแผน (Planning) กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการ
 การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือ หลักการบริหาร จัดการ	ประสิทธิผลการ พัฒนาการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนก บาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕	r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ด้านการวางแผน				
(Planning)	๑.ด้านสถานที่	๐.๘๐๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๒.ด้านคณาจารย์	๐.๗๙๓**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๐๖**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๔.ด้านนักศึกษา	๐.๘๒๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๘๔๕**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	รวมทุกด้าน	๐.๘๕๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๕ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า
 ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการวางแผน (Planning) กับประสิทธิผลการ
 พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
 ($r=0.859$, $p\text{-value}=0.000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการ
 วางแผน (Planning) มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
 พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๔๖ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคือหลักการ
 บริหารจัดการ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) กับประสิทธิผลการพัฒนาการ
 จัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค
 ๑๕

ปัจจัยคือ หลักการบริหาร จัดการ	ประสิทธิผลการ พัฒนาการจัด การศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนก บาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕	r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ด้านการจัดองค์การ				
(Organizing)	๑.ด้านสถานที่	๐.๗๙๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๒.ด้านคณาจารย์	๐.๗๙๘**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๔๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๔.ด้านนักศึกษา	๐.๗๙๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๗๕๗**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	รวมทุกด้าน	๐.๘๔๒**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๖ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า
 ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) กับประสิทธิผลการ
 พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ($r=$
 ๐.๘๔๒ , $p\text{-value} = ๐.๐๐๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการจัด
 องค์การ (Organizing) มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
 พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๔๗ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคือหลักการ
 บริหารจัดการ ด้านการบริหารบุคคล(Staffing) กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการ
 การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือ หลักการบริหาร จัดการ	ประสิทธิผลการ พัฒนาการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนก บาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕		r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
	ด้าน	ค่า			
ด้านการบริหาร					
บุคคล (Staffing)	๑.ด้านสถานที่	๐.๘๑๑**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
	๒.ด้านคณาจารย์	๐.๘๒๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
	๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๑๗**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
	๔.ด้านนักศึกษา	๐.๘๔๖**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
	๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๘๒๑**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
	รวมทุกด้าน	๐.๘๖๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๗ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า
 ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการบริหารบุคคล(Staffing) กับประสิทธิผลการ
 พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (r=
 ๐.๘๖๙ , p-value =๐.๐๐๐)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการ
 บริหารบุคคล(Staffing) มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
 พระพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๔๘ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคือหลักการ
 บริหารจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก(Directing) กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการ
 การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือ หลักการบริหาร จัดการ	ประสิทธิผลการ พัฒนาการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนก บาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕	r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ด้านการอำนวยความสะดวก				
(Directing)	๑.ด้านสถานที่	๐.๘๓๐**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๒.ด้านคณาจารย์	๐.๘๑๖**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๒๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๔.ด้านนักศึกษา	๐.๘๓๓**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๗๙๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	รวมทุกด้าน	๐.๘๖๕**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๘ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า
 ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวก(Directing) กับประสิทธิผลการ
 พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
 ($r=0.865$, $p\text{-value} = 0.000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหาร ด้านการอำนวยความสะดวก
 (Directing)มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระ
 ปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๔๙ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคือหลักการ
 บริหารจัดการ ด้านการกำกับควบคุม (Controlling)กับประสิทธิผลการ
 พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะ
 สงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือ หลักการบริหาร จัดการ	ประสิทธิผลการ พัฒนาการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนก บาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕	r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ด้านการกำกับ ควบคุม (Controlling)				
๑.ด้านสถานที่		๐.๘๐๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
๒.ด้านคณาจารย์		๐.๘๑๘**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
๓.ด้านหลักสูตร		๐.๘๐๖**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
๔.ด้านนักศึกษา		๐.๘๒๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
๕.ด้านเทคโนโลยี		๐.๗๗๓**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	รวมทุกด้าน	๐.๘๕๐**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๙ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า
 ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหารจัดการ ด้านการกำกับควบคุม (Controlling)กับประสิทธิผลการ
 พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
 ($r=0.850$, $p\text{-value} = 0.000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักการบริหาร ด้านการกำกับ
 ควบคุม (Controlling)มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
 พระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๕๐ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือหลัก อิทธิบาทธรรม ๔	ประสิทธิผลการ พัฒนาการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนก บาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕			
	r	p-value	สรุปผลการทดสอบ	
ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจ				
๑.ด้านสถานที่	๐.๘๔๒**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๒.ด้านคณาจารย์	๐.๘๔๑**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๖๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๔.ด้านนักศึกษา	๐.๘๕๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๘๔๐**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
รวมทุกด้าน	๐.๘๙๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๕๐ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่าระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ($r=0.894$, $p\text{-value}=0.000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักอิทธิบาทธรรม ๔ ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจ มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๕๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านวิริยะ มีความเพียร กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือหลักอิทธิบาทธรรม ๔	ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ด้านวิริยะ มีความเพียร				
	๑.ด้านสถานที่	๐.๘๑๐**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๒.ด้านคณาจารย์	๐.๘๑๗**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๕๖**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๔.ด้านนักศึกษา	๐.๘๓๓**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๘๒๗**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	รวมทุกด้าน	๐.๘๗๓**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๕๑ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่าระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านวิริยะ มีความเพียรประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ($r=0.873$, $p\text{-value} = 0.000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักอิทธิบาทธรรม ๔ ด้านวิริยะ มีความเพียร มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๕๒ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงานกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือหลักอิทธิบาทธรรม ๔	ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน				
	๑.ด้านสถานที่	๐.๘๐๕**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๒.ด้านคณาจารย์	๐.๘๔๔**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๕๖**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๔.ด้านนักศึกษา	๐.๘๔๒**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๘๑๙**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
	รวมทุกด้าน	๐.๘๗๘**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๕๒ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่าระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ($r=0.878$, $p\text{-value} = 0.000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักอิทธิบาทธรรม ๔ ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

ตารางที่ ๔.๕๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) และ p-value ระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านวิมangsa พิจารณาเหตุ สังกตผลกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยคือหลักอิทธิบาทธรรม ๔	ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕			
		r	p-value	สรุปผลการทดสอบ
ด้านวิมangsa พิจารณาเหตุ สังกตผล				
๑.ด้านสถานที่	๐.๗๙๐**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๒.ด้านคณาจารย์	๐.๘๒๗**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๓.ด้านหลักสูตร	๐.๘๕๑**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๔.ด้านนักศึกษา	๐.๘๔๑**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
๕.ด้านเทคโนโลยี	๐.๘๔๐**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	
รวมทุกด้าน	๐.๘๗๕**	๐.๐๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก	

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

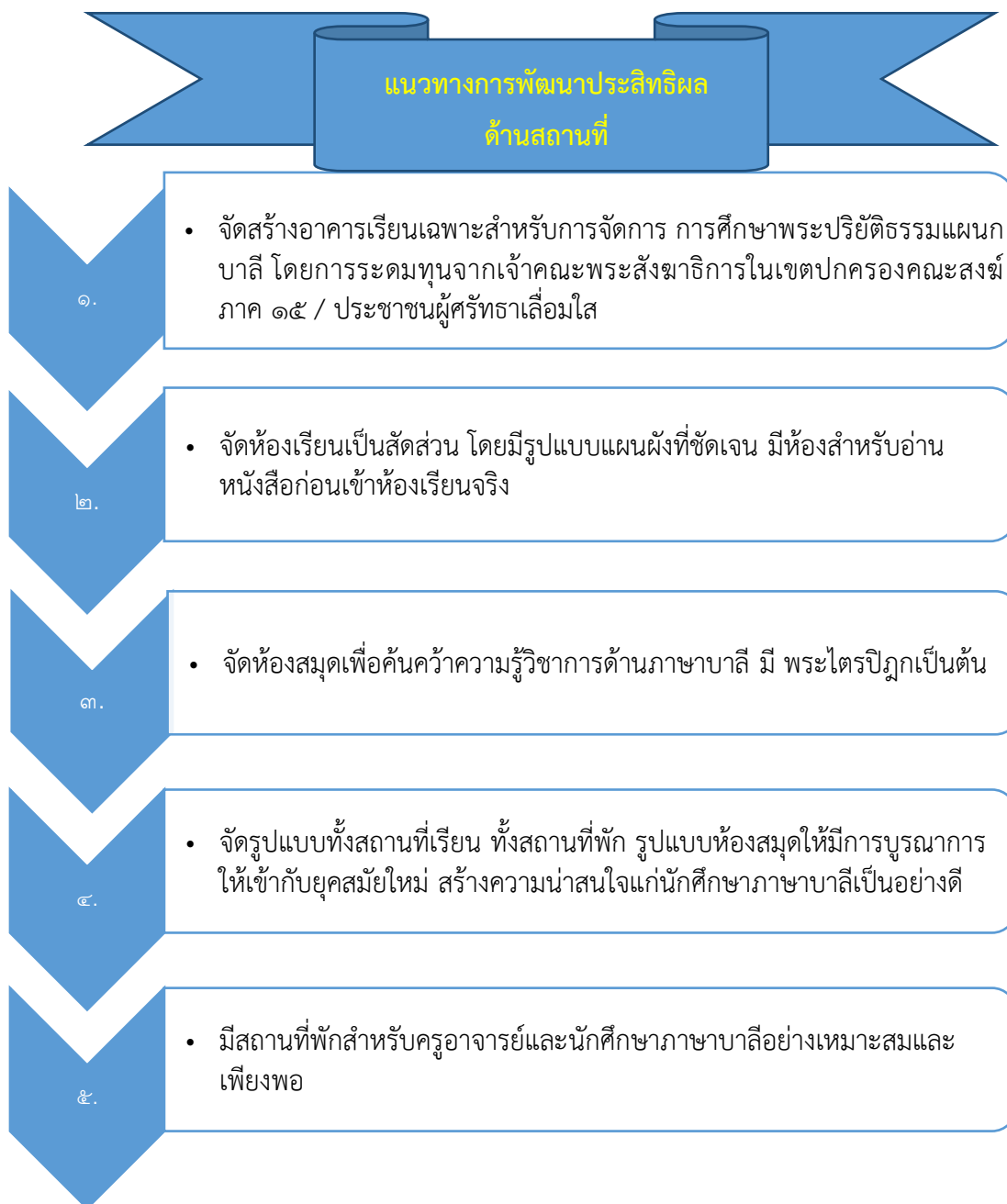
จากตารางที่ ๔.๕๓ จากผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่าระหว่างปัจจัยคืออิทธิบาทธรรม ๔ ด้านวิมangsa พิจารณาเหตุ สังกตผลประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ($r=0.875$, $p\text{-value}=0.000$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระหว่างปัจจัยคือหลักอิทธิบาทธรรม ๔ ด้านวิมangsa พิจารณาเหตุ สังกตผล มีความสัมพันธ์กับ กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑)

๔.๓ นำเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๓.๑ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านสถานที่

๑.ด้านสถานที่

แผนภาพที่ ๔.๖ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านสถานที่

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๖ พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านสถานที่ ต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายบริหารต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาโดยการบูรณาการในการจัดสถานที่ที่เหมาะสมในรูปแบบที่น่าสนใจและเพียงพอต่อการจัดการการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี

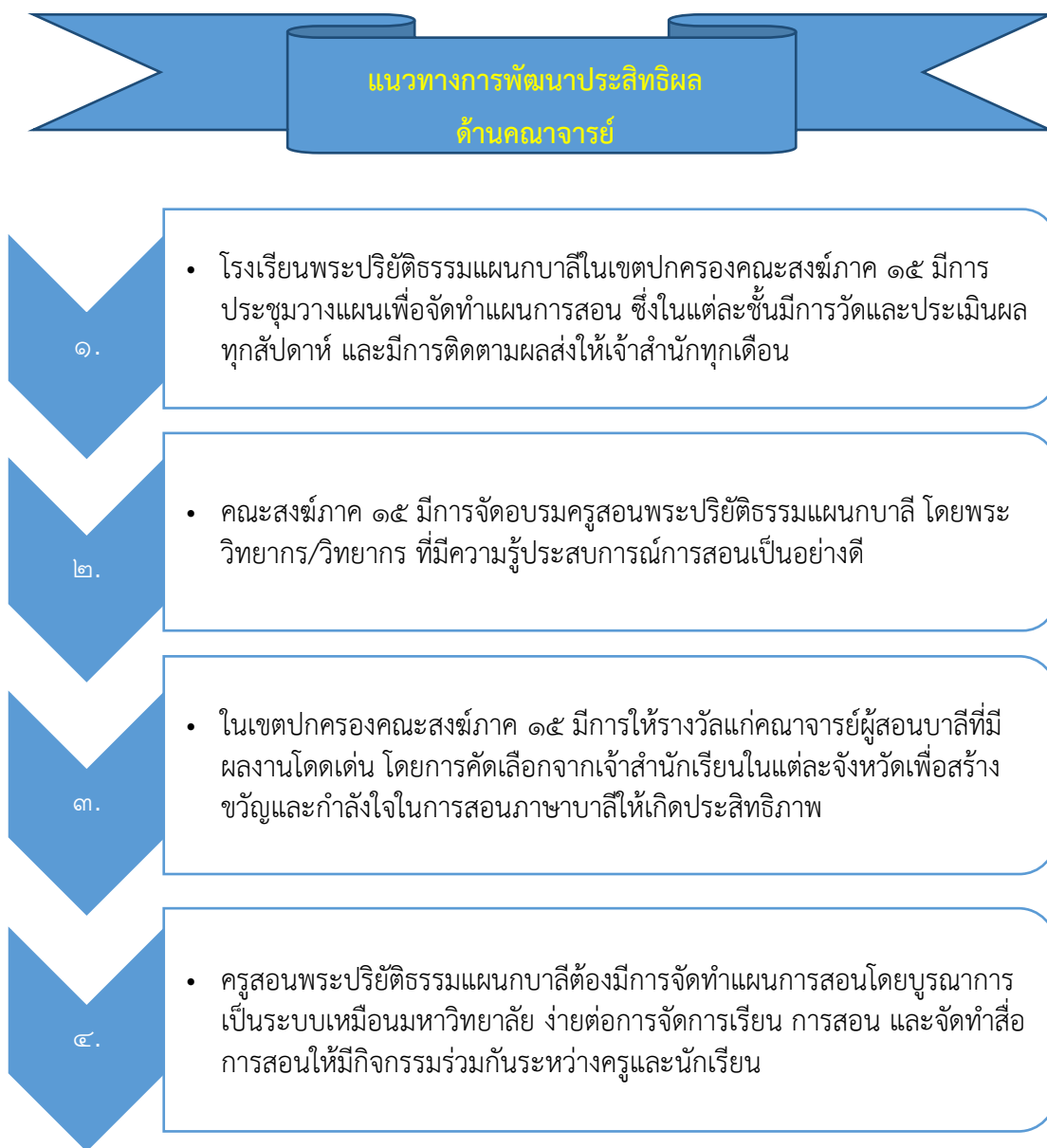
โดยการจัดสร้างอาคารเรียนเฉพาะสำหรับการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ / ประชาชนผู้ศรัทธาเลื่อมใส จัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน โดยมีรูปแบบแผนผังที่ชัดเจน มีห้องสำหรับอ่านหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนจริงจัดห้องสมุดเพื่อคั่นค้วความรู้วิชาการด้านภาษาบาลี มี พระไตรปิฎกเป็นต้น จัดรูปแบบทั้งสถานที่เรียน ทั้งสถานที่พัก รูปแบบห้องสมุดให้มีการบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ สร้างความน่าสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างดีมีสถานที่พักสำหรับครูอาจารย์และนักศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมและเพียงพอ

ควรมีการตั้งกองทุนเพื่อให้การสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต้องมีเสนาสนะที่ดีเพื่อการศึกษาที่เป็นระบบทำให้เกิดประประสิทธิผลที่ดีเพราะการมีกองทุนจะช่วยสนับสนุนด้านการก่อสร้างสถานที่เรียน สถานที่พักที่เหมาะสมและเพียงพอได้ ซึ่งคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมอย่างมากในการก่อสร้าง ซึ่งมีศรัทธาจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการและศรัทธาจากสาธุชนร่วมด้วยช่วยกันในการบริจาค โดยเฉพาะมีพระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ ผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลเป็นอย่างมาก ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้ตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีซึ่งให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียนสหศึกษาบาลี” ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือการจัดการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ยังกระจัดกระจาย อยู่ไม่เป็นที่เป็นทาง สถานที่เรียนอยู่ห่างไกลลำบากเรื่องที่พัก/อาหาร ต้องมีงบประมาณที่ชัดเจน ควรให้อำเภอแต่ละอำเภอในภาค ๑๕ รับผิดชอบการเรียน การสอน เป็นที่ตั้ง และเจ้าคณะ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอนั้นๆให้การสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมซึ่งในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามงานวิจัยที่ได้ลงพื้นที่มามีความพร้อมด้านงบประมาณจากพระสังฆาธิการขาดเพียงความเข้าใจในการจัดสรรทุนที่เหมาะสมขาดความเข้าใจในการใช้งบประมาณในการสนับสนุนงบประมาณ ทำให้ประสิทธิภาพน้อย

การจัดสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องได้รับการใส่ใจจากเจ้าสำนักเรียน ควรจะจัดในสถานที่ที่เหมาะสมเป็นสัปปายะ ไม่มีเสียงรบกวนจากสิ่งแวดล้อมต่างๆที่รบกวน จึงจะทำให้ให้นักเรียนบาลีมีความสนใจเรียนและมีสมาธิในการเรียน ทำให้ผลการเรียนมีประสิทธิภาพ ความเป็นสัดส่วนในแต่ละชั้น จัดรูปแบบที่ชัดเจนในแต่ละห้อง เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในส่วนของภาค ๑๕ สำนักเรียนต่างๆมีที่พักที่พร้อมมีอาหาร มีน้ำปानะที่ครบพร้อม ขาดแต่การจัดเป็นระบบเท่านั้น

๔.๓.๒ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านคณาจารย์

๒.ด้านคณาจารย์

แผนภาพที่ ๔.๗ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านคณาจารย์

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๗ พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพผลการพัฒนาการจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านคณาจารย์ ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาค ๑๕ ได้มอบนโยบาย ให้แต่ละสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีครูอาจารย์ผู้สอนที่เพียงพอแก่ผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีมี ประสิทธิภาพมีคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นผู้ทรงความรู้เปรี๊ญยุทธมตั้งแต่ ป.ศ. ๓,๔,๕,๖,๗,๘ จนถึง ป.ศ.๙ ซึ่งถือว่ามิวุฒิการศึกษาที่เหมาะสมแก่การสอนหรือการถ่ายทอดแก่ลูก ศิษย์และ/หรือ ผู้ศึกษาภาษาบาลีได้ เป็นการสอนแบบที่สอนน้อง บางสำนักไม่มีการทำแผนการสอน หรือวางปฏิทินการศึกษาในแต่ละปี ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ไม่เหมือนผู้ที่ผ่านวิชาชีพครูโดยตรงมา แต่เป็นการดีที่ต้องรักษาภาษาบาลีดั้งเดิม ไม่ผิดไปจากของเดิมสิ่งที่ควรปรับปรุงเป็นแนวทาง คือ ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนจัดทำแผนการสอน เพราะครูอาจารย์แต่ละท่านมีประสบการณ์การ สอนในแต่ละขั้นที่แตกต่างกันออกไป ถ้ามีการมอบหมายขั้นที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ จะเกิดผลดีต่อ ผู้เรียนอย่างมาก ซึ่งก่อนมีการเรียน การสอน เพื่อเตรียมความพร้อม มีการวัดและประเมินผล นักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยอาจจะมีการจัดห้องแบบเรียนหรือทดสอบความรู้เบื้องต้นในด้านภาษา บาลี โดยเริ่มจาก โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุม วางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละขั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ มีการจัดกิจกรรม ด้านภาษาบาลีมีชั่วโมงถามตอบ เพื่อให้ครูสอนและนักเรียนได้มีชั่วโมงที่ทำให้เกิดความเป็นส่วนร่วม และมีการติดตามผลส่งให้เจ้าสำนักทุกเดือน

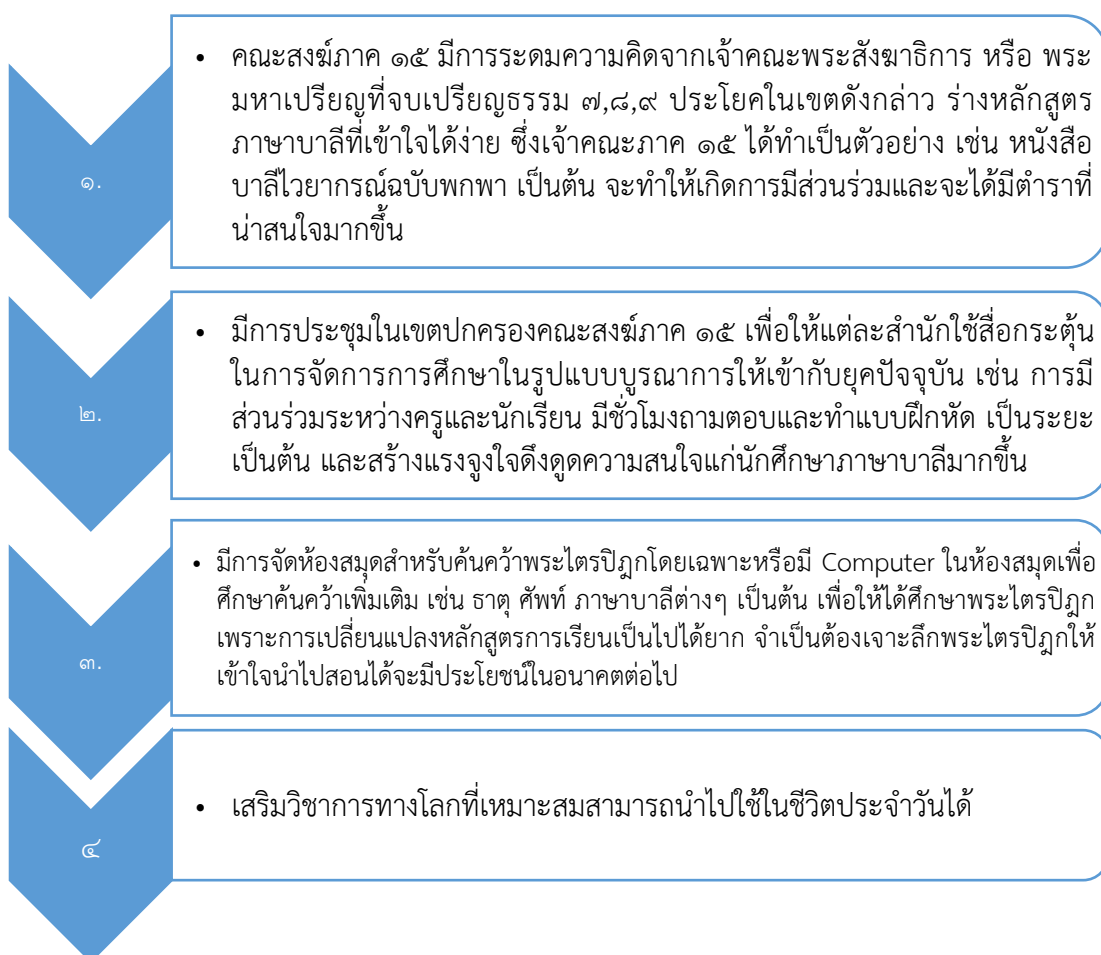
อีกอย่างหนึ่ง คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพระวิทยากร/วิทยากร ที่มีความรู้ประสบการณ์การสอนเป็นอย่างดีมีการให้รางวัลแก่คณาจารย์ ผู้สอนบาลีที่มีผลงานโดดเด่น โดยการคัดเลือกจากเจ้าสำนักเรียนในแต่ละจังหวัดเพื่อสร้างขวัญและ กำลังใจในการสอนภาษาบาลีให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องมีการ จัดทำแผนการสอนโดยบูรณาการเป็นระบบเหมือนมหาวิทยาลัย ง่ายต่อการจัดการเรียน การสอน และจัดทำสื่อการสอนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

การได้รับอัตราครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใน การสอน แต่ปัจจุบันมีอัตราในการสนับสนุนครูสอนพระปริยัติธรรมมีน้อย ไม่เพียงพอ ควรสนับสนุน งบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อ รักษาคำสอนขอพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งรักษาพระพุทธศาสนาให้สืบทอดยาวนานได้

๔.๓.๓ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ด้านหลักสูตร**

๓.ด้านหลักสูตร

แนวทางการพัฒนา ประสิทธิผลด้านหลักสูตร

แผนภาพที่ ๔.๘ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านหลักสูตร

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๘ พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านหลักสูตร การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการจัดการที่กำหนดเองไม่ได้ เพราะแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้กำหนดทั่วประเทศมีการใช้หลักสูตรเดิมคือ มีการใช้หลักไวยากรณ์ที่ดีและชัดเจนเพื่อรู้รากศัพท์ มีหลักสูตรพระสูตร พระวินัยและพระอภิธรรมที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณทั่วประเทศ แต่ภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ แต่เป็นการดีอย่างหนึ่งคือหลักสูตร เป็นการเน้นรูปแบบเดิมและจดจำ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับ

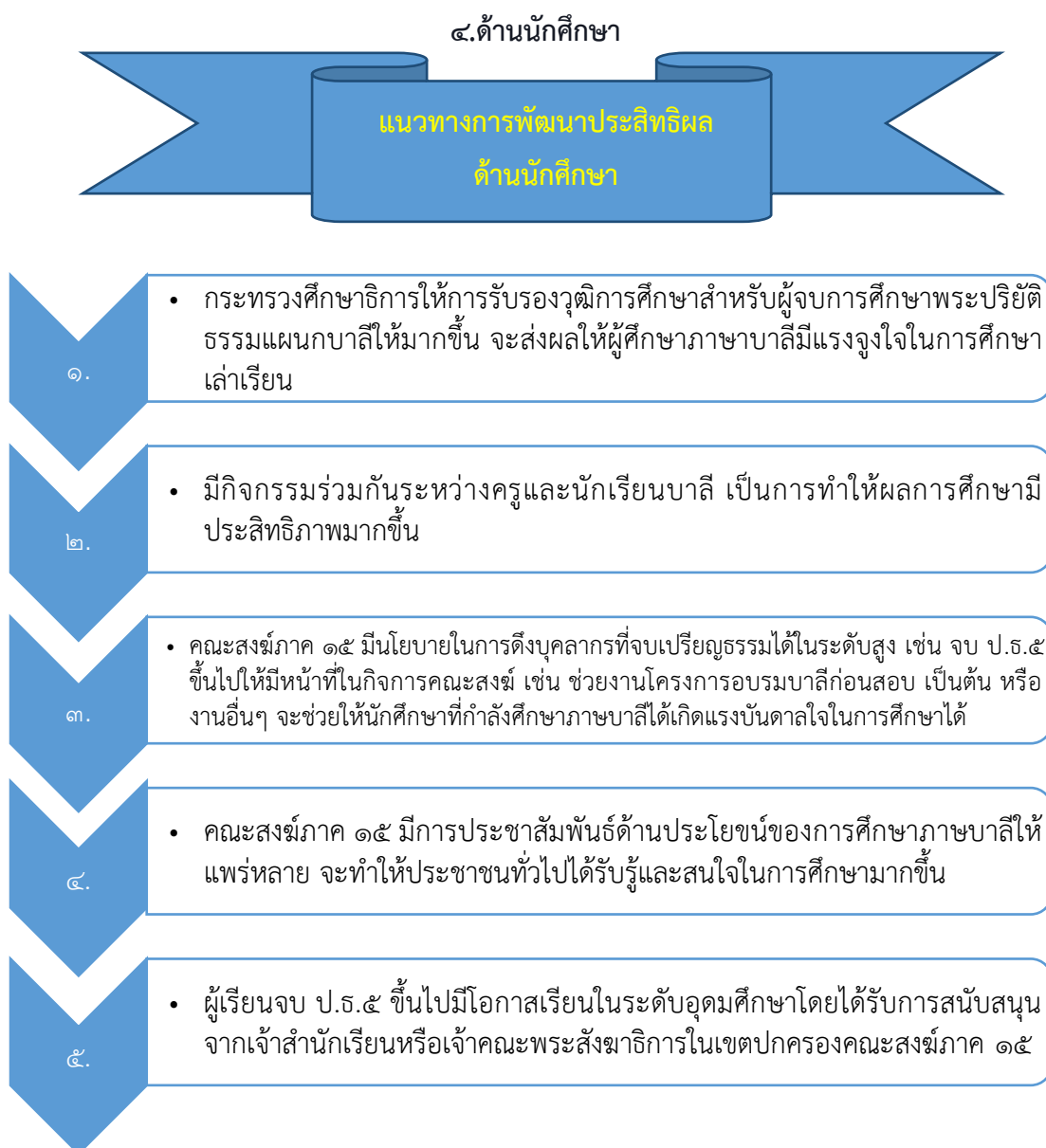
ควรเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาควรวัดการเรียน การสอนอย่างเป็นระบบเป็นการยากที่จะไปปรับหลักสูตรที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้ตั้งไว้ แต่ในส่วนของภาค ๑๕ ยังพัฒนาได้อีกในด้านหลักสูตรนี้ คือ จัดตั้งกองวิชาการเฉพาะคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยระดมความคิดจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ หรือ พระมหาเปรียญที่จบเปรียญธรรม ๗,๘,๙ ประโยคในเขตดังกล่าว ร่างหลักสูตรภาษาบาลีที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าคณะภาค ๑๕ ได้ทำเป็นตัวอย่าง เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและจะได้มีตำราที่น่าสนใจมากขึ้น

อีกทั้งมีการประชุมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้แต่ละสำนักใช้สื่อกระตุ้นในการจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน สร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้นจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน เช่น การมีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียน มีชั่วโมงถามตอบและทำแบบฝึกหัด เป็นระยะ เป็นต้น และมีการจัดห้องสมุดสำหรับคัมภีร์พระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ธาตุ ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนเป็นไปได้อย่าง จำเป็นต้องเจาะลึกพระไตรปิฎกให้เข้าใจนำไปสอนได้จะมีประโยชน์ในอนาคตต่อไป พร้อมทั้งเสริมวิชาการทางโลกที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

รูปแบบการเรียน-การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรจัดระบบการเรียน-การสอนที่มีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียน เช่น การถาม ตอบ ภาษาบาลีกับครูอาจารย์ มีการวัดและประเมินผลนักเรียนบาลีเป็นประจำทุกเดือน มีการปฐมนิเทศ ผู้ที่เข้ามาศึกษาใหม่ เพื่อซักซ้อมในการเรียนภาษาบาลีให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้นส่งผลต่อการศึกษามาก สิ่งสำคัญคือ พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนธรรมด้วยภาษาบาลี และพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ก็บันทึกด้วยภาษาบาลี ในฐานะพุทธบริษัท จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักภาษาบาลี เพื่อเป็นเครื่องมืออุปกรณ์ในการศึกษาคัมภีร์ต่างๆ ในพระพุทธศาสนาและคนไทยรับภาษาบาลีและสันสกฤตเข้ามาใช้ในภาษาไทยมากมาย ทั้งศัพท์วิชาการ ศัพท์ศาสนา ศัพท์ที่บัญญัติขึ้นใหม่ รวมทั้งชื่อของบุคคล สถานที่ต่างๆ การเรียนภาษาบาลีจึงเป็นประโยชน์ในการเข้าใจและบัญญัติศัพท์เหล่านี้ด้วยอีกทั้งเมื่อเราได้ศึกษาแล้ว ได้รับความรู้ในเรื่องภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะภาษาบาลี เพื่อจะได้แปลภาษาบาลีได้อย่างถูกต้องไม่คลาดเคลื่อน และเข้าใจภาษาอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

๔.๓.๔ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านนักศึกษา

แผนภาพที่ ๔.๙ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านนักศึกษา

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๙ พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการจัดการเรียน การสอน ซึ่งส่วนของการพัฒนา ด้านนักศึกษาของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จะต้องประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิ การศึกษาสำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น จะส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียนและมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนบาลี เป็นการทำให้ผล การศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

อีกทั้งคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.๖.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ เช่น ช่วยงานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น หรืองานอื่นๆ จะช่วยให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาบาลีได้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาได้

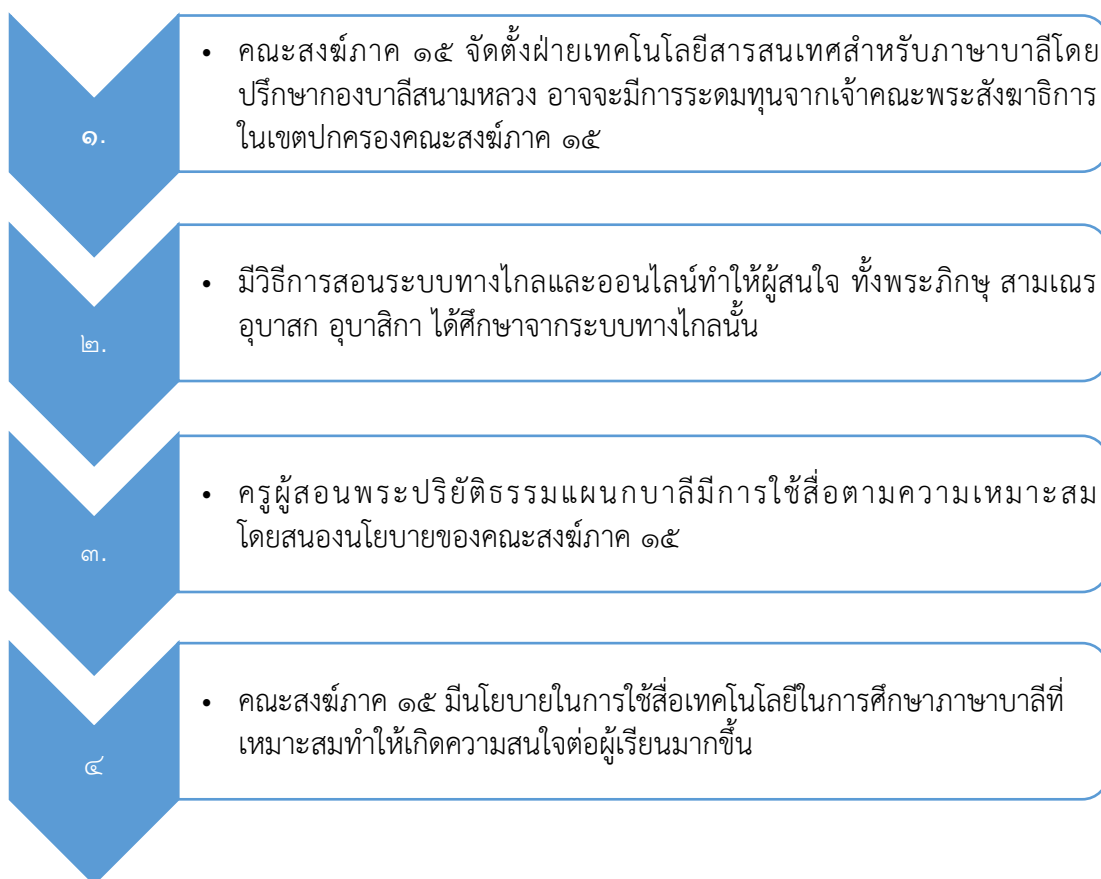
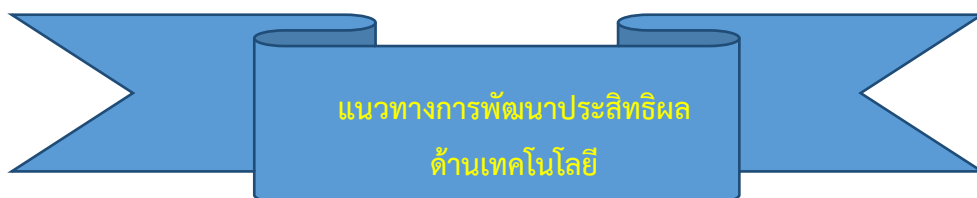
คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชาสัมพันธ์ด้านประโยชน์ของการศึกษาภาษาบาลีให้แพร่หลาย เพราะภาษาบาลีมีความสำคัญในการดำรงพระพุทธศาสนา

ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับร่างกายของคนเราแล้ว ภาษาบาลีก็เปรียบเหมือนเลือดในร่างกาย เลือดของพระพุทธศาสนาคือภาษาบาลี ถ้าร่างกายคนเราขาดเลือด เลือดมีปัญหา หรือ กระแสเลือดติดขัดหรือร้าย ก็ยากที่ร่างกายนี้จะอยู่ได้เป็นปกติ เช่นกัน ถ้าพระพุทธศาสนาขาดภาษาบาลี หรือชาวพุทธไม่รู้ภาษาบาลีดีพอ ก็ยากที่พระพุทธศาสนาจะอยู่ได้ ดังนั้นชาวพุทธทุกคนจึงต้องควรได้เรียนภาษาบาลี เรียนไปตลอดชีวิต เรียนโดยไม่ท้อแท้ ไม่เหน็ดเหนื่อย เรียนให้ตรงต่อจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา นี่แหละจึงจะถือว่าเป็นพุทธศาสนทายาทที่ดี เพราะชาวพุทธทุกคนล้วนเป็นพุทธศาสนทายาททั้งนั้น ไม่ใช่ไปจำกัดว่า คนที่บวชเท่านั้นจึงจะเป็นศาสนทายาท ชาวพุทธทุกคนมีหน้าที่ และสามารถสืบทอดพระพุทธศาสนาได้ สามารถส่งต่อพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นต่อไปได้ และสามารถศึกษาและเข้าถึงประโยชน์ที่ตนเองพึงได้รับจากพระพุทธศาสนาด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองได้ทุกคน จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้และสนใจในการศึกษามากขึ้น มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนจบ ป.๖.๕ ขึ้นไปมีโอกาสเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

เจ้าสำนักเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นผู้ปกครองพระภิกษุ-สามเณรในปกครองของตน ควรให้การสนับสนุนให้ภิกษุ-สามเณรทุกรูปได้ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลี หรือ ถ้าไม่มีพระภิกษุ-สามเณรในปกครองของตนก็ควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

๔.๓.๕ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านเทคโนโลยี

๕.ด้านเทคโนโลยี

แผนภาพที่ ๔.๑๐ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลด้านเทคโนโลยี

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๑๐ พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านเทคโนโลยี ต้องมีส่วนร่วมหลายฝ่ายทั้งคณะสงฆ์หรือประชาชนทั่วไป ซึ่งคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรจัดตั้งฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับภาษาบาลีโดยปรึกษากองบาลีสนาทลวง อาจจะมีการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีวิธีการสอนระบบทางไกล (Social) และออนไลน์ (Online) ทำให้ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้นและครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีการใช้สื่อตามความเหมาะสม โดยสนองนโยบายของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมทำให้เกิดความสนใจต่อผู้เรียนมากขึ้น

ซึ่งสื่อโซเซียลมีเดีย เป็นสื่อใหม่ที่กำลังมีบทบาท และมีอิทธิพลค่อนข้างสูงในสังคมปัจจุบัน ซึ่งในส่วนของวงการศึกษ และการจัดการเรียนรู้ ได้มีการนำเอาสื่อเหล่านี้มาใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เนื่องจากสังคมจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์หลายประการ เป็นการสนองต่อความต้องการของการสื่อความหมายในการเรียนการสอนของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงรูปแบบ และระดับในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเรียนรู้ รวมถึงการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

โดยใช้กระบวนการสื่อสารจากสื่อโซเซียลมีเดียในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเรียนแบบโบราณเพื่อรักษาต้นฉบับจากตำราหรือคัมภีร์ต่างๆมากกว่าการใช้เทคโนโลยีในการสอน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่จะเป็นการติดต่อสื่อสารกันมากกว่า การนำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน สิ่งที่เป็นแนวทาง การสร้างสื่อภาษาบาลีเพื่อประกอบการเรียน เช่น มีการจัดห้องสมุดสำหรับคัมภีร์พระไตรปิฎก โดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาคัมภีร์เพิ่มเติม เช่น ชาติ ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก เป็นต้น แต่การใช้สื่อสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียน คือการรู้จักประมาณในการใช้สื่อ หากใช้มากเกินไปแทนที่จะเกิดคุณกลับจะเกิดโทษต่อผู้เรียนได้

๔.๔ ผลการตรวจสอบการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยเป็นการสนทนาเชิงวิชาการจากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จำนวน ๙ รูป/คน (ไม่รวมที่ปรึกษา ๒ รูป/คน) เพื่อวัตถุประสงค์ คือ ๑) ตรวจสอบผลการวิจัยร่วมกันของผู้ทรงคุณวุฒิ ๒) ยืนยันหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามผลการวิจัยและ ๓) ผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จะนำไปปรับปรุงเพิ่มเติม เพื่อให้ผลการวิจัยถูกต้องสมบูรณ์ต่อไปมีรายละเอียดดังนี้

๔.๔.๑ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยใช้ SWOT Analysis ซึ่งผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้

๑) **ด้านสถานที่** ควรมีการตั้งกองทุนเพื่อให้การสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต้องมีเสนาสนะที่ดีเพื่อการศึกษาที่เป็นระบบทำให้เกิดประประสิทธิผลที่ดี^{๑๖๘}คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมอย่างมากในการก่อสร้าง ซึ่งมีศรัทธาจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการและศรัทธาจากสาธุชนร่วมด้วยช่วยกันในการบริจาค โดยเฉพาะมีพระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ ผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลเป็นอย่างมาก ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้ตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีซึ่งให้ทุกจังหวัดในเขตปกครองภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียนสหศึกษาบาลี” แต่การจัดการยังกระจัดกระจาย อยู่ไม่เป็นที่ เป็นทางสถานที่เรียนอยู่ห่างไกลลำบากเรื่องที่พัก/อาหาร ต้องมีงบประมาณที่ชัดเจน ควรให้อำเภอแต่ละอำเภอในภาค ๑๕ รับผิดชอบการเรียน การสอน เป็นที่ตั้ง และเจ้าคณะ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอ นั้นๆให้การสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสม^{๑๖๙}ซึ่งในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามงานวิจัยที่ได้ลงพื้นที่มามีความพร้อมด้านงบประมาณจากพระสังฆาธิการขาดเพียงความเข้าใจในการจัดสรรทุนที่เหมาะสม^{๑๗๐}

^{๑๖๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเจริญศักดิ์ ภูริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา, อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

๒) **ด้านคณาจารย์** ^{๑๗๑}เป็นการรักษาพระธรรม วินัยให้แตกฉาน ดังเช่นล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ ได้ตรัสไว้ว่า “พระต้องมีการศึกษาและเสนาสนะที่ดี”^{๑๗๒}งบประมาณในการสนับสนุนคณาจารย์เพื่อสร้างจิตใจในการสอนเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้การสนับสนุนที่ดี แต่ยังคงสรรหาไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง^{๑๗๓}ควรมีการสนับสนุนด้านคณาจารย์ ที่เพียงพอและเหมาะสม^{๑๗๔}

๓) **ด้านหลักสูตร** ของการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการจัดการที่กำหนดเองไม่ได้ เพราะแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้กำหนดทั่วประเทศ^{๑๗๕} มีการใช้หลักสูตรเดิมคือมีการใช้หลักไวยากรณ์ที่ดีและชัดเจนเพื่อรู้รากศัพท์ มีหลักสูตรพระสูตร พระวินัยและพระอภิธรรมที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณทั่วประเทศ แต่ภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ แต่เป็นการตืออย่างหนึ่งคือหลักสูตร เป็นการเน้นรูปแบบเดิมและจดจำ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับ ควรเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษา ควรจัดการเรียน การสอนอย่างเป็นระบบ^{๑๗๖}ควรมีการสร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษา ภาษาบาลีมากขึ้นและมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ธาตุ ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก^{๑๗๗}

๔) **ด้านนักศึกษา** ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาคได้วางนโยบายให้มีการบรรพชาและ/หรืออุปสมบทเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง หรือ ก่อนเข้าพรรษา ทำให้มีทรัพยากรที่จะเข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนาและเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ ส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจในการ

^{๑๗๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา-รัฐประศาสนศาสตร์, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙,ดร., เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์จังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระสุธีวีรบัณฑิต,ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว, เลขานุการฯหลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.พิเชฐ ทั่งโต, อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

เรียนเพราะไม่ได้รับการให้ความสำคัญในการมอบหมายงานของคณะสงฆ์^{๑๗๘}ควรมีการเทียบคุณวุฒิ การศึกษาผู้จบเปรียญธรรมให้มากกว่านี้ เช่น ผู้จบเปรียญธรรม ๙ ประโยคต้องเทียบเท่า ดร. เป็นต้น^{๑๗๙}ผู้ศึกษาควรมีแรงจูงใจในการศึกษาที่มากกว่านี้ เพื่อศึกษาอย่างเต็มใจและเกิดผลที่ดี^{๑๘๐}ควรมีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการ คณะสงฆ์^{๑๘๑}

๕) ด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมี น้อยมาก ตอบโจทย์ไม่ได้ ต้องเรียนตามตำราโบราณ เพราะต้องท่องจำและรักษาต้นฉบับ มีบางสำนัก ในภาค ๑๕ ที่ใช้ แต่ส่วนใหญ่แทบจะไม่ได้ใช้สื่อ^{๑๘๒}ควรมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น เพราะยุคนี้เป็นยุค สมัยใหม่^{๑๘๓}เทคโนโลยี เป็นสิ่งที่ดี แต่ก็เป็ดาบสองคมสำหรับนักศึกษาภาษาบาลี ต้องรู้จักประมาณ ในการใช้จะเกิดประโยชน์ไม่น้อย^{๑๘๔}ควรมีการสอนบาลีโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและถูกวิธีโดย ได้รับการสอนจากอาจารย์ผู้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี^{๑๘๕}ซึ่งเทคโนโลยีเมื่อใช้อย่างถูกวิธีจะเกิด ประโยชน์อย่างมากกับวงการคณะสงฆ์ เช่น ปัจจุบันนี้ เป็นยุค ๔.๐ มีช่องทางการติดต่อหลายช่องทาง จำต้องใช้เทคโนโลยีในการติดต่อประสานงาน ซึ่งจำเป็นอย่างมากที่จะต้องเรียนรู้ไว้ ทั้งผู้สอนและ ผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการ การเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

---

^{๑๗๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด ราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา- รัฐประศาสนศาสตร์, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙,ดร., เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร,ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษาศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด ราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา- รัฐประศาสนศาสตร์, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด ราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙,ดร., เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์ จังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

๔.๔.๒ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ หลักบริหารจัดการPOSDS คือ

๑.การวางแผน (Planning) คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีแผนพัฒนาของโรงเรียนทั้งระยะสั้น และระยะยาวโดยแต่ละจังหวัดมีการจัดเป็นรูปแบบสหศึกษาบาลีประจำจังหวัด^{๑๘๖}ควรมีการตั้งกองทุนเพื่อจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้บริหารจัดการเป็นไปได้โดยสะดวก^{๑๘๗}

๒.การจัดองค์การ (Organizing) คือ เจ้าคณะภาคเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีอาจารย์ใหญ่บริหารแต่ละจังหวัด มีการประชุมก่อนทำการเปิดการเรียนการสอนในระบบสหศึกษาบาลีประจำจังหวัด^{๑๘๘}

๓.การบริหารบุคคล(Staffing) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนแต่ละจังหวัด^{๑๘๙}มีคณาจารย์ที่ครบพร้อมเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน ขาดเพียงนักเรียนที่ถือว่าน้อยมาก เพราะผู้สนใจในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีน้อย^{๑๙๐}

๔.การอำนวยการ(Directing) คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมก่อนสอบสนามหลวง เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบบาลีสนามหลวง ซึ่งเป็นการวัดผลการศึกษาในแต่ละปี^{๑๙๑}

๕.การกำกับควบคุม (Controlling) คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี คือ รายงานเกี่ยวกับผู้มีสิทธิ์สอบหรือนักเรียนที่สอบได้ ให้ไปยังเจ้าคณะจังหวัดและมีการส่งสอบบาลีสนามหลวงประจำปี ถึงแม้จะเป็นการสอนแบบโบราณ แต่ก็ยังมีผลผู้สอบได้บาลีสนามหลวงเป็นที่น่าพอใจ^{๑๙๒}

^{๑๘๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙,ดร., เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์จังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙,ดร., เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์จังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระสุธีวีร์บัณฑิต,ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙ , เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

๔.๔.๒ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ หลักธรรม อธิธำม ๔ คือ

๑.ฉันทะ พอใจ เต็มใจ คือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ มีการมอบรางวัลแก่ผู้สอบได้ในคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๙๓}

๒.วิริยะ มีความเพียร คือ อาจารย์ผู้สอนสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง แต่บางสำนักหรือบางรูปยังขาดการทำแผนการสอน ทำให้การสอนไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว^{๑๙๔} ส่วนนักเรียนมีความเพียรที่จะเล่าเรียนเพื่อรักษาพระธรรมวินัย โดยมีอาจารย์คอยดูแลในการทำแบบฝึกหัดส่งผลให้ไม่ลืมนื้อหาที่เรียนมาเพราะได้ทบทวนเสมอ^{๑๙๕}

๓.จิตตะ ตั้งใจทำงาน คือ อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอย่างเข้มแข็ง เอาใจใส่นักเรียน^{๑๙๖}ถึงแม้มีแรงจูงใจในการสอนอาจจะน้อยแต่ก็ทุ่มเทในการสอน^{๑๙๗}

๔.วิมังสา พิจารณาเหตุ สังกตผล คือ ผู้บริหารมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโดยมีเจ้าคณะภาคเป็นผู้วิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำพาคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ไปสู่การพัฒนาการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๙๘}

ปัจจัยทั้งหลักบริหารจัดการ POSDC และหลักธรรม อธิธำม ๔ เป็นตัวแปรต้นซึ่งนำไปสู่ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใน ๕ ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านคณาจารย์ ด้านหลักสูตร

^{๑๙๓} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวัฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๔} สทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต, อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา-รัฐประศาสนศาสตร์, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๖} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙,ดร., เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์จังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๗} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวัฑฒโก ป.ธ.๙, เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๘} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวัฑฒโก ป.ธ.๙ เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

ด้านนักศึกษา และด้านเทคโนโลยี ต้องมีความสอดคล้องและตรงประเด็น^{๑๙}ต้องมีการสร้างโมเดลโดยมีความสอดคล้องจากตัวแปรต้นและตัวแปรตาม^{๒๐}ผลการวิจัยต้องมีความเป็นไปได้เช่น ด้านหลักสูตร มีการกำหนดจากแม่กองบาลีสนามหลวง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เป็นต้น ควรบูรณาการในรูปแบบการจัดการเรียน การสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะสามารถเสริมในส่วนของหลักสูตรที่แก้ไขไม่ได้^{๒๑}และต้องตอบโจทย์คำว่าประสิทธิผลให้ได้ว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๒๒}ซึ่งประสิทธิผล คือ ระดับการปฏิบัติการ ซึ่งได้จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยใช้หลักบริหารจัดการ POSDC และหลักธรรม อิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ^{๒๓}

---

^{๑๙} สทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต, อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๐} สทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา, อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

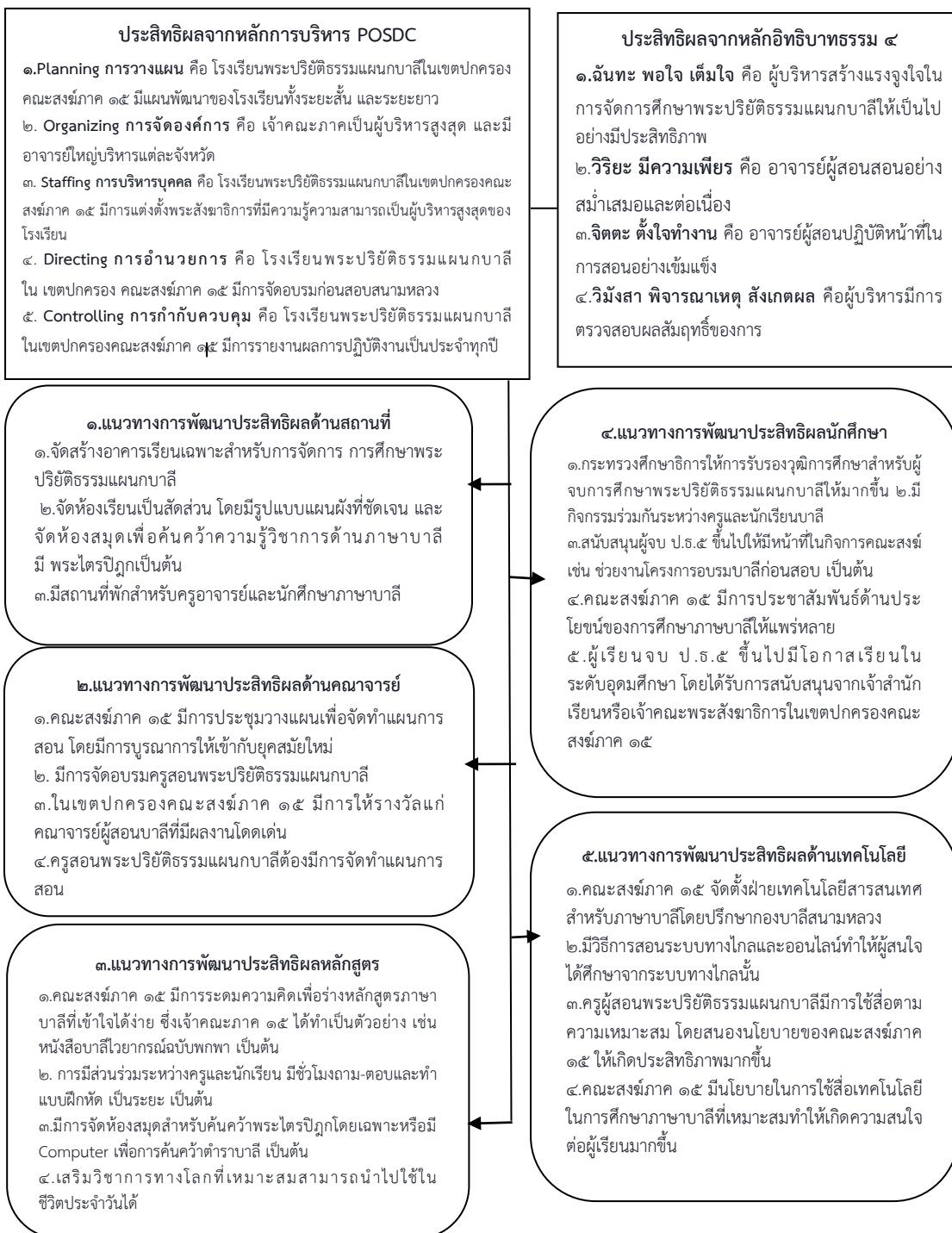
^{๒๑} สทนากลุ่มเฉพาะ อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาวั, เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} พระปลัดระพี น พุทธิสารโร, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” สามารถสรุปองค์ความรู้ในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๑ องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย ที่มา : พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช), ๒๕๖๑

จากตารางที่ ๔.๖ แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดดังนี้

๑. ประสิทธิผลจากการวิเคราะห์หลักการบริหารจัดการ POSDC ซึ่งผู้วิจัยได้ค่าเฉลี่ยมากทุกด้านและเสนอข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน (Planning) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีแผนพัฒนาของโรงเรียนทั้งระยะสั้น และระยะยาวมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๘๙๔$)

๒) ด้านการจัดองค์การ (Organizing) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน คือ เจ้าคณะภาคเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีอาจารย์ใหญ่บริหารแต่ละจังหวัดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๙, S.D. = ๐.๘๑๑$)

๓) ด้านการบริหารบุคคล (Staffing) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๖๐$)

๔) ด้านการอำนวยการ (Directing) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมก่อนสอบสนามหลวงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๐๑, S.D. = ๐.๘๓๒$)

๕) ด้านการกำกับควบคุม (Controlling) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๔๐$)

๒. ประสิทธิผลจากการวิเคราะห์หลักอิทธิบาทธรรม ๔ ซึ่งผู้วิจัยได้ค่าเฉลี่ยมากทุกด้านและเสนอข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน ดังต่อไปนี้

๑) ด้านฉันทะ พอใจ เต็มใจ เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๘๕๓$)

๒) ด้านวิริยะ มีความเพียร เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ อาจารย์ผู้สอนสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๓๒$)

๓) ด้านจิตตะ ตั้งใจทำงาน เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอย่างเข้มแข็งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๘๓๙$)

๔) ด้านวิมังสา พิจารณาเหตุ สังเกตผล เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ ผู้บริหารมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = ๐.๘๔๑)

ผู้วิจัยเมื่อได้ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากการวิเคราะห์หลักการบริหารจัดการ POSDC และหลักอิทธิบาทธรรม ๔ จึงได้นำเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ดังนี้

แนวทางการพัฒนาด้านสถานที่ คือ จัดสร้างอาคารเรียนเฉพาะสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ / ประชาชนผู้ศรัทธาเลื่อมใส มีจัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน โดยมีรูปแบบแผนผังที่ชัดเจน มีห้องสำหรับอ่านหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนจริง มีการจัดห้องสมุดเพื่อค้นคว้าความรู้วิชาการด้านภาษาบาลี มี พระไตรปิฎกเป็นต้นจัดรูปแบบทั้งสถานที่เรียน ทั้งสถานที่พัก รูปแบบห้องสมุดให้มีการบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ สร้างความน่าสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างดีมีสถานที่พักสำหรับครูอาจารย์และนักศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมและเพียงพอ

แนวทางการพัฒนาด้านคณาจารย์ คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละชั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ และมีการติดตามผลส่งให้เจ้าสำนักทุกเดือน มีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพระวิทยากร/วิทยากร ที่มีความรู้ประสบการณ์การสอนเป็นอย่างดีมีการให้รางวัลแก่คณาจารย์ผู้สอนบาลีที่มีผลงานโดดเด่น โดยการคัดเลือกจากเจ้าสำนักเรียนในแต่ละจังหวัด เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการสอนภาษาบาลีให้เกิดประสิทธิภาพและครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องมีการจัดทำแผนการสอนโดยบูรณาการเป็นระบบเหมือนมหาวิทยาลัย ง่ายต่อการจัดการเรียน การสอน และจัดทำสื่อการสอนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

แนวทางการพัฒนาด้านหลักสูตร คือ คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการระดมความคิดจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการ หรือ พระมหาเปรียญที่จบเปรียญธรรม ๗,๘,๙ ประโยคในเขตดังกล่าว ร่างหลักสูตรภาษาบาลีที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าคณะภาค ๑๕ ได้ทำเป็นตัวอย่าง เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและจะได้มีตำราที่น่าสนใจมากขึ้น, จัดให้มีการประชุมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้แต่ละสำนักใช้สื่อกระตุ้นในการจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน สร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้นมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ธาตุ ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนเป็นไปได้ยาก จำเป็นต้องเจาะลึกพระไตรปิฎกให้เข้าใจนำไปสอนได้จะมีประโยชน์ในอนาคตต่อไปและมีโอกาสเสริมวิชาการทางโลกที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้มากขึ้นในหลายๆด้าน

แนวทางการพัฒนาด้านนักศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษาสำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น จะส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียนมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนบาลี เป็นการทำให้ผลการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นและคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ เช่น ช่วยงานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น หรืองานอื่นๆ จะช่วยให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาบาลีได้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาได้

อีกทั้งคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชาสัมพันธ์ด้านประโยชน์ของการศึกษาภาษาบาลีให้แพร่หลาย จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้และสนใจในการศึกษามากขึ้นและผู้เรียนจบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปมีโอกาสเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

แนวทางการพัฒนาด้านเทคโนโลยี คือ คณะสงฆ์ภาค ๑๕ จัดตั้งฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับภาษาบาลีโดยปรึกษากองบาลีสยามหลวง อาจจะมีการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้งมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้นและ ครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีการใช้สื่อตามความเหมาะสม โดยสนองนโยบายของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมทำให้เกิดความสนใจต่อผู้เรียนมากขึ้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเสร็จแล้วจึงสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ วิเคราะห์สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายวิธีเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกโดยสัมภาษณ์พระสังฆาธิการผู้ปกครองครูสอนบาลี และข้าราชการ จำนวน ๑๘ รูป/คนด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ใน ๕ ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านคณาจารย์ ด้านหลักสูตร ด้านนักศึกษา และด้านเทคโนโลยี และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๑ ท่าน พร้อมทั้งวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งสรุปเนื้อหาสาระได้ดังนี้

สภาพทั่วไปอุปสรรคและวิธีในการแก้ไขที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น วิเคราะห์โดยองค์รวมโดยสรุป ดังนี้

๑. ด้านสถานที่ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมอย่างมากในการก่อสร้าง ซึ่งมีศรัทธาจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ และศรัทธาจากสาธุชนร่วมด้วยช่วยกันในการบริจาค โดยเฉพาะมีพระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ ผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลเป็นอย่างมาก ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้ตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีซึ่งให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียนสหศึกษาบาลี” ทุกสำนักเรียนเช่น โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเพชรสมุทรวรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้นเพื่อให้เกิดเครือข่ายในการศึกษา วัดใดมีศักยภาพในการจัดการศึกษาก็จัดไปตามนโยบายเจ้าคณะภาค วัดใดไม่มีศักยภาพที่จะจัดการเรียนการสอนก็ให้การสนับสนุนเต็มกำลัง

แต่สิ่งที่ขาดและควรปรับปรุงคือ แต่การจัดการยังกระจัดกระจาย อยู่ไม่เป็นที่ เป็นทาง สถานที่เรียนอยู่ห่างไกลลำบากเรื่องที่พัก/อาหาร ต้องมีงบประมาณที่ชัดเจน ควรให้อำเภอแต่ละอำเภอในภาค ๑๕ รับผิดชอบการเรียน การสอน เป็นที่ตั้ง และเจ้าคณะ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอ นั้นๆให้การสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมการจัดระบบด้านการจัดสถานที่ๆเหมาะสมในการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพราะบางแห่งเรียนตามศาลาการเปรียญ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมาธิของผู้สอนและผู้เรียน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่น่าเรียน และสิ่งที่ควรจัดระบบคือจัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน โดยมีรูปแบบแผนผังที่ชัดเจน มีห้องสำหรับอ่านหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนจริง จัดห้องสมุดเพื่อค้นคว้าความรู้วิชาการด้านภาษาบาลี มี พระไตรปิฎกเป็นต้น จัดรูปแบบทั้งสถานที่เรียน ทั้งสถานที่พัก รูปแบบห้องสมุดให้มีการบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ สร้างความน่าสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างดี มีสถานที่พักสำหรับครูอาจารย์และนักศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมและเพียงพอ

๒. ด้านคณาจารย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาค ๑๕ ได้มอบนโยบาย ให้แต่ละสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีครูอาจารย์ผู้สอนที่เพียงพอแก่ผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประสิทธิภาพ มีคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นผู้ทรงความรู้เปรียญธรรมตั้งแต่ ป.ธ.๓,๔,๕,๖,๗,๘ จนถึง ป.ธ.๙ ซึ่งถือว่ามีความรู้วิชาการที่เหมาะสมแก่การสอนหรือการถ่ายทอดแก่ลูกศิษย์และ/หรือ ผู้ศึกษาภาษาบาลีได้ มีการจัดสรรคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีความรู้ ความสามารถ คณาจารย์มีพร้อมในระดับที่ดีแต่ส่วนใหญ่จะเป็นการสอนแบบพี่สอนน้อง คือ สอนตามแบบแผนโบราณ ไม่ได้มีการบูรณาการให้เกิดความน่าสนใจสำหรับผู้ศึกษาเท่าที่ควร โดยเฉพาะไม่มีการจัดทำแผนการสอนซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพการสอนมีน้อย หรือ ทำให้สอนไปนอกจากนโยบายที่กำหนดไว้ และอัตราในการสนับสนุนครูสอนจำสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่เพียงพอสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

สิ่งที่ควรปรับปรุงคือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละชั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ และมีการติดตามผลส่งให้เจ้าสำนักทุกเดือน มีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพระวิทยากร/วิทยากร ที่มีความรู้ประสบการณ์การสอนเป็นอย่างดี ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต้องมีการจัดทำแผนการสอนโดยบูรณาการเป็นระบบเหมือนมหาวิทยาลัย ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน และจัดทำสื่อการสอนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

๓. ด้านหลักสูตร การเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการใช้หลักสูตรเดิมที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณทั่วประเทศ ภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ แต่เป็นการดื้ออย่างหนึ่งคือหลักสูตร เป็นการเน้นรูปแบบเดิมและจดจำ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับ

ในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดทำหลักสูตรพิเศษ เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น แต่ก็ยังมีน้อยและยังมีการพัฒนาเท่าที่ควร สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือจัดตั้งกองวิชาการเฉพาะคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยระดมความคิดจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการ หรือ พระมหาเปรียญที่จบเปรียญธรรม ๗,๘,๙ ประโยคในเขตดังกล่าว ร่างหลักสูตรภาษาบาลีที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าคณะภาค ๑๕ ได้ทำเป็นตัวอย่าง เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและจะได้มีตำราที่น่าสนใจมากขึ้น มีการประชุมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้แต่ละสำนักใช้สื่อกระตุ้นในการจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน สร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้น และมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ธาตุ ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก

๔. ด้านนักศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาคได้วางนโยบายให้มีการบรรพชาและ/หรืออุปสมบทเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง หรือ ก่อนเข้าพรรษา ทำให้มีทรัพยากรที่จะเข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนาและเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ แต่กระนั้นผู้ที่ตั้งใจจะศึกษาภาษาบาลีจริงๆก็ยังมีน้อย ซึ่งประกอบด้วยเหตุหลายอย่างเช่น การศึกษาทางโลกที่เปิดกว้าง และการรับรองวุฒิการศึกษาภาษาบาลีที่ไม่น่าสนใจผลกระทบต่อนักศึกษาภาษาบาลี สิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนหากเป็นไปได้ คือ กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษาสำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น จะส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนบาลี เป็นการทำให้ผลการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นและคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ เช่น ช่วยงานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น หรืองานอื่นๆ จะช่วยให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาบาลีได้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาได้

๕. ด้านเทคโนโลยี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมด้านสื่อ แต่ขาดบุคลากรในการจัดทำ สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ จัดตั้งฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับภาษาบาลีโดยปรึกษากองบาลีสยามหลวง อาจจะมีการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น

๕.๑.๒ การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑. กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามคือ พระสังฆาธิการ ครูอาจารย์สอนบาลี และเจ้าสำนักเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำแนกตาม สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาบาลี และเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

สถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นพระสังฆาธิการ มีจำนวน ๒๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๒ รองลงมาเป็นครูสอนบาลี มีจำนวน ๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และที่เป็นเจ้าสำนักเรียนมี ๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๕

อายุพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑๑ ปีขึ้นไปจำนวน ๑๓๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔ รองลงมามีอายุ ๓๑- ๔๐ ปีมีจำนวน ๙๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑ มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวน ๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ และมีอายุ ๒๐-๓๐ ปี ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๔

พรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไปจำนวน ๑๗๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๗ รองลงมามีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ มีพรรษา ๕-๑๐ พรรษา ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๘

วุฒิกศศึกษาบาลี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิกศศึกษาบาลีจำนวน ๑๙๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒ รองลงมาคือ ป.ธ.๕ ถึง ป.ธ.๖ จำนวน ๔๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔ และประโยค ๑-๒ ถึงป.ธ.๔ และ ป.ธ.๗ ถึง ป.ธ.๙ มีจำนวนเท่ากันคือ ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๙

เขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในเขตราชบุรีจำนวน ๑๑๑รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙ รองลงมาอยู่ในเขตสมุทรสงคราม จำนวน ๘๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓ และอยู่ในเขตเพชรบุรีจำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒ และอยู่ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖

๒. ระดับความคิดเห็นพระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปที่เกี่ยวกับการประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวมและโดยหลักการบริหารจัดการหลักบริหารจัดการ POSDS ได้แก่ การวางแผน Planning การจัดองค์การ Organizing การบริหารบุคคล Staffing การอำนวยความสะดวก Directing การกำกับควบคุม Controlling และหลักธรรมหลักธรรม อธิปไตย ๔ ได้แก่ ฉันทะ พอใจ เต็มใจ วิริยะ มีความเพียรจิตตะ ตั้งใจทำงาน วิมังสา พิจารณาเหตุ สังเกตผล

พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๙๓๑) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

พบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาทธรรม ๔ โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D. = ๐.๘๑๕)เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๓. ผลการวิเคราะห์หลักการบริหารจัดการหลักการบริหารจัดการ POSDS โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผน **Planning** เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน คือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีแผนพัฒนาของโรงเรียนทั้งระยะสั้น และระยะยาวมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D. = ๐.๘๙๔)

๒) ด้านการจัดองค์การ **Organizing** เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน คือ เจ้าคณะภาคเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีอาจารย์ใหญ่บริหารแต่ละจังหวัดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = ๐.๘๑๑)

๓) ด้านการบริหารบุคคล **Staffing** เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = ๐.๘๖๐)

๔) ด้านการอำนวยการ **Directing** เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมก่อนสอบสนามหลวงมีค่าเฉลี่ย($\bar{X} = ๔.๐๑$, S.D. = ๐.๘๓๒)

๕) ด้านการกำกับควบคุม **Controlling** เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปีมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๘๔๐)

๔. ผลการวิเคราะห์การนำหลักธรรม อิทธิบาท ๔ โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้าน ดังต่อไปนี้

๑) **ด้านฉันทะ** พอใจ เต็มใจ เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ย($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = ๐.๘๕๓)

๒) **ด้านวิริยะ** มีความเพียร เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ อาจารย์ผู้สอนสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๘๓๒)

๓) **ด้านจิตตะ** ตั้งใจทำงาน เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอย่างเข้มแข็งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.839)

๔) **ด้านวิมังสา** พิจารณาเหตุ สังกะผล เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับได้แก่ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรายด้านคือ ผู้บริหารมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.841)

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.005 นั่นคือ ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิภาพการพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีความสัมพันธ์กัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่ามีค่า 0.895 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิภาพการพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔กับประสิทธิภาพการพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่า Significant Level มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.005 นั่นคือ ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔กับประสิทธิภาพการพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕มีความสัมพันธ์กัน

โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่ามีค่า 0.900 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม ๔กับประสิทธิภาพการพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

๕.๑.๓ นำเสนอแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

แนวทางการพัฒนาด้านสถานที่ คือ จัดสร้างอาคารเรียนเฉพาะสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ / ประชาชนผู้ศรัทธาเลื่อมใส มีจัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน โดยมีรูปแบบแผนผังที่ชัดเจน มี

ห้องสำหรับอ่านหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนจริง มีการจัดห้องสมุดเพื่อค้นคว้าความรู้วิชาการด้านภาษาบาลี มี พระไตรปิฎกเป็นต้นจัดรูปแบบทั้งสถานที่เรียน ทั้งสถานที่พัก รูปแบบห้องสมุดให้มีการบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ สร้างความน่าสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างดีมีสถานที่พักสำหรับครู อาจารย์และนักศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมและเพียงพอ

แนวทางการพัฒนาด้านคณาจารย์ คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละชั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ และมีการติดตามผลส่งให้เจ้าสำนักทุกเดือน มีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพระวิทยากร/วิทยากร ที่มีความรู้ประสบการณ์การสอนเป็นอย่างดีมีการให้รางวัลแก่คณาจารย์ผู้สอนบาลีที่มีผลงานโดดเด่น โดยการคัดเลือกจากเจ้าสำนักเรียนในแต่ละจังหวัด เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการสอนภาษาบาลีให้เกิดประสิทธิภาพและครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องมีการจัดทำแผนการสอนโดยบูรณาการเป็นระบบเหมือนมหาวิทยาลัย ง่ายต่อการจัดการเรียน การสอน และจัดทำสื่อการสอนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

แนวทางการพัฒนาด้านหลักสูตร คือ คณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการระดมความคิดจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการ หรือ พระมหาเปรียญที่จบเปรียญธรรม ๗,๘,๙ ประโยคในเขตดังกล่าว ร่างหลักสูตรภาษาบาลีที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าคณะภาค ๑๕ ได้ทำเป็นตัวอย่าง เช่น หนังสือบาลี ไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและจะได้มีตำราที่น่าสนใจมากขึ้น, จัดให้มีการประชุมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้แต่ละสำนักใช้สื่อกระตุ้นในการจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน สร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้นมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ธาตุ ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนเป็นไปได้อย่าง จำเป็นต้องเจาะลึกพระไตรปิฎกให้เข้าใจนำไปสอนได้จะมีประโยชน์ในอนาคตต่อไปและมีโอกาสเสริมวิชาการทางโลกที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้มากขึ้นในหลายๆด้าน

แนวทางการพัฒนาด้านนักศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษา สำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น จะส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียนมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนบาลี เป็นการทำให้ผลการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นและคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ เช่น ช่วยงานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น หรืองานอื่นๆ จะช่วยให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาบาลีได้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาได้อีกทั้งคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชาสัมพันธ์ด้านประโยชน์ของการศึกษาภาษาบาลีให้แพร่หลาย

จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้และสนใจในการศึกษามากขึ้นและผู้เรียนจบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปมีโอกาเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

แนวทางการพัฒนาด้านเทคโนโลยี คือ คณะสงฆ์ภาค ๑๕ จัดตั้งฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับภาษาบาลีโดยปรึกษากองบาลีสนาทมหลวง อาจจะมีการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้งมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้นและ ครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีการใช้สื่อตามความเหมาะสม โดยสนองนโยบายของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมทำให้เกิดความสนใจต่อผู้เรียนมากขึ้น

๕.๒ อภิปรายผล

๑. **ด้านสถานที่** ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมอย่างมากในการก่อสร้าง ซึ่งมีศรัทธาจากเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ และศรัทธาจากสาธุชนร่วมด้วยช่วยกันในการบริจาค โดยเฉพาะมีพระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ ผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลเป็นอย่างมาก ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้ตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีซึ่งให้ทุกจังหวัดในเขตปกครอง ภาค ๑๕ ใช้คำว่า “โรงเรียนสหศึกษาบาลี” ทุกสำนักเรียนเช่น โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดเพชรสมุทรวรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้นเพื่อให้เกิดเครือข่ายในการศึกษา วัดใดมีศักยภาพในการจัดการศึกษาก็จัดไปตามนโยบายเจ้าคณะภาค วัดใดไม่มีศักยภาพที่จะจัดการเรียนการสอนก็ให้การสนับสนุนเต็มกำลัง

แต่สิ่งที่ขาดและควรปรับปรุงคือ แต่การจัดการยังกระจัดกระจาย อยู่ไม่เป็นที่ เป็นทาง สถานที่เรียนอยู่ห่างไกลลำบากเรื่องที่พัก/อาหาร ต้องมีงบประมาณที่ชัดเจน ควรให้อำเภอแต่ละอำเภอในภาค ๑๕ รับผิดชอบการเรียน การสอน เป็นที่ตั้ง และเจ้าคณะ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอ นั้นๆให้การสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้นยังขาดแค่การจัดการที่เป็นระบบในด้านสถานที่ จึงมีผลเสียกระทบต่อการจัดการเรียน-การสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวีโส)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ” ผลการวิจัยพบว่า “สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในด้านการผลิตบัณฑิตยังคงมีอุปสรรคการจัดการเรียนการสอน ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดกลไกในการส่งเสริมวิชาการแก่นิสิต ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตที่พึงประสงค์ บุคลากรน้อยเกินไป การแต่งตั้งผู้บริหารยังไม่ชัดเจนการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของท้องถิ่นและจัดตารางการเรียนการสอนมากเกินไป แต่บางหน่วยวิทยบริการจะมีความเด่น

อยู่บ้างเพราะมุ่งเน้นด้านการวิจัย การทำนุบำรุงและส่งเสริมวิชาการแก่สังคม รวมทั้งบางหน่วยก็ยังจัดการเรียนการสอนได้ดีมากเพราะเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นจุดเด่นของจังหวัด”^๑

การจัดระบบด้านการจัดสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพราะบางแห่งเรียนตามศาลาการเปรียญ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมาธิของผู้สอนและผู้เรียน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่น่าเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดการด้านสถานที่ที่มีความสำคัญส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อมีสถานที่ที่ร่มรมย์ และเพียงพอ จะทำให้เกิดความสนใจของนักเรียนที่เรียนภาษาบาลี แต่ถ้าไม่อำนวยด้านสถานที่ จะทำให้เกิดความน่าเบื่อของผู้เรียนและผู้สอนได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหากำพล คุณงกโร** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี” ผลวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของสำนักเรียนยังไม่เป็นเอกเทศ คือสถานที่สำหรับเรียน ที่เป็นสัปปายะนั้นยังมีน้อย ขาดสถานที่ทำการเรียนการสอนที่เป็นสัดส่วนสำหรับเรียน จริง ๆ เมื่อสถานที่เรียนไม่เป็นเอกเทศแล้ว ก็ทำให้ไม่มีบรรยากาศสนใจในการเรียนการสอน อีกทั้ง ภายในวัดมีกิจกรรมหลายอย่าง งานของประชาชนที่มาทำบุญบำเพ็ญกุศลในวัด ทำให้ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งบรรยากาศภายในห้องที่สว่างเย็นสบายนั้นมีน้อยภายในห้องเรียนขาดการรักษาความสะอาดเรื่องของการเดินทางของนักเรียนที่มาจากต่างวัดอาจเกิดปัญหาเรื่องรถติดบ้าง ทำให้นักเรียนไม่ยอมมาเรียน สถานที่เรียนไกลจากวัดที่อยู่ จึงเกิดความไม่สะดวกในการมาเรียน ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่ารถ เป็นต้น^๒

และสิ่งที่ควรจัดระบบคือจัดห้องเรียนเป็นสัดส่วน โดยมีรูปแบบแผนผังที่ชัดเจน มีห้องสำหรับอ่านหนังสือก่อนเข้าห้องเรียนจริง จัดห้องสมุดเพื่อค้นคว้าความรู้วิชาการด้านภาษาบาลี มีพระไตรปิฎกเป็นต้น จัดรูปแบบทั้งสถานที่เรียน ทั้งสถานที่พัก รูปแบบห้องสมุดให้มีการบูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ สร้างความน่าสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีเป็นอย่างดี มีสถานที่พักสำหรับครูอาจารย์และนักศึกษาภาษาบาลีที่เหมาะสมและเพียงพอ

๒. ด้านคณาจารย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาค ๑๕ ได้มอบนโยบายให้แต่ละสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีครูอาจารย์ผู้สอนที่เพียงพอแก่ผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียน การสอน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประสิทธิภาพ จึงทำให้มีคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นผู้ทรงความรู้เปรียญธรรมตั้งแต่ ป.ธ.๓,๔,๕,๖,๗,๘ จนถึง ป.ธ.๙ ซึ่งถือว่ามีความรู้ การศึกษาที่เหมาะสมแก่การสอนหรือการถ่ายทอดแก่ลูกศิษย์และ/หรือ ผู้ศึกษาภาษาบาลีได้ มีการจัดสรรคณาจารย์ผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีความรู้ ความสามารถ คณาจารย์มีพร้อมในระดับที่ดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในภาค ๑๕ มีบุคลากรที่ดี พร้อมใช้งาน ซึ่งตามหลักการบริหารจัดการแล้ว เป็นสิ่งแรกก็คือ ด้านบุคลากร มีการสร้างบุคลากรและสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานคณะสงฆ์

^๑พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวโส), “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษาออกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๗), หน้า ๑.

^๒พระมหากำพล คุณงกโร, “การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๘), หน้า ๒๐๓.

ทำให้เกิดประโยชน์ต่อคณะสงฆ์อย่างมากแต่ยังขาดการฝึกฝนในการทำการสอนหรือทำแผนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑” พบว่า “การบริหารจัดการด้านบุคลากรของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ ในภาพรวมแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้ ความสามารถ และความซื่อสัตย์สุจริต ในการทำงานของครูบาอาจารย์ มีการแบ่งงานที่ถูกต้อง และการแบ่งงานที่ยึดถือธรรม ตามความรับผิดชอบ ก็สำคัญ กฎระเบียบก็ต้องมี กฎวางไว้ก็ต้องแล้ว ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารต้องมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ”^๓ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการสอนแบบพี่สอนน้อง คือ สอนตามแบบแผนโบราณ ไม่ได้มีการบูรณาการให้เกิดความน่าสนใจสำหรับผู้ศึกษาเท่าที่ควร โดยเฉพาะไม่มีการจัดทำแผนการสอนซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพการสอนมีน้อย หรือ ทำให้สอนไปนอกจากนโยบายที่กำหนดไว้ และอัตราในการสนับสนุนครูสอนจำสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่เพียงพอสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

สิ่งที่ควรปรับปรุงคือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนการสอน ซึ่งในแต่ละชั้นมีการวัดและประเมินผลทุกสัปดาห์ และมีการติดตามผลส่งให้เจ้าสำนักทุกเดือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเรียนภาษาบาลีมีมาแต่โบราณ ยังขาดการบูรณาการสมัยใหม่ ซึ่งปัจจุบันถ้าเป็นไปได้ควรมีการบูรณาการ มีการจัดทำแผนการสอน จะทำให้มีผลที่ดีมีประสิทธิภาพสูงต่อไปได้ อีกทั้งควรมีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพระวิทยากร/วิทยากร ที่มีความรู้ประสบการณ์การสอนเป็นอย่างดี ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต้องมีการจัดทำแผนการสอนโดยบูรณาการเป็นระบบเหมือนมหาวิทยาลัย ง่ายต่อการจัดการเรียน การสอน และจัดทำสื่อการสอนให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค ๑” ผลวิจัยพบว่า “พระสังฆาธิการในทุกระดับชั้นให้ความร่วมมือกันดี มีกลไกในการพัฒนาและบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ โน้มน้าวผู้เรียนให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ทำให้มีครูที่มีศักยภาพ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะตัว และมีปริมาณอย่างเพียงพอต่อการเรียนการสอน เพราะอยู่ในศูนย์กลางทางการศึกษา ปฏิรูปเทศดีกว่าต่างจังหวัด โดยมีกระบวนการเรียนการสอน ที่มีการจัดทำแผนการสอนตามแผนยุทธศาสตร์ มีเทคนิควิธีที่สามารถสอนให้จูงใจ แจ่มแจ้ง แก่ล้าวกล้ำ ให้บุคลากรผลิตสื่อที่มีคุณภาพ แล้วนำไปปรับใช้

^๓ พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี), “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๑๐.

เพื่อให้เกิดศักยภาพทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และส่งผลให้คณะสงฆ์มีการวางแผนในการตรวจสอบการสอบวัดผลประจำปีที่รัดกุมและจริงจังต่อการกำกับดูแล”^๔

๓. ด้านหลักสูตร การเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการใช้หลักสูตรเดิมที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณทั่วประเทศ ภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ แต่เป็นการดีอย่างหนึ่งคือหลักสูตร เป็นการเน้นรูปแบบเดิมและจดจำ เพื่อรักษาความเป็นต้นฉบับ ในส่วนของภาค ๑๕ มีการจัดอบรมบาลีก่อนสอบเพื่อทบทวนความรู้และเตรียมความพร้อมในการสอบบาลีสนามหลวงสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑” “ด้านจัดการการศึกษาของการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ ของผู้บริหาร ในภาพรวม ของการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีในเรื่อง อันหนึ่งคือการอบรมบาลีก่อนสอบ สำคัญมาก บางที่เรามาแก่งกันตรงนี้ ควรจะมีการจัดอบรมก่อนสอบ”^๕ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ “นโยบายการกำหนดการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดนั้นโดยความรวมแล้วเป็นนโยบายที่กำหนดตามสำนักแม่กลองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ซึ่งสำนักเรียนต่างๆนำมากำหนดนโยบายเชิงบริหารจัดการให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่สำนักแม่กลองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ปัจจุบันสำนักงานแม่กลองบาลีสนามหลวงเป็นหน่วยงานจัดการศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ไทย เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคมซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล ดูแลรับผิดชอบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชาติและกำหนดเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์เรียนในหลักสูตรเปรียญธรรม ๑-๙ ประโยค ให้เหมาะสมกับชั้นเรียนของแต่ละประโยค รวมทั้งการจัดสอบประเมินผลการศึกษาบาลีระดับชาติ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้รับสนองงาน ภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม”^๖

ในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดทำหลักสูตรพิเศษ เช่น หนังสือบาลีไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น แต่ก็ยังน้อยและยังมีการพัฒนาเท่าที่ควร สิ่งที่ควรปรับปรุงคือจัดตั้งกองวิชาการเฉพาะคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยระดมความคิดจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการ หรือ พระมหาเปรียญที่จบเปรียญธรรม ๗,๘,๙ ประโยคในเขตดังกล่าวร่างหลักสูตรภาษาบาลีที่เข้าใจได้ง่าย ซึ่งเจ้าคณะภาค ๑๕ ได้ทำเป็นตัวอย่าง เช่น หนังสือบาลี

^๔ พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ), “การพัฒนาการจัดการการศาสนาศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต(สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗). หน้า ๒๐๙.

^๕ พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี), “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๑๐.

^๖ พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ), “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒๘.

ไวยากรณ์ฉบับพกพา เป็นต้น จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและจะได้มีตำราที่น่าสนใจมากขึ้น มีการประชุมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้แต่ละสำนักใช้สื่อกระตุ้นในการจัดการการศึกษาในรูปแบบบูรณาการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน สร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้น และมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี Computer ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ฐาน ศัพท์ ภาษาบาลีต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเรียนหลักสูตรภาษาบาลีต้องใช้หลักสูตรที่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้ แต่สิ่งที่คณะสงฆ์ภาค ๑๕ สามารถทำได้คือ การออกหนังสือแบบใหม่ๆ เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจของนักเรียนบาลีมากขึ้น อีกทั้งยังมีการอบรมเข้ม เรียกว่า อบรมบาลีก่อนสอบ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบสนามหลวง ทำให้ประสิทธิผลที่ดีได้

๔. ด้านนักศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เจ้าคณะภาคได้วางนโยบายให้มีการบรรพชาและ/หรืออุปสมบทเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง หรือ ก่อนเข้าพรรษา ทำให้มีทรัพยากรที่จะเข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนาและเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ แต่กระนั้นผู้ที่ตั้งใจจะศึกษาภาษาบาลีจริงๆก็ยังมีน้อย ซึ่งประกอบด้วยเหตุหลายอย่างเช่น การศึกษาทางโลกที่เปิดกว้าง และการรับรองวุฒิการศึกษาภาษาบาลีที่ไม่น่าสนใจส่งผลกระทบต่อนักศึกษาภาษาบาลีสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมหากำพล คุณงกโร** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี” ผลวิจัยพบว่า “ปัจจุบันนี้ ภิกษุสามเณรที่สนใจในการศึกษาพระบาลีมีน้อย เพราะส่วนหนึ่งเกิดจากการศึกษาทางโลกที่บีบบังคับ อีกอย่างการศึกษาทางธรรมนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนไม่เหมือนทางโลกจึงทำให้มีนักเรียนที่ต้องการเรียนบาลีมีน้อย อีกทั้งไม่ค่อยมีกุลบุตรบวชเข้ามาเพื่อมาศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจังเนื่องจากการศึกษาทางโลกเปิดกว้างโดยมีภาคบังคับคือต้องจบมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเป็นเหตุให้การบวชน้อยลง อีกประการหนึ่ง นักเรียน ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเรียนบาลี จึงให้ความสนใจในการเรียนทางโลกมากกว่าทางธรรม จึงขาดแคลนนักเรียนผู้ที่จะศึกษา ภาษาบาลีบางสำนักเรียนได้ปิดสำนักลงเพราะไม่มีพระภิกษุที่จะศึกษาภาษาบาลี ซึ่งปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อไปยังสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษา”^๗

สิ่งที่ควรปรับปรุงปรับหากเป็นไปได้ คือ กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองวุฒิการศึกษาสำหรับผู้จบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มากขึ้น จะส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาบาลีมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนบาลี เป็นการทำให้ผลการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นและคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายในการดึงบุคลากรที่จบเปรียญธรรมได้ในระดับสูง เช่น จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปให้มีหน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ เช่น ช่วยงานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น หรืองานอื่นๆ จะช่วยให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาบาลีได้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมหานพพล กนต์ลีโล (สายสินธุ์)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๑๕” “ผู้นำต้องรู้จักเลือกวิธีการ และรู้จักแยกแยะการฝึกฝนพระภิกษุสามเณรและชาวบ้านให้เหมาะสมกับจริตเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น และ

^๗พระมหากำพล คุณงกโร, “การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๘), หน้า ๒๐๓.

เกิดกำลังใจ มีความพากเพียรพยายาม ตั้งมั่น มั่นคงในการปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ นอกจากนี้การรู้จักเลือกบุคคลในการทำงานให้กับคณะสงฆ์เพื่อความงอกงามและเพื่อยกย่องคนดีมีศีลธรรมให้สามารถทำงานเพื่อประโยชน์แก่ชาวบ้าน และสิ่งสำคัญภาวะผู้นำควรต้องมีปัญญาดีและความสามารถดี ซึ่งจะทำให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี เกิดความกล้ากล้าและกล้าหาญในการปฏิบัติงานและการรักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร ย่อมนำมาซึ่งความเคารพศรัทธาจากผู้ใต้ปกครองตลอดจนประชาชนสังคมเสมอ”^๘ แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันผู้ที่เข้ามาบวชเพื่อศึกษาภาษาบาลีมีน้อยหรือแทบจะหาไม่ได้ หรือบวชแล้วจะศึกษาภาษาบาลีก็หายาก เพราะเป็นภาษาที่เชื่อกันว่ายากมาก ต้องใช้ความพยายามอย่างมากจึงจะเรียนสำเร็จได้ ซึ่งส่วนนี้คณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้ความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะเจ้าคณะภาค ๑๕ มีการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน ครูอาจารย์ ถึงกระนั้นก็ยังมิผู้เรียนน้อยผลกระทบจากการศึกษาที่เปิดกว้าง ทางเลือกมีมาก ทำให้นักศึกษาภาษาบาลีลดน้อยลง

๕. ด้านเทคโนโลยี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีความพร้อมด้านสื่อ แต่ขาดบุคลากรในการจัดทำซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันนี้สื่อเทคโนโลยีแผ่หลายในทุกสังคม ไม่เว้นแม้กระทั่งวงการพระสงฆ์ ถ้ามองว่า เป็นสิ่งที่ดี คืออำนวยความสะดวก แต่อาจจะเกิดผลเสียก็ไม่น้อย เพราะผู้เรียน ถ้าไม่ควบคุมการใช้สื่ออาจจะใช้ในทางที่ไม่ได้หรือใช้ผิดวิธีก็ได้ โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาภาษาบาลีนั้น แทบจะไม่ได้ใช้ หรืออาจจะใช้แต่ใช้น้อย ซึ่งอาจจะมองว่าไม่จำเป็น แต่ถ้ามีการนำมาบูรณาการอาจจะทำให้เกิดความน่าสนใจต่อการเรียนก็เป็นไปได้ซึ่ง สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ จัดตั้งฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับภาษาบาลีโดยปรึกษาองบาลีสยามหลวง อาจจะมีการระดมทุนจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี)**ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑” พบว่า “การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ ด้านการเรียนการสอน ในภาพรวม เน้นความสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีความชัดเจนในการจัดระบบการเรียนการสอนให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและที่สำคัญต้องมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและมีความสมัย และที่สำคัญต้องเข้าถึงง่ายแก่ผู้สนใจในการเรียน”^๙ และงานวิจัยของ**พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ)**พบว่า “ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ควรนำเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ทันสมัยมาประยุกต์

^๘ พระมหานพพล กนตสีโล (สายสินธุ์), “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๑๕”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๕๑.

^๙ พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี), “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๑๐.

ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการนำไปใช้”^{๑๐}และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูวิสุทธธานันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร)**ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”ผลวิจัยพบว่า “ในยุคสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้บริหารคณะสงฆ์ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมมาการบริหาร/การปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมายพระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย”^{๑๑}ซึ่งแสดงให้เห็นว่าต้องใช้เทคโนโลยีอย่างพอประมาณโดยเหมาะสมแก่สมณสาธูปจึงจะเกิดประโยชน์ต่อการจัดการการเรียน-การสอนภาษาบาลีได้

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปที่เกี่ยวกับการประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวมและโดย**หลักการบริหารจัดการหลักการบริหารจัดการPOSDS** ได้แก่ การวางแผนPlanning การจัดองค์การ Organizing การบริหารบุคคลStaffing การอำนวยการDirecting การกำกับควบคุม Controllingและหลักกรรมหลักกรรม อธิปไตย ๔ ได้แก่ ฉันทะ พอใจ เต็มใจ วิริยะ มีความเพียรจิตตะ ตั้งใจทำงาน วิมังสา พิจารณาเหตุ สังเกตผล

ผลวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC** โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๙๓๑)เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวีโส)** ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษาออกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ”ผลการศึกษาวิจัยพบว่า “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษาออกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคมมากที่สุดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ รองลงมาด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๔ ด้านทานุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ และด้านการผลิตบัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙”^{๑๒}และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี)**ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”ผลการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนก

^{๑๐} พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ), “การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒๐๙.

^{๑๑}พระครูวิสุทธธานันทคุณ(สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร), “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๔๓.

^{๑๒} พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวีโส), “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษาออกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

บาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ โดยรวม และรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$)

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$) รองมาคือ ด้านการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๗$)^{๑๓}

ผลวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาทธรรม ๔ โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D. = ๐.๘๑๕) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑” ผลวิจัยพบว่า “ในโดยภาพรวมการบริหารที่ดีนั้นต้องมีหลักธรรมที่จะมาช่วยผู้ที่เข้าเรียนบริหารนั้นสำเร็จก็คือ หลักการมีอิทธิบาทและคุณธรรม หมายความว่า ท่านที่เป็นผู้บริหาร การบริหารจะต้องมีการวางแผนที่ดี และต้องหาคนมาลงให้มีความรู้ความสามารถ มีการบูรณาการในการทำงาน และก็ต้องมีทั้งคุณธรรมและแรงจูงใจ มีการให้รางวัล การปลอบขวัญ เมื่อมีการจัดองค์กรขึ้นมาแล้วก็ต้องมีวิธีการดำเนินการและบริหารที่ถูกต้อง และต้องหาจุดอ่อนจุดแข็งของการบริหารให้ได้”

---

^{๑๓} พระครูปลัดสมชาย อภิวัฒน์ (เฮาลี), “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๑๐.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จึงมีผลสรุปดังต่อไปนี้

๑. ควรมีการกำหนดรูปแบบอาคาร ที่พัก สถานที่เรียน ให้เหมาะสม มีศูนย์การเรียนรู้ภาษาบาลีที่เหมาะสมและเป็นระบบ มีการจัดห้องสมุดสำหรับคัมภีร์พระไตรปิฎก หรือ ศัพท์ทางภาษาบาลี

๒. ต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการสอน มีการสนับสนุนและส่งเสริมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีหน้าที่การงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๓. สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง ควรจะมีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลีทั้งระยะสั้นและระยะยาวตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคสมัย มีเป้าหมายชัดเจนตาม กฎระเบียบของสำนักเรียนเป็นต้น

๔. ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการสอน มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาภาษาบาลีให้มีความสนใจและมีความต้องการเรียนมากขึ้น

๕. ควรมีการเสริมสร้างโปรแกรมด้านการเรียนภาษาบาลี สำหรับพระภิกษุ สามเณร ที่เหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงสมณสารูปเป็นใหญ่

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จึงมีผลสรุปดังต่อไปนี้

๑. ควรมีการสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแต่ละอำเภอเป็นศูนย์การเรียนรู้พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อให้การจัดการ การเรียนการสอนที่เป็นระบบและเป็นเอกภาพ ไม่ต้องลำบากเดินทางไปในสำนักใหญ่ๆแต่อยู่ไกล

๒. ควรมีการจัดอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทั้งด้านการสอน การวัดและประเมินผล รวมไปถึงด้านการจัดทำแผนการสอนในแต่ละวันหรือแต่ละสัปดาห์นำไปสู่การเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓. ควรบริหารจัดการ การเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยเฉพาะเวลาเรียน มีชั่วโมงถาม – ตอบ หรือทำแบบฝึกหัด เพื่อเพิ่มการเรียนรู้ภาษาบาลีเป็นต้น เป็นการมีส่วนร่วมและครูและนักเรียนภาษาบาลี

๔. ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน มีการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียนภาษาบาลีในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการ หรือ การสนับสนุนให้ผู้จบ ป.ธ.๕ ขึ้นไปมีหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือ ส่งให้เรียนในชั้นอุดมศึกษา เป็นต้น

๕.ควรมีการให้ความรู้แก่พระภิกษุ สามเณรผู้เรียนบาลีในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ถูกต้อง และมีประโยชน์ โดยเน้นใช้ในการเรียน การสอนจะเป็นผลดีอย่างมากและครูสอนบาลีควรมีใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน เพื่อดึงดูดความสนใจในการเรียนภาษาบาลี

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

๑. ควรจะศึกษาเรื่องประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครอง คณะสงฆ์อื่นๆ

๒. ควรจะศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมหรือธรรมศึกษาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๓. ควรศึกษาสรรณะของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ว่ามีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมหรือธรรมศึกษาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔. ควรจะศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ทั้งประเทศ เพื่อหาข้อเปรียบเทียบแต่ละภูมิภาคว่ามีจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี** ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๕.

_____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย** ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา. **คู่มือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี**. กรุงเทพมหานคร :

กรมการศาสนา, ๒๕๓๙

จินดालักษณ์ วัฒนสินธุ์. “การบริหารและการพัฒนาองค์การ”. **เอกสารประกอบการสอนชุด**

วิชาการบริหารและพัฒนาองค์การ (หน่วยที่๒). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,

๒๕๓๐.

เด่น ชะเนตย์ยัง. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, ๒๕๕๓.

ติน ปรัชญพฤทธิ. **บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหารผู้มีวิมุติสามารถ**.

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘.

ทวี หงส์วิวัฒน์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษา

นโยบาย สาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

ทองหล่อ เดชไทย. **การบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับหน่วยงานสาธารณสุข**. กรุงเทพมหานคร :

ภาควิชาบริการงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.

ทองหล่อ เดชไทย. **หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข**. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๕.

ธนากรกรุงเทพจำกัด (มหาชน). **ทำเนียบพระเปรียญธรรม๙ประโยคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์**

พุทธศักราช๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร : เบสท์กราฟฟิคเพรส, ๒๕๕๐.

พจน์ ทรายแก้ว. **การวัดผลการปฏิบัติงาน**. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการจัดทำแผน

กลยุทธ์และการบริหารงานมุ่งผลงาน. เชียงราย: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่,

๒๕๕๕.

พระเฉลิมชาติ ชาติวโร. **ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาศึกษาของคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร :
: ห้างหุ้นส่วนจำกัดนวสารสินการพิมพ์, ๒๕๕๒.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ทิศทางการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร :
: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____. **พุทธวิธีในการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๙.

_____. **ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
, ๒๕๕๑.

พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธรรมรัตน์). **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**. กรุงเทพมหานคร
: อาหารการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร :
: โรงพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๓.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๔๖.

พระมหาทองดี ปญฺญาวชิโร. **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**. กรุงเทพมหานคร :
: อาหารการพิมพ์, ๒๕๔๕.

พระมหาเทียบ สิริวาณโณ. **บาลีคืออะไร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๒.

พระมหาแผน พูนพัฑ. **รูปแบบเชิงระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๔.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี. **คนสำเร็จ งานสำเร็จ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๕๑.

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตฺโต). **ทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.. **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ**. พระนครศรีอยุธยา
: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

ภรณ์ กীরติบุตร. **การพัฒนาประสิทธิผลขององค์กร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนส์ไตร์.
๒๕๒๙.

ภัคกร เมืองนิล. **หนังสืออบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประจำปี ๒๕๖๑**. ราชบุรี :
เมืองราชการพิมพ์, ๒๕๖๑.

มนูญ วงศ์นารี. **องค์กรที่มีประสิทธิผล**. กรุงเทพมหานคร: นภาพัฒนการพิมพ์, ๒๕๓๔.

ยงยุทธ เกษสาคร. **การวางแผนและนโยบายทางด้านทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ๒๕๔๕.

- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด. ๒๕๔๖.
- รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร. **แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์การ. แนวการศึกษาชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา (หน่วยที่๑๑)**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๖.
- วิโรจน์ สารรัตน์. **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๒.
- สนามหลวงแผนกบาลี. **เรื่องสอบบาลี**. กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๓.
- สมคิด บางโม. **หลักการบริหารจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดีจำกัด, พ.ศ.๒๕๕๒
- สมพร เทพสิทธิ. **คุณธรรมและจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักส่งเสริมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๒.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารตามสถานการณ์**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๕๕.
- ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **เอกสารประกอบการประชุมพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี ครั้งที่ ๔, ๒๕๕๔**.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : พัทธ์ชัยอักษร. ๒๕๕๒.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. **ระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทยด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ**. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์, ๒๕๔๔.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **รายงานการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์**. มปท.: ๒๕๔๕, หน้า ๑๔๔.
- สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒. **อบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง ภาค ๒**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๑.
- สุพิน เกชาคุปต์. **การจัดการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.
- เสนาะ ดิยาวี. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.
- อรุณ รักธรรม. **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ : การบริหารองค์การ**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.
- อรุณ รักธรรม. **หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๗.

(๒). **วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์**

จิราภรณ์ ชมบุญ. “ประสิทธิผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ และพฤติกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสม ของเด็กที่เป็นโรคอ้วนโรงพยาบาลหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร”. **ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และประยุกต์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕.

นางสาววันทนา เนาว์วัน. “การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๓”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๕๗.

นายปิลัญ ภูมิพิพาคม. “รูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ). “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎี บัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูปลัดสมชาย อภิวณโณ (เฮาลี). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสำนัก เรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬา ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูปัญญาภิญโญ (ประจวบ ปญญาปทีโป). “การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนใน จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูวิสุทธานันทคุณ (สุรศักดิ์วิสุทธาจาโร). “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่ง พระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง พุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ). “การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรม ของคณะสงฆ์ภาค ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการ เชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๗.

- พระมหากำพล คุณงุโร. “การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี ” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระมหานพพล กนต์สีโล (สายสินธุ์). “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารงาน คณะสงฆ์ภาค ๑๕” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี). “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสอนนักพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักกัลยาณมิตร” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระเมธีวชิรภูษิต (จำเนียร จิรวโส). “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษานอกที่ตั้งของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา รัฐ ประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระสมุทรวชิโรโสภณ (โสภณ ธมมโสภณ). “การพัฒนาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม” . **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- ภูมิ พระรักษา. “โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” . **ปรัชญาดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี ๒๕๕๗.
- อัช แสนภักดี. “รูปแบบของปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ” . **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ การออกกำลังกายและการกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา**. มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘.

(๓) อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์

- สารานุกรมฉบับเสรี. **การจัดการ**. สารานุกรมฉบับเสรี. วิกีพีเดีย (ออนไลน์).แหล่งที่มา : <https://www.im๒market.com>. (๒๒ เมษายน ๒๕๖๐).
- พระมหาธรรมรัต อริยธมโม ยศขุน. **หลักการบริหาร**. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net /mediacenter.mcu.ac.th>. (๒๒ เมษายน ๒๕๖๐).
- กองบาลีสนามหลวง. **ทำเนียบกองบาลีสนามหลวง**. (ออนไลน์) : แหล่งที่มา : <http://www.infopalinet/meagongpali/admin>, (๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗).

(๔) สัมภาษณ์ :

- สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมโม ป.ธ.๙). เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร, เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑.
- พระปิฎกโกศล. ดร.(ปราโมทย์ ปโมทิตโต ป.ธ.๙). รองเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดงธรรมกายาราม รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี , ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- พระครูอดุลการบดี (เกษม เขมเสฏฐโฐ ป.ธ.๕). ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขาธิการ เจ้าคณะภาค ๑๕, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑.
- พระสมุทราวชิโรโสภณ. ดร.(โสภณ ธมฺมโสภโณ ประโยค ๑-๒). ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเพชรสมุทรวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิมย์ กิตติธโร). เจ้าอาวาสวัดหาดเจ้าสำราญเจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี , ๑๒ กันยายน ๒๕๖๑.
- พระครูวิสุทธธานันทคุณ. ดร. (สุรศักดิ์ วิสุทธจาโร ป.ธ.๓). เจ้าอาวาสวัดเขาช่องพราน เจ้าคณะอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- พระครูวิจิตรธรรมวิภักซ์ (บุญเลิศ ปญญาวุโธ ป.ธ.๓). เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ .๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.
- พระมหาพิเชษฐ กนตเชฏโฐ ป.ธ.๙. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑.
- พระมหาทิวา กम्मสุทโธ ป.ธ.๙. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- พระมหาไชยพร อิทธิวิโรป.ธ.๙. ดร.. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย ป.ธ.๙. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- พระมหาปริทัศน์ วรกีจโจป.ธ.๙. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- นายสนธยา แสนเอี่ยม. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- นายสาธิต เกียรติสุพิมล. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- นางสาวนิลุบล รั้งสีธรรมานุกุล. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- นายนิวัฒน์ วันกุ่มภา. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๒.
- นายวิสูตร ดวงแก้ว. ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสีหมื่น-แพ่งพวย จังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.
- นางสาววรรณพร พระสุพรรณ. ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

(๕) สนนากลุ่มเฉพาะ :

สนนากลุ่มเฉพาะ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก ป.ธ.๙. เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี,

๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต ป.ธ.๙. ดร..เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์
จังหวัดเพชรบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

พระสุธีวีรบัณฑิต. ดร..อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕
มกราคม ๒๕๖๒.

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ. ผศ.ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ ผศ.ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไปผู้อำนวยการหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง. ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์,
๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง. รองคณะบดี คณะสังคมศาสตร์, ๑๕ มกราคม
๒๕๖๒.

ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต. อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม
๒๕๖๒.

ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา. อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕
มกราคม ๒๕๖๒.

อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว. เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาภาควิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ มกราคม
๒๕๖๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Primary sources

Arnold. H. J.. & Feldman. D. c. **Organizational Behavior**. New York: McGraw-Hill. 1986.

Bartz, A.E..**Basic Statistical Concepts**, 4th ed..New Jersey : Prentice-Hall, 1999.

Eddy. W. B.. **Public Organization Behavior and Development**. Cambridge. (MA: Winthrop. 1981.

Etzioni. A.. **Modern Organizations Upper Saddle River**. NJ: Prentice-Hall. 1964.

Fayol. Henri. **General and Industrial Management**. London : Pittman & Sons. 1964.

Goodman. P. S.. & Pennings. J. M.. **Critical issues in Assessing Organizational Effectiveness**. New York: John Wiley& Sons. 1980.

Gulick L. and Urwick J.. **Papers on the Science of Administration**. New York : Institute of Public Administration. 1973.

Murray.V.. **Evaluating the Effectiveness of Nonprofit Organizations**. In R. D. Herman (Ed.). “The Jossey-bass Handbook of Nonprofit Leadership and Management” San Francisco: Jossey-Bass. 2005.

Robbins. R. P..**Organization Theory: Structure, Design an Applications** 2nd ed... ZEnglewood Cliffs NJ: Prentice-Hall. 1987.

Steers. R. M.. **When is an Organization Effective?. A process approach tounderstanding effectiveness**. Organizations Dynamics. 1980.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. พระครูปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.
 อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร
 อาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.อนุวัต กระจ่างชัย
 อาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี
 เลขานุการระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว
 อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓๐

วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์

นมัสการ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดร.

ด้วย พระมหานิกธ ฉายา จานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นางสาว
พระปลัดระพิน พุทธิสารโร
พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ดร.
'11/ก-ค, 2561

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุตตโร

โทรติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓๐

วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นียมางกูร

ด้วย พระมหานิกธ ญา ยานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตร พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ยานุตโตโร

โทรติดต้อ : ๐๘๓๓-๓๑๖-๓๙๓๐

๐๘๖๖/๑๑/๑๑

10 ก.ค. 61

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓๐

วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อธิลาว

ด้วย พระมหานิกธ ญาชา จานุดตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออัญมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุดตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ตรวจแล้ว

ดร.ประเสริฐ อธิลาว

11 ก.ค. 2561

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓๐

วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติวดี หมั่นมี

ด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออัญมโทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตตโร

โทรติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๑๖-๓๙๓๐

ทรงอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย

๘๘๖ ๘ ๗
 (ผศ.ดร. ธิติวดี หมั่นมี)
 ๒๒/๗/๒๕๖๑

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๑	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๒	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๔	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๕		
ข้อ ๑	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	๑	๑	๐	๑	๐	๐.๖๐	ใช้ได้
ข้อ ๘	๑	๑	๐	๑	๐	๐.๖๐	ใช้ได้
ข้อ ๙	๑	๑	๐	๑	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๐	๑	๑	๐	๑	๐	๐.๖๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๑	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๓	๑	๑	๐	๑	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๔	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๕	๑	๑	๐	๑	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๖	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ ๑๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๑	๑	๑	๑	-๑	๑	๐.๖๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๒	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๔	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๕	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๖	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๗	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๘	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๙	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๐	๑	๑	๑	๐	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๑	๑	๑	๐	๑	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๒	๑	๑	๐	๑	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๓	๑	๑	๐	๑	๑	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๔	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๕	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๗	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาณุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีผลจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.สุเดรณ
กนกนพสิทธิ์
๓๑ ส.ค. ๒๕๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ญาณุตโตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูอุตรการบดี เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อรุณเดชะ
พระครูอุตรการบดี
๓๑ ส.ค. ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

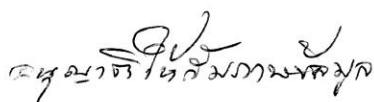
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิจิตรธรรมวิวัช เจ้าคณะอำเภอหัวหิน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

ในดวงการวิจัย น.ศ. ๖.๑๐๑

พระครูวิจิตรธรรมวิวัช
(พระครูวิจิตรธรรมวิวัช)
เจ้าคณะหัวหิน

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

๑๕ กันยายน ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา จานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง
(พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร) รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม
เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๑๒ กันยายน ๒๕๖๑ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุตตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ, ดร. เจ้าคณะอำเภอโพธาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ชานุตโตร โรหิสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุชา
พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ

๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

สุรพล สุขะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ชานุตโตร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระสมุทรวชิโรดม, ดร. เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาชา จานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

1 ต.ค 61

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ญาชา จานุตตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระปิฎกโกศล รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาชา จานุดตโร รหัสประจำตัวหนังสือ ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในอันดีตามอนุเคราะห์
พระปิฎกโกศล
๒๓.๖.๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุดตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาพิเชษฐ กนฺตเชฎฺฐโฐ ป.ธ.๙ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระมหาพิเชฐ กนฺตเชฎฺฐโฐ
๑๕ กันยายน ๒๕๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระมหาทิวา กम्मสุโท ป.ธ.๙ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกัร ฉายา ชานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อนุทิน
พระมหาทิวา กम्मสุโท
๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกัร ชานุตตโร
โทรศัพท์ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย ป.ธ.๙ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

อนุชา
พระมหาสมบุรณ์ จตตภโย
๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๙๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาไชยพร อธิวิโร ป.ธ.๙,ดร. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุชาต
พ.อ.อ.
๑๓.๑. ๒๕๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตโตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาปริทัศน์ วรกิจโจ ป.ธ.๙ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ชานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ชานุตตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

รับ
เห็นชอบอนุเคราะห์ โดย ผศ.ดร.ดร.
ท: พพน. (วิ.ศ.ร.)
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสนธยา เสนเอี่ยม ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาชา จานุดตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

สนธยา เสนเอี่ยม
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี
วันที่ ๑๑.๑๑.๖๕๖๑

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุดตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวนิลบล รังสีธรรมานุกูล
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ณัฏฐ์ทิพย์มุล

สุวิมล วัฒนวิมล

๓๐ พค. ๖๓

๑ ต.ค. ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสาธิต เกียรติสุพิมล ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาชา จานุดตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ญาชา จานุดตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

นางสาวอนุชิตา กิ่งคำพันธ์
ตาม/วิชาที่/คณะ/สว.

ดร.
(นางสาว อนุชิตา กิ่งคำพันธ์)
วอ.พลอ. เพชรบุรี

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายวิวัฒน์ วันกุ่มภา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา จานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในโอกาสที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาส
ได้มีโอกาสสัมภาษณ์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ขอเรียน
๙๐ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๒ กันยายน ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฉายา จานุตตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายวิสูตร ดวงแก้ว ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสีหมื่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาชา ชานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ชานุตโตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

๑ สิงหาคม ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๙๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางวรรณพร พระสุพรรณ ข้าราชการกองการศึกษา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญา ยานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

จินต์พิทักษ์สมถะ

1 ตุลาคม 25๖1.

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ยานุตโตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : ประสิทธิภาพการจัดการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ผู้วิจัย : พระมหานิกธ ฐานุตตโร นิสิตดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธรุ่นที่ ๖
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*****

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์บุคลากรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้แก่ ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ ครูสอนบาลี เจ้าหน้าที่ข้าราชการและผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC

ตอนที่ ๓ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท ๔

ตอนที่ ๔ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยใช้ SWOT อันได้แก่

๑. Strengths จุดแข็ง
๒. Weaknesses จุดอ่อน
๓. Opportunities โอกาส
๔. Threats อุปสรรค

ตอนที่ ๕ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะประสิทธิภาพพัฒนาการจัดการศึกษาของการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ตอนที่ ๑: แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ฉายา.....นามสกุล.....
 อายุ.....พรรษา.....การศึกษานักธรรม.....
 การศึกษาบาลีเปรียญธรรม.....ประโยค , การศึกษาทางโลก.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ตำแหน่ง.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 วันที่ให้สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ผู้สัมภาษณ์ พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช)
 บันทึกข้อมูล/จดบันทึก/บันทึกภาพและเสียง

ตอนที่ ๒ ท่านคิดว่าหลักการบริหารจัดการ POSDC ได้แก่

- ๑.การวางแผนPlanning
- ๒.การจัดองค์การ Organizing
- ๓.การบริหารบุคคลStaffing
- ๔.การอำนวยการDirecting
- ๕.การกำกับควบคุม Controlling

สามารถนำมาสร้างประสิทธิผลการจัดการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติ
 ธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้อย่างไร?

- ๑) ด้านการวางแผน planning

.....
 .....
 .....
 .....

๒) การจัดองค์การ Organizing

๓)การบริหารบุคคล Staffing

๔) การอำนวยการ Directing

๕) การกำกับควบคุม Controlling

ตอนที่ ๓ ท่านคิดว่าหลักอิทธิบาทธรรม ๔ ได้แก่

- ๑.ฉันทะ พอใจ เต็มใจ
- ๒.วิริยะ มีความเพียร

๓.จิตตะ ตั้งใจทำงาน

๔.วิมังสา พิจารณาเหตุ สังกตผล

สามารถนำมาสร้างประสิทธิผลการจัดการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้อย่างไร ?

๑) ฉันทะ พอใจ เต็มใจ มีการสร้างแรงจูงใจ เป็นต้น

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๒) วิริยะ มีความเพียร มีการมุ่งพัฒนาสำนักเรียน เป็นต้น

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๓)จิตตะ ตั้งใจทำงาน มีการเอาใจใส่ในสำนักเรียน เป็นต้น

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๔) วิมังสา มีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบาลี เป็นต้น

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ ๔ ท่านคิดว่าสภาพทั่วไปของการจัดการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านต่อไปนี้ เป็นอย่างไร ?

- ๑) ด้านสถานที่
- ๒) ด้านคณาจารย์
- ๓) ด้านหลักสูตร
- ๔) ด้านนักศึกษา
- ๕) ด้านเทคโนโลยี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ด้านคณาจารย์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ด้านหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ด้านนักศึกษา

.....

.....

.....

๕) ด้านเทคโนโลยี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SWOT อันได้แก่

๑. Strengths จุดแข็ง	เป็นอย่างไร
๒. Weaknesses จุดอ่อน	เป็นอย่างไร
๓. Opportunities โอกาส	เป็นอย่างไร
๔. Threats อุปสรรค	เป็นอย่างไร

ตอนที่ ๕ ท่านคิดว่าปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีอย่างไรบ้าง?

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

**ขอขอบพระคุณ พระเดชพระคุณทุกรูปและขอบคุณอนุโมทนากับข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง
ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ครั้งนี้**

พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช)

นิสิตปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ รุ่นที่ ๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์สนทนากลุ่ม

บัญชีลงชื่อ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 คุษณินพนธ์เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”
 โดย พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช)
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 วันอังคารที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น.
 ณ ห้อง B 508-509 ชั้น ๕ โชน บี คณะสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลงชื่อ
๑	พระราชปริยัติกวี,ศ.ดร.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
๒	พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก	เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี	พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก
๓	พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต	เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์ จังหวัดเพชรบุรี	พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต
๔	พระสุธีวีรบัณฑิต,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ	พระสุธีวีรบัณฑิต
๕	พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร,ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ	พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร
๖	พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ	พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ
๗	รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป/ ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม
๘	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง
๙	ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะสังคมศาสตร์	ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
๑๐	ผศ.ดร.พิเชฐ ทั่งโต	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ	ผศ.ดร.พิเชฐ ทั่งโต
๑๑	ผศ.ดร.รัฐพล เอ็นใจมา	อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ	ผศ.ดร.รัฐพล เอ็นใจมา
๑๒	อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว	เลขานุการฯ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา	อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระมหาสมศักดิ์ ปุณณโชโต, ดร. เจ้าอาวาสวัดพระพุทธไสยาสน์
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญา ยานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนา
พระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผล
การพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”
ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๔ ชั้น ๕ อาคาร
เรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ยานุตโตโร
โทรติดต่อก : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

อ.สุรพล สุษะพรหม
15 มกราคม ๒๕๖๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก, ป.ธ.๙ เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญา ยานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๔ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

Am. In. S. U. Ch. K. J. S. U. P. B.
๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ญาณุตตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๙๓-๓๑๖-๓๙๓๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา จานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุตตโร

โทรติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

บันทึกข้อความ
 ๑๓ ม.ค. ๒๕๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา จานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุตตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ดร.สุรพล สุธะพรหม
เรียนวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

ดร.พิเชฐ ทังโต
๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญา ยานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนา พระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ยินดีแจ้งเรื่องมิได้

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ญา ยานุตโตโร

โทรติดต่อบ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

๑๓/๑.๑/๒๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นั้สการ พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฉานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนั้สการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ผศ.ดร.
15, ม.ค. 2562

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฉานุตโตโร

โทรติดตอ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๔

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวฑฒโก, ป.ธ.๙ เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ฐานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๕๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

Mr. Inthorn Sittakul
๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตโตโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๘๓๓-๓๑๖-๓๙๓๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฉายา ชานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ยินดีเข้าร่วม สนทนากลุ่มได้

ดร.ประเสริฐ ธิลาว

๑๕ ม.ค. ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ชานุตตโร

โทรติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๔๓๐

บันทึกข้อความ

งานสารบรรณ
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
รับที่..... 4.1
วันที่..... 12 มี.ค. ๖๒
ผู้รับ..... อ.ณัฐ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาชา จานุดตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ชิวลา)

เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ร.ค.ส.ร.พ. ส.พ.พ.

(ร.ค.ส.ร.พ. ส.พ.พ.)

๑๒ มี.ค. ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุดตโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๑

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญาชา จานุตโตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันอังคารที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องเรียน B ๕๐๘ ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ จานุตโตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๑๖-๓๙๓๓๐

ฉันทะโร วรวิมลสินทโร

ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
๑๕ ม.ค. ๒๕๖๒

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่ (Try out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๘๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระเดชพระคุณพระธรรมโพธิมงคล เจ้าคณะภาค ๑๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ฌายา ฐานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคคลากรภายในหน่วยงานของพระเดช
พระคุณ จึงขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(๑๕๓)๗.

(พระธรรมโพธิมงคล)
เจ้าคณะภาค ๑๕
๑๘/๘/๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ฐานุตตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓-๓๑๖-๓๙๓๐

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
๐.๙๙๕	๔๒

ค่า Try out Item Statistics

ข้อที่	แบบสอบถาม	Mean	Std. Deviation	N
A ๑	จำนวนห้องเรียน อาคารเรียนมีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	๔.๐๐	๐.๗๘๘	๓๐
A ๒	มีห้องสมุดทางด้านบาสี หรือมุมสำหรับอ่านหรือท่องหนังสือ	๔.๕๓	๐.๕๐๗	๓๐
A ๓	มีที่พักสำหรับนักเรียนและคณาจารย์ที่เพียงพอ	๔.๕๓	๐.๕๗๑	๓๐
B ๑	มีอาจารย์สอนครบทุกชั้นเรียนที่เปิดสอน	๔.๕๐	๐.๕๗๒	๓๐
B ๒	อาจารย์จบปริญญาธรรมที่สูงกว่าชั้นที่สอน	๔.๔๗	๐.๖๒๙	๓๐
B ๓	อาจารย์พึงพอใจหรือมีความสุขต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
C ๑	จำนวนหนังสือ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียน มีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	๔.๕๓	๐.๕๐๗	๓๐
C ๒	อาจารย์สอนครบตามหลักสูตรที่กำหนด	๔.๔๗	๐.๕๗๑	๓๐
C ๓	การประเมินผลการเรียนได้มาตรฐานที่กำหนด	๔.๔๓	๐.๖๒๖	๓๐
D ๑	นักเรียนสามารถสอบผ่านบาสีสนามหลวงได้เป็นประจำทุกปี และเพิ่มสูงขึ้นในปีถัดไป	๔.๔๐	๐.๗๒๔	๓๐
D ๒	นักเรียนมีโอกาสได้เรียนต่อในชั้นประโยคที่สูงขึ้น	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐

D ๓	นักเรียนมีความสุขต่อการเรียนการสอน	๔.๔๗	๐.๖๒๙	๓๐
E ๑	จำนวนเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
E ๒	มีห้องปฏิบัติการทางภาษาบาลีที่ทันสมัย	๔.๔๓	๐.๖๒๖	๓๐
E ๓	มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน	๔.๔๗	๐.๕๗๑	๓๐
F ๑	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ	๔.๔๓	๐.๖๒๖	๓๐
F ๒	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมคณะกรรมการของโรงเรียนเป็นประจำ	๔.๔๗	๐.๖๒๙	๓๐
F ๓	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีแผนพัฒนาของโรงเรียนทั้งระยะสั้นและระยะยาว	๔.๕๓	๐.๕๐๗	๓๐
I ๑	คณะสงฆ์จัดตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีประจำจังหวัด	๔.๖๐	๐.๔๙๘	๓๐
I ๒	เจ้าคณะภาคเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีอาจารย์ใหญ่บริหารแต่ละจังหวัด	๔.๕๗	๐.๕๐๔	๓๐
I ๓	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษาบาลี	๔.๕๐	๐.๕๗๒	๓๐
M ๑	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน	๔.๕๐	๐.๕๗๒	๓๐
M ๒	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการให้รางวัลหรือค่าตอบแทนแก่บุคลากรของโรงเรียน	๔.๔๗	๐.๕๗๑	๓๐

M ๓	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีบุคลากรสายสนับสนุนที่เพียงพอ	๔.๔๗	๐.๕๗๑	๓๐
N ๑	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประสานระหว่างครูและนักเรียน	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
N ๒	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายให้พระสังฆาธิการในเขตปกครองสนับสนุนการเรียนบาลีอย่างเป็นระบบ	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
N ๓	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรมก่อนสอบสนามหลวง	๔.๕๗	๐.๕๐๔	๓๐
O ๑	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรผู้เรียนบาลีให้เข้าเรียน	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
O ๒	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการใช้งบประมาณอย่างถูกต้อง	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
O ๓	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี	๔.๕๓	๐.๕๐๗	๓๐
P ๑	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	๔.๕๐	๐.๕๗๒	๓๐
P ๒	อาจารย์ผู้สอนมีความรับผิดชอบและให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๗	๐.๕๗๑	๓๐
P ๓	นักเรียนตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาบาลี	๔.๕๐	๐.๕๗๒	๓๐
Q ๑	ผู้บริหารมีการมุ่งมั่นในการพัฒนาสำนักเรียน	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
Q ๒	อาจารย์ผู้สอนสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
Q ๓	นักเรียนขยันและพากเพียรในการเข้าห้องเรียนและห้องแบบอย่างสม่ำเสมอ	๔.๕๐	๐.๕๗๒	๓๐

R ๑	ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อผู้สอนและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
R ๒	อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอย่างเข้มแข็ง	๔.๕๓	๐.๕๐๗	๓๐
R ๓	นักเรียนใส่ใจต่อการเรียน และสนใจในการเรียนอย่างต่อเนื่อง	๔.๕๐	๐.๕๗๒	๓๐
S ๑	ผู้บริหารมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียน	๔.๕๐	๐.๕๐๙	๓๐
S ๒	อาจารย์ผู้สอนรู้จักจุดบกพร่องของนักเรียนและเสริมสร้างแก่นักเรียน	๔.๔๗	๐.๕๗๑	๓๐
S ๓	นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียน	๔.๔๗	๐.๕๗๑	๓๐

ภาคผนวก ฅ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๖๐๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหานิกธ ญา ยานุตตโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๑๙ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระเดชพระคุณ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุเคราะห์
พระพรหมเวที
๓๑ ส.ค. ๒๕๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระมหานิกธ ยานุตตโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๘๓๓-๓๑๖-๓๙๓๐

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

.....
คำชี้แจง : แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งผลวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับข้อมูลแนวทางการวางแผนและพัฒนาประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อมูลที่ได้รับจะเก็บไว้เป็นความลับ จะไม่มีผลกระทบที่เป็นโทษต่อผู้ตอบแบบสอบถาม แต่จะนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะรวมๆ ซึ่งใช้ในการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น และขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือมา ณ ที่นี้

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท ๔

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะประสิทธิผลการ
พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะ
สงฆ์ภาค ๑๕

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณและขอบคุณอนุโมทนา

ตอนที่ ๑ : แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ลงใน หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง
ของท่าน

๑. สถานภาพ

พระสังฆาธิการ ครูสอนบาลี เจ้าสำนักเรียน

๒. อายุ

๒๐ - ๓๐ ๓๑ - ๔๐ ปี
 ๔๑ - ๕๐ ปี ๕๑ ปี ขึ้นไป

๓. พรรษา

๕ - ๑๐ ๑๑ - ๒๐
 พรรษา ๒๑ ขึ้นไป

๔. วุฒิการศึกษาบาลี

ยังไม่มีวุฒิการศึกษาบาลี ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๔
 ป.ธ.๕ - ป.ธ.๖ ป.ธ.๗ - ป.ธ.๙

๕. เขตพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง

ราชบุรี เพชรบุรี
 สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ ๒ : สภาพทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๕

คำชี้แจง จากข้อคำถามในแต่ละข้อ โปรดพิจารณาว่าประสิทธิผลการพัฒนาจัดการ
การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
อยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปฏิบัติที่ตรงกับความคิดเห็นของ
ท่านตามเกณฑ์ ดังนี้

- ๕ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด
๔ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย มาก
๓ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย ปานกลาง
๒ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย น้อย
๑ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย น้อยที่สุด

ที่	สภาพทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะ สงฆ์ภาค ๑๕	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ดี น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ประสิทธิภาพด้านสถานที่						
๑	จำนวนห้องเรียน อาคารเรียนมีเพียงพอต่อ จำนวนนักเรียน					
๒	มีห้องสมุดทางด้านบาลี หรือมุมสำหรับอ่าน หรือห้องหนังสือ					
๓	มีที่พักสำหรับนักเรียนและคณาจารย์ที่ เพียงพอ					
๒. ประสิทธิภาพด้านคณาจารย์						
๑	มีอาจารย์สอนครบทุกชั้นเรียนที่เปิดสอน					
๒	อาจารย์จบเปรียญธรรมที่สูงกว่าชั้นที่สอน					
๓	อาจารย์พึงพอใจหรือมีความสุขต่อการ จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน					
๓. ประสิทธิภาพด้านหลักสูตร						
๑	จำนวนหนังสือ สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียนมีเพียงพอต่อจำนวน					

	นักเรียน					
๒	อาจารย์สอนครบตามหลักสูตรที่กำหนด					
๓	การประเมินผลการเรียนได้มาตรฐานที่กำหนด					
	๔.ประสิทธิผลนักศึกษา					
๑	นักเรียนสามารถสอบผ่านบาลีสนามหลวงได้เป็นประจำทุกปี และเพิ่มสูงขึ้นในปีถัดไป					
๒	นักเรียนมีโอกาสได้เรียนต่อในชั้นประโยคที่สูงขึ้น					
๓	นักเรียนมีความสุขต่อการเรียนการสอน					
	๕.ประสิทธิผลเทคโนโลยี					
๑	จำนวนเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน					
๒	มีห้องปฏิบัติการทางภาษาบาลีที่ทันสมัย					
๓	มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน					

ตอนที่ ๓ : การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC

- ๕ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด
- ๔ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย มาก
- ๓ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย ปานกลาง
- ๒ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย น้อย
- ๑ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย น้อยที่สุด

ที่	การจัดการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหาร POSDC	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ดี น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านการวางแผน Planning						
๑.	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ					
๒.	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประชุมคณะกรรมการของโรงเรียนเป็นประจำ					
๓.	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีแผนพัฒนาของโรงเรียนทั้งระยะสั้น และระยะยาว					
๒. ด้านการจัดองค์การ Organizing						
๑.	คณะสงฆ์จัดตั้งโรงเรียนสหศึกษาบาลีประจำจังหวัด					
๒.	เจ้าคณะภาคเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีอาจารย์ใหญ่บริหารแต่ละจังหวัด					
๓.	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษาบาลี					
๓. ด้านการบริหารบุคคล Staffing						
๑.	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน					
๒.	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการให้รางวัลหรือค่าตอบแทนแก่บุคลากรของโรงเรียน					

๓.	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีบุคลากรสาย สนับสนุนที่เพียงพอ					
๔.ด้านการอำนวยการ Directing						
๑	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการประสาน ระหว่างครูและนักเรียน					
๒	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีนโยบายให้ พระสังฆาธิการในเขตปกครองสนับสนุน การเรียนบาลีอย่างเป็นระบบ					
๓	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการจัดอบรม ก่อนสอบสนามหลวง					
๕.ด้านการกำกับควบคุม Controlling						
๑	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการ ควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรผู้เรียนบาลี ให้เข้าเรียน					
๒	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการใช้ งบประมาณอย่างถูกต้อง					
๓	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการรายงาน ผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี					

ตอนที่ ๓ : การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด

ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท ๔

- ๕ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย มากที่สุด
 ๔ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย มาก
 ๓ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย ปานกลาง
 ๒ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย น้อย

๑ หมายถึง อยู่ในระดับเห็นด้วย น้อยที่สุด

ที่	การจัดการการศึกษาของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาท ธรรม ๔	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ดี น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.ฉันทะ พอใจ เต็มใจ						
๑.	ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ					
๒.	อาจารย์ผู้สอนมีความรับผิดชอบและให้ ความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่าง ต่อเนื่อง					
๓.	นักเรียนตระหนักและให้ความสำคัญต่อการ เรียนภาษาบาลี					
๒.วิริยะ มีความเพียร						
๑	ผู้บริหารมีการมุ่งมั่นในการพัฒนาสำนัก เรียน					
๒	อาจารย์ผู้สอนสอนอย่างสม่ำเสมอและ ต่อเนื่อง					
๓	นักเรียนขยันและพากเพียรในการเข้า ห้องเรียนและห้องแบบอย่างสม่ำเสมอ					
๓.จิตตะ ตั้งใจทำงาน						
๑	ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อผู้สอนและ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
๒	อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในการสอนอย่าง เข้มแข็ง					
๓	นักเรียนใส่ใจต่อการเรียน และสนใจในการ เรียนอย่างต่อเนื่อง					
๔.วิมังสา พิจารณาเหตุ สังเกตผล						

๑	ผู้บริหารมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียน					
๒	อาจารย์ผู้สอนรู้จักบพร่องของนักเรียนและเสริมสร้างแก่นักเรียน					
๓	นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียน					

คำถามปลายเปิด คำชี้แจง ท่านคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้เช่นไร

๑.ประสิทธิผลการจัดการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

- ๑)ด้านสถานที่
  - ๒)ด้านคณาจารย์
  - ๓)ด้านหลักสูตร
  - ๔)ด้านนักศึกษา
  - ๕)ด้านเทคโนโลยี
- ๒) ด้านสถานที่**

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๒)ด้านคณาจารย์

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓) ด้านหลักสูตร

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....
.....

๔) ด้านนักศึกษา

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

๕) ด้านเทคโนโลยี

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

**๒.ประสิทธิผลการจัดการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักการบริหารจัดการ POSDC**

- ๑.การวางแผน Planning
- ๒.การจัดองค์การ Organizing
- ๓.การบริหารบุคคล Staffing
- ๔.การอำนวยความสะดวก Directing
- ๕.การกำกับควบคุม Controlling

๑) ด้านการวางแผน planning

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

๒) การจัดองค์การ Organizing

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

๓) การบริหารบุคคล Staffing

ปัญหาและอุปสรรค.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

๔) การอำนวยการ Directing

ปัญหาและอุปสรรค.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

๕) การกำกับควบคุม Controlling

ปัญหาและอุปสรรค.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

๓.ประสิทธิผลการจัดการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามหลักอิทธิบาท ๔

- ๑.ฉันทะ พอใจ เต็มใจ
- ๒.วิริยะ มีความเพียร
- ๓.จิตตะ ตั้งใจทำงาน
- ๔.วิมังสา พิจารณาเหตุ สัมผัสผล

๑) ฉันทะ พอใจ เต็มใจ

ปัญหาและอุปสรรค.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

๒) วิริยะ มีความเพียร

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

๓) จิตตะ ตั้งใจทำงาน

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

๔) วิมังสา พิจารณาเหตุ สังกตผล

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

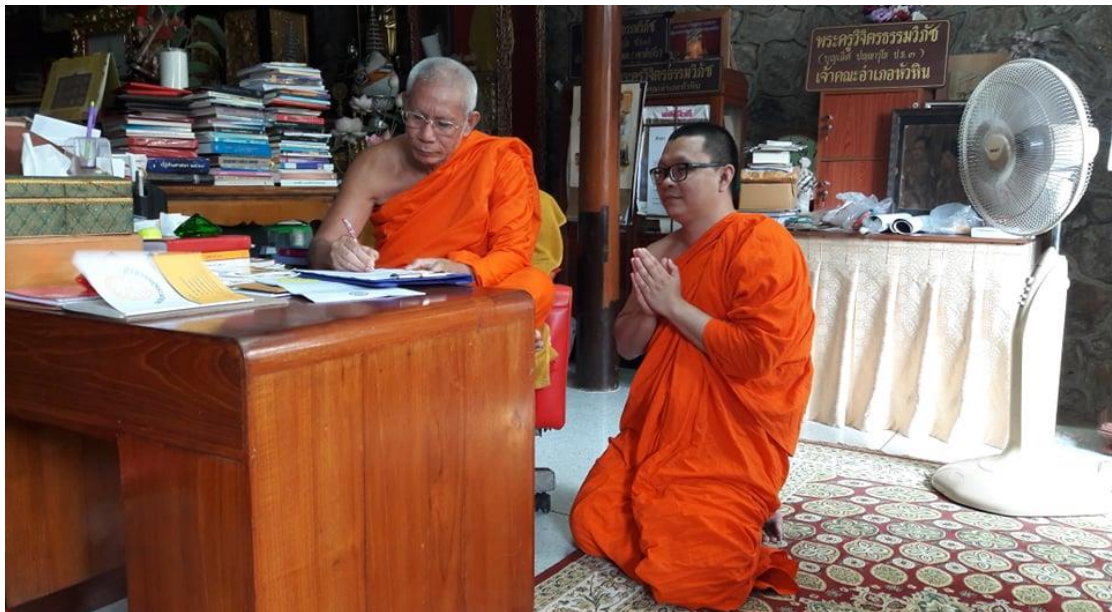
ขออนุโมทนาขอบคุณ ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามครั้งนี้
พระมหานิกธ ฐานุตโตโร (ศรีราช)
นิสิตปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ รุ่นที่ ๖
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รูปภาพประกอบการลงพื้นที่สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อการวิจัย

สัมภาษณ์ พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม ป.ธ.๙)
เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๕

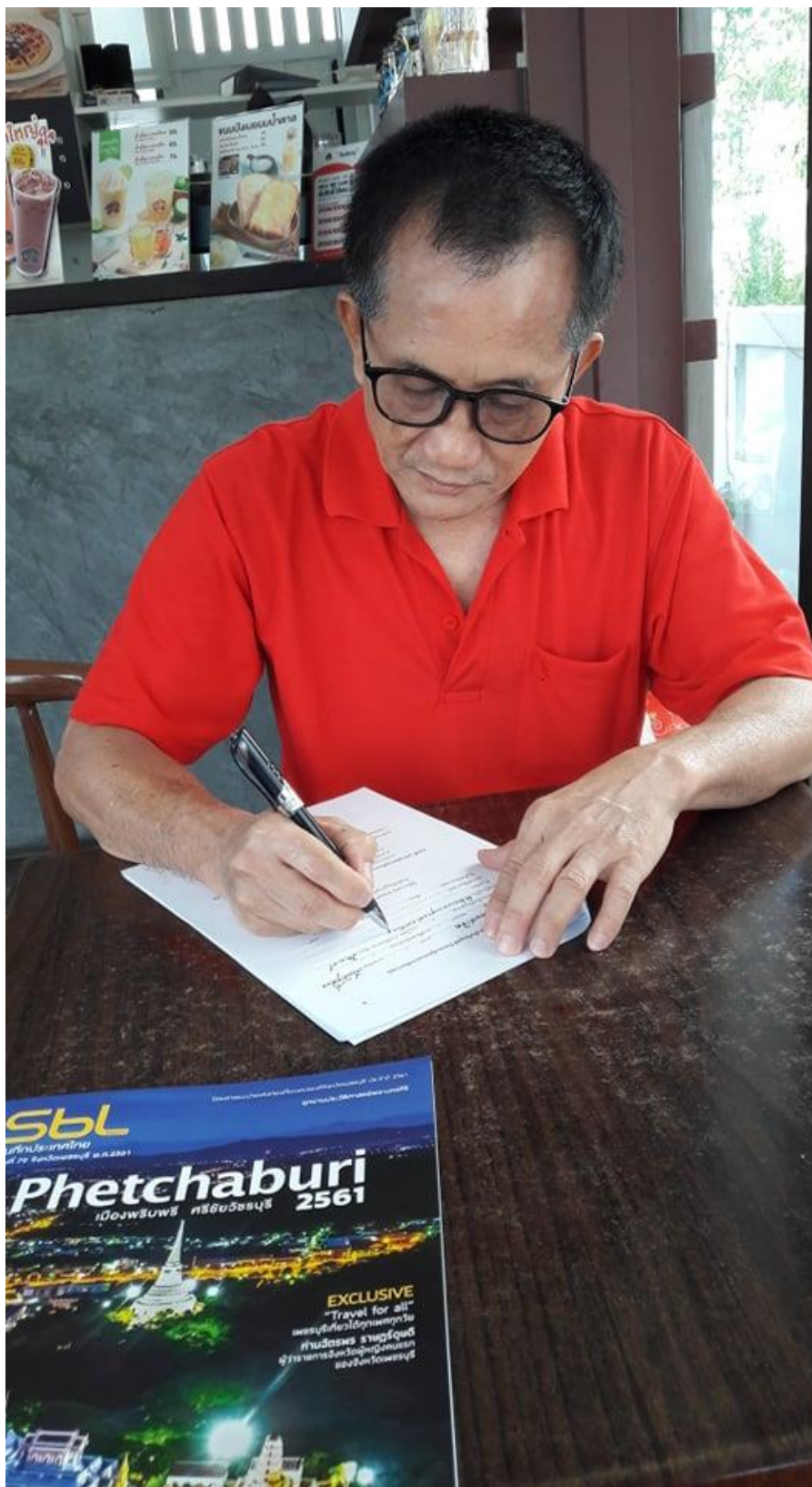

สัมภาษณ์พระครูวิจิตรธรรมวิภัช (บุญเลิศ ปญญาวุโรป.ธ.๓)
เจ้าอาวาสวัดบุษยบรรพต เจ้าคณะอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สัมภาษณ์ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิมมย์ กิตติธโร)เจ้าอาวาส
 วัดหาดเจ้าสำราญ เจ้าคณะตำบลหาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรีและ
 นายนิวัฒน์ วันกมุภา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจวบคีรีขันธ์

สัมภาษณ์ นายสาธิต เกียรติสุพิมล
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี

สัมภาษณ์ พระครูอุตรการบดี (เกษม เขมเสฏฐ์ ป.ธ.๕)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร เลขานุการ เจ้าคณะภาค ๑๕

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group)

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group)

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระมหานิกธ ฐานุตตโร (ศรีราช)
เกิด:	วันพุธ ที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๒
สถานที่เกิด	๔๙ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองภัยศูนย์ อำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู
การศึกษา	เปรียญธรรม ๙ ประโยค, นักธรรมชั้นเอก พธ.ม.(สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) มจร. ๒๕๕๙
อุปสมบท	วันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๒ ณ อุโบสถวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
สังกัด	วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม เลขที่ ๑๐๙ หมู่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
หน้าที่	- เป็นเลขานุการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม - ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี - พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ที่อยู่ปัจจุบัน	เป็นอาจารย์พิเศษภาควิชารัฐศาสตร์และ สาขาวิชาการ จัดการเชิงพุทธ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐
ปีการศึกษาที่เข้าศึกษา	พ.ศ.๒๕๕๙
ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา	พ.ศ.๒๕๖๒
ผลงานวิชาการ	: พระมหานิกธ ฐานุตตโร, “ความเชื่อและแนวโน้ม พระพุทธศาสนาในอนาคตของประเทศอินโดนีเซีย”, วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘): ๗๕ - ๘๘.

พระมหานิกัร ฐานุตโตโร, “พระพุทธานุศาสนนาในประเทศ
ลาวกรณีศึกษา : การศึกษาของคณะสงฆ์หลวงพระบาง
(เมืองมรดกโลก)”, วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่
๒ ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๖๗ - ๘๐.

พระมหานิกัร ฐานุตโตโร, “การเปรียบเทียบการจัดการ
การศึกษาของพระสงฆ์ในเชียงตุง (พม่า)”. วารสาร
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒,
(กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑๘๘ - ๑๙๘.